

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Jaar verslag 2023

Het is wel eens lastig
een dichtbundel opengeslagen
naast je te leggen
je moet er een asbak
of een ander voorwerp
opzetten om hem
open te houden wanneer je
bv een sigaret wilt opsteken
of een kop koffie drinken
maar het vervelende is
dat de meeste dingen
te zwaar zijn voor het
gedicht dat eronder ligt
je hebt zelfs kans
dat je de hele bundel
uit zijn verband drukt
poëzie blijft
kwetsbaar.

Marga Minco

Uit: *Je mag van geluk spreken* (Bulkboek 46, 1975)

Op 10 juli overleed Marga Minco op 103-jarige leeftijd. Haar veelvuldig bekroonde werk werd en wordt nog steeds regelmatig vertaald, vooral *Het bittere kruid* (1957), dat in 2023 een vertaling in het Turks kreeg. *Een leeg huis* (1966), een andere indrukwekkende roman uit haar oeuvre, werd dit jaar opgenomen in de herfstbrochure van het Letterenfonds voor de buitenlandse markt. In de jaren 1968-1983 ontving ze enkele werkbeurzen van het fonds en sinds 1995 een eregeld. Dat Minco ook gedichten schreef is minder bekend. Dit is een van de weinige gedichten die zij publiceerde.

Inleiding	3	Hoofdstuk 6	36
		Organisatie en personeel	
Hoofdstuk 1	5	6.1 Bestuur en beheer	36
Missie en doelen, subsidies en activiteiten in 2023		6.2 Bezwaar, beroep en klachten	39
		6.3 Personeelsbeleid/ Code Diversiteit & Inclusie	40
Hoofdstuk 2	8	6.4 ICT	40
Creatie, productie en presentatie		6.5 Financiën	41
2.1. Regelingen gericht op creatie, productie en presentatie	9	6.6 Huisvesting	41
2.2 Programma's	12	6.7 Exploitatieresultaat, financiële positie, realisatie doelstellingen	42
		6.8 Risicomanagement	43
Hoofdstuk 3	17	6.9 Recoupment	43
Vertaalde literatuur		6.10 Liquiditeitenbeheer	43
3.1 Creatie	17		
3.2 Productie en presentatie	19	Hoofdstuk 7	44
		Vooruitzichten 2024 en verder	
Hoofdstuk 4	22		
Internationaal presenteren en promoten		Hoofdstuk 8	45
4.1 Vertalingen uit het Nederlands	23	Samenwerking rijkscultuurfondsen	
4.2 Internationale activiteiten	23		
4.3 Internationaal cultuurbeleid	25	Bijlagen	51
		1 Verslag Raad van Toezicht	51
Hoofdstuk 5	29	2 Publicaties, websites, sociale media en voorlichting	53
Communicatie en evaluatie		3 Overzicht activiteiten	55
5.1 Communicatie	29	4 Subsidies	61
5.2 Evaluatie	31	5 Adviseurs, externe lezers en klankbordgroepen	97
5.3 Vertalingendatabase en bibliotheek	34	6 Balans en exploitatierekening	106
		7 Private stichtingen	108
		Institutionele partners	110
		Fotoverantwoording & colofon	111

Jan Vantoortelboom (rechts) wint de Boekenbon Literatuurprijs voor *Mauk* (Atlas Contact). 'Een ode aan de kracht van literatuur, geschreven in een loepzuivere stijl en prachtig gecomponeerd', aldus de jury. Vantoortelboom ontving een projectsubsidie van het Letterenfonds.

De Boon voor kinder- en jeugdliteratuur ging in 2023 naar Edward van de Vendel, Anoush Elman en Annet Schaap voor *Misjka* (Querido).

De Woutertje Pieterse Prijs, de jaarlijkse prijs voor het mooiste kinderboek, gaat naar *Vandaag houd ik mijn spreekbeurt over de anaconda* (Querido) van Bibi Dumon Tak en Annemarie van Haeringen. Het boek werd ondersteund door het Letterenfonds met een productiebeurs.

De reeds veelbekroonde campagne Readification van de Leescoalitie won in oktober de innovatieprijs bij de Cross Media Awards.

Schrijver Martin Rombouts werd in 2019 geselecteerd voor het Letterenfonds-programma Slow Writing Lab en won in februari 2023 het eenentwintigste seizoen van *De slimste mens*.

Naast de Boekenbon Literatuurprijs in 2022, won Anjet Daanje de Libris Literatuur Prijs 2023 voor *Het lied van ooievaar en dromedaris* (Passage). Volgens de jury een 'roman van internationale allure die grens- en genre-overstijgend is'. Het boek kwam tot stand met een werkbeurs van het Letterenfonds en wordt momenteel in vijf talen vertaald.

Het Gouden Penseel 2023, de prijs voor het best geïllustreerde kinderboek van het jaar, ging naar *Een kleine geschiedenis van de mens door dierenogen* van Joukje Akveld en Djenné Fila. Het boek kwam tot stand met een projectsubsidie van het Letterenfonds.

Het Charlotte Köhler Stipendium 2023, aanmoedigingstoelage voor literair talent, ging naar Roos van Rijswijk, die voor haar verhalenbundel *De dwaler* een projectsubsidie van het Letterenfonds ontving.

Astrid Lampe won in december 2023 de P.C. Hooft-prijs 2024 voor poëzie. Vier van haar recente dichtbundels zijn ondersteund door het Letterenfonds met een projectsubsidie.

De J.M.A. Biesheuvelprijs voor de beste verhalenbundel ging naar *Bij wijze van leven* van Hedda Martens, die voor het schrijven van dit boek een projectsubsidie van het Letterenfonds ontving.

De Everwinus Wassenbergh Penning 2023, de 'Nobelprijs van de neerlandistiek', gaat naar hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde Marita Mathijssen, die tot 1 januari 2024 dienst deed in de Raad van advies van het Letterenfonds.

De Constantijn Huygens-prijs, de jaarlijkse literaire oeuvreprijs, is toegekend aan Anjet Daanje. Haar laatste vier romans kwamen ieder tot stand met een werkbeurs van het Letterenfonds.

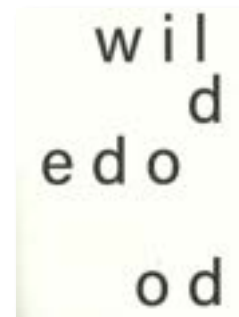
Op basis van *Mythen en stoplichten* (Prometheus), waarmee ze in 2023 zowel de C. Buddingh'-prijs als de Herman de Coninckprijs won, ontving dichter Alara Adilow een eerste projectsubsidie van het Letterenfonds.

Ook de Gouden Griffel 2023 ging naar *Misjka*, geschreven door Edward van de Vendel en Anoush Elman, met illustraties van Annet Schaap. Het boek werd opgenomen in de kinder- en jeugd buitenlandbrochure van het fonds.

De BNG Bank Literatuurprijs ging naar Tom Hofland voor *De Menseneter* (Querido), die voor het schrijven van deze titel een projectsubsidie van het Letterenfonds ontving.

Voor haar dichtbundel *wilde dood* (Het balanseer), winnaar van de Grote Poëzieprijs 2023, ontving dichter Marwin Vos een projectsubsidie van het Letterenfonds.

Schaduw van Toet (Luitingh-Sijthoff), geschreven door Lida Dijkstra en geïllustreerd door Djenné Fila, won de Thea Beckmanprijs voor het beste historische jeugdboek. Het boek werd ondersteund met een productiesubsidie van het fonds.

Inleiding

Poëzie blijft kwetsbaar, zoals Marga Minco op de voorgaande pagina trefvend dicht, en in extenso geldt dat evenzeer voor de Nederlandse literatuur. De druk op het literaire boek komt helaas niet alleen van asbakken en andere zware voorwerpen: 2023 kende een krimpende markt voor publicaties in het literaire segment. Ook het nieuwe PISA-onderzoek over leesvaardigheid onder jongeren was zorgwekkend. Maar geen geluk zonder druk.

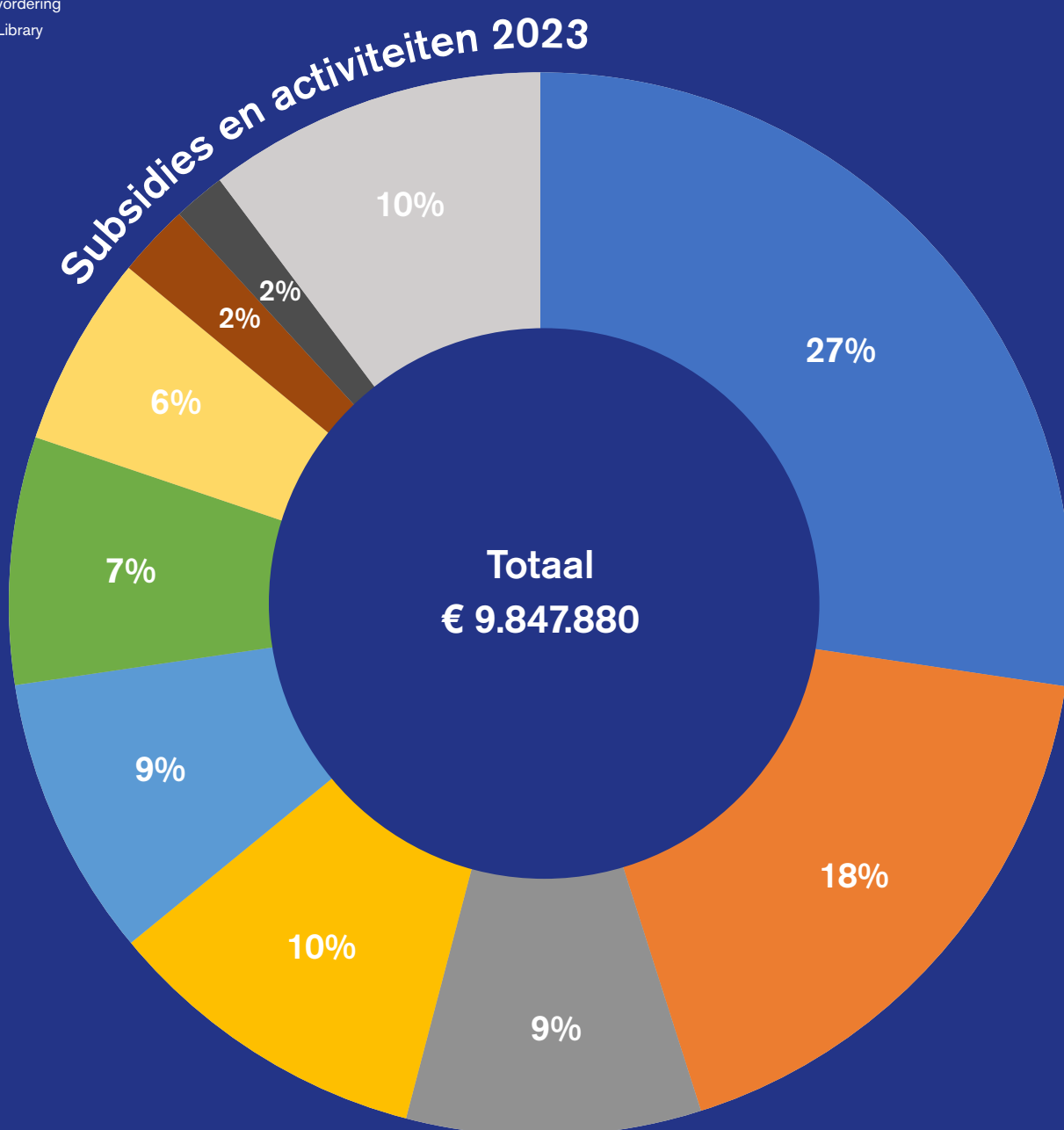
De Nederlandse letteren lieten ook dit jaar met prachtige boeken, festivals en duizend-en-één activiteiten zien hoe relevant en onmisbaar ze zijn voor een intelligente, belezen en kritische samenleving. Het Letterenfonds heeft dit in de volle breedte ondersteund en doet in de komende pagina's verslag van alle inspanningen die het hiervoor heeft verricht.

Zo voerde het Letterenfonds in 2023 een belangrijke wijziging door in de statutaire doelstellingen om het Papiaments en de Nederlandse Gebarentaal beter te kunnen ondersteunen en regelingen voor die talen toegankelijker te maken. In het nieuwe beleidsplan, dat eveneens in dit jaar gestalte kreeg, zet het fonds niet alleen voor deze talen, maar voor alle literaire makers en lezers in op meer toegankelijkheid: o.a. door bijvoorbeeld debutanten te ondersteunen en makers van beeldverhalen, door brede regelingen te maken, die naast de gebruikelijke genres meer ruimte bieden voor literaire tussenvormen. Ook leesbevordering krijgt, dankzij extra middelen vanuit OCW, een prominente plaats.

Voorafgaand aan de blik vooruit die voor het schrijven van het beleidsplan nodig was, werd er eerst teruggeblikt binnen het visitatietraject voor de rijks-cultuurfondsen. Het Letterenfonds liet een waarderings- en stakeholders-onderzoek uitvoeren, waaruit een positief beeld van het fonds naar voren kwam. En in september sprak de visitatiecommissie uitgebreid met de medewerkers, de Raad van advies, de directie en de Raad van Toezicht van het fonds. Deze commissie schreef een grondig en waardevol rapport, met lof voor het benaderbaar, deskundig en behulpzaam optreden van het fonds, maar ook met de kritische aanbeveling scherpere keuzes te maken en beter te adresseren wat er wel en niet kan. In het nieuwe beleidsplan zijn deze adviezen dankbaar meegenomen.

Het Nederlands Letterenfonds is zeer erkentelijk voor de steun van het ministerie van OCW en van de andere overheden die de activiteiten van het fonds voor de literatuur, voor schrijvers en vertalers, in binnen- en buitenland mogelijk maken. De Raad van Toezicht, het bestuur en de medewerkers van het fonds danken de collega-rijks-cultuurfondsen, alle branche- en literaire organisaties, de schrijvers, vertalers, uitgevers en creatieve zelfstandigen die met het fonds hebben meegedacht, in het bijzonder in aanloop naar het schrijven van het nieuwe beleidsplan.

- Projectsubsidies schrijvers & biografen
- Projectsubsidies vertalers
- Translation Grants
- Internationalisering
- Festivals en literatuureducatie
- Impuls startende makers
- Productie en innovatie
- Leesbevordering
- Airport Library
- Overig

Hoofdstuk 1

Missie en doelen, subsidies en activiteiten in 2023

Het Nederlands Letterenfonds is het publieke fonds voor literatuur in het Nederlands, Fries, Papiaments en Nederlandse Gebarentaal, en is één van de zes door het Rijk gefinancierde cultuurfondsen. Het fonds wil bijdragen aan een belezen, intelligente en creatieve samenleving waarin de rol van de letteren, van schrijvers en vertalers wordt erkend en gewaardeerd.

Het fonds is ervan overtuigd dat literatuur vormt, vermaakt en het kritisch denkvermogen stimuleert en dat ook literatuur buiten het boek van grote waarde is. In opdracht van de minister van OCW is het fonds verantwoordelijk voor het bevorderen van de kwaliteit en diversiteit binnen de literatuur en de promotie ervan in binnen en buitenland.

Het fonds verstrekt subsidies aan schrijvers, vertalers, uitgevers, tijdschriften en literaire organisaties en zet zich in voor een rijk en divers literair klimaat, met oog voor literair erfgoed en nieuwe ontwikkelingen in het boekenvak en de letterencultuur. Daarnaast biedt het samen met de andere fondsen een aanvraagmogelijkheid voor potentiële aanvragers van interdisciplinaire kunstprojecten die meerdere cultuurgebieden combineren en voor projecten met een duidelijk maatschappelijke component. Het Mondriaan Fonds heeft hiervoor een aanspreekpunt ingericht.

Deze missie is vertaald in de volgende specifieke doelen, die tot halverwege 2023 als volgt werden geformuleerd:

1. Het bevorderen van kwaliteit en diversiteit van de Nederlandse en Friestalige letteren.
2. Het bevorderen van kwaliteit en diversiteit van de literatuur uit andere taalgebieden in Nederlandse of Friese vertaling.
3. Het bevorderen van de vertaling van kwalitatief hoogstaande, oorspronkelijk Nederlandse en Friestalige literaire werken in andere talen dan het Nederlands en het Fries, alsmede de internationale verspreiding van de vertalingen.

In het kader van inclusie en diversiteit en in overeenstemming met recent overheidsbeleid heeft het Letterenfonds in 2023 zijn statutaire doelstellingen verruimd, om ondersteuning en stimulering van literatuur in het Papiaments en in de Nederlandse Gebarentaal mogelijk te maken.

Het jaar 2023 was er een van terugkijken en vooruitblikken. Belangrijk was het visitatietraject voor de rijkscultuurfondsen dat feitelijk gezien het gehele jaar besloeg. In voorbereiding op het visitatietraject werden door de fondsen afspraken gemaakt over de

uitvoering van de zelfevaluatie en het waarderings- en stakeholdersonderzoek. Dit laatste onderzoek concludeert dat de stakeholders 'ronduit positief' zijn over het Letterenfonds. Het waarderingsonderzoek schetst eveneens een positief beeld van het fonds. In september bezocht de visitatiecommissie het fonds, wat resulteerde in het rapport *Visitatiecommissie, landelijke rijkscultuurfondsen 2023*. Het fonds dankt de commissie voor het grondige werk en de kritische vragen en aanbevelingen. Het rapport bevat naast veel waarderende woorden over de rol en positie van het fonds in het veld en de grote betrokkenheid en deskundigheid van zijn medewerkers enkele kritische aanbevelingen, zoals meer focus op de kerntaken, meer keuzes en aandacht voor de ontwikkeling van impactsystematiek. Deze aanbevelingen vormden bruikbare input voor het te schrijven beleidsplan 2025-2028.

Geografische spreiding is en blijft een belangrijk thema in de beleidsgesprekken die het fonds intern en extern voert. Daar waar het relevant is, wordt geografische spreiding meegenomen in het beoordelingskader van regelingen. Ongeveer 70% van de subsidieaanvragen gericht op de binnenlandse markt die het fonds in 2023 behandelde, is afkomstig van makers – met name schrijvers en vertalers – voor literaire creatie in boekvorm. Dankzij een fijnmazig netwerk van boekhandels en bibliotheken hebben deze boeken een landelijk bereik.

Op 21 juni opende het Vertalershuis in Amsterdam – na een grondige verbouwing – opnieuw zijn deuren, een heropening waarnaar werd uitgekeken en die voorziet in een behoefte. Het Vertalershuis Amsterdam zet zich in voor deskundigheidsbevordering en talentontwikkeling voor literair vertalers uit het Nederlands.

Begin 2023 startte FuturoPresente, een internationaal programma dat een jaar lang de spotlight richtte op de hedendaagse Nederlandse jeugdkunsten. Een selectie van Nederlandse schrijvers en illustratoren presenteerde zich hierin aan het Italiaanse publiek en aan professionals, met als doel het netwerk tussen de landen te versterken, nieuwe samenwerkingen aan te gaan en ervaringen te delen. Italië is een land waar Nederlandse kunstenaars de laatste jaren erg succesvol zijn. Zowel de mate waarin kinder- en jeugdcultuur in Nederland als volwaardige kunstvorm is genesteld, als de mate waarin inclusiviteit en representatie een plek krijgen, oogsten bewondering.

Directeur-bestuurders van de rijkscultuurfondsen worden door het ministerie aangesteld voor een periode voor vijf jaar met de mogelijkheid van verlenging voor nog eens vijf jaar. In het najaar was het daarom tijd om afscheid te nemen van directeur-bestuurder Tiziano Perez die vanaf 2014 leiding gaf aan het Letterenfonds. Op 16 november werd feestelijk afscheid van hem genomen met een bijeenkomst in De Rode Hoed in Amsterdam.

Er waren woorden van dank voor zijn inzet, zijn grote expertise – zowel nationaal als internationaal – en zijn rol als verbinder. Per 1 november trad Romkje de Bildt aan als directeur-bestuurder van het Letterenfonds.

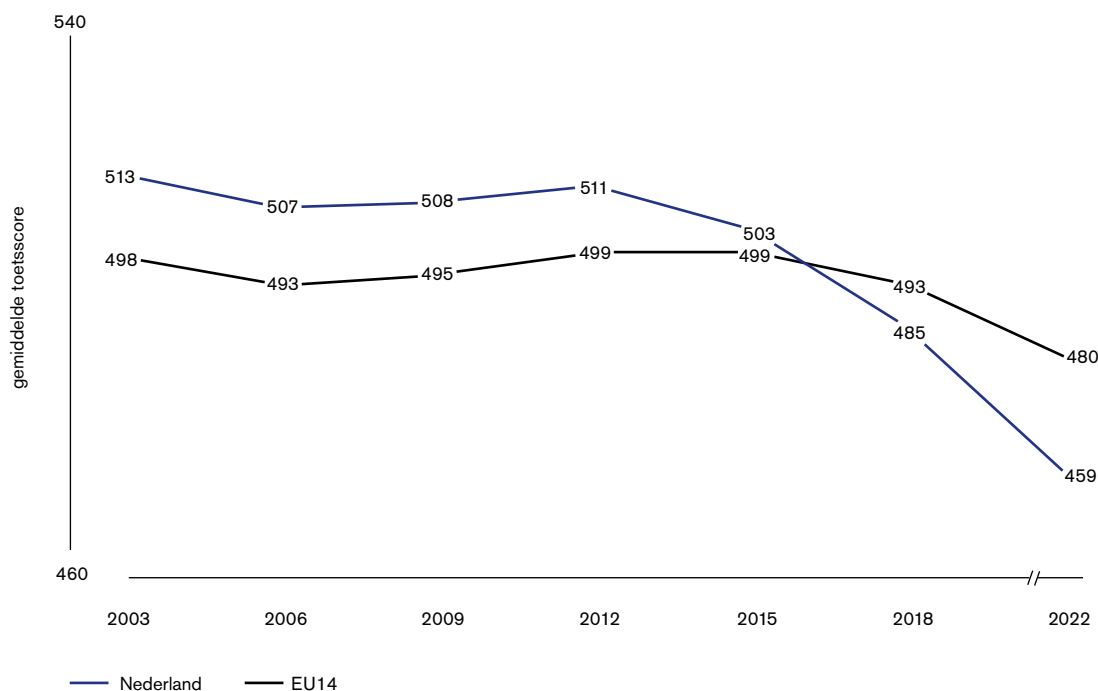
In 2023 werden in Nederland meer dan 43 miljoen boeken gekocht, een kleine stijging van 0,1% ten opzichte van 2022. Helaas profiteerde de Nederlandse literatuur hier niet van; de afzet van literair-culturele boeken daalde dit jaar met 6%. Binnen het literaire segment is alleen bij kinderboeken de afzet gelijk gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar. Sinds 2019 is de afzet van fictie met 17% gedaald en die van non-fictie met 22%. De krimpende markt heeft consequenties voor meerdere schakels in de keten, zowel voor de inkomenspositie van schrijvers en vertalers als voor de financiële gezondheid van uitgevers en boekhandels.

Naast de boekverkoop daalt ook de leesvaardigheid: volgens het internationale PISA-onderzoek 2022, dat in december 2023 werd gepubliceerd, is de leesvaardigheid en het leesplezier van Nederlandse 15-jarigen opnieuw flink gedaald, zelfs significant sterker dan het EU-gemiddelde. Deze zorgwekkende ontwikkeling heeft invloed op de activiteiten en de beleidsdoelen van het Nederlands Letterenfonds; vanaf 2024 zet het fonds structureel in op leesbevordering.

(Oud-)collega's, familie, vrienden en vakgenoten tijdens het afscheidsevenement van directeur-bestuurder Tiziano Perez (links op de voorgrond) in de Rode Hoed te Amsterdam.

PISA-22: Gemiddelde toetsscores leesvaardigheid PISA-2003 t/m PISA-2022

Maghalie van der Bunt-George wordt geïnterviewd over haar verhalenbundel *Oro is Goud* op Wintertuin Curaçao, september 2023.

Hoofdstuk 2

Creatie, productie en presentatie

Naast het uitvoeren van de reguliere regelingen en programma's voor schrijvers en literaire organisaties is het fonds zich de afgelopen jaren steeds meer gaan richten op literaire makers die qua vorm of werkwijze niet binnen de traditionele keten van schrijver, uitgever of boekhandel vallen. De regeling Makers buiten het boek, speciaal gericht op literaire creatie die niet in boekvorm verschijnt, ging eind 2022 van start en werd in 2023 ten volste benut. Ook de basiscursus Literair podcasten kreeg in 2023 een vervolg en was dit keer nadrukkelijk gericht op startende schrijvers.

De meeste coronasteunmaatregelen die de afgelopen jaren waren opgezet, waren in 2023 al afgerond. De Impulsgelden voor startende makers vormen hierop een belangrijke uitzondering. Als gevolg van de coronapandemie waren beginnende en pas afgestudeerde makers niet in staat hun eerste stappen in het werkveld te zetten. Met extra budget van het ministerie van OCW kon het Letterenfonds een laagdrempelige regeling opzetten, waar veel nieuwe makers mee zijn bereikt.

In 2023 is veel voorbereidend werk verricht voor toekomstige regelingen. Zo heeft het fonds gewerkt aan een nieuwe regeling voor Oekraïense en dissidente Russische kunstenaars die naar Nederland zijn gevlucht. Deze regeling ging in januari 2024 van start. Ook de meerjarenregelingen voor literaire en literair-educatieve organisaties werden vernieuwd: deze openen in december 2023.

In 2021 startte de Leescoalitie, waar het Letterenfonds deel van uitmaakt, met het nieuwe initiatief Readification, om gamende jongeren aan het lezen te krijgen. Het Letterenfonds en de CPNB vroegen schrijvers een verhaal te maken voor een van de meest gespeelde games ter wereld, *Assassin's Creed*.

Promotiebeeld Readification

In 2023 gingen Manon Uphoff, Marcel van Driel, Marion Pauw en Rima Orie de uitdaging aan. Gameproducent Ubisoft publiceerde hun verhalen met multimediale verrijkingen in de Ubisoft Special-app. Inmiddels bevat de app acht verhalen en stond eind 2023 de teller op 305.886 downloads.

Naast het Readification-initiatief, werkt het Letterenfonds op diverse andere manieren aan leesbevordering, bijvoorbeeld via meerjarige subsidies aan Passionate Bulkboek, Poëziepaleis, School der Poëzie en Samenleving en Kunst. Maar ook via ondersteuning van acties van de Schrijverscentrale en de Boekenweek voor Jongeren van de CPNB. De subsidie voor de educatieve en leesbevorderende website Literatuurgeschiedenis.org van de Taalunie en de Koninklijke Bibliotheek wordt verlengd tot en met 2026 vanwege de positieve resultaten, bijvoorbeeld de bereikte verbeteringen op het gebied van diversiteit door creatie van thematische overzichtspagina's van literatuur uit Nederlands-Indië en Surinaamse en Caribische literatuur.

Ook op andere manieren verbreedt het fonds zijn domein; bijvoorbeeld door in te zetten op meer toegankelijkheid voor aanvragers uit het Caribisch deel van het Koninkrijk. Zo werden de statutaire doelstellingen dit jaar verruimd om regelingen open te stellen voor literatuur in het Papiaments en werd de regeling Literaire uitwisselingen uitgebreid. In november 2023 ondersteunde het Letterenfonds op Curaçao het tweedaagse Cultural Exchange Program van het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied. Onderwerp was het versterken van samenwerkingen tussen de 'dragers' en de 'makers' van de culturele sector van het Caribisch deel van het Koninkrijk en het ontwikkelen van efficiëntere en duurzamere processen.

In september 2023 vond de inauguratie plaats van Babs Gons als nieuwe Dichter des Vaderlands, tijdens de feestelijke opening van ILFU in Utrecht. Tegelijkertijd werd afscheid genomen van Lieke Marsman die het ambt in de jaren 2021 en 2022 vervulde. Gons zal deze functie als ambassadeur voor de poëzie ook voor twee jaar bekleden. Het Letterenfonds ondersteunt de Dichter des Vaderlands met een jaarlijks stipendium en draagt bij aan de secretariële ondersteuning.

Dichter des Vaderlands Babs Gons

De twaalf debutanten die in 2023 een eerste projectsubsidie ontvingen: Nikki Dekker, Jurriën Hamer, Joep van Helden, Anne-Lot Hoek; Puck de Klerk, Puck Koper, Alexander Nieuwenhuis, Grete Simkutė; Astrid Schutte, Joke van Vliet, Dorien de Wit, Jante Wortel.

2.1 Regelingen gericht op creatie, productie en presentatie

a. Creatie in boekvorm

Projectsubsidies voor publicaties

De meeste literatuur verschijnt in boekvorm. De regeling Projectsubsidies voor publicaties stelt schrijvers in staat tijd vrij te maken voor het schrijven van nieuwe literaire boeken in verschillende genres. Uit oogpunt van fair practice stelt het fonds hierbij als voorwaarde dat uitgever en schrijver een modelcontract voor literair werk afsluiten voor het te schrijven boek. Om bij deze regeling aan te vragen, moeten schrijvers minstens één (literaire) titel hebben gepubliceerd. In 2023 zijn in totaal 127 werkbeurzen toegekend (2022: 108) op 149 in behandelingen genomen aanvragen van 146 aanvragers, onder wie 41 nieuwe aanvragers. De gemiddelde projectsubsidie was € 19.898 (2022: € 21.898). Twaalf recent gedebuteerde schrijvers ontvingen een eerste beurs van € 11.000 voor het schrijven van hun tweede boek.

De regeling werd eind 2023 geëvalueerd door onderzoeksbureau Kwink Groep. Resultaten van dit onderzoek worden verwacht in 2024.

Ontwikkelbeurzen

Aanvullend op de projectsubsidies zijn er de Ontwikkelbeurzen, waarmee schrijvers kunnen investeren in hun professionele ontwikkeling en cultureel ondernemerschap. In 2023 vroegen 40 schrijvers een ontwikkelbeurs aan, waarvan er 28 werden gehonoreerd. Ten aanzien van de voorgaande jaren is er een duidelijke stijgende lijn in het aantal aanvragen (2022: 16 van de 28 aanvragen gehonoreerd, 2021: 11 van de 19 aanvragen gehonoreerd).

Schrijverslevens, biografieregeling

Schrijversbiografieën bieden zicht op het kunstenaarschap van schrijvers, dragen bij aan de literatuurgeschiedenis en vergroten de zichtbaarheid van literatuur in het algemeen. De biografieregeling van het Nederlands Letterenfonds beoogt de totstandkoming van goed geschreven literair-historische biografieën te stimuleren.

Vier ondersteunde biografieën die in 2023 zijn verschenen.

Binnen de Schrijverslevens, biografieregeling werden dit jaar zeven aanvragen ingediend, vijf aanvragers ontvingen een positief besluit. Op 6 juli 2023 vond er voor het eerst een biografiesprekbeurt plaats voor potentiële aanvragers. Ook verschenen er in 2023 een aantal goed door de pers ontvangen biografieën, zoals de biografie van Anil Ramdas door Karin Amatmoekrim, van Ischa Meijer door Annet Mooij, van Martinus Nijhoff door Bart Slijper en van Gerrit Kouwenaar door Arjen Fortuin (alle toekenningen uit de jaren 2017-2019).

b. Creatie buiten het boek

Werkbijdrage theatertekst

De werkbijdragen theatertekst worden toegekend als investering in de totstandkoming van nieuw werk voor theater. Het Nederlands Letterenfonds werkt bij deze regeling samen met het Fonds Podiumkunsten. Het gezamenlijke doel is de kwaliteit, diversiteit en ontwikkeling van het Nederlands theaterrepertoire te stimuleren. In 2023 ontvingen via deze regeling dertien toneelschrijvers een subsidie van € 16.500 om te werken aan een stuk.

Digitale literaire projecten

De regeling Digitale literaire projecten is gericht op vernieuwende, experimentele projecten die door het gebrek aan heldere verdienmodellen voor de markt nog te weinig interessant zijn, maar voor de diversiteit en artistieke ontwikkeling van de literatuur belangrijk worden geacht. In 2023 hebben acht organisaties een aanvraag ingediend, waarvan er zes werden toegekend. Het fonds ondersteunde onder meer twee literaire AI-projecten: één waarbij de bezoeker op humoristische wijze de risico's van dataïsme ervaart en één installatie die een snapshot van de gebruiker omzet in dichtregels.

De Poem Booth van studio VOUW creëert ter plekke een gedicht voor de gebruiker. De installatie stond dit jaar onder andere op Lowlands.

Makers buiten het boek

De pilotregeling Makers buiten het boek trad eind 2022 in werking. Makers die werken aan literaire creatie in een vorm anders dan een boek, zoals een performance, podcast of digitaal werk, kregen de mogelijkheid een projectsubsidie aan te vragen voor tijd, ruimte en middelen. Ook kon een deel van het subsidiebedrag besteed worden aan professionele ontwikkeling. Per maker kon een vast bedrag van € 10.000 worden aangevraagd. In 2023 ontving de regeling 32 aanvragen, waarvan er 28 zijn toegekend. Daarmee werd het subsidieplafond bereikt. De regeling Makers buiten het boek werd eind 2023 geëvalueerd door Kwink Groep en zal in de komende beleidsperiode worden herschreven en uitgebreid.

c. Productie en presentatie

Productiekosten bijzondere uitgaven

De regeling Productiekosten bijzondere uitgaven komt uitgeverij tegemoet in de kosten voor de uitgave van bijzondere literaire titels. Het fonds beoogt zo de diversiteit van het aanbod van hoogwaardige literatuur te waarborgen. Het gaat met name om werken van bijzonder algemeen belang waarvoor het publieksbereik in verhouding tot de productiekosten naar verwachting te klein is.

Er zijn 37 aanvragen ingediend door 24 verschillende uitgeverijen of imprints. Omdat de subsidie Productiekosten bijzondere uitgaven in november 2022 is gestart, was het in 2023 voor het overgrote deel van de aanvragende uitgeverijen de eerste keer dat zij voor deze subsidie een aanvraag indienden. Twee uitgeverijen vroegen überhaupt voor de eerste keer subsidie aan bij het Letterenfonds. Het aantal toegekende aanvragen was bijna 42% hoger dan bij de twee

voorlopers van deze regeling, Literaire uitgaven en Geïllustreerde kinder- en jeugdliteratuur.

Projectsubsidies literaire en literair-educatieve activiteiten

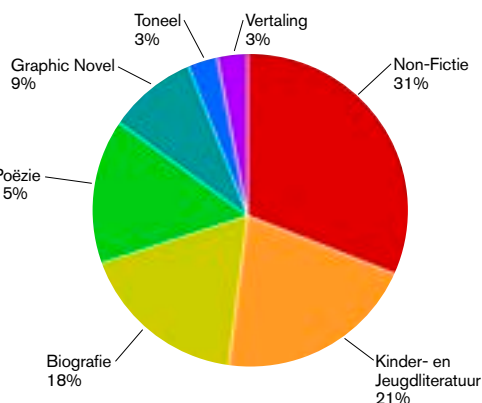
In 2023 waren er twee reguliere aanvraagrondes voor de regeling Projectsubsidies literaire en literatuur-educatieve activiteiten, waarbij het aantal aanvragen enigszins achterbleef bij de aantallen van de jaren voor de pandemie (gemiddeld 50). In totaal waren er 40 aanvragen, waarvan er 17 werden gehonoreerd. (2022: 20 van de 40 aanvragen gehonoreerd). Er waren 20 nieuwe aanvragers. In het belang van regionale spreiding wordt bij de beoordeling prioriteit verleend aan aanvragen voor manifestaties en activiteiten die buiten de Randstad plaatsvinden. Van de 17 gehonoreerde aanvragen vinden er acht plaats buiten de Randstad en zijn er nog eens drie verspreid over meerdere locaties in het land.

Jaarlijks vindt er een overleg plaats tussen het Letterenfonds en VLAM 21 (Verenigde Literaire Activiteiten en Manifestaties), waarin meerjarig gesubsidieerde organisaties verenigd zijn. In februari 2023 werd onder andere gesproken over de BIS- en meerjarenregelingen 2025-2028 en de nieuwe honorariumrichtlijnen in het kader van Fair Pay. VLAM 21 waardeert de nieuwe regeling Makers buiten het boek en signaleert dat het hierin begeleiden van makers veel aandacht en tijd vergt van literaire organisaties.

In juni 2023 werden door het bureau en de adviescommissie monitorgesprekken gevoerd met alle vierjarig gesubsidieerde literaire en literair-educatieve organisaties. Gespreksonderwerpen waren de artistieke en financiële stand van zaken van de organisaties na de coronajaren, de effecten van de recente loon- en prijsstijgingen, en de toepassing van en voortgang met de uitvoering van de Fair Practice Code, de Code Diversiteit & Inclusie en de Governance Code Cultuur.

Literaire uitwisselingen

In 2018 sloten de Taalunie, het Letterenfonds, Literatuur Vlaanderen en het Fonds Podiumkunsten de samenwerkingsovereenkomst 'Literaire prijzen en

De subsidies die in 2023 zijn toegekend binnen de regeling Productie-kosten bijzondere uitgaven zijn onder te verdelen in verschillende genres.

literair grensverkeer'. De doelstelling van de samenwerking is de bevordering van de uitwisseling van Nederlandstalige cultuur binnen het Nederlands taalgebied. Vanaf augustus 2023 is er de subsidieregeling Literaire uitwisselingen die een eerdere regeling Literair grensverkeer vervangt.

Om beter aan te sluiten bij de literaire infrastructuur en de behoeften van Suriname en de Caribische eilanden is de regeling verdeeld in twee aparte categorieën: een B-categorie voor de meer professionele organisaties en een doorlopende laagdrempelige A-categorie voor individuele literaire makers, collectieven en meer vrijblijvende samenwerkingsverbanden die op een korte termijn gerealiseerd kunnen worden. Daarnaast werd de regeling verbreed door niet enkel ondersteuning van publieksgerichte evenementen mogelijk te maken, maar ook talentontwikkelingstrajecten voor auteurs, professionaliseringstrajecten voor organisaties/collectieven en literair-educatieve projecten met een grensoverstijgende opzet.

Van augustus t/m december 2023 werden bij de regeling Literaire uitwisselingen 18 aanvragen ingediend. In categorie A werden 6 van de 13 aanvragen gehonoreerd, in categorie B werden 3 van de 6 aanvragen gehonoreerd. Literatuur Vlaanderen is penvoerder van de regeling.

Literaire tijdschriften

Het literaire tijdschrift was ook in 2023 een bijzonder podium voor gevestigd en nieuw literair talent. Twaalf literaire tijdschriften ontvingen voor de periode 2021-2024 een meerjarige subsidie van het fonds. Ten minste 75% van de subsidie wordt besteed aan auteurshonoraria.

d. Tijdelijke steunmaatregelen

Impulsregeling voor startende literaire makers

Startende culturele makers zijn door de coronapandemie hard geraakt. Door de sluiting van de cultuursector konden zij hun eerste stappen in het veld niet zetten.

Primaire locaties van literaire en literatuur-educatieve organisaties die dit jaar subsidie van het Letterenfonds ontvingen (rood: vierjarige subsidie 2021-2024, geel: tweejarige subsidie 2023-2024, blauw: incidentele projectsubsidie 2023). Meerdere organisaties hebben een landelijk bereik en organiseren ook buiten deze plaatsen evenementen.

Om deze groep alsnog die kans te bieden, stelde het Ministerie van OCW in november 2022 extra budget beschikbaar voor startende literaire makers voor de periode 2022-2023. Het Letterenfonds opende in juni 2023 de Impulsregeling voor startende literaire makers. Per maker was er € 3.000 beschikbaar om te investeren in publieksbereik, de eigen ontwikkeling of het opbouwen van een professioneel netwerk.

In totaal kwamen er 120 aanvragen binnen. Hiervan zijn er 114 toegekend, waarmee het volledige budget van € 342.000 werd besteed. Van de 114 ondersteunde makers kwamen er 52 voor de impulsbeurs in aanmerking, omdat ze hebben opgetreden op een door het Letterenfonds ondersteund evenement of zijn gepubliceerd in een (ondersteund) literair tijdschrift. Nog eens 31 makers kwamen in aanmerking, omdat ze eerder hebben deelgenomen aan een Letterenfonds-talentontwikkelingsprogramma (zoals het Slow Writing Lab of #Nieuwestukken) en 21 makers omdat ze al eerder een aanvraag voor een projectsubsidie hadden gedaan. Voor 43 gehonoreerde aanvragers was dit de eerste keer dat ze een aanvraag bij het Letterenfonds indienden.

De impulsbeurs werd veel gebruikt voor promotie en het bereiken van een groter publiek, voornamelijk door het (laten) bouwen of verbeteren van eigen websites, en voor het volgen van verschillende cursussen, opleidingen en het ontvangen van coaching (van schrijfgerelateerde scholing tot storytelling, presentatie, video-editen en meer).

Ondersteunde literaire tijdschriften.

Veelvoorkomend was begeleiding door een externe redacteur of een ervarener collega-auteur. Ook waren veel projectplannen gericht op het maken van nieuw werk in allerlei vormen, van geschreven werk zoals manuscripten en verhalen tot audiovisueel werk, podcasts en performances. De subsidie kon ook worden ingezet om het honorarium aan te vullen van publicaties in tijdschriften. Daarnaast zullen sommige makers de subsidie inzetten voor een residentie of onderzoek(sreis).

Steunfonds Oekraïense en dissidente

Russische makers

In 2022 opende het Nederlands Letterenfonds namens de zes rijkscultuurfondsen een loket dat professionele kunstenaars die recent uit Oekraïne of Rusland naar Nederland zijn gevlucht tijdelijke ondersteuning biedt in de uitoefening van hun werkpriktijk. Het Steunfonds, zowel gericht op individuele makers als op gezelschappen, kreeg in 2023 een vervolg. In het najaar van 2023 werd door het kabinet € 500.000 vrijgemaakt om kunstenaars te ondersteunen die voor de Russische agressie in Oekraïne gevlucht zijn en € 75.000 voor dissidente Russische makers die uit Rusland gevlucht zijn. De regelingen Steunfonds Oekraïense makers 2024 en Steunfonds Russische makers 2024 openden begin 2024.

2.2 Programma's

a. Talentontwikkeling

Via talentontwikkelingsprogramma's investeert het Letterenfonds in nog-niet gedebuteerd literair talent, nieuwe literaire uitingsvormen en diversiteit onder makers. Sommige projecten worden uitgevoerd in samenwerking met andere rijkscultuurfondsen.

Literatuur op het Scherm

Het interdisciplinaire programma Literatuur op het Scherm is een samenwerking van het Letterenfonds (penvoerder) en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en is gericht op de ontwikkeling van innovatieve digitale literaire producties. Het gaat hierbij uitdrukkelijk om co-creaties, waarbij schrijvers en ontwerpers gelijkwaardige artistieke partners zijn en samen een nieuw werk tot stand brengen. In 2023 begonnen drie teams met elk een werkbudget van € 17.500 aan de ontwikkeling van een werkend prototype of demo. Verder ontvangt ieder team een presentatiebudget van € 4.000 voor de eindpresentatie in het najaar van 2024. Het aanmelden verliep via een open oproep. Twee van de drie geselecteerde teams gaan aan de slag met virtual reality, terwijl het andere team zich verdiept in een game.

#NieuweStukken

Het in samenspraak met Fonds Podiumkunsten ontwikkelde talentontwikkelingsprogramma #NieuweStukken is bedoeld om verhalen tot stand te brengen die ontbreken of onvoldoende verteld en

gehoord worden op Nederlandse podia. De fondsen doen dit door netwerken aan te boren die de fondsen niet vanzelf bereiken en door stimulering van het talent van makers die nog geen plek vinden in het reguliere circuit. Er wordt gewerkt met telkens wisselende partners. In 2023 waren dit Bijlmer Parktheater, El Hizra, Explore the North, Filling the Gap, Mensen Zeggen Dingen, Poetry Circle en Theater Zuidplein. In mei 2023 ging de vierde lichting van #NieuweStukken van start met veertien schrijvers. De geselecteerde schrijvers volgden een traject van acht maanden waarin ze theaterteksten schreven en hun schrijverschap verder ontwikkelden.

Slow Writing Lab

De achtste editie van het Slow Writing Lab ging begin 2023 van start met twaalf schrijftalenten, onder wie drie Vlaamse. Op uitnodiging van het fonds selecteerden de drie HBO-schrijfopleidingen Creative Writing van ArtEZ, Image & Language van de Gerrit Rietveld Academie en Writing for Performance van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht ieder twee afgestudeerde schrijftalenten voor het Slow Writing Lab. Dit jaar sloten drie Vlaamse partners aan: de opleiding Woordkunst aan het Koninklijk Conservatorium Antwerpen, de opleiding Schrijven aan het RITCS Brussel en de Antwerpse organisatie Mama's Open Mic. Vaste partner hiervoor vanuit België is Literatuur Vlaanderen. Ook droegen de organisaties El Hizra en Poetry Circle Nowhere kandidaten voor uit hun begeleidingskring.

Het lab biedt deelnemers een omgeving waarin zij hun talent op creatief en professioneel gebied kunnen ontwikkelen. Elk van de deelnemers ontving een beurs van € 7.000 voor een persoonlijk ontwikkeltraject. Ook vonden maandelijkse bijeenkomsten plaats met masterclasses. Het programma wordt door het fonds vormgegeven met begeleiding van Michiel Koelink (docent Time Based Media, Art Sciences en Game Design bij de bachelor en master van de Academie Minerva en Hanze Hogeschool Groningen), Literatuur Vlaanderen en de betrokken kunstopleidingen.

In 2023 vonden masterclasses plaats van Jasper Albinus, Maria Barnas, Dennis Gaens, Judith Hazeleger, Maarten Inghels, Kim van Kaam, Maud Sauer, Yentl van Stokkum, Jeroen Theunissen, Marjolein Visser en Esmée Wekker. Vaste coaches voor de deelnemers waren Ditteke Mensink, Nienke Eijssink en Marthe Zeevenhooven. Ter afsluiting van hun Slow Writing Lab-jaar maakten de deelnemers een publicatie en performance en presenteerden die op vrijdag 19 januari 2024 in Mediamatic te Amsterdam.

Talentontwikkeling, diversiteit en inclusie

Verhoging van de diversiteit in de literatuur en de sector vraag om blijvende aandacht. Het fonds wisselt regelmatig kennis en expertise uit met ROSE Academy en El Hizra: twee talentontwikkelingsorganisaties

De talenten van Slow Writing Lab VIII: Houda Bibouda, Tine Decraemer; Mila Haak, Wietse Leenders; Tine Tabak, Mona Thijs; Stan Frijsinger, Hasan Gök; Sefora Sam, Joachim Schoones; Emma Wiersma, Sumai Yahya.

Boekpresentatie van dichtbundel *Mateloos verlangen*, met Splinter Chabot en Dolly Bellefleur, juni 2023.

die zich inzetten voor inclusiviteit in het boekenvak en boekenaanbod. Het Letterenfonds ondersteunde daarnaast de dichtbundel *Mateloos verlangen* die diversiteit en inclusie viert met 102 nieuwe gedichten van (on)bekende schrijvers en dichters, onder wie Abdelkader Benali, Splinter Chabot, Babeth Fonchie Fotchind, Johan Fretz, Eva Gerlach, Falun Ellie Koos, Martin Rombouts en Anne Vegter. De boekpresentatie ging gepaard met een literair programma.

Nieuw in 2023 was de aandacht voor het Papiaments, een taal die het fonds via een statutenwijziging heeft kunnen toevoegen aan zijn taakstelling. Dit maakt subsidiëring van oorspronkelijk literair werk in het Papiamentu/Papiamento, of vertalingen in en uit deze taal mogelijk. Vooruitlopend op een pilotregeling Papiaments die in 2024 van start zal gaan, zijn drie projecten ondersteund. Een van deze projecten is First International Poetry Encounter Aruba 2023, een meerdaags evenement dat het belang van poëzievertalingen in en uit het Papiaments internationaal voor het voetlicht bracht, met als doel de Papiamentse taal en literatuur te promoten en te laten bloeien. Op dit moment is er onvoldoende aanbod van literaire (kinder)boeken in het Papiaments. Reden voor het fonds om samen met Biblionef en Stichting Lezen via BookStart een gratis Papiamentstalig babyboekje te maken, speciaal ontwikkeld voor het Caribisch deel van het Koninkrijk. Auteur en illustrator is Mylo Freeman. Verder worden tien Papiamentstalige verhalen over de roemruchte spin Nanzi gebundeld en via scholen en bibliotheken gratis verspreid onder kinderen in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Het fonds ondersteunde deze titels uit het extra budget Leesbevordering, literatuureducatie en Papiaments 2023.

Basiscursus Literair podcasten

Na een succesvolle pilot in 2020 en een basiscursus in 2021-2022, werd in 2023 samen met het Podcastnetwerk de basiscursus Literair podcasten voor startende schrijvers georganiseerd. In 2023-2024 is de cursus exclusief voor pre-debutanten (schrijvers die nog geen boek hebben gepubliceerd) en debutanten (één literair boek gepubliceerd). Daarbij is de cursus gericht op schrijvers die weinig of geen ervaring hebben met het maken van audio.

In september 2023 gingen de eerste twee groepen van start. De cursus bestaat uit zes workshops van vier uur, gegeven door de ervaren audiomakers Wederik de Backer, Aletta Becker, Carry de Clercq, Dennis Gaens, Vinny Tailor en Stef Visjager.

b. Residenties

Schrijversresidentie Amsterdam

Sinds 2006 worden buitenlandse auteurs uitgenodigd om tijdelijk te wonen en te werken in de Schrijversresidentie Amsterdam, een woonruimte boven boekhandel Athenaeum op het Spui. In 2023 verbleven hier acht buitenlandse schrijvers.

De eerste gastschrijver van 2023 was de Belgische schrijver, dichter en theatermaker **Max Greyson**, die tijdens zijn verblijf werkte aan twee projecten: een nieuwe gedichtenbundel en een muziektheatervoorstelling. Daarna verbleef de Amerikaans-Belgische muzikant en auteur **Sam Bettens** voor korte tijd in het appartement vanwege de verschijning van zijn debuutroman *Ik ben. Sang Young Park*, een Koreaanse schrijver, verbleef in maart in Amsterdam en verzorgde meerdere optredens in Nederland en België rondom zijn tweede roman, *Maak me eendimensionaal*. De Taiwanese dichter **Chen Yuhong** verbleef in mei in Amsterdam, waar ze samen met haar vertaler Silvia Marijnissen optredens en lezingen verzorgde. Ook deed ze tijdens haar residentie onderzoek voor een gedicht over de relatie tussen Nederland en Taiwan in de 17e eeuw. In juni trad de Amerikaanse dichter **Paul Tran** op tijdens Poetry International en werkte hen aan een nieuwe dichtbundel. Hiervoor maakte hen gebruik van hun nieuwe omgeving in Amsterdam om te begrijpen hoe het is om ergens nieuw te zijn, zoals hun moeder die zich als Vietnamese vluchteling destijds in Californië vestigde. Eind juni verbleef de Koerdisch-Iraanse schrijver **Behrouz Boochani** in de residentie. Hij kwam voor het eerst naar Europa om tijdens lezingen en optredens in gesprek te gaan over zijn boek *De bergen zijn mijn vrienden*. In de zomer verbleef de Duitse schrijver **Julia Franck** in Amsterdam. Hier werkte ze aan haar volgende roman en deed ze onderzoek, omdat het verhaal verband houdt met Nederland. De laatste resident van 2023 was de Belgische schrijver **Rudi Meulemans**. In november verbleef hij in Amsterdam om te werken aan een volgende roman over de relatie tussen kunst, de kunstenaar en de stad. In september, oktober en december was de residentie gesloten voor onderhoud en schilderwerk.

Residentie Jan van Eyck Academie 2023

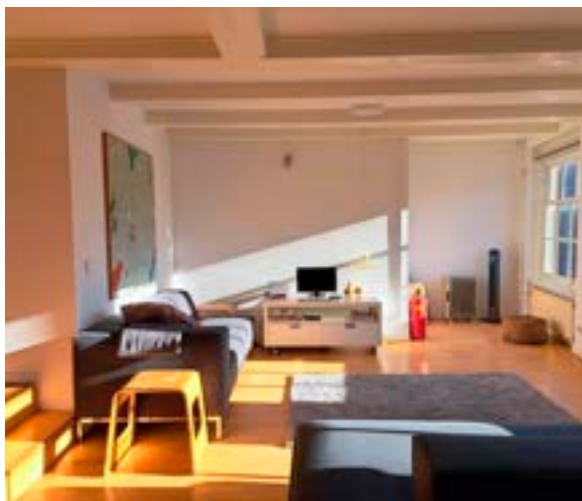
Het Letterenfonds heeft voor schrijvers een residentie-mogelijkheid aan de Jan van Eyck Academie in Maastricht, een post-academisch instituut voor beeldende kunst. In 2023 verbleef Ananda Serné hier drie maanden (in mei, juni en juli) als writer in residence. Het was de laatste keer dat de duur van de schrijversresidentie daar drie maanden bedroeg. Met ingang van het collegejaar 2023-2024 is gekozen voor een nieuwe opzet, waarbij de residentieperiode van de schrijvers samenvalt met die van de andere residenten kunstenaars. In november begon Merel van Slobbe aan haar verblijf aan de Jan van Eyck, dat in totaal zes maanden zal duren. De residentie is onderdeel van talentontwikkeling in internationale context.

Amsterdam Vluchtstad

In 2023 was Mohamedou Ould Slahi, die arriveerde in december 2022, te gast in het programma Amsterdam Vluchtstad dat in samenwerking met de gemeente Amsterdam, de Anne Frank Stichting en het International Cities of Refuge Network (ICORN) wordt uitgevoerd. Amsterdam Vluchtstad biedt jaarlijks in de voormalige woning van de familie van Anne Frank onderdak aan een schrijver, dichter of journalist die in eigen land vanwege diens werk wordt vervolgd of bedreigd, dan wel in het schrijverschap wordt belemmerd. Mohamedou Ould Slahi (Mauritanië) werkte in 2023 aan scholenbezoeken, voorstellingen en projecten met De Balie in Amsterdam en het Noord Nederlands Toneel (NNT) in Groningen. Ook schreef hij voor de website van het Letterenfonds een tweetalig blog over zijn ervaringen in Nederland.

Van Doesburghuis

De beschikbaarheid van het Van Doesburghuis in Meudon bij Parijs komt voort uit de samenwerking met de Stichting Van Doesburghuis en de zes rijkscultuurfondsen. Afwisselend kunnen makers uit verschillende disciplines in deze voormalige atelierwoning van Theo van Doesburg wonen. In mei en juni 2023 verbleef schrijver en kunstenaar Sytske Frederika van Koeveringe in de residentie.

De Schrijversresidentie aan het Spui in Amsterdam.

Mohamedou Ould Slahi in het Amsterdam Vluchtstad-appartement.

Miriam Rasch, resident aan het NIAS.

NIAS

Vanaf september 2023 werkte schrijver Miriam Rasch vijf maanden aan het Netherlands Institute for Advanced Study (NIAS) in Amsterdam, te midden van vijftig wetenschappers en andere fellows aan een nieuw essayboek over luisteren, *Luisteroefeningen*, te verschijnen in 2024 bij De Bezige Bij. Elk academisch jaar is er in het eerste semester aan het NIAS een werkplek voor een Nederlandse writer in residence.

c. Prijzen

Toneelschrijfprijs

De jaarlijkse Toneelschrijfprijs wordt afwisselend georganiseerd door Literatuur Vlaanderen en het Letterenfonds, in samenwerking met Fonds Podiumkunsten. De Taalunie heeft vooral een financierende rol. Dit jaar organiseerde Literatuur Vlaanderen de prijs. De jury, bestaande uit Nyiragasigwa Hens, Rachida Lamrabet, Dennis Meyer en Els Van Steenberghe (voorzitter), koos in de zomer uit 93 ingezonden toneelteksten vier genomineerden: *Het Sterrehuis* van Annet Bremen, *De Gliphoeve* van Bodil de la Parra, Geert Lageveen en Maarten van Hinte, *Queen of Disco* van Maarten van Hinte en *Mater* van Femke Van der Steen. *Queen of Disco* werd tijdens het TheaterFestival in Brussel op 15 september uitgeroepen tot winnaar van de Toneelschrijfprijs 2023. De prijs wordt mede mogelijk gemaakt door Stichting Lira Fonds, Sabam for Culture en de Auteurs en bedraagt € 10.000. De andere genomineerden ontvingen elk € 1.000.

Prijs der Nederlandse Letteren

De Prijs der Nederlandse Letteren is een driejaarlijkse oeuverprijs van € 60.000, afwisselend uitgereikt door de Belgische en Nederlandse koning. De prijsuitreiking wordt georganiseerd door het Letterenfonds, Literatuur Vlaanderen en de Taalunie. In oktober 2023 werden de juryleden bekendgemaakt voor de 24e editie, die in oktober 2024 zal plaatsvinden. De jury bestaat uit Yra van Dijk (voorzitter), Annika Johansson, Guinevere Claeys, Lars Bernaerts, Max Temmerman, Moenisha Hiwat-Mahabiersing en Reza Kartosen-Wong.

Hoofdstuk 3: Vertaalde literatuur

Om het aanbod van vertaalde literatuur uit andere taalgebieden en de vertaalcultuur in Nederland vitaal en inclusief te houden, organiseert het Letterenfonds, naast subsidieregelingen voor vertalers en uitgevers, diverse programma's en residenties.

Er speelt veel voor literair vertalers. Generatieve AI zoals ChatGPT, ontleding en digitale leesculturen als Bookstagram en BookTok hebben een steeds grotere invloed op de markt en het vertalersvak. Het Letterenfonds moedigt de discussie over deze onderwerpen aan en probeert de uitwisseling van kennis onder vertalers te bevorderen. Zo stonden de lezingen en workshops tijdens de uitverkochte Literaire Vertaaldagen in december 2023 helemaal in het teken van deze en andere nieuwe ontwikkelingen.

Het Vertalershuis Amsterdam, een residentie voor vertalers uit het Nederlands en ontmoetingsplek voor diverse vertaalworkshops, opende dit jaar feestelijk zijn deuren, na drie jaar gesloten te zijn in verband met de coronapandemie en een aansluitende grondige renovatie. De eerste bewoners namen in de tweede helft van 2023 hun intrek in het huis dat meteen tot het einde van het jaar was volgeboekt.

Het Vertalershuis Amsterdam.

Aandacht was er ook voor de aanwas van nieuw vertaaltalent. Hiertoe is in 2023 de regeling Ontwikkelbeurzen voor vertalers uitgebreid met de Startersbeurzen, speciaal voor beginnend literair vertalers die aan hun eerste boekvertaling gaan werken. Met deze brede regeling worden literair vertalers in de eerste fase van hun carrière beter ondersteund.

3.1 Creatie

a. Regelingen

Projectsubsidies voor literaire vertalingen

Vertalers kunnen via de regeling Projectsubsidies voor literaire vertalingen subsidie aanvragen voor de vertaling van een literaire titel in het Nederlands of Fries. In 2023 zijn er 274 aanvragen binnengekomen, waarvan er 255 zijn toegekend. Het aantal aanvragen is ongeveer gelijk aan dat van het jaar ervoor (2022: 273 aanvragen, waarvan 245 toegekend) en blijft hoger dan dat van de voorgaande jaren. (Ter vergelijking: in de periode 2017-2021 werden per jaar gemiddeld 253 aanvragen ingediend, waarvan er 215 werden toegekend.)

De gemiddelde projectsubsidie was € 7.406 (2022: € 7.579). Daarnaast zijn er zestien toeslagen voor een voor- of nawoord toegekend (2022: 14). Er is subsidie toegekend voor alle genres, inclusief beeldverhaal, poëzie en toneel, maar het grootste gedeelte van de toekenningen (182) was voor fictie. Met 91 toekenningen blijft Engels de meest vertaalde taal.

Starters- en ontwikkelbeurzen literair vertalers

Met ontwikkelbeurzen krijgen startende (nog niet gedebuteerde), beginnende en ervaren literair vertalers de mogelijkheid zich professioneel verder te ontwikkelen. De maximale hoogte van een ontwikkelbeurs is € 2.500. Om de instroom van vertalers te stimuleren en ze beter te begeleiden richting de Projectsubsidies, is de regeling in februari 2023 uitgebreid met de mogelijkheid een Startersbeurs aan te vragen van maximaal € 5.000. Hiermee kunnen vertalers die aan hun eerste literaire vertaling in het Nederlands of Fries gaan werken, subsidie ontvangen voor hun debuutvertaling. Door de uitbreiding met de startersbeurzen komt er een doorgaande lijn in de ondersteuning van afgestudeerde literair vertalers in Nederland.

In 2023 ontving het Letterenfonds 60 aanvragen binnen de regeling Starters- en ontwikkelbeurzen, waarvan er 58 werden gehonoreerd. Dit is een substantiële toename ten opzichte van vorig jaar (2022: 17 aanvragen, waarvan 16 toegekend). Tien van de toekenningen waren voor een startersbeurs.

b. Programma's: kennis- en talentontwikkeling

Literaire vertaaldagen

Op 8 en 9 december 2023 organiseerde het Letterenfonds de vierentwintigste editie van de jaarlijkse Literaire Vertaaldagen. De symposiumdag op 8 december in De Rode Hoed in Amsterdam had 328 fysieke en 132 online deelnemers en was voor het eerst sinds de coronapandemie weer uitverkocht. Dit succes kan wellicht mede verklaard worden door het welkomstmoment dat aan het begin van het symposium georganiseerd werd door de Verenigde Literair

Vertalers onder leiding van Janne van Beek, om in een kleiner gezelschap het ijs te breken voor beginnende literair vertalers.

Daarnaast zal het actuele en urgente thema van de dag hebben bijgedragen aan de grote opkomst: er werden onder andere lezingen gegeven over genderbewust vertalen, ontleding, Bookstagram, BookTok en Artificial Intelligence. Dit zijn allemaal relatief nieuwe ontwikkelingen die de gemoederen van vertalers sterk bezighouden.

Ook de workshops op 9 december waren dit jaar snel uitverkocht. Het grote aandeel niet-taalgebonden workshops met taaloverstijgende onderwerpen, gericht op vertalers in verschillende stadia van hun carrière trok veel publiek.

Vertalershuis Amsterdam

Het Vertalershuis Amsterdam onderging in 2023 grondige renovaties, waaronder vernieuwde waterleidingen, elektriciteit, isolatie en duurzame voorzieningen zoals vloerverwarming, een warmtepomp en zonnepanelen. Het energielabel steeg naar A+. Woon- en werkcomfort werden geoptimaliseerd door herindeling van de ruimtes, zoals het betrekken van de kelder bij de bibliotheek en het creëren van een appartement op de begane grond dat ook voor mensen met een fysieke beperking toegankelijk is. De vijf kamers werden thematisch ingericht rond klassieke Nederlandse auteurs: Willem Frederik Hermans, Annie M.G. Schmidt & Fiep Westendorp, Hella S. Haasse, Anton de Kom en Andreas Burnier. Voor de site van het Letterenfonds interviewde Andrea Kluitmann vijf vertalers van deze auteurs.

Lezing van Gys-Walt van Egdorn tijdens de Vertaaldagen 2023.

De Hella S. Haasse-kamer, een van de vijf residenties van het gerenoveerde Vertalershuis Amsterdam.

Op 21 juni 2023 werd het Vertalershuis in aanwezigheid van honderd genodigden feestelijk heropend door directeur-generaal Cultuur en Media van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Barbera Wolfensberger. De eerste vertalers begonnen in juli aan hun residentie. Bij de residenties gaat het telkens om een verblijf van twee weken tot maximaal twee maanden.

RECIT

In juni vond de jaarlijkse vergadering van de leden van RECIT (Réseau Européen des Centres Internationaux de Traducteurs Littéraires, het Europese netwerk van Vertalershuizen) plaats in Belgrado in Servië, waar RECIT te gast was bij literair festival Krokodil. Tijdens deze jaarlijkse bijeenkomst delen de vertegenwoordigers van de verschillende Vertalershuizen hun activiteiten en ervaringen van het afgelopen jaar met elkaar, en wisselen zij ideeën en plannen uit. Namens het fonds was Marije de Bie aanwezig.

The Chronicles en de Vertalersfabriek

Zoals elk jaar organiseerde het Vertalershuis Amsterdam in samenwerking met Crossing Border Festival in november The Chronicles en de Vertalersfabriek: twee met elkaar verbonden vertaalworkshops, gericht op talentontwikkeling voor beginnende literair vertalers in en uit het Nederlands. Tijdens The Chronicles vertaalden vijf leerling-vertalers onder begeleiding van een ervaren mentor-vertaler elke dag een kort, door het festival geïnspireerd verhaal van een beginnende auteur. Deze oorspronkelijke teksten en vertalingen werden gepubliceerd op de website van Crossing Border. Dit programma werd op het podium afgesloten met The Chronicles Live, waarin Teddy Tops in gesprek ging met de schrijvers en hun vertalers.

Aansluitend vond de Vertalersfabriek plaats, waarin de deelnemende leerling-vertalers samen met hun mentoren werkten aan de vertaling van een tekst van de op Crossing Border aan hen verbonden schrijver. Ook bezochten zij het Nederlands Letterenfonds en uitgeverij De Bezige Bij. Van elk van de deelnemers aan de Vertalersfabriek werd een video opgenomen die werd gepubliceerd op het YouTube-kanaal van het Letterenfonds.

Mentoraten en ontwikkelingstrajecten

In samenwerking met het Letterenfonds en Literatuur Vlaanderen faciliteert het Expertisecentrum Literair Vertalen twee vormen van individuele begeleiding voor beginnende literair vertalers in en uit het Nederlands. In 2023 zijn er 37 ontwikkelingstrajecten (voor begeleiding en publicatie van een zelfgekozen kort verhaal of fragment) aangevraagd, waarvan er 13 zijn toegekend. Hiervan zijn er 5 afgerond en 8 nog startend of gaande. Daarnaast heeft het fonds 8 mentoraten (voor begeleiding bij de vertaling van een boek) georganiseerd, 7 daarvan in samenwerking met het ELV. Van deze projecten zijn er 3 hetzelfde jaar afgerond.

ALTA-mentoraat

In 2023 heeft het Letterenfonds voor de tweede keer deelgenomen aan het Emerging Translator Mentorship Program van de American Literary Translators Association (ALTA). In het kader hiervan mogen beginnend vertalers in het Engels een (literaire) titel naar keuze vertalen, waarbij ze ondersteuning krijgen van een ervaren vertaler. Het creëren van een relevant netwerk voor de beginnend vertaler behoort nadrukkelijk tot de doelen van ALTA.

ALTA selecteerde vertaalster Bo-Elise Brummelkamp als deelnemer voor de taalrichting Nederlands-Engels. Bo-Elise werkte in 2023 samen met mentor David McKay aan de vertaling van *Hine* van Lotte Kok. In november reisden Bo-Elise en David naar Tucson (Verenigde Staten) om deel te nemen aan de jaarlijkse ALTA-conferentie, waar ze het product van hun samenwerking presenteerden aan de andere deelnemers.

Ledig House

Vertaler Astrid Huisman verbleef in mei 2023 een maand in het Ledig House, een residentie voor schrijvers, vertalers en kunstenaars in upstate New York. In deze residentie – beheerd door de Amerikaanse organisatie Art Omi – werkte zij aan de vertaling van een boek van de Amerikaanse schrijver en kunstenaar Eve Babitz.

3.2 Productie en presentatie

a. Schwob

Het Letterenfonds zet zich met Schwob in voor de productie en zichtbaarheid van klassiekers uit de moderne wereldliteratuur in Nederlandse vertaling. Er is een driedelige aanpak: er worden voor uitgeverijen onvertaalde klassiekers gesignaleerd, er wordt financiële ondersteuning geboden bij totstandkoming van de titels en er wordt aandacht besteed aan zichtbaarheid. Hiervoor wordt samengewerkt met uitgeverijen, boekhandels en lezers.

Schwob-regeling

Dit jaar deden 18 uitgeverijen een aanvraag binnen de Schwob-subsidieregeling. Van de 34 aanvragen voor vertalingen uit zeventien landen, werden er 27 toegekend. (2022: 37 aanvragen, 23 toegekend). In totaal waren er 3 nieuwe aanvragers in 2023.

Het aantal toekenningen is ten opzichte van 2022 gestegen van 23 naar 27, waarbij het aantal aanvragen in dezelfde periode licht daalde. De stijging heeft deels met een tijdelijke verhoging van het budget te maken (totaal toegekend in 2023: € 124.000, in 2022: € 74.300) en deels met de kwaliteit van de aanvragen.

Schwob-actie

Viermaal per jaar wordt in het kader van de Schwob-actie in samenwerking met uitgeverijen een

Een van de deelnemers aan de Vertalersfabriek: Jan Pędziński (midden) vertaalt een fragment van Safae el Khannoussi (rechts) in het Pools, onder begeleiding van Iwona Mączka (links).

De deelnemers aan de ALTA-conferentie 2023.

selectie van vijf tot zeven actueel verschenen klassiekers aan de boekhandels en de pers gepresenteerd. In de Schwob-actie zaten dit jaar in totaal 23 titels uit 15 verschillende landen. De titels worden onder de aandacht gebracht door informatiemateriaal in de boekhandels, nieuwsbrieven, persberichten en op de website schwob.nl en sociale media. Bovendien ondersteunt het Letterenfonds samen met de Schrijverscentrale boekhandelaren financieel bij activiteiten zoals lezingen en leesclubs over deze titels, geleid door de vertaler of een schrijver.

Schwob-leesclubs

In 2023 hebben boekhandels ruim veertig leesclubs en lezingen over Schwob-titels georganiseerd, dit is zo goed als een verdubbeling ten opzichte het jaar ervoor. Hiervan zijn er 25 financieel ondersteund door zowel het Letterenfonds als de Schrijverscentrale. Elf van de leesclubs waren Schwob Young leesclubs – speciaal voor jongere lezers – en deze waren ook door hen zelf georganiseerd. Bij veel bijeenkomsten was de vertaler aanwezig. De lezingenreeks van 2023 ging over stromingen binnen de Midden-Europese literatuur van de 20e eeuw en werd verzorgd door Guido Snel. Hij hield vier lezingen waarin hij onder andere sprak over auteurs als Danilo Kiš en Mihail Sebastian.

In totaal hebben ruim zeshonderd lezers deelgenomen aan deze evenementen. En 146 hiervan waren deelnemers van de Schwob-Young-evenementen; zij waren daarmee onder de 35 jaar.

Schwob Young

Sinds medio 2022 bouwt Schwob in samenwerking met de Vlaamse partner DeBuren uit Brussel een digitale community op van jonge literaire lezers op Instagram, onder leiding van coach Corina Maduro. Deze groep bestaat intussen uit zestien actieve deelnemers verspreid over Nederland en Vlaanderen, die regelmatig Schwob-titels met elkaar bespreken en onder de aandacht van hun volgers brengen. In 2023 bezochten ze de uitgeverijen Meridiaan, Koppertnik, Das Mag, Cossee, Atlas Contact, De Bezige Bij en Singel Uitgeverijen. Tijdens de boekhandelsmiddagen van Schwob spraken ze tevens met de uitgeverijen Orlando, Van Oorschot, Van Maaskant Haun en Jurgen Maas en een groot aantal boekhandelaren. Corina Maduro en twee van de bookstagrammers namen deel aan de Literaire Vertaaldagen 2023, waar ze de Schwob-Young-groep aan het publiek voorstelden.

b. Prijzen

Prix des Phares du Nord

Het Nederlands Letterenfonds organiseert drie verschillende vertaalprijzen voor de beste literaire vertaling uit het Nederlands, waaraan elk een bedrag van € 5.000 is verbonden: voor vertalingen in het Frans de Prix des Phares du Nord, voor vertalingen in het Duits de Else Otten Übersetzerpreis en voor vertalingen in het Engels de Vondel Translation Prize. De frequentie van de prijzen is teruggebracht van tweejaarlijks naar eens in de drie jaar. Ieder jaar wordt één van de drie prijzen uitgereikt.

In 2023 werd de Prix des Phares du Nord uitgereikt. Deze ging naar Emmanuelle Tardif voor *Vintage queen*, haar vertaling van de biografische roman *De voddenkoningin* van Saskia Goldschmidt. De prijs werd op 23 mei 2023 in aanwezigheid van veertig mensen uitgereikt in de residentie van de Franse ambassadeur in Den Haag. De jury van de Prix des Phares du Nord 2023 bestond uit voorzitter Margot Dijkgraaf, Danielle Bourgois en Arlette Ounanian. Zij selecteerden de winnaar uit een rijke oogst van ruim 150 vertalingen.

Europese Literatuurprijs

De Europese Literatuurprijs, de jaarlijkse prijs voor de beste hedendaagse Europese roman die in het voorgaande jaar in Nederlandse vertaling is verschenen, ging in 2023 naar *Kassa 19* van de Engelse auteur Claire-Louise Bennett, vertaald door Karina van Santen en Martine Vosmaer. Organisatorisch verschilde de aanpak enigszins met die van afgelopen jaren. Meer literaire boekhandels verbonden zich dit jaar aan de prijs, waardoor de aandacht verder over Nederland verspreid werd. Ook is de prijs wat compacter gemaakt door te werken met een kortere long- en shortlist en door de bekendmakingsdata dichter naar elkaar toe te brengen.

De longlist werd samengesteld door dertig boekhandels uit het hele land. Uit deze lijst van 14 titels

selecteerde de jury, bestaande uit voorzitter Christine Otten, Iduna Paalman, Adri Boon, Erik Hoekstra en Jan Bouman, een shortlist en een winnaar. Op 4 november werd de prijs (€ 10.000 voor de schrijver en € 5.000 voor de vertalers) uitgereikt aan Bennett, van Santen en Vosmaer op het Crossing Border festival in Den Haag.

Ook dit jaar was de Vertalersgeluktournee onderdeel van de Europese Literatuurprijs. Deze verkorte editie was de organisatie in handen van Janne van Beek en Maaik Harkink. Er werd samengewerkt met lezerscommunity Hebban.nl en De Schrijverscentrale was co-financierder van de tournee. Ook organiseerde Hebban.nl online leesclubs over de vier shortlist-titels.

Nederlands Letterenfonds Vertaalprijs

De symposiumdag van de Literaire Vertaaldagen op vrijdag 8 december werd volgens traditie feestelijk afgesloten met de uitreiking van de Nederlands Letterenfonds Vertaalprijs. In 2023 was vertaalster Engels-Nederlands Barbara de Lange de ontvanger van de prijs die € 15.000 bedraagt. Met deze vertaalprijs bekroont het fonds literair vertalers die zich onderscheiden, zowel door de hoge kwaliteit van hun vertaaloeuvre als door hun inzet als ambassadeur voor een bepaald taalgebied, genre of het literair vertalen in het algemeen. De jury bestond uit juryvoorzitter Josephine Rijnaarts, Kim Liebrand en Daniël Rovers.

Emmanuelle Tardif (midden) ontvangt de Prix des Phares du Nord op de Franse ambassade in Den Haag. Links: ambassadeur van Frankrijk François Alabrune, rechts: Letterenfonds-directeur Tiziano Perez.

Claire-Louise Bennett, Martine Vosmaer, Karina van Santen en Ilse Josepha Lazaroms tijdens de uitreiking van de Europese Literatuurprijs 2023.

alles außer 1/2

Literatur der Niederlande & Land

Neugierig
auf die
flachen
Länder

Hoofdstuk 4: Internationaal presenteren en promoten

Het jaar 2023 stond voor de promotie van de Nederlandse literatuur in het buitenland in het teken van mondiale spanningen. Politieke ontwikkelingen vertalen zich vaak in de belangstelling van buitenlandse uitgevers voor bepaalde titels. Daarnaast hebben landen – vooral in Europa en in de Angelsaksische landen – te kampen met een krimpend leespubliek wat leidt tot omzetsdaling. Het gebrek aan financiële armslag was merkbaar op de boekenbeurzen, die door internationale uitgevers selectiever, korter of met kleinere delegaties werden bezocht. Anderzijds was het duidelijk dat fysieke afspraken na de coronapandemie extra werden gewaardeerd.

Wat literaire fictie betreft, is in 2023 het succes van een aantal vuistdikke romans opvallend. Acht landen kochten de rechten voor Anjet Daanjes roman *Het lied van ooievaar en dromedaris* en Ilya Leonard Pfeijffers *Alkibiades* zal in ten minste vijf landen verschijnen. Gezien de hoge vertaalkosten heeft in beide gevallen de steun van het fonds een doorslaggevende rol gespeeld bij de acquisitie van de rechten. Er verschenen 92 fictietitels in vertaling in het buitenland met steun van het Letterenfonds.

Er werden het afgelopen jaar 84 vertalingen van Nederlandse non-fictie met een vertaalsubsidie gesteund. Het aanbod is divers, van Anton de Kom (*Wij slaven van Suriname* in het Arabisch) en Raoul de Jong (*Jaguarman* in het Frans en Duits) tot Francine Oomen (*Oomen stroomt over* in het Frans) en vijf nieuwe internationale edities van *Wij zijn onze hormonen* van Max Nieuworp.

In 2023 verscheen het zevende en laatste deel van de omvangrijke reeks *Huijzinga Schriften* bij uitgeverij Brill | Fink, in vertaling van Annette Wunschel. Hiermee is het volledig verzameld werk van de prominente Nederlandse historicus Johan Huizinga in het Duits vertaald. Het vertaalproject begon in 2011 en werd vanaf het begin ondersteund door het Letterenfonds via de Translation Grants.

Er was na een aantal succesvolle jaren een afname in het aantal vertaalde poëziebundels te zien, wat te maken heeft met de moeilijke markt en lage oplages. Toch waren er enkele hoogtepunten: een integrale vertaling van de gedichten van F. van Dixhoorn in het Engels, een keuze uit de poëzie van H. Marsman in het Perzisch, Sasja Janssen in het Spaans, een integrale vertaling van de debuutbundel van debutant Robin Block in het Engels en Simone Atangana Bekono in het Frans.

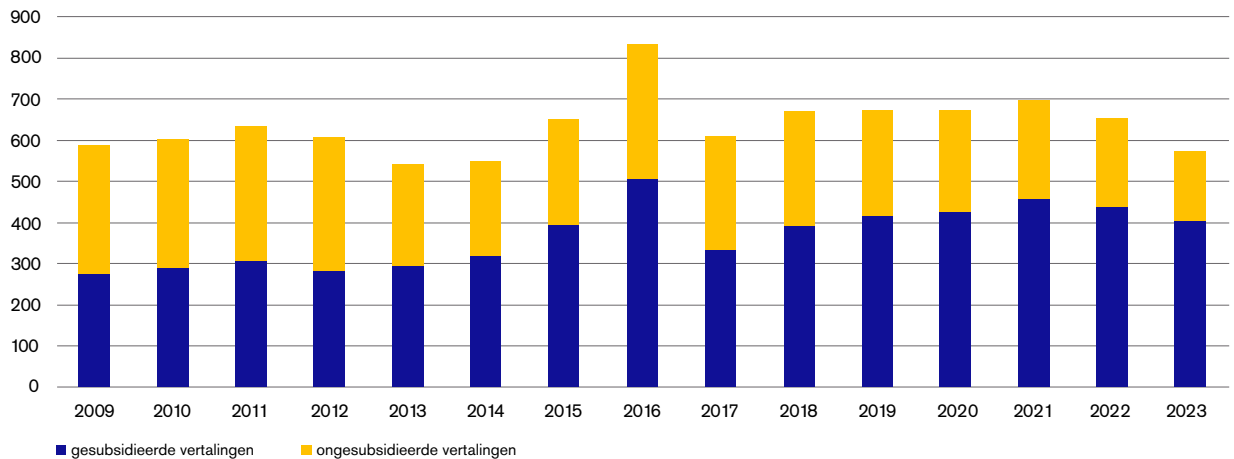
Kinder- en jeugdliteratuur blijft het meest vertaalde genre. Ook internationaal is de kinderboekenmarkt relatief stabiel in onzekere tijden. Van de 122 vertalingen die verschenen met financiële steun van het fonds is een opvallend groot aantal in het Italiaans: 17 titels. Deze ontwikkeling is al een aantal jaar gaande en werd dit jaar verder gestimuleerd door de interdisciplinaire campagne FuturoPresente. Ook bekroningen blijven niet uit: in 2023 ging de Premio Cento, de prijs voor het beste oorspronkelijke of vertaalde Italiaanse kinderboek, naar Annet Huizing en vertaalster Anna Becchi voor *La casa del contrabbandiere (Het pungelhuis)*. Het was het tweede jaar op een rij dat deze bekroning naar een Nederlands boek ging.

Still uit een video-interview met laureaat Annet Huizing ter ere van de Premio Cento. De video, gemaakt door Marc Driessen in opdracht van het Letterenfonds, werd in het Italiaans ondertiteld.

Mijn bijzonder rare week met Tess van Anna Woltz (de meest vertaalde kinderboekenschrijver in 2023) verscheen in januari in het Engels en werd direct gekozen tot Book of the Month van The Bookseller (het Engelse equivalent van Boekblad, het tijdschrift voor het boekenvak). De auteur werd uitgenodigd door het prestigieuze Hay Festival en 6 november werd bekendgemaakt dat het boek is genomineerd voor de Yoto Carnegie Medal.

Duits blijft de taal met de meeste vertalingen. Opvallend is de Paul Biegel-bibliotheek van uitgeverij Urachhaus, met inmiddels twaalf delen in de serie, en *Misjka* van Edward van de Vendel en Anoush Elman, dat verscheen nog voor het in Nederland de Gouden Griffel won.

Het totaal aantal verschenen vertalingen van Nederlandstalige literatuur in de laatste vijftien jaar, ongesubsidieerd en gesubsidieerd door het Nederlands Letterenfonds en Literatuur Vlaanderen (en hun rechtsvoorgangers).

4.1 Vertalingen uit het Nederlands

In 2023 verschenen, voor zover medio januari 2024 bekend, 579 vertalingen uit het Nederlands in 48 verschillende talen, inclusief 20 heruitgaven. Dit is iets meer dan vorig jaar (2022: 569 vertalingen in 44 talen). Ook werden twee Friese prentenboeken vanuit het Engels in het Ladinisch vertaald, met subsidie van het Letterenfonds. De verdeling over de genres was fictie: 152, non-fictie: 114, poëzie: 36, graphic novel: 33 en kinder- en jeugdliteratuur: 247, waaronder 33 non-fictie titels en 119 prentenboeken. Bloemlezingen die zowel fictie als non-fictie en/of poëzie bevatten, zijn hier bij alle relevante genres geteld.

Voor 312 van deze 579 vertalingen is een subsidie verstrekt door het Nederlands Letterenfonds; 99 hiervan verschenen met subsidie van Literatuur Vlaanderen en 3 vertalingen verschenen met subsidie van beide letterenfonds.

De meeste vertalingen van Nederlandse literatuur verschenen in de omliggende landen. Duits gaat traditiegetrouw op kop met dit jaar 96 vertalingen, gevolgd door Engels (58), Frans (55) en Italiaans (48). De top tien bestaat verder uit Spaans (32), Chinees (21, waarvan 9 complex Chinees), Arabisch en Turks (beide 19), Hongaars (18) en Macedonisch (16).

Translation grants

Om ook de komende jaren vertalingen mogelijk te maken, zijn in 2023 291 Translation Grants aan buitenlandse uitgeverij toegekend, iets minder dan in 2022 (329). De toegekende Translation Grants hadden betrekking op uitgaven in 46 talen. Daarvan waren er 52 voor vertalingen in het Duits en 26 voor vertalingen in het Engels. Daarna volgden Italiaans (25), Frans (19), Turks (15), Macedonisch (14), Spaans (12) en Hongaars (10). De subsidies zijn toegekend voor verschillende genres: kinder- en jeugdliteratuur (122), fictie (86), non-fictie (61), poëzie (14), beeldverhaal (6), fictie/non-fictie (1), toneelstuk (1).

Zowel grote als kleinere uitgeverijen wijzen op de toenemende noodzaak van met name de productie-subsidies (toegekend voor geïllustreerde kinder- en jeugdliteratuur en poëzie) in tijden dat de kosten voor de productie van boeken ongekend hoog zijn.

4.2 Internationale activiteiten

Publicaties en brochures

Dit jaar verschenen zes brochures met een selectie van de beste en kansrijkste titels voor het buitenland. De brochures bieden een overzicht van recent verschenen titels, een keuze uit belangwekkende nieuwe vertalingen, succesvolle Nederlandse boeken in het buitenland en algemene informatie over het fonds. Voor de titelselectie per genre wordt gebruik gemaakt van klankbordgroepen die bestaan uit deskundige lezers zoals recensenten, academici, boekhandelaren en literair vertalers. Naast de vijf reguliere brochures New Dutch Fiction (voorjaar en najaar), Dutch Non-Fiction (voorjaar en najaar) en Dutch Children's Books (voorjaar) was er een speciale editie met kinder- en jeugdliteratuur, *Four Children's Books to Make You Think*. De brochures verschenen in print en werden ook op de website van het Letterenfonds gepubliceerd.

Internationaal netwerk:

boekenbeurzen, reguliere en online afspraken

De genrespecialisten fictie, non-fictie en kinderboeken hadden dit jaar weer veel afspraken met internationale uitgeverij op de boekenbeurzen in Bologna, Londen, Parijs, en Frankfurt. Daarnaast waren medewerkers van het Letterenfonds aanwezig op de beurzen en festivals in Angoulême, Leipzig, Boedapest, Sharjah, Guadalajara en Nantes.

Voorafgaand aan de London Book Fair in april 2023 organiseerde het Letterenfonds samen met Crossing Border en de uitgever van Orion/White Rabbit Press een feestelijke openingsavond voor alle internationale contacten van het fonds. Aanwezig waren de Nederlandse auteurs Anne Eekhout, wier boek *Mary* aan maar liefst 13 landen werd verkocht, en Gijs Wilbrink, wiens debuutroman *De beesten* werd

verkocht aan Duitsland en Spanje. Zij lazen voor uit hun werk en werden geïnterviewd.

Naast de delegatie van twintig auteurs uit Nederland en Vlaanderen die in april verschillende optredens had tijdens de boekenbeurs in Leipzig, waren de genrespecialisten van het Letterenfonds aanwezig voor afspraken met in totaal rond de 50 redacteurs, uitgevers, literair agenten en vertalers. Het was duidelijk te merken dat het gastlandschap van 2024 zijn schaduw vooruitwierp: veel Duitse uitgevers wilden een Nederlands boek uitbrengen, zodat ze konden profiteren van de belangstelling voor Nederlandse literatuur in het voorjaar van 2024.

Op Crossing Border vond op 3 november de Nederlandse editie plaats van The Addict, een internationale netwerkbijeenkomst voor het boekenvak en een door het fonds gecureerd literair programma. Tommy Wieringa, Fien Veldman en Jaap Robben lazen voor uit eigen werk en werden geïnterviewd door Roos

van Rijswijk. Dit programma werd bezocht door veel professionals uit zowel de Nederlandse als de internationale uitgeversbranche.

Auteursbezoeken

Als de vertaling van een Nederlands boek is verschenen, kan de buitenlandse uitgever (of een festival) een beroep doen op het Letterenfonds voor ondersteuning van de promotie van het boek in kwestie. Een bezoek van de schrijver, illustrator of vertaler behoort dan via de regeling Travel Grants (Reiskosten buitenland) tot de mogelijkheden. Dit jaar is veelvuldig gebruikgemaakt van deze regeling. In 2023 werden 64 promotiereizen ondersteund (2022: 42). In het kader van het Nederlands-Vlaamse gastlandschap op de Leipziger Buchmesse is de regeling verruimd voor schrijvers die in 2023 en 2024 in Duitsland optreden. Dit betekent dat naast de reiskosten ook verblijfskosten vergoed worden. In 2023 hebben al meer dan 25 schrijvers op podia in heel Duitsland opgetreden met behulp van de verruimde Travel Grant.

Alle locaties die in 2023 door een Nederlandse schrijver zijn bezocht via de regeling Reiskosten buitenland. Het populairste land voor een promotiereis is Duitsland.

Een greep uit de bezoeken: Iduna Paalman trad op tijdens het Kolkata International Poetry Festival. Raoul de Jong presenteerde in Toulouse de Franse vertaling van *Jaguarman*. Pieter van Os toerde langs drie Amerikaanse steden om de vertaling van *Liever dier dan mens* te presenteren. Radna Fabias droeg voor uit haar werk op het Stockholm International Poetry Festival. Aimée de Jongh en Typex reisden naar Krakau voor het prestigieuze Malopolska Comics Festival. Valentijn Hoogenkamp was aanwezig op het Festival of the Debut Novel in Kiel, waarover hij een blog schreef voor de website van het Letterenfonds.

4.3 Internationaal cultuurbeleid

Campagnes en manifestaties

In het verlengde van het buitenlands promotiebeleid organiseert het fonds brede internationale campagnes om Nederlandse literatuur zichtbaar te maken bij specifieke buitenlandse markten. Dit jaar heeft het fonds enerzijds ingezet op het werken met afgevaardigden in het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, zodat in deze belangrijke landen aandacht blijft bestaan voor Nederlandse auteurs. Anderzijds is het fonds ingegaan op de groeiende belangstelling voor Nederlandse kindercultuur in Italië met de interdisciplinaire campagne FuturoPresente. Daarnaast richtte het fonds de aandacht op de voorbereidingen voor het Nederlands-Vlaamse gastlandschap op de Leipziger Buchmesse in maart 2024.

a. Verenigd Koninkrijk en Ierland: New Dutch Writing

Sinds 2019 wordt de aandacht voor Nederlandse literatuur in het Verenigd Koninkrijk en Ierland gestimuleerd via de campagne New Dutch Writing, die in handen is van intendanten Martin Colthorpe en Rachel Toogood. In 2023 zijn ruim twintig evenementen met schrijvers en vertalers georganiseerd.

Een paar hoogtepunten: aandacht voor de Engelse vertaling van Anton de Koms *Wij slaven van Suriname*

was er tijdens het festival Off the Shelf in Sheffield met de Nederlandse auteurs Tessa Leuwsha en Mitchell Esajas. En ook in Londen werd deze belangrijke uitgave tijdens een debat over het koloniale verleden van Nederland en het Verenigd Koninkrijk onder de aandacht gebracht. Op het Cheltenham Literature Festival traden Daan Heerma van Voss en Gerda Blees op met hun Engelse vertalingen, beiden voor een publiek van zo'n 175 aanwezigen. Gerda Blees stond ook op het West Cork Literary Festival, samen met Jente Postuma.

Tijdens het European Poetry Festival traden Sasja Janssen en Maria Barnas op. Anna Woltz en vertaler David Colmer stonden op het Hay Festival en op het Edinburgh International Book Festival met *My Especially Weird Week with Tess*. Ook (de kunst van) het vertalen kreeg in 2023 aandacht in het Verenigd Koninkrijk, met vier vertaalworkshops rond fictie, non-fictie, kinder- en jeugdliteratuur en graphic novels, verzorgd door respectievelijk Kristen Gehrman, David McKay, Laura Watkinson en Anna Asbury & Laura Vroomen.

b. Frankrijk

Op 12 juni was tijdens de Marché de la Poésie in Parijs een evenement georganiseerd rond Lucebert genaamd *Hommage a Lucebert*. Het betrof een paneldiscussie over het belang van Lucebert en er werd voorgelezen uit zijn werk door vertaalster Kim Andringa. Aan het meer van Genève vond begin september in Morges het festival Le livre sur les quais plaats, waar dit jaar Tommy Wieringa, Jan Brokken en Sander Kollaard waren uitgenodigd. Alle auteurs hadden twee rencontres met andere internationale auteurs, plus signeersessies. Ze presenteerden hun nieuwste Franse vertalingen.

Het jaar werd afgesloten met het festival Impressions d'Europe in het Franse Nantes. Dit jaar was het festival gewijd aan de Nederlandstalige literatuur. Vlaamse en Nederlandse auteurs stelden hun nieuwe Franse vertalingen voor en traden op in paneldiscussies over onderwerpen als kolonialisme, Europa en familiegeschiedenissen. De aanwezige Nederlandse

Panegesprek tijdens het 28e Internationaal Boekenfestival in Boedapest, waar Nederland de eregast was. V.l.n.r.: de Nederlandse ambassadeur in Hongarije Désirée Bonis, interviewer Orsi Réthelyi, schrijvers Annet Schaap, Roxane van Iperen, Arnon Grunberg, Manon Uphoff en Ilja Leonard Pfeijffer

^Thé Tjong-Khing opent de tentoonstelling van zijn werk in Rome, november 2023.

< Onder de titel FuturoPresente werden in 2023 de jeugdkunsten gepresenteerd in Italië, zoals hier in Mantova.

auteurs waren Raoul de Jong, Geert Mak, Caroline de Gruyter, Peter van Dongen en Anne Eekhout. Intendant Margot Dijkgraaf legde de contacten met deze festivals en met de uitgevers van de Nederlandse auteurs. Ook was zij verantwoordelijk voor de uitwerking van de programma's.

c. Italië: FuturoPresente

In 2023 heeft het Letterenfonds in samenwerking met de Nederlandse ambassade in Rome, Fonds Podiumkunsten, SEE NL en Fonds Cultuurparticipatie onder de titel FuturoPresente een groot aantal presentaties van Nederlandse kinder- en jeugdcultuur georganiseerd in Italië. Met meer dan vijftig optredens verspreid over het jaar, waren Nederlandse kinder- en jeugdboekenauteurs en illustratoren aanwezig op festivals door heel Italië: in Bologna (Anna Woltz), Rimini (Guus Kuijer), Turijn (Edward van de Vendel en Loes Riphagen), Mantova (Annet Schaap), op Sardinië (Enne Koens), in Empoli (Gijs van der Hammen en Hanneke Siemensma), Salerno (Derk Visser) en vele andere plekken.

Een van de vele hoogtepunten van het project was Festaletteratura in Mantova. Van 6 t/m 10 september stond het historische stadje geheel in het teken van een van de grootste jaarlijkse literaire festivals van Europa. Hier traden Nederlandse kinder- en jeugdboekenschrijvers Enne Koens, Edward van de Vendel en Annet Schaap op, en daarnaast vond de kinderopera *Be Opera* van Ton Meijer plaats.

Als onderdeel van FuturoPresente vond in oktober in Milaan een grote vertaalworkshop Nederlands-

Italiaans plaats. Tien vertalers in en uit het Italiaans die middels een open oproep werden geselecteerd, volgden een intensief tweedaags programma over het vertaalvak. De workshop werd georganiseerd samen met de Nederlandse ambassade en het consulaat-generaal in Italië. Subsidiespecialist Camilla Pargentino schreef een blog over de workshop voor de website van het Letterenfonds.

Als slot van de campagne heeft Thé Tjong-Khing op vrijdag 17 november een tentoonstelling van zijn werk geopend in het Palazzo Esposizioni in Rome. De negentigjarige Thé Tjong-Khing werd begeleid door zijn vrouw, zijn Nederlandse en Italiaanse uitgevers en de cultureel attaché van de Nederlandse ambassade. Voorafgaand aan de opening in Rome gaf Thé Tjong-Khing workshops in Genua, Casalecchio di Reno en Bologna. De Italiaanse uitgever kondigde Tjong-Khings bezoek aan Italië dan ook aan als een 'Grand Tour'.

d. Duitsland

Vorbereidingen gastlandschap Leipziger Buchmesse 2024

Onder het motto *Alles außer flach* (Alles behalve vlak) zijn Nederland en Vlaanderen in 2024 gezamenlijk gastland van de Leipziger Buchmesse, de grootste publieksboekenbeurs van Duitsland.

Het Nederlands Letterenfonds, Literatuur Vlaanderen, de Nederlandse ambassade en de vertegenwoordiging van Vlaanderen in Berlijn organiseren dit gastlandschap gezamenlijk. De bedoeling is om acht jaar na het succesvolle gastlandschap in Frankfurt nieuwe

stemmen en nieuwe genres in Duitsland te introduceren. Tijdens de Leipziger Buchmesse 2023 werd met een diverse selectie aan optredens en activiteiten een tijpje van de sluier opgelicht. Met 21 schrijvers en illustratoren, een literatuurwetenschapper en een vertaler gaven Nederland & Vlaanderen tijdens 37 evenementen een breed en diepgaand voorproefje. Aanwezige auteurs waren onder andere Lisa Weeda, Anneleen Van Offel, Menno Kalmann, Nachoem M. Wijnberg, Paul Binnerts, Radna Fabias, Simone Atangana Bekono, Mathijs Deen, Sanne de Boer, Valentijn Hoogenkamp, Peter Terrin, Nina Polak, Toine Heijmans, Eva Meijer, Wieteke van Zeil, Judith Vanistendael, Mies van Hout, Leo Timmers, Bette Westera, Mies van Hout, Sjoerd Kuiper en Kathleen Vereecken. Meer dan honderd literair vertalers staan in voor de kwaliteit van de Nederlandstalige literatuur in het Duits. Velen van hen waren dit jaar al aanwezig op de Leipziger Buchmesse.

Ook digitale, innovatieve literatuur – waarin verhalen of gedichten gecombineerd worden met digitale technologie om nieuwe literaire ervaringen teweeg te brengen – krijgt een plek in het gastlandschap van Nederland en Vlaanderen. Al dit jaar ging de Storyscope mee naar de Leipziger Buchmesse. De Storyscope is een digitaal schimmenspel, waarmee je silhouetten op het scherm tot leven brengt. Kinderen worden erdoor op een laagdrempelige en intuïtieve wijze gestimuleerd om verhalen te vertellen.

Bezoekersprogramma

In het kader van het gastlandschap kwamen in januari uitgevers en redacteurs van negen Duitse uitgeverijen naar Amsterdam om kennis te maken met Nederlandstalige literatuur, schrijvers, literair agenten en uitgevers. Tijdens deze intensieve dagen werd de delegatie onder andere ontvangen door Atlas Contact, Singel uitgeverijen, De Bezige Bij, Cossee, De Correspondent en Prometheus. Ook waren er interviews en ontmoetingen met Nederlandse en Vlaamse schrijvers.

Kopje Koffie-podcast

Om de rijkdom aan recente Duitse vertalingen van Nederlandse en Vlaamse auteurs onder de aandacht te brengen, startte het fonds in 2021 in samenwerking met Literatuur Vlaanderen, de Nederlandse ambassade en de Vlaamse Vertegenwoordiging in Berlijn de boekenpodcast Kopje Koffie, bedoeld voor Duitstalige lezers en luisteraars. Afleveringen in 2023 waren er met onder anderen Jaap Robben, Nina Polak en Simone Atangana Bekono. De podcasts zijn tot nu toe meer dan 12.000 keer gedownload door luisteraars uit 59 landen, waarvan bijna 10.000 keer in Duitsland.

Samenwerking met de Taalunie

Het Letterenfonds bleef dit jaar met de Taalunie samenwerken in het kader van het Gastschrijversprogramma buitenland, die afdeling Nederlands als

Tijdens de Leipziger Buchmesse 2023 werd het motto en de huisstijl van het Nederlands-Vlaamse gastlandschap in 2024 onthuld.

Duitse uitgevers en redacteurs bezoeken De Correspondent, januari 2023.

vreemde taal in staat stelt om een gastschrijver te ontvangen. In februari en maart is Simone Atangana Bekono uitgenodigd door de University of Sheffield en University College London om samen met studenten en vertaler Jonathan Reeder een stuk te vertalen uit haar nieuwe novelle *Zo hoog de zon stond*. In het Dutch Centre is daarnaast nog een drukbezocht publieksevenement georganiseerd.

Samenwerking met de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek

Voor werving en behoud van vertalers uit het Nederlands zette het fonds met ingang van de huidige beleidsperiode in op nauwere samenwerking met de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN), een dynamische gemeenschap van onderzoekers, docenten en vertalers.

Netwerk vertalers van Nederlandse Literatuur

Het Letterenfonds verstrekt aan buitenlandse uitgevers subsidies voor vertalingen van Nederlandse literatuur op voorwaarde dat de kwaliteit van het oorspronkelijke werk, ook in vertaling overeind blijft. Het Letterenfonds en Literatuur Vlaanderen werken hiervoor met lijsten van per genre geaccrediteerde vertalers. Eind 2023 bevatten deze lijsten in totaal ca. 746 namen van geaccrediteerde vertalers; een overzicht per genre is te vinden op flandersliterature.be. In de loop van het jaar ontving het Letterenfonds 57 proefvertalingen ter beoordeling, waarvan 46 op verzoek van buitenlandse uitgevers.

De beoordeling geschiedt door professionele literair vertalers en/of docenten vertaalwetenschap op basis van wederzijdse anonimiteit. Indien een vertaling van onvoldoende kwaliteit wordt bevonden, wordt de uitgever aangeraden om met een andere vertaler samen te werken. Van de 57 proefvertalingen zijn er 31 positief beoordeeld, 14 afgewezen en 12 nog in behandeling. Recentelijk werden onder anderen Franse, Engelse, Italiaanse, Zweedse en Chinese vertalers aan de vertalerslijsten toegevoegd.

Hoofdstuk 5: Communicatie en evaluatie

5.1 Communicatie

Voor het zichtbaar maken van de activiteiten van het Letterenfonds en het bereiken van nieuwe doelgroepen, is de aanwezigheid op sociale media van groot belang. In 2023 was het Letterenfonds actief op Facebook, X (voorheen Twitter), LinkedIn en Instagram. De aanwezigheid van het fonds op Instagram is nieuw; het Nederlandstalige @letterenfonds-account bestond al enige tijd, maar werd vanaf juni actief ingezet om nieuwe doelgroepen te bereiken. Sindsdien is het aantal volgers op dit kanaal sterk gegroeid. De activiteit van het fonds op X nam in 2023 juist af. Een kwantitatief overzicht van het bereik van alle communicatiekanalen is opgenomen in bijlage 2.

Naast sociale media bereikt het Letterenfonds een groot publiek met de nieuwsbrieven. Dit blijft de meest directe en gerichte vorm van communicatie met stakeholders. De maandelijkse Nederlandse nieuwsbrief bereikte eind 2023 ruim 3.700 abonnees. De belangstelling voor deze nieuwsbrief is onverminderd hoog: de openratio was gemiddeld 54%, dat is ruim boven het marktgemiddelde, dat tussen de 20% en 40% ligt.

Nieuwe website

In 2023 werd hard gewerkt aan de ontwikkeling van de nieuwe website van het Nederlands Letterenfonds. De nieuwe website wordt naar verwachting in het voorjaar van 2024 gelanceerd en richt zich op het inspireren van literaire makers en organisaties in zowel binnen- als buitenland en laat overzichtelijk zien hoe het Letterenfonds hen kan ondersteunen met financiering en support. Bezoekers kunnen via de website subsidies aanvragen, meer leren over de activiteiten van het Letterenfonds en op de hoogte blijven van het laatste nieuws. Voor internationale bezoekers komt er een Engelstalige website met een overzicht van geselecteerde Nederlandse boeken en auteurs. De ontwikkeling van de nieuwe website is in handen van ontwerp bureau Verve. Bij de nieuwe website wordt rekening gehouden met de toegankelijkheidseisen volgens de Wet digitale overheid.

In Nederland

In de communicatie binnen Nederland staan twee doelen voorop: het helder informeren en faciliteren van (potentiële) aanvragers en het tonen van de resultaten van subsidies en samenwerkingen. Zo bevordert het Letterenfonds zowel de kwaliteit van de aanvragen als de instroom van nieuwe aanvragers. Door de resultaten van het Letterenfonds te laten zien, wordt de breedte, diversiteit en kwaliteit van de

literatuur in Nederland zichtbaar. Het Letterenfonds organiseerde in 2023 voor drie verschillende regelingen een spreekuur om tijdens een live of online gesprek (nieuwe) aanvragers op weg te helpen met hun aanvraag. Voor beginnende schrijvers die voor het eerst aanspraak wilden doen op de regeling Projectsubsidies voor publicaties, vond in februari 2023 een spreekuur plaats: 14 schrijvers gingen in gesprek met de subsidiespecialist. Het spreekuur voor de Biografieregeling vond plaats op 6 juli; 8 biografen maakten hiervan gebruik. Tijdens het spreekuur voor de meerjarenregelingen 2025-2028 sprak het fonds in december 2023 en januari 2024 met 16 organisaties. Live en online spreekuren zijn een efficiënte manier om aanvragers op een persoonlijke manier te helpen; het fonds wil deze in de toekomst blijven organiseren.

Daarnaast verzorgde het Letterenfonds presentaties voor nieuwe generaties letterkundigen en vertalers in huis, online en op locatie. In de loop van het jaar gingen fondsmedewerkers in gesprek met studenten van drie universiteiten. Voor alle voorlichtingsbijeenkomsten, zie bijlage 2.

Via blogs op de website van het Letterenfonds bieden fondsmedewerkers, schrijvers en vertalers een beeld van door het fonds ondersteunde projecten. In 2023 schreef Dorien Dijkhuis over haar ondersteunde VR-project *VER*, Michael Tedja over zijn residentie bij het NIAS, Pieter van Os over zijn reis naar het Boswell Book Festival, Astrid Huisman over haar residentie in het Ledig House, Mohamedou Ould Slahi over zijn ervaringen in Nederland, Valentijn Hoogenkamp over zijn deelname aan het European Festival of the First Novel en Dorien de Wit over haar residentie aan de Jan van Eyck Academie. Letterenfondsmedewerkers schreven dit jaar verslagen van de London Book Fair, Festivalletteratura Mantova, het Internationale Boekenfestival Boedapest, de Vice-versa-vertaalworkshop in Milaan en de Literaire Vertaaldagen. Tot slot schreef vertaalter Andrea Kluitmann voor het Letterenfonds interviews rondom de heropening van het Vertalershuis Amsterdam.

De jaarlijkse werving van nieuwe leden voor de Raad van advies is net als voorgaande jaren ondersteund met een korte video waarin drie adviescommissieleden over het werk vertellen. De open oproep is onder de aandacht gebracht van mensen met een relevant netwerk. De oproep werd ook breed gedeeld in de nieuwsbrief en op sociale media. De selectiecommissie ontving veel reacties en kon 18 nieuwe leden aanstellen.

Bij ondersteunde boeken, oorspronkelijk Nederlandse titels en titels in vertaling, als ook uit het Nederlands vertaalde titels die in het buitenland verschijnen, wordt steun van het Letterenfonds zichtbaar gemaakt door het fondslogo op te nemen in het colofon.

Een verslag The European Festival of the first novel in Kiel

Valentijn Hoogenkamp – 7 september 2023

Valentijn Hoogenkamp (Hier aanbidden van Louis Claus (2021) en Antboy (2022)) bezocht op uitnodiging van Literaturhaus Schleswig-Holstein The European Festival of the first novel in Kiel: een festival gericht op debutanten, waar zij samen met hun uitgevers buitenlandse uitgevers, auteurs en vertalers kunnen ontmoeten. Hoogenkamp ontving voor dit bezoek een reisbeurs van het Letterenfonds en deed hierover verslag.

Dit festival in Kiel was inspirerend, goed geregeld, echt een feest. Ik kreeg het gevoel dat ik onderdeel was van een Europese stem omdat we ondanks de verschillen ook met dezelfde uitdagingen worstelden en bijna alle schrijvers dezelfde boeken lezen (Maggie Nelson, Paul B. Preciado). Daardoor hadden we echt een collectief geheugen en kenden dezelfde referenties.

Wij verbleven in een fijn hotel met mooi uitzicht. Ontzettend goed ontbijt (een champagnebuffet) en een kamer met bad. Het eten in het Literaturhaus Schleswig-Holstein en in de restaurants was heerlijk en overvloedig.

De eerste avond begon met het Reading Gala. Alle schrijvers (twaalf) en vertalers die deelnamen aan het festival lezen een fragment voor uit hun debuut. Dit duurde ongeveer drie uur. Andere schrijvers gaven aan dit een te lange zit te vinden en te weinig concentratie te hebben voor dit programma. Ik vond het wel fijn, zo had ik op de eerste dag iedereen die deelnam gezien en had ik een indruk van hun werk. Er waren ook boekjes met de fragmenten (vooral gemaakt en fysiek aanwezig) dus ik heb de fragmenten waarbij ik me niet kon concentreren later zelf nog gelezen.

Een Duitse vertaler vroeg of de Nederlandse Grote Drie Cees Nooteboom, Marenite de Moor en Harry Mulisch waren.

Schrijver

Valentijn Hoogenkamp

Valentijn Hoogenkamp (1985) is kunstenaar. Hij debuteerde in 2021 met de roman *Hier aanbidden van Louis Claus* (de Bezige Bij), die goed werd ontvangen in de pers en werd genomineerd voor de Anton Wachterprijs. In 2022 schreef hij over zijn coming-of-gender in het persoonlijke essay *Antboy*. Valentijn schreef voor *De Volkskrant*, *De Groene Amsterdammer*, *De Standaard*, *Financieel Dagblad* en *Harper's Bazaar*.

Bekijk alle weblogs van Valentijn Hoogenkamp

Weblog van Valentijn Hoogenkamp op de Letterenfondswebsite.

Bij ondersteunde evenementen wordt het Letterenfonds vermeld op aankondigingen en posters. Maandelijks deelt het Letterenfonds op zijn sociale mediakanalen de omslagen van recent verschenen ondersteunde titels. Ondersteunde activiteiten worden uitgelicht via de website, nieuwsbrieven en sociale media. Bij belangrijke activiteiten van het fonds, zoals prijzen, bestuurlijke wisselingen of belangrijke toekenningen, wordt de media in Nederland en Vlaanderen geïnformeerd via persberichten; in 2023 waren dit er 21.

Publicitaire samenwerking was er met Hebbaan.nl, Bazarow en Boekblad. Bij grotere projecten zoals de Poëzieweek, de Europese Literatuurprijs, Readification, de Toneelschrijfprijs of Literatuur op het Scherm wordt publicitair samengewerkt of afgestemd met relevante partners zoals de Taalunie, Fonds Podiumkunsten, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Literatuur Vlaanderen, de Leescoalitie, De Schrijverscentrale, Hebbaan.nl, Athenaeum Boekhandels, De Groene Amsterdammer en Spui25.

Op het Vertalerskanaal van Hebbaan.nl worden vertalers uitgenodigd om over hun werk te vertellen aan de hand van een recente vertaling.

Dit jaar werden 8 columns gepubliceerd van vertalers over het vertalen van een voor de Europese Literatuurprijs genomineerde titel.

Gepubliceerde subsidiebesluiten worden regelmatig overgenomen door vakpers als Boekblad, INCT en Tzum. Publicitaire zwaartepunten waren de Europese Literatuurprijs, Readification, de Toneelschrijfprijs en de benoeming van de nieuwe directeur-bestuurder van het Letterenfonds. De Europese Literatuurprijs trok de aandacht van de Volkskrant, de Groene Amsterdammer en Boekblad; Readification werd onder andere signaleerd door het NOS Journaal en RTL Nieuws; de Toneelschrijfprijs kreeg aandacht van onder andere de NRC, de Volkskrant en de Theaterkrant. Op 4 november ging Romkje de Bildt met Frits Spits in gesprek over haar nieuwe positie als directeur-bestuurder tijdens een uitzending van De Taalstaat op NPO Radio 1.

Internationaal

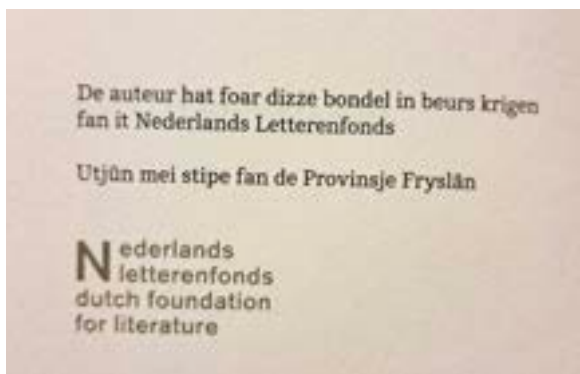
De Engelstalige website van het Letterenfonds wordt ingezet ter promotie van de Nederlandse literatuur in het buitenland. Boeken en auteurs die worden opgenomen in de internationale promotiebrochures van het fonds worden aan de Engelstalige database op

de website toegevoegd. Daarnaast wordt hier nieuws gecommuniceerd dat relevant is voor een internationaal publiek, zoals toekenningen van de Translation Grants, evenementen van de New Dutch Writing-campagne en internationale schrijvers die verblijven in de Amsterdamse schrijfresidentie.

Voor het internationale publiek is het Letterenfonds onder de naam Dutch Foundation for Literature of @DutchLiterature aanwezig op Facebook, LinkedIn en X. Op deze kanalen worden internationale recensies van werk van Nederlandse auteurs gedeeld, evenals nominaties en bekroningen. Ook werd op deze Facebook- en X-pagina's gecommuniceerd over de New Dutch Writing-campagne, met posts over optredens en workshops.

De FuturoPresente-campagne, gericht op jeugdkunsten in Italië, werd onder de aandacht gebracht door het Instagram-account @olandiamo, dat gerund wordt door de Nederlandse ambassade en het consulaat-generaal in Italië. In mei won Annet Huizing de Premio Cento-prijs voor de Italiaanse vertaling van *Het pungelhuis*. Om hier aandacht aan te besteden produceerde Marc Driesen Media in opdracht van het Letterenfonds een video-interview met Annet Huizing, dat ook in het Italiaans werd ondertiteld.

Andere aandacht voor Nederlandse literatuur was er onder andere voor de Engelse vertaling van *Wij zijn licht* van Gerda Blees, die een lovende recensie in de *Los Angeles Review of Books* ontving en de Franse vertaling van *Cliënt E. Busken* van Jeroen Brouwers, die zeer positief werd besproken door *Le Monde*.

Het Letterenfonds in het colofon van een ondersteunde titel

Romkje de Bildt te gast bij de Taalstaat op NPO Radio 1.

Daarnaast werden titels van Manon Uphoff en Ilja Leonard Pfeijffer genomineerd voor de Dublin Literary Award 2023 en verscheen Astrid Roemer op de shortlist van de National Book Award met de Engelse vertaling van *Over de gekte van een vrouw*. Het overlijden van Marga Minco in juli 2023 werd onder andere opgemerkt door The New York Times en The Washington Post, die daarbij Letterenfondsmedewerker Victor Schiferli citeerden.

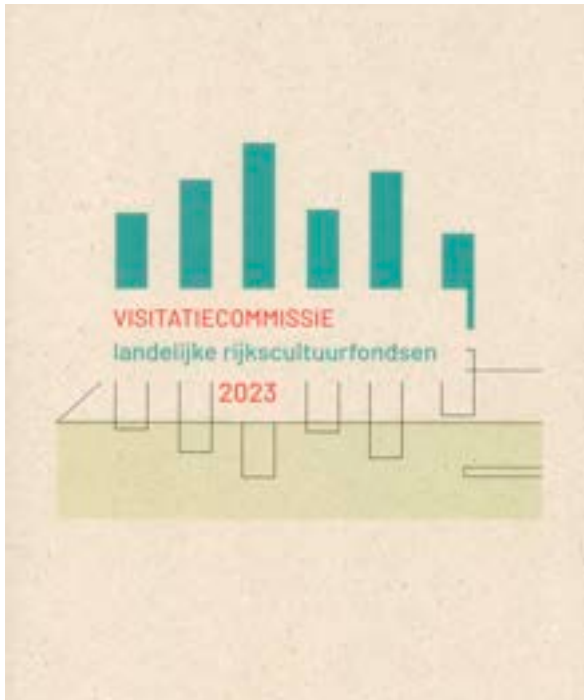
Het aanstaande gastlandschap van Nederland en Vlaanderen op de Leipziger Buchmesse wordt gecommuniceerd door Artefakt Kulturkonzepte op daarvoor opgerichte Instagram- en Facebookpagina's onder de noemer Alles Außer Flach. Ook wordt een volledig overzicht van promotieactiviteiten bijgehouden op allesausserflach.de. In aanloop naar de boekenbeurs ontvangt de campagne veel aandacht van de Duitse pers, onder andere van Die Zeit, de WDR en de Frankfurter Allgemeine Zeitung.

5.2 Evaluatie

a. Visitatie

In het voorjaar van 2023 zette het fonds een kwantitatief waarderingsonderzoek uit onder zijn aanvragers en een kwalitatief stakeholdersonderzoek onder (een selectie van) de partners. Dit om zicht te krijgen op hoe het veld het functioneren van het fonds beoordeelt. Het eerste onderzoek werd uitgevoerd door onderzoeksbureau BMC. Er werden 2.083 aanvragers uit de jaren 2021 en 2022 bevraagd op onder andere informatievoorziening en het aanvraagproces en er was een opvallend hoge respons (ruim 55%). Het stakeholdersonderzoek werd uitgevoerd door onafhankelijk journalist Maarten Dessing. Uit beide onderzoeken komt een positief beeld van het fonds naar voren. De resultaten werden intern besproken en kritische kanttekeningen werden opgepakt.

In het kader van het visitatietraject schreven de zes rijkscultuurfondsen in de eerste helft van het jaar een zelfevaluatie waarbij werd ingegaan op de doeltreffendheid en doelmatigheid van het fondsbeleid. De resultaten van zowel het waarderings- als het stakeholdersonderzoek werden daarbij meegenomen. De visitatiecommissie bezocht daarop het fonds in september 2023, en sprak met directie en een selectie van medewerkers, leden van de Raad van Toezicht en de Raad van advies. Het Visitatierapport Rijkscultuurfondsen dat januari 2024 openbaar werd gemaakt, werd samen met het waarderingsonderzoek integraal gepubliceerd op de website van het fonds. Ook werd een samenvatting van het stakeholdersonderzoek op de website gepubliceerd. In het rapport doet de visitatiecommissie aanbevelingen aan de rijkscultuurfondsen in het algemeen en specifieke aanbevelingen aan het Letterenfonds.

De commissie adviseert onder andere om te blijven werken aan impactmeting, te zorgen voor grotere toegankelijkheid van de fondsen op interdisciplinaire initiatieven en te focussen op de kerntaken van het fonds. Deze aanbevelingen vormen goede uitgangspunten voor nieuw beleid in 2025-2028. In voorbereiding op het beleidsplan organiseerde het fonds in de zomer en het najaar vijf rondetafelgesprekken met verschillende doelgroepen over thema's als leesbevordering, internationalisering en vertaalde literatuur. Op 24 mei vond de aftrap plaats van de rondetafel voor de literaire organisaties waarbij ook de contouren van de meerjarenregelingen 2025-2028 werden besproken. Het fonds heeft de opstelling van deze regelingen ook gebaseerd op het beleidskader, de Uitgangspuntenbrief van de staatssecretaris en het beoordelingskader van de BIS. Regionale spreiding van de organisaties krijgt prioriteit in de beoordelingscriteria. Om rust in de sector te bewerkstelligen worden vanaf 2025 alleen nog vierjarige subsidies verstrekt – de tweejarige subsidies aan literaire organisaties komen te vervallen. Er zijn twee regelingen ontworpen, één voor vierjarige subsidies aan literaire organisaties en één voor literair-educatieve organisaties. Gezien de maatschappelijke opdracht die het fonds krijgt qua leesbevordering is het belangrijk de literair-educatieve organisaties op hun eigen merites te kunnen beoordelen. Op 30 november werden de regelingen gepubliceerd in de Staatscourant.

b. Lopend en afgerond onderzoek

Evaluatie coronasteun

In juni 2023 werd het rapport *Evaluatie coronasteun cultuursector. Een synthesestudie* aan de Kamer gepresenteerd. Het onderzoek werd in opdracht van het

ministerie van OCW uitgevoerd door het Kohnstamm Instituut, Andersson Elffers Felix en SEO. De rijks-cultuurfondsen leverden hiervoor data aan en namen deel aan het kwalitatieve deel van het onderzoek, in verschillende interviewrondes. Belangrijke conclusies uit het onderzoek zijn: 1) een grote hoeveelheid instellingen is bereikt via de rijkscultuurfondsen die, verspreid over verschillende pakketten, in totaal € 522,7 miljoen aan 'extra' budget hebben ontvangen om als coronasteun te verlenen; 2) het geven van vertrouwen door de geldstromen te decentraliseren heeft goed uitgepakt: decentrale overheden en rijkscultuurfondsen bleken goed in staat om instellingen (buiten de eigen subsidierelaties) en makers te bereiken.

KVB Monitor Inkomsten auteurs

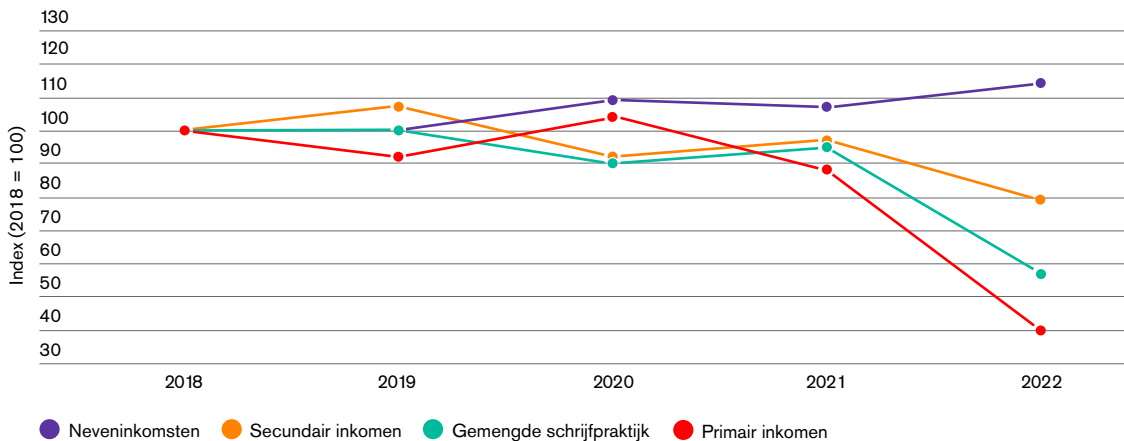
Eind 2023 verscheen de Monitor Inkomsten Auteurs over 2022 van KVB Boekwerk, waarvoor het Letterenfonds gegevens aanleverde. Het jaarlijkse onderzoek naar inkomsten van auteurs uit boekverkoop en royalty's geeft een sterke daling aan van het inkomen van literaire auteurs (dit zijn schrijvers die in 2022 een subsidie van het fonds ontvingen voor de creatie van nieuw werk) in vergelijking met het voorgaande jaar; zij verdienen gemiddeld duidelijk minder (-31%) dan in 2021. Wel verdient deze groep duidelijk beter aan de boekverkoop dan alle auteurs uit de algemene boekenmarkt. Ter vergelijking: bij literaire auteurs verdient 4,4% een bruto minimuminkomen of meer (> 18.900 euro) aan royalty's, bij de totale algemene markt is dat 0,7%.

Interdisciplinair onderzoek

In samenspraak met de andere fondsen, zijn medio 2023 het Nederlands Letterenfonds, het Mondriaan Fonds en Fonds Podiumkunsten een kwalitatief onderzoek gestart naar interdisciplinaire initiatieven in het culturele veld, met als doel te komen tot een meer toegankelijke, klantgerichte, inclusieve en toekomstgerichte behandeling van interdisciplinaire aanvragen, passend bij de ontwikkeling van een meer hybride maakpraktijk in de sector. De ervaringen van het reeds bestaande interdisciplinair aanspreekpunt van de rijkscultuurfondsen worden in dit onderzoek meegenomen. Het onderzoek – dat wordt bekostigd uit de Werk aan Uitvoering-gelden – wordt uitgevoerd door BlueYard. De resultaten van dit onderzoek worden verwacht in 2024.

Externe evaluatie schrijversregelingen van het fonds In oktober 2023 gaf het fonds onderzoeksbureau Kwink Groep de opdracht een evaluatieonderzoek uit te voeren van twee subsidieregelingen, te weten de regeling Projectsubsidies voor publicaties en de regeling Makers buiten het boek. Het doel is met name input te krijgen voor het herschrijven van de regelingen voor de nieuwe beleidsperiode 2025-2028. Het onderzoek bestaat uit een kwantitatief (enquête onder aanvragers) en een kwalitatief deel. Het rapport wordt in het voorjaar van 2024 verwacht en zal openbaar worden gemaakt op de website.

Index aantal auteurs per inkomenscategorie (2018=100)

Het aantal literaire auteurs dat een primair inkomen ontvangt uit boekverkoop is de afgelopen jaren sterk afgenomen.

Intern onderzoek projectsubsidies literair vertalers

Half juni gaf stagiair Lindsay Struijk een mooie presentatie van haar onderzoek naar trends in tien jaar aanvragen van projectsubsidies van literair vertalers, in de periode van 2013 tot 2022. Lindsay onderzocht onder meer hoe deze aanvragen de afgelopen tien jaar waren verdeeld over de brontalen, de genres en de grootte van de betrokken uitgeverij. De opvallendste ontwikkeling over de afgelopen tien jaar was die binnen het type uitgeverij (klein, middelgroot en groot) waar de vertalingen werden uitgebracht. Er is over de jaren sprake geweest van een sterke stijging – bijna een verviervoudiging – van door kleine uitgeverijen in vertaling uitgebrachte literatuur. Was het aandeel van de kleine uitgeverijen in 2013 nog 10,5%, in 2022 was dat 39,1%. Het aantal aanvragen voor literatuur in vertaling stijgt. Gemiddeld werd jaarlijks voor 242 titels een aanvraag gedaan; in 2013 waren dat er 209, in 2022 waren dat er 274.

Nieuwe regelingen

In 2023 was het Letterenfonds penvoerder van verschillende tijdelijke regelingen die in samenwerking met de andere rijkscultuurfondsen werden uitgevoerd; dit waren de regeling stimulering HR-expertise culturele en creatieve sector en de regeling Stage Cultuur Inclusief, die beiden in het kader van de arbeidsmarktagenda werden uitgevoerd.

Het Letterenfonds is ook penvoerder van het Steunfonds Oekraïense makers, dat in 2022 werd uitgevoerd en in 2024 een vervolg krijgt.

De volgende regelingen zijn in 2023 gestart of gewijzigd, op volgorde van publicatiedatum in de Staatscourant:

- regeling starters- en ontwikkelbeurzen literair vertalers Nederlands Letterenfonds (9 februari);
- besluit van 14 februari 2023 tot wijziging van de Regeling projectsubsidies voor publicaties (5 april);

- tijdelijke impulsregeling voor startende literaire makers (22 juni);
- regeling vierjarige subsidies literaire organisaties Nederlands Letterenfonds 2025-2028 (30 november);
- regeling vierjarige subsidies literair-educatieve organisaties Nederlands Letterenfonds 2025-2028 (30 november).

Doeltreffendheid van beleid

‘De mate van doeltreffendheid van gevoerd beleid is niet altijd gemakkelijk aan te tonen omdat er meestal sprake is van een beleidsmix door verschillende actoren’, zo schreef het Letterenfonds in het voorjaar van 2023 in zijn Zelfevaluatie. Een pluriform aanbod is bijvoorbeeld afhankelijk van subsidies en activiteiten van het fonds en ook van de Wet op de vaste boekenprijs. Door het lage btw-tarief kopen meer mensen boeken en het brede, landelijke netwerk van bibliotheken maakt boeken toegankelijk voor een breed publiek. Ondanks de complexiteit, biedt de door het fonds gehanteerde methodiek (een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve analyses) inzicht in de effectiviteit van het gevoerde beleid. Interne evaluaties met commissies (na elke adviesronde) en vastlegging van procesindicatoren (zoals doorlooptijd en bezwaarzaken) geven daarnaast inzicht in de kwaliteit van de taakuitvoering van het fonds.

De visitatiecommissie adviseert de fondsen te blijven werken aan impactmeting. In het kader hiervan formuleerden de fondsen dit najaar een gezamenlijke definitie van impact en staan er voor 2024 beleidsbijeenkomsten over impactmeting op de agenda, zowel gezamenlijk met alle fondsen als afzonderlijk. De onderlinge kennisdeling tussen de fondsen over impactonderzoek en een meer gezamenlijk gedragen instrumentarium helpen bij het inzichtelijk maken van de resultaten van alle subsidies en activiteiten.

De bibliotheek van het Letterenfonds.

Schrijvers en vertalers vormden in 2023 de grootste groep aanvragers bij het Letterenfonds. Zij keren over de jaren regelmatig terug met een nieuwe aanvraag; externe lezers en commissieleden beoordelen dan aan de hand van richtlijnen het resultaat van de eerdere toekenning (boekpublicatie). Deze doorlopende kwalitatieve beoordeling geeft een beeld van de doeltreffendheid van de twee grote subsidieregelingen voor schrijvers en vertalers. Door bovendien alle verleende projectsubsidies jaarlijks te verspreiden over de literaire genres (en bij vertalingen ook over de taalgebieden), waarbij ook het aantal nieuwe aanvragers binnen de regeling telkens in kaart wordt gebracht, wordt inzicht verkregen in de mate waarin het doel wordt gerealiseerd, namelijk het bevorderen van de kwaliteit en diversiteit van het literaire aanbod.

Om tot een beter inzicht te komen over de noodzaak van deze vorm van subsidiëring, vraagt het fonds sinds enkele jaren schrijvers en vertalers via het aanvraagformulier naar het belang van een eerdere toekenning. Uit de reacties blijkt dat de achterliggende gedachte van deze vorm van subsidiëring (geld is tijd is kwaliteit) in ieder geval door de aanvragers algemeen wordt onderschreven. Sommigen zien de toekenning ook als een vorm van erkenning.

5.3 Vertalingendatabase en bibliotheek

Effectmeting internationalisering

Om ontwikkelingen op het gebied van vertalingen uit het Nederlands en Fries bij te houden en te meten, onderhoudt het fonds de online Vertalingendatabase.

Hierin worden alle vertalingen geregistreerd van Nederlandse en Friese literatuur die in het buitenland zijn verschenen of daar in voorbereiding zijn. Deze database is een van de meest geraadpleegde onderdelen van de Letterenfondswebsite en een onmisbaar instrument voor promotie van Nederlandse literatuur in het buitenland. Op 31 december 2023 bedroeg het aantal vertalingen in de vertalingendatabase 25.028 treffers, waarvan 23.705 gepubliceerde vertalingen en 1.323 titels nog in voorbereiding. Het totaal aantal aanwezige vertalingen in de bibliotheek van het Letterenfonds was 18.323. Aangezien het beleid inzake de aanschaf van ongesubsidieerde vertalingen ter aanvulling van de bibliotheekcollectie werd aangescherpt om tijd, ruimte en kosten te besparen, werden dit jaar in verhouding minder vertalingen aan de collectie toegevoegd.

Van elke bij het Letterenfonds binnengekomen gesubsidieerde vertaling werd standaard een exemplaar naar de Koninklijke Bibliotheek gestuurd. Daarnaast werden in 2023 vertalingen van Nederlandse literatuur geschonken aan het Huis van Alle Talen (OBA) en de Airport Library op Schiphol. De bibliotheek van de Vakgroep Nederlands van de ELTE Universiteit in Budapest ontving zowel Hongaarse vertalingen als oorspronkelijk Nederlands werk. Verder ging er een doos met Nederlandse fictie richting de vakgroep Nederlands in Boekarest en naar het Leeshuis te Amsterdam.

Ter aanvulling op de bibliotheekcollectie 'Nederlandse literatuur in vertaling' ontving het Letterenfonds de door Literatuur Vlaanderen gesubsidieerde vertalingen uit 2023 van Vlaamse auteurs.

Ook kwamen vertalingen van Nederlandse literatuur binnen via diverse Nederlandse en buitenlandse uitgeverijen, auteurs en vertalers.

Het door Krisztina Gracza, promovenda van de ELTE Universiteit te Boedapest, in 2022 gestarte onderzoek naar de Vertalingendatabase resulteerde in 2023 in de publicatie van verschillende artikelen bij Internationale Neerlandistiek, VakTaal en Neerlandistiek.nl.

Airport Library

De vertalersapplicatie *Pluk van de Petteflet*, waaraan in 2022 samengewerkt werd met Probiblio, Studio Kloek en verschillende vertalers, heeft van 29 april t/m 29 oktober 2023 op de Airport Library gedraaid. Tegelijkertijd waren door het fonds gesubsidieerde vertalingen van *Pluk van de Petteflet* te zien in vitrines. Vanaf december 2023 is op de Airport Library een expositie te bewonderen van door het Letterenfonds gesubsidieerde vertalingen van *De avond is ongemak* van Lucas Rijnveld. Deze vertalingen waren daarvoor geruime tijd te zien in de Letterenfonds-loge van het Huis van Alle Talen in de OBA.

Universiteitsbibliotheek Amsterdam

Van april tot en met oktober 2023 was achtereenvolgens op drie verschillende locaties van de UB in Amsterdam een expositie (editie Up for Grabs) te zien rond het boek *De tweeling* van Tessa de Loo, op initiatief van Reinjan Mulder. Vertalingen uit het fondsarchief werden hierbij in vitrines getoond.

Vertalingen van *De tweeling* op de Universiteit van Amsterdam, april 2023.

Hoofdstuk 6: Organisatie en personeel

6.1 Bestuur en beheer

Kernwaarden

Het Nederlands Letterenfonds hanteert vier kernwaarden: kwaliteit, diversiteit, integriteit en openheid. Deze waarden gelden, behalve voor de totstandkoming van subsidiebeslissingen en de uitvoering van activiteiten, ook voor de inrichting van de organisatie en het personeelsbeleid.

Governance-structuur

Het Letterenfonds heeft een Raad van Toezicht-model. Het governance-model is vastgelegd in de statuten en nader uitgewerkt in het huishoudelijk reglement en het reglement van de Raad van Toezicht. Het huishoudelijk reglement is in 2023 herzien vanwege wijzigingen in de organisatiestructuur, en samengevoegd met het directiereglement.

De directeur-bestuurder die door de minister van OCW voor vijf jaar wordt benoemd, met de mogelijkheid van een herbenoeming voor nog eens vijf jaar, is belast met het besturen van het fonds en met het beheer van en de beschikking over het vermogen van het fonds, waaronder het nemen van de beslissingen over subsidieaanvragen. De directeur-bestuurder vertegenwoordigt het fonds en voert samen met de zakelijk directeur de dagelijkse leiding over de organisatie. Per 1 november 2023 is Tiziano Perez afgetreden als directeur-bestuurder, na een bestuurs-termijn van bijna 10 jaar. Op 1 november 2023 is Romkje de Bildt benoemd als directeur-bestuurder tot 1 november 2028, met de mogelijkheid van een herbenoeming voor nog eens vijf jaar.

Directeur-bestuurder Romkje de Bildt, augustus 2023.

De Raad van Toezicht met maximaal zeven leden is verantwoordelijk voor het houden van toezicht op het beleid van de directeur-bestuurder en op de algemene gang van zaken in het fonds. De RvT staat de directeur-bestuurder met advies terzijde. Twee leden van de RvT vormen de auditcommissie. Overleg vindt plaats in nauwe samenspraak met de zakelijk directeur en de controller. Eenmaal per jaar vindt apart overleg plaats met de accountant. Van de samenstelling en de werkzaamheden wordt hierna separaat verslag gedaan in het verslag van de RvT, zie bijlage 1.

Organisatieontwikkeling

De organisatiestructuur is in 2022 gewijzigd naar aanleiding van een organisatieplan. De visie en doelstellingen zoals geformuleerd in het organisatieplan – met het doel om op een andere wijze te gaan (samen)werken – kennen een langere implementatieperiode. Deze cultuurveranderingen, waarvoor tussentijds evalueren, veranderen en verbeteren de basis vormen, zullen ook in de komende jaren nog hun beslag krijgen. In 2023 is verder gewerkt aan teamvorming en ontwikkeling, onder andere door per team heidagen te organiseren. Daarnaast is een cyclus van feedback- en reflectiegesprekken geïntroduceerd. De nieuwe werkwijze, die met het organisatieplan van 2022 is ingezet, vraagt om een cultuur van collegiale openheid en uitwisseling, waarbij communicatie naar elkaar toe eerlijk en respectvol is. Feedback aan elkaar geven en van elkaar ontvangen is bevorderlijk voor een open cultuur en bevordert de samenwerking en uiteindelijk de kwaliteit van het werk voor de sector. Met een gesprekscyclus en trainingen op het gebied van feedback en reflectie zet het fonds zich in om hier structuur en handvatten voor te bieden. De gewenste individuele ontwikkeling, als onderdeel van het team en het fonds, is een vast onderdeel van het reflectiegesprek. Hierdoor ligt de regie over de eigen ontwikkeling meer in handen van de medewerker.

Adviesstructuur subsidies

De directeur-bestuurder wint waar nodig advies in over de ingediende subsidieaanvragen bij adviescommissies, die per subsidieronde worden samengesteld uit de Raad van advies van het Letterenfonds. De leden van de Raad van advies worden door de directeur-bestuurder benoemd voor een duur van twee jaar, met de mogelijkheid van herbenoeming voor twee jaar. De werving van de leden van de Raad van advies vindt plaats via een openbare oproep, ondersteund door toegankelijke en persoonlijke communicatie. De kandidaten worden geselecteerd door de selectiecommissie. De leden van de selectiecommissie worden voorgedragen door de Auteursbond en de Literaire Uitgevers Groep (LUG). Zij worden benoemd voor twee jaar met de mogelijkheid van herbenoeming voor nog eens twee jaar.

Het beleid van het Letterenfonds is erop gericht de culturele diversiteit binnen de Raad van advies te

vergroten. Dit is in 2023 gedaan door vacatures onder de aandacht te brengen van een inmiddels breder en diverser netwerk, met het nadrukkelijke verzoek de vacatures binnen het eigen netwerk te verspreiden. De werving heeft enkele goede kandidaten met een bi-culturele achtergrond opgeleverd.

Bij enkele subsidieregelingen maken de adviescommissies gebruik van externe adviseurs, zoals bij de regeling Projectsubsidies voor literaire vertalingen, waarbij literaire werken en vertalingen uit zeer veel verschillende taalgebieden worden beoordeeld en die expertises niet allemaal in één commissie vertegenwoordigd zijn.

Wet, regelgeving en gedragscodes

Het Letterenfonds is een zelfstandig bestuursorgaan. Het is gebonden aan onder meer de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en het daarin verankerde gelijkheidsbeginsel. Subsidiebeslissingen van het fonds zijn gebaseerd op het Algemeen reglement en de deelreglementen van het fonds, die door de directeur-bestuurder worden vastgesteld en aan de voorafgaande goedkeuring door de minister van OCW zijn onderworpen. De beslissingen van de directeur-bestuurder zijn voor bezwaar vatbaar en kunnen ter toetsing worden voorgelegd aan de bestuursrechter. Naast de Awb past het fonds zowel de Gedragscode Cultuurfondsen als de Governance Code Cultuur toe. Van de Gedragscode Cultuurfondsen wordt op één punt afgeweken. Paragraaf 6 van deze code schrijft voor dat het jaarverslag informatie dient te bevatten over afgewezen projecten. Het Letterenfonds past dit gedeeltelijk toe. Bij de afweging van belangen tussen volledige openheid over de behandeling van bij het fonds ingediende subsidieaanvragen enerzijds en privacy van individuele aanvragers anderzijds, wordt door het fonds geen informatie verstrekt over afgewezen aanvragen van natuurlijke personen. Afgewezen aanvragen van rechtspersonen worden wel in de publiekseditie van het jaarverslag opgenomen.

Integriteit en het vermijden van de schijn van belangenverstrengeling binnen de hele organisatie (Raad van Toezicht, directeur-bestuurder, medewerkers en adviseurs) zijn, zoals de Awb voorschrijft, een terugkerend punt van aandacht. Openheid met respect voor de privacy van aanvragers en het intellectuele eigendom van creatieve plannen en een goed evenwicht tussen de verschillende organen van het fonds, met vastgelegde advies- en besluitprocedures, zijn daarbij het richtsnoer. Over alle subsidiebesluiten wordt achteraf aan de Raad van Toezicht gerapporteerd.

Ten aanzien van belangenverstrengeling wordt afgeweken van principe 3 van de Governance Code Cultuur en wordt het strengere normenkader uit de Awb gevolgd. Verder wordt op grond van wettelijke verplichtingen die op het Letterenfonds van toepassing zijn ook afgeweken van aanbeveling 5,

bij principe 1: eventuele exploitatieoverschotten vloeien, mits de Algemene reserve op voldoende hoogte is, naar het bestemmingsfonds OCW. Tot slot benoemt niet de Raad van Toezicht, maar de minister van OCW de directeur-bestuurder (afwijkend van aanbeveling 7, bij principe 7).

Toegekende subsidies worden gepubliceerd op de website van het fonds, via de nieuwsbrief verspreid en in de uitgebreidere, digitale publiekseditie van dit jaarverslag gepubliceerd. Bij betalingen is sprake van formele en technische functiescheiding; er zijn altijd ten minste vier ogen bij betrokken.

Functies en nevenfuncties van de Raad van Toezicht, directeur-bestuurder en leden van de Raad van advies staan op de website van het fonds. Nevenfuncties van medewerkers zijn in kaart gebracht en worden periodiek besproken op wijzigingen.

De directeur-bestuurder van het fonds (Tiziano Perez tot 1 november en Romkje de Bildt vanaf 1 november) had in 2023 de volgende nevenfuncties: qualitate qua directeur-bestuurder van de Stichting Bert Schierbeekfonds en de Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur; lid van de Raad van advies van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak en lid van de Raad van advies van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek, geassocieerd lid van het bestuur van het Expertisecentrum Literair Vertalen en namens de rijkscultuurfondsen, lid van de ledenraad van Platform ACCT.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De aanstelling van Adri van der Peet als Functionaris Gegevensbescherming is in 2022 verlengd voor drie jaar. Hij is ook aangesteld door de andere rijkscultuurfondsen. Eind 2023 heeft Van der Peet zijn jaarlijkse onderzoek gedaan en hij zal begin 2024 rapport uitbrengen. Er waren dit jaar geen AVG-gerelateerde incidenten.

WNT

De beloningen van de directeur-bestuurder en zakelijk directeur voldoen aan de normen van de Wet normering topinkomens (WNT). Voor beide functionarissen bleef de bezoldiging onder het plafond dat voor topfunctionarissen van de rijkscultuurfondsen in 2023 is vastgesteld op € 186.000 per jaar bij een voltijds dienstverband. Zie voor de verschillende bestanddelen de WNT-verantwoording.

Medewerkers van het Nederlands Letterenfonds, november 2023.

Werk aan Uitvoering

Met het programma Werk aan Uitvoering (WaU) werkt de overheid aan verbetering van de publieke dienstverlening. Het fonds heeft een aanvraag ingediend om in de periode van 2022 tot en met 2026 te werken aan de toekomstbestendigheid en de (digitale) toegankelijkheid van de eigen dienstverlening, middels de IT-omgeving, website, archivering en Wet open overheid (Woo). Daarnaast worden twee thema's gezamenlijk opgepakt met de andere cultuurfondsen: het proces voor interdisciplinaire subsidieaanvragen en scholing en training, met in het bijzonder aandacht voor diversiteit en inclusie. In november 2022 zijn de middelen toegekend voor uitvoering in de huidige beleidsperiode, middels een ophoging van de instellingssubsidie.

Voor de monitoring en evaluatie van de WaU wordt gebruik gemaakt van het vierjaarlijkse waarderingsonderzoek als nulmeting. Voor de nieuwe website en de digitale toegankelijkheid daarvan wordt gestreefd naar de A-status volgens de Wet digitale overheid.

Aanvullend zijn de volgende kritische prestatie-indicatoren (KPI's) en doelstellingen geformuleerd, waarover via de jaarverslagen wordt gerapporteerd. Het vierde kwartaal van 2022, waarover is gerapporteerd in het jaarverslag van 2022, dient als nulmeting.

- Omvang van het archief dat is overgedragen aan het Nationaal Archief, in jaren. Huidige waarde: nul jaar. Doelstelling daarbij is om eind 2026 de eerste vijf jaar aan archiefdocumenten te hebben aangeleverd.
- Resultaatmeting van de tweejaarlijkse Erfgoed monitor via de kleurenrapportage, waarin de prestaties voor het beheer van overheidsinformatie worden uitgedrukt in groen, geel, oranje, rood of grijs (grijs betekent niet van toepassing). Huidige waarde in de Monitor 2021-2022: 4 groene velden, 2 gele velden, 5 rode velden en 3 grijze velden. Doelstelling is om eind 2026 op alle resultaatgebieden geel of groen te scoren. Een nieuwe monitor wordt eind 2024 verwacht.
- Percentage subsidieregelingen waarvoor de afhandeling volledig digitaal kan plaatsvinden. Huidige waarde: 5%. Doelstelling hiervoor is 100% voor de nieuwe beleidsperiode (2025-2028).
- Toename van het aantal bezoekers aan de Nederlandse homepage van de website van het Nederlands Letterenfonds en het aantal bezoekers dat doorklikt naar een subsidiepagina van een reguliere subsidieregeling. Huidige waarde: de homepage werd in 2023 60.559 keer bezocht door 24.823 unieke bezoekers; de reguliere subsidiepagina's werden 38.689 keer bezocht door 22.141 unieke bezoekers.
- Toename van het aantal talen dat beschikbaar is op (delen van) de website van het Nederlands Letterenfonds. Huidige waarde: 2 talen, Nederlands en Engels. Begin 2024 wordt de

nieuwe website gepubliceerd, waarbij uiteindelijk delen van de website in Fries en Papiaments beschikbaar worden gesteld.

- Doorlooptijd Woo-verzoeken. Huidige waarde: er zijn in 2023 geen Woo-verzoeken ingediend bij het fonds. Doelstelling is een afhandeling binnen de wettelijke termijn.

Archiefwet

Op de archieven van het Nederlands Letterenfonds en zijn rechtsvoorgangers is de Archiefwet van toepassing. Het Letterenfonds heeft achterstanden bij de overbrenging van documenten naar het Nationaal Archief en ook de selectielijst – een document waarin wordt bepaald hoe lang delen van het archief bewaard moeten blijven – moet geactualiseerd worden. In 2022 en 2023 is samengewerkt met het Nationaal Archief om de kaders en acties voor het fonds in beeld te brengen en kennis over archivering op te bouwen. Ook verleent het Nationaal Archief bijstand bij het opstellen van een nieuwe selectielijst voor het Nederlands Letterenfonds.

Op 30 maart 2023 werd door medewerkers van het Nationaal Archief in de Letterenfondsbibliotheek een presentatie over archiefbeheer gegeven aan alle fondsmedewerkers. Over het hoe en waarom van archiveren, zowel digitaal als op papier, met daarbij aansluitend een eerste workshop.

6.2 Bezwaar, beroep en klachten

Het Letterenfonds heeft een bezwaar- en klachtenprocedure die is beschreven in het huishoudelijk reglement. Een interne commissie met een externe onafhankelijke voorzitter, Maarten Asscher, onderzoekt ingediende bezwaren, hoort bezwaarmakers en brengt advies uit aan de directeur-bestuurder over de afhandeling ervan. Ten behoeve van de behandeling van één bezwaarschrift werd Pieter de Jong (voormalig voorzitter van de bezwaarcommissie) tijdelijk tot extern onafhankelijk voorzitter benoemd.

Tegen de voor bezwaar en beroep vatbare besluiten van de directeur-bestuurder werden in 2023 in totaal dertien bezwaarschriften ingediend. Drie bezwaren werden ingetrokken, vier bezwaarschriften werden gegrond verklaard. Vier bezwaarschriften zijn ongegrond verklaard. Eind 2023 waren twee bezwaarschriften nog in behandeling. Daarnaast werden drie bezwaarschriften uit 2022 afgehandeld, waarvan er één gegrond en twee ongegrond zijn verklaard.

In 2023 diende één auteur enkele klachten in, die behandeld konden worden in de context van de bezwaarprocedure. Het bezwaarschrift werd ongegrond verklaard. Begin 2024 werd tegen dit besluit een beroepschrift ingediend.

6.3 Personeelsbeleid/Code Diversiteit & Inclusie

Eind 2023 bedroeg de totale formatie 34,90 fte (vorig jaar 30,40). De toename in formatie is het gevolg van waarneming bij ziekte en tijdelijke uitbreiding van bestaande dienstverbanden. Van de in totaal 41 medewerkers (inclusief oproepkrachten) zijn er 30 vrouw en 11 man. De werknemers vallen in de volgende leeftijdsgroepen: 2 werknemers onder de 30 jaar, 12 werknemers tussen de 30 en 40 jaar, 10 werknemers tussen de 40 en 55 jaar en 17 werknemers van 55 jaar of ouder.

In 2023 heeft het fonds vier studenten een stageplaats van enkele maanden kunnen bieden en een 'snuffelstage' aan een middelbare scholier. Het fonds kon een beroep doen op een vrijwilliger voor werkzaamheden aan de fondsbibliotheek en het archief.

Het bevorderen van de culturele diversiteit, ook in de samenstelling van de organisatie, is een van de uitgangspunten van het personeelsbeleid en een zaak van langere adem. In 2023 zijn zes medewerkers in dienst getreden en gingen vijf medewerkers uit dienst. Bij personeelwisselingen en een verdere uitbreiding van de organisatie zal het fonds zich blijven inspannen om de diversiteit te vergroten, waarbij ook aandacht blijft uitgaan naar meer balans in gender.

Het Letterenfonds was betrokken bij de totstandkoming van de nieuwe Code Diversiteit & Inclusie, en draagt direct en indirect (bijvoorbeeld via subsidie-regelingen) actief bij aan de realisering van de hierin geformuleerde doelstellingen. Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid raken ook steeds meer verankerd in de eigen organisatie. Ze maken onderdeel uit van het personeelsbeleid, met een minder hiërarchische organisatiestructuur en diverser samengestelde commissies en personeel, vaak voortkomend uit gerichte werving. Hierbij is er ook expliciet aandacht voor werving van commissieleden uit de regio. Een diversiteit aan perspectieven, kennis en inzichten is van belang omdat de organisatie gezamenlijk betekenis geeft aan nieuwe ontwikkelingen en vraagstukken die elkaar in de huidige tijd in rap tempo opvolgen. Het fonds zal hier op nog transparantere wijze aan blijven werken, door in gesprekken de dominante norm te bevragen en concrete doelstellingen te formuleren die bijdragen aan een grotere gelijkwaardigheid op de werkvloer.

In 2023 is gestart met de uitvoering van het strategisch personeelsbeleid. Onderdeel hiervan is de vernieuwing van de arbeidsvoorwaarden, training en coaching. Een belangrijke verandering die met het organisatieplan is ingezet, is het vervangen van de hiërarchische beoordelingscyclus door reflectiegesprekken. Met een systeem van reflectiegesprekken komt meer aandacht voor (door)ontwikkeling van medewerkers, meer regie en eigen verantwoordelijkheid

voor de eigen ontwikkeling bij medewerkers en wordt een open gesprekscultuur gestimuleerd.

Arbeidsvoorwaarden en HRM/Fair Practice Code

Structurele werkzaamheden van substantiële omvang voor het Letterenfonds worden zo veel mogelijk uitgevoerd op basis van een arbeidscontract. Bij het verlenen van opdrachten wordt toepassing gegeven aan de Fair Practice Code. Het Letterenfonds kent een eigen arbeidsvoorwaardenreglement dat is vernieuwd in 2023. Hierin is onder andere het beleid voor thuiswerken uitgewerkt. Het fonds is aangesloten bij het ABP Pensioenfonds en volgt in beginsel de loonontwikkeling bij de Rijksoverheid. Per 1 april 2023 zijn de salarissen verhoogd in lijn met de salarisschalen van de cao Rijk.

Eind 2023 zijn de hoogtes van de vacatievergoedingen onderzocht en opnieuw vastgesteld. Per 1 januari 2024 gaat uit oogpunt van fair pay het vacatiegeld voor commissies en klankbordgroepen van het fonds omhoog. Ook wordt het honorarium voor de beoordeling van vertaalkwaliteit in het Nederlands verhoogd, zodat het meer in de pas loopt met andere vergoedingen, en zijn er enkele wijzigingen doorgevoerd aan de voorbereidingstoeslag voor verschillende commissies.

Medezeggenschap

Het fonds heeft een actieve personeelsvertegenwoordiging (PVT). Het eerste halfjaar van 2023 heeft voor de PVT voornamelijk in het teken gestaan van de vernieuwing van de arbeidsvoorwaarden. De PVT ging hierover veelvuldig in gesprek met collega's en de directie. Tijdens het jaarlijks gesprek met de Raad van Toezicht sprak de PVT over tevredenheid bij medewerkers over de wijzigingen in de organisatiestructuur. Daarnaast werkte de PVT aan de vernieuwing van haar eigen reglement.

Vertrouwenspersonen en regelingen

Het Letterenfonds heeft een klokkenluidersregeling en een protocol voor ongewenste omgangsvormen. Voor elk aandachtsgebied is een extern vertrouwenspersoon aangesteld.

6.4 ICT

In 2023 is de digitale werkplek van het fonds volledig vernieuwd onder begeleiding van een nieuwe ICT-partner. Het doel daarbij was om alle medewerkers en externen van het fonds onafhankelijk van locatie veilig te kunnen laten (samen)werken. Het is een digitale werkplek die gebruiksvriendelijk is, gefaciliteerd is in een moderne werkomgeving gebaseerd op standaardoplossingen, efficiënt is en kosteneffectief wordt beheerd. Hiertoe is alle hardware vervangen en werkt het fonds nu vrijwel volledig cloud-based. Voor een goede overgang en adoptie heeft begeleiding plaatsgevonden door middel van trainingen en begeleiding op de werkplek. Verdere verbetering van de digitale werkplek

richt zich op het verhogen van het kennisniveau, het stimuleren van innovatie en onderlinge samenwerking en het verhogen van het beveiligingsniveau. Voor de inrichting en bescherming van data, systemen en apparaten die gebruikt worden door het fonds wordt geanticipeerd op nieuwe wet- en regelgeving op het gebied van cybersecurity en elektronische communicatie van de overheid. Daarnaast worden trainingen georganiseerd voor verdere adoptie van de applicaties en diensten die het huidige pakket biedt.

6.5 Financiën

Tijdens de migratie van de digitale werkplek is de continuïteit van het administratiepakket Exact, dat als enkele applicatie nog lokaal draait, goed geborgd. Daarnaast is er in 2023 aandacht besteed aan kennisoverdracht van de begroting bij de teamcoördinatoren en zijn enkele aanscherpingen in financiële processen doorgevoerd naar aanleiding van de interimcontrole. In het najaar lag de focus op het opstellen van de meerjarenbegroting voor de beleidsperiode 2025-2028.

6.6 Huisvesting

Het Letterenfonds is gevestigd in het Letterenhuis te Amsterdam. De panden Nieuwe Prinsengracht 89 en 91 zijn eigendom van het fonds en staan onder beheer van het fonds. Zowel nummer 91 als een groot deel van het hoofdgebouw op nummer 89 wordt door het Letterenfonds verhuurd aan Stichting Lezen,

De Schrijverscentrale, Amsterdam University Press, Nationaal Comité 4 en 5 mei en het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten.

Uitvoering groot onderhoud

In 2022 is het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) geactualiseerd. In 2023 heeft hoofdzakelijk regulier periodiek onderhoud plaatsgevonden. Eind 2022 is een eerder uitgevoerd onderzoek geactualiseerd omtrent het energieverbruik van het Letterenhuis. De voorgestelde maatregelen uit dit onderzoek zijn in 2023 vertaald naar een conceptadvies voor de verduurzaming van het gebouw, waarvoor financiering gezocht zal moeten worden.

Vertalershuis Amsterdam

Het Vertalershuis, onderdeel van het Letterenfonds, is ook fondseigendom. Het Vertalershuis huist al ruim twintig jaar in een oud en prachtig pand op de Van Breestraat 19 in Amsterdam-Zuid. De duurzame renovatie van het gebouw is afgerond medio 2023. Het Vertalershuis is sindsdien weer in gebruik voor de tijdelijke huisvesting van vertalers van Nederlands literatuur.

Residenties

De schrijversresidentie aan het Spui in Amsterdam en de residentie aan het Merwedeplein (programma Amsterdam Vluchtstad), waar het Letterenfonds jaarlijks verblijf biedt aan buitenlandse schrijvers, worden door het Letterenfonds gehuurd van de Stichting Johan Polak, respectievelijk de Anne Frank Stichting. Een overzicht van de activiteiten is te lezen in hoofdstuk 2.

De Nieuwe Prinsengracht 89 in Amsterdam.

6.7 Exploitatieresultaat, financiële positie, realisatie doelstellingen

Het Nederlands Letterenfonds stelt jaarlijks in het derde kwartaal cijfers op waarin een prognose is opgenomen voor het boekjaar – met name voor nog te besteden projectsubsidies – en bespreekt deze met de Raad van Toezicht. De financiële overzichten worden opgesteld conform het Handboek verantwoording subsidies Cultuurfondsen voor de subsidieperiode 2021-2024 en de hierin vermelde overige wet- en regelgeving, waaronder de Wet op het specifiek cultuurbeleid. Ook dit jaar moest die begroting vanwege nieuwe subsidietoekenningen in het vierde kwartaal nog worden bijgesteld. De definitieve begroting 2023 werd vastgesteld in december en door de Raad van Toezicht goedgekeurd.

De instellingssubsidie van OCW voor de periode 2021-2024 werd begin juni gewijzigd en bedraagt € 61.955.307. Dit is inclusief de loon- en prijsbijstelling 2021, 2022 en 2023, en inclusief de in 2021 en 2022 ontvangen € 6.021.270 voor steunmaatregelen voor de letterensector in verband met de gevolgen van de coronacrisis. Het is tevens inclusief de toegekende WaU-middelen 2022-2024. Ten slotte is er in 2023 een aanvullende subsidie voor de regeling Digitale Literatuur 2023-2024 toegekend.

De subsidies ten behoeve van steunmaatregelen in verband met corona zijn in 2023 financieel afgerond.

Het fonds ontving in november 2022 subsidie voor Werk aan Uitvoering (WaU), een overheidsbreed programma ter verbetering van de publieke dienstverlening. Het betreft een ophoging van de instellingssubsidie 2021-2024 van € 1.145.000. In 2023 is er € 40.763 loon- en prijsbijstelling ontvangen. In 2023 is € 174.104 besteed, grotendeels aan de vernieuwing van de IT-omgeving en de implementatiekosten en afschrijvingslasten.

Verder ontving het fonds voor de periode 2021-2024 een projectsubsidie internationaal cultuurbeleid (ICB) van € 2.578.580 en een projectsubsidie van € 620.000 ten behoeve van de Airport Library in 2021-2024.

In december 2023 werd een subsidie van € 800.000 door het ministerie van OCW verleend aan het fonds voor het oplossen van arbeidsmarktnelpunten en het stimuleren van HR-expertise en stageplaatsen voor de hele culturele sector. In november 2021 en augustus 2022 was er eveneens telkens een ophoging van € 800.000. Het betreft een verhoging en verlenging van de in 2019 toegekende subsidie tot een totaal van € 3.925.000. Het Letterenfonds is penvoerder namens de andere rijkscultuurfondsen voor deze subsidie. Omdat de voorbereiding voor dit project vertraging opliep, is de looptijd van deze projectsubsidie door het ministerie van OCW verlengd tot en met

31 december 2024. Hiervoor is een samenwerking aangegaan met Binoq Atana (Stage Cultuur Inclusief) en CAOP (HR-vouchers). Voor 2024 resteert een bedrag van € 882.409.

Het fonds ontving in november 2023 twee projectsubsidies: één voor de regeling Steunfonds voor Oekraïense makers van € 500.000 en één voor de regeling Steunfonds voor Russische makers van € 75.000. In juli 2022 was reeds een projectsubsidie voor het Steunfonds Oekraïense makers van € 1.000.000 toegezegd. De toegezegde projectsubsidie 2022 is financieel afgerond in 2023. De toegekende subsidies 2023 zijn nog in hun geheel niet besteed. De regelingen zijn opengesteld in januari 2024.

In november 2022 ontving het fonds een projectsubsidie voor de regeling Impuls makers voor de periode 2022-2023 van € 848.000. Deze projectsubsidie is bestemd voor herstelmaatregelen om makers – met speciale aandacht voor startende makers – de kans te bieden zich te ontwikkelen en na een periode van coronabeperkingen weer aan de slag te kunnen. In 2023 is € 739.837 besteed, voor 2024 resteert een bedrag van € 108.163. De looptijd is door het ministerie van OCW verlengd tot en met 31 december 2024. In december 2023 ontving het fonds een projectsubsidie extra middelen voor de regeling Leesbevordering 2023 van € 275.000, voor 2024 resteert een bedrag van € 113.344.

Binnen de apparaatslasten vallen vooral de overbesteding op bij de huisvestingskosten en de onderbesteding van de WaU-kosten. De huisvestingskosten vallen ca. € 569.000 hoger uit, veroorzaakt door de vorming van een egalisatiereserve renovatie van het Vertalershuis. De WaU-kosten vallen € 506.660 lager uit. Deze onderbesteding zal in de komende jaren ingehaald worden.

Aan de algemene reserve zijn in 2023 de lager vastgestelde subsidies ad € 38.914 toegevoegd, evenals de rente van het ministerie van Financiën ad € 41.702. De resterende rente ad € 468.895 is geplaatst bij het bestemmingsfonds OCW. De algemene reserve bedraagt ultimo 2023 € 745.500.

In 2021 zijn twee bestemmingsreserves gevormd uit het bestemmingsfonds OCW, te weten: Renovatie Vertalershuis en de reserve Inkomenspositie Literair vertalers. De bestemmingsreserve Renovatie Vertalershuis is in 2023 komen te vervallen; er is een egalisatievoorziening Renovatie Vertalershuis getroffen. Aan de bestemmingsreserve Inkomenspositie Literair vertalers is in 2023 € 148.733 onttrokken, en deze bedraagt nu ultimo 2023: € 611.367.

Aan de bestemmingsreserve RAOCC APK is in 2023 € 89.500 onttrokken en deze is hiermee komen te vervallen per ultimo 2023.

Het bestemmingsfonds OCW bedraagt per ultimo 2023 € 2.000.532, hiervan is € 850.000 geoormerkt, te weten: € 350.000 als een extra investering in de Leescoalitie, € 200.000 voor Nieuwe Makers, € 200.000 voor Vertaalsubsidies Buitenland/ Translation Grants, € 50.000 voor de Biografierегeling en € 50.000 voor Publiekscampagnes. Daarnaast is € 675.137 geoormerkt voor de WaU.

Het eigen vermogen van het Letterenfonds bedraagt eind 2023 totaal € 3.634.257, dit betekent een toename met het exploitatieresultaat 2023 ad € 296.815.

6.8 Risicomanagement

Risicomanagement is een integraal onderdeel van het gevoerde beleid en omvat de onderdelen strategie, operationeel, financieel, financiële verslaglegging en (verandering van) wet- en regelgeving. De directie en de Raad van Toezicht van het Nederlands Letterenfonds zijn goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden van een publiek cultuurfonds en de literaire sector en zijn van mening dat de interne risicomanagement- en controlesystemen waarmee de organisatiebrede risico's worden beheerst ook in 2023 goed hebben gewerkt. Met behulp van de risicomatrix is een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid en impact van de risico's, waaruit een inschatting volgt van het niveau (normaal, middel-hoog of hoog risico). Eind 2023 zijn geen risico's als hoog gekwalificeerd. Tien risico's worden ingeschat als middelhoog. De belangrijkste strategische risico's voor het Nederlands Letterenfonds zijn het behouden van de (wettelijke) functie en de financiering door het ministerie van OCW. Operationele risico's betreffen met name ICT en informatiebeveiligingsrisico's, de continuïteit van sleutelfuncties, langdurig ziekteverzuim en het beheer van het Letterenhuis.

Door taken en verantwoordelijkheden duidelijk te scheiden, externe experts in te schakelen en procedures en controlemomenten zorgvuldig toe te passen, worden de meeste risico's afgedekt door interne beheersmaatregelen. Ook implementeren we in het werkproces aanbevelingen die de externe accountant tijdens controles doet. De resterende risico's, waarvoor bovengenoemde interne beheersmaatregelen niet afdoende zijn en waarvoor ook geen verzekering mogelijk is, kunnen financiële gevolgen hebben. Periodiek wordt de financiële positie beoordeeld en op basis van de financiële risico's worden plannen zo nodig bijgesteld. Financiële risico's ten opzichte van medewerkers (arbeidsongeschiktheid), bestuurders en toezichthouders (aansprakelijkheid), tot slot, heeft het Fonds voldoende afgedekt met verplichte en aanvullende verzekeringen. Ook de inboedel en inventarissen zijn voldoende verzekerd tegen brand en schade.

In 2023 is een kwaliteitsslag gemaakt in de risicomatrix en het risicomanagement. Daarbij is besloten om

te werken met een gemiddeld streefpercentage tijdens de komende beleidsperiode, in plaats van jaarlijks wisselende percentages. In aanloop naar de beleidsperiode 2025-2028 wordt een gemiddeld streefpercentage van 4,2% gehanteerd. Omdat de belangrijkste financiële risico's zich voordoen in het jaar voorafgaand aan een nieuwe beleidsperiode – namelijk bij de beslissingen over de meerjarige subsidieaanvragen – streeft het fonds in 2024 naar een percentage van 4,2% ten opzichte van de gemiddelde jaarbegroting 2025-2028. Ultimo 2023 is de algemene reserve daarvoor verhoogd van € 664.884 naar € 745.500.

6.9 Recoupment

Auteurs hebben een meldplicht als zij de inkomensgrens overschrijden. Die grens is een belastbaar gemiddeld verzamelinkomen van € 45.000 tijdens de duur van het project. Als minimumduur geldt een jaar, maximaal geldt het gemiddelde verzamelinkomen over drie jaar – ook als het schrijven of vertalen van het boek langer dan drie jaar in beslag neemt. De melding bij het Letterenfonds moet door de auteur worden gedaan na ontvangst van de definitieve belastingaanslag van de inspecteur over de relevante jaren. In 2023 zijn geen gevallen geweest waarbij een auteur iets moest terugbetalen. In 2023 is geen steekproef onder auteurs en vertalers gehouden inzake het verzamelen; in 2024 wordt dit weer opgepakt.

Bij twee reguliere subsidieregelingen, de regelingen Productiekosten bijzondere uitgaven en Translation Grants for Foreign Publishers is sprake van lager vastgestelde subsidies, waardoor een totaal van € 38.914 is toegevoegd aan de Algemene reserve.

De Schwob-regeling bepaalt dat de uitgever de uitbetaalde subsidie terugbetaalt wanneer het aantal verkochte exemplaren het in het besluit tot subsidieverlening vermelde aantal heeft bereikt binnen drie jaar na dat besluit. Dit aantal is vastgesteld op 4.000 verkochte exemplaren. In 2023 was dit niet aan de orde.

6.10 Liquiditeitenbeheer

Sinds 2011 worden de liquide middelen van het Letterenfonds op grond van de wettelijke bepalingen op dit gebied volledig aangehouden op een rekening courant bij het ministerie van Financiën.

Hoofdstuk 7: Vooruitzichten 2024 en verder

Het jaar 2024 wordt het laatste jaar van de lopende subsidieperiode 2021-2024. Dit vereist extra inspanningen bij zowel beleidsontwikkeling als -uitvoering. Bij beleidsuitvoering omdat per 1 februari de literaire en literair-educatieve organisaties hun aanvraag indienen voor een meerjarige subsidie voor de periode 2025-2028, later dit jaar gevolgd door de aanvragen voor vierjarige subsidies van de literaire tijdschriften. En met het beleidsplan 2025-2028, dat eveneens op 1 februari is ingediend, worden beleidslijnen en voornemens uiteengezet die dit jaar een verdere uitwerking krijgen.

Het beleidsplan heeft een focus op de positie van professionele makers, waarbij ook een subsidie-mogelijkheid voor pre-debutanten en makers van het literaire beeldverhaal wordt gecreëerd. 'De vertaler op het omslag' wordt één van de voorwaarden bij een subsidietoekenning, zodat vertalers beter zichtbaar zijn en worden gesterkt in hun ambassadeursrol. Er wordt structureel nieuw beleid ontwikkeld voor nieuwe literaire domeinen, bijvoorbeeld voor leesbevordering en voor het Caribisch deel van het Koninkrijk. De pilotregeling Leesbevordering 2024 zal in het voorjaar opengesteld worden – leesbevordering is een maatschappelijke opgave die het fonds zich structureel stelt vanaf 2025. In 2024 gaat ook een pilotregeling van start voor projecten in het Papiaments.

In maart 2024 zijn Nederland en Vlaanderen gezamenlijk gastland van de Leipziger Buchmesse, de grootste publieksboekenbeurs van Duitsland onder de titel Alles Außer Flach, waarmee nieuwe stemmen, nieuwe generaties en nieuwe genres worden geïntroduceerd. Het vormt het slotakkoord van een grote promotiecampagne die het Letterenfonds samen met Literatuur Vlaanderen, de Nederlandse ambassade en de vertegenwoordiging van Vlaanderen in Berlijn voor de Duitse markt organiseert.

Komende beleidsperiode zet het fonds op verschillende niveaus in op het vergroten van de toegankelijkheid. Om te beginnen in de eigen communicatie – zo is de nieuwe website die maart 2024 online gaat beter digitaal toegankelijk en komen er meer (online) spreekuren voor nieuwe aanvragers. En toegankelijkheid wordt ook vergroot door bredere subsidieregelingen te ontwikkelen waarin nieuwe literaire tussenvormen makkelijker meegenomen kunnen worden.

Aandacht voor spreiding is verankerd in het subsidiebeleid van het fonds. Nieuw literair werk van schrijvers en vertalers kent door een fijnmazig netwerk van boekhandels en bibliotheken een landelijk bereik.

Bij meerjarige subsidies en projectsubsidies aan literaire en literair-educatieve organisaties wordt geografische spreiding meegenomen in het beoordelingsproces.

Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk vormen ook voor 2025-2028 de focuslanden voor het internationaal beleid van het fonds. Daarnaast worden gerichte campagnes ontwikkeld voor de Italiaanse en Scandinavische markt. Nieuw is een structurele subsidiemogelijkheid voor vertalers om fragmentvertalingen uit het Nederlands te maken, iets waar het fonds in de coronajaren ervaring mee heeft opgedaan, wat goede resultaten gaf. Tevens wordt de regeling Reiskosten buitenland uitgebreid, zodat ook vertalers hiervoor in aanmerking komen.

Goed zichtbaar maken wat het fonds doet en wat de effecten zijn van dat wat het fonds ondersteunt vormt één van de doelen voor de komende jaren. Door de ontwikkeling van impactsystematiek kunnen subsidieregelingen en activiteiten worden gemonitord met betrekking tot de realisering van de gestelde inhoudelijke en strategische doelen.

Hoofdstuk 8: Samenwerking rijkscultuurfondsen

De zes rijkscultuurfondsen, het Filmfonds, Fonds voor Cultuurparticipatie, Fonds Podiumkunsten, Mondriaan Fonds, Nederlands Letterenfonds en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, dragen zorg voor een belangrijk deel van het rijksge subsidieerde gedeelte van de culturele en creatieve sector. Zij bedienen gezamenlijk een breed scala aan makers, andere zelfstandigen en instellingen in de culturele en creatieve sector.

De fondsen zijn, vanuit hun inhoudelijke kennis van de cultuurpraktijk en hun relatieve afstand tot de politiek en het rijksbeleid niet alleen deskundig uitvoerder, maar ook beleidsvoorbereider op hun disciplines. Het is hun opdracht de kennis van hun werkterreinen intensief te delen met onder meer het ministerie van OCW en de Raad voor Cultuur en een bijdrage te leveren aan de integrale rijksvisie en de beleidsontwikkeling voor de kunsten.

De strategische en beleidsmatige samenwerking tussen de fondsen is inmiddels structureel ingebed. Ze houden elkaar goed op de hoogte van relevante ontwikkelingen en vinden elkaar op die terreinen en onderwerpen waar gezamenlijk optrekken zinvol en effectief is.

Deze paragraaf geeft uitdrukking aan die samenwerking en is terug te vinden in de jaarverslagen van de zes fondsen.

Visitatie

In opdracht van het ministerie van OCW heeft een visitatiecommissie in 2023 het beleid en de dagelijkse praktijk van de zes rijkscultuurfondsen geëvalueerd. Deze commissie bestond uit André van Es (voorzitter), Saniye Çelik, Ann Overbergh, Ryclef Rienstra, Janwillem Schrofer, Geert van der Veen en Maïke Olij (secretaris).

De visitatie vond plaats op basis van een door de bewindspersoon goedgekeurd protocol en ging in op onderwerpen als governance, transparantie en dienstverlening. Voorafgaand aan het bezoek ontving de commissie van de fondsen verschillende onderzoeken, waaronder een zelfevaluatie, een waarderingsonderzoek aanvragers, stakeholders-interviews en een gezamenlijke reflectie.

In september 2023 bezocht de commissie alle fondsen afzonderlijk, waarbij werd gesproken met de directeur-bestuurder(s), vertegenwoordigers van de Raad van Toezicht, het MT, adviescommissies, de OR/personeelsvertegenwoordiging en overige medewerkers. Ook sprak de commissie eenmaal met alle bestuurders gezamenlijk.

De bevindingen werden op 11 januari 2024 aangeboden aan Barbera Wolfensberger, directeur-generaal Cultuur en Media van OCW. Het algemene oordeel van het visitatierapport is zeer positief. "De commissie constateert dat de fondsen alert, flexibel en deskundig navigeren in een dynamische sector." De visitatie besloeg een evaluatieperiode van vijf jaar, van 2018 tot en met 2022. Een periode die zich kenmerkte door grote veranderingen in het sociale en culturele veld. Voorzitter André van Es: "De inzet waarmee de fondsen in en na de coronajaren het kunstenveld, de aanvragers en de samenleving van dienst zijn geweest is formidabel te noemen. Een onmisbare schakel, die zijn kracht voor een groot deel ontleent aan deskundigheid en betrokkenheid bij de verschillende kunstdisciplines en die een positieve rol heeft gespeeld in de sector."

Naast lof voor de fondsen bevat het rapport ook aanbevelingen, die de fondsen in hun beleidsplannen 2025-2028 verwerkten. Zo wijst de visitatiecommissie op het belang van het ondersteunen van interdisciplinaire aanvragers en de ontwikkeling van een gemeenschappelijk kader om de impact van het werk van de fondsen beter te onderzoeken. De fondsen nemen de aanbevelingen de komende periode ter harte.

Spreiding

Vanuit de stellige overtuiging dat in alle delen van het land voor iedereen toegang tot kunst, cultuur en erfgoed moet zijn, werd in 2023 de gezamenlijke publicatie *Rijkscultuurfondsen in de regio, Uitnodiging voor een goed gesprek* uitgebracht, ter verduidelijking van het regiobeleid van de zes rijkscultuurfondsen. In dit minimagazine wordt uiteengezet wat de cultuurfondsen kunstenaars en instellingen in het hele land te bieden hebben. Met het minimagazine willen de fondsen een opmaat bieden voor een gesprek met overheden, instellingen en makers over hoe de aansluiting tussen fondsen en lokale context verbeterd kan worden, rekening houdend met factoren als de bevolkingsdichtheid en de logistieke culturele infrastructuur.

Codes

De drie gedragscodes in de culturele en creatieve sector, te weten de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie, vormen een belangrijke basis voor het rijksbeleid in de periode 2021-2024. De fondsen geven daar zelf invulling aan in hun eigen beleid. Onderwerpen die raken aan de codes zoals eerlijke beloning, toegankelijkheid, sociale veiligheid en bestuurlijke verantwoordelijkheid spelen in alle (deel)sectoren die de fondsen gezamenlijk overzien. Daarom vindt hierover regelmatig afstemming plaats tussen de fondsen onderling en met het ministerie. Een voorbeeld in 2023 was de aanvraagronde voor meerjarige subsidies 2025-2028, die in afstemming met het ministerie en lagere overheden is voorbereid en waarin de codes een belangrijke rol spelen.

Staatssecretaris van Cultuur en Media Gunay Uslu reikte de Johannes Vermeerprijs 2023 uit aan mezzosopraan Tania Kross.

De fondsen droegen als kennispartner bij aan programma's ten behoeve van een eerlijker arbeidsmarkt van Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (Platform ACCT), zoals In The Mix en FairPACCT.

In de periode 2021-2024 werken de fondsen structureel samen met de uitvoerders van de Code D&I in de zogeheten jaarlijkse &Awards. In 2023 heeft de organisatie de award echter uitgesteld, om de omvang van de prijs in 2024 te kunnen vergroten. In 2023 is besloten de samenwerking met de Code D&I ook in de periode 2025-2028 voort te zetten.

Collegiale samenwerking en overleg

Afgezien van de onderaan dit hoofdstuk beschreven lijst programma's, regelingen en trajecten waarin wordt samengewerkt, vindt structureel en nauw collegiaal overleg plaats tussen uiteenlopende afdelingen en medewerkers van de zes fondsen. Zo spreken de directeurs elkaar zeswekelijks in een vast overleg over strategie en beleid. Verder voeren verschillende typen medewerkers van de fondsen regelmatig overleg. En in het kader van de Europese privacywetgeving Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) maken de fondsen gezamenlijk gebruik van een onafhankelijke functionaris gegevensbescherming (FG) die toezicht houdt op en adviseert over de naleving van de verordening.

HR-voucherregeling en Regeling Stage Cultuur Inclusief

De fondsen bieden vanaf 2021 meerjarig gesubsidieerde instellingen ruimte om de HR-expertise te vergroten en de drie codes beter te implementeren. Het Nederlands Letterenfonds is penvoerder voor de trajecten in het kader van de arbeidsmarktagenda (naast de HR-vouchers ook met Stage Cultuur Inclusief). Aanvragers konden via uitvoeringsorganisatie CAOP een voucher ontvangen om tot € 20.000 advies in te winnen bij een erkend HR-adviseur. Op deze manier konden instellingen op een laagdrempelige manier aan de slag gaan met het personeelsbeleid.

In 2023 werd de regeling geëvalueerd. Doel en opzet van het initiatief (inkoop van extra HR-expertise en activiteiten gericht op implementatie codes, en goed werkgever- en opdrachtgeverschap) werd door de organisaties positief beoordeeld. Een overgrote meerderheid is met name zeer tevreden over de resultaten die de HR-expertise (tot nu toe) heeft opgeleverd; een grotere bewustwording en reflectie op HR-beleid en het opstellen van doelen voor de toekomst. Respondenten geven aan een duidelijker beeld te hebben bij wat nodig is voor een volgende stap in het HR- en organisatiebeleid. De HR-vouchers worden in 2024 voortgezet.

De Regeling Stage Cultuur Inclusief stond het hele jaar open voor aanvragers. De regeling heropende

in oktober 2022 waarbij de looptijd van de projecten werd verlengd. Tot 31 december 2023 kwamen 37 succesvolle matches tussen een culturele instelling en een stagiair tot stand via de regeling. De regeling wordt in 2024 voortgezet en uitgebreid zodat stagiairs afkomstig uit het Caribisch deel van het Koninkrijk ook in aanmerking komen.

Innovatielabs

Namens de zes rijkscultuurfondsen voerde het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie samen met CLICKNL een tweede open call Innovatielabs uit; makers en instellingen uit alle artistieke en creatieve disciplines waren welkom een bijdrage aan te vragen voor plannen die een impuls geven aan veerkracht in de culturele en creatieve sector. Doel was aanvragers uit te nodigen toepasbare kennis en werkvormen te ontwikkelen die ten goede komen aan de weerbaarheid en duurzaamheid van de sector. Met de Innovatielabs werd uitvoering gegeven aan de aanbevelingen uit het advies van de Raad voor Cultuur *Onderweg naar overmorgen* (november 2020).

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en CLICKNL hebben tweemaal de Open Call for Innovatielabs uitgeschreven, in 2021 en 2022. Veel makers, culturele instellingen en andere creatieve partijen reageerden. Uit hun ideeën zijn tijdens de eerste editie 16 projecten en tijdens de tweede editie 17 projecten geselecteerd. Samen vertegenwoordigen de 33 initiatieven meer dan 200 partijen uit uiteenlopende culturele en creatieve disciplines. Tijdens Dutch Design Week van 21 tot en met 29 oktober 2023 in Eindhoven, werden de resultaten gepresenteerd van de eerste editie.

Aanspreekpunt namens de zes rijkscultuurfondsen

Sinds 2017 bieden de zes fondsen gezamenlijk één aanspreekpunt aan voor cross-sectorale vragen. Zowel projecten die meerdere cultuurgebieden combineren als projecten die een duidelijk maatschappelijke component hebben, kunnen bij het aanspreekpunt terecht voor advies. In nauwe samenwerking met een vertegenwoordiging vanuit elk fonds onderzoekt het aanspreekpunt voor (potentiële) aanvragers binnen de bestaande regelingen van de fondsen of er mogelijkheden zijn. Jaarlijks maken 150 potentiële aanvragers gebruik van dit loket.

Johannes Vermeerprijs

De Johannes Vermeerprijs, staatsprijs voor de kunsten, wil uitzonderlijk artistiek talent eren en verder stimuleren. De prijs bestaat uit een geldbedrag van € 100.000, bestemd voor de realisatie van een

speciaal project. De jurybegeleiding en algehele coördinatie van de Johannes Vermeerprijs is sinds 2021 in handen van de zes rijkscultuurfondsen, met het Mondriaan Fonds als penvoerder.

De juryleden zijn deskundigen binnen hun vakgebied en nemen bij hun afwegingen en beoordeling de verscheidenheid aan kunstdisciplines in ogenschouw. De jury bestond in 2023 uit Margot Dijkgraaf, Afaina de Jong, Hicham Khalidi, Bas Kusters en Marise Voskens (voorzitter). Laureaat was mezzosopraan Tania Kross. Zij ontving de prijs op 20 november uit handen van staatssecretaris Gunay Uslu. Kross ontving de prijs vanwege haar toonaangevende internationale zangcarrière en de vernieuwende wijze waarop zij opera breed toegankelijk maakt en een uiteenlopend publiek aanspreekt, verbindt en inspireert.

Mores.online

Bij het meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag Mores.online kunnen mensen uit de culturele en creatieve sector contact opnemen met een vertrouwenspersoon. Sinds 2021 droegen de fondsen jaarlijks bij aan Mores.online, om zo continuering van het meldpunt mogelijk te maken. Ook hebben de fondsen zich hardgemaakt voor een uitbreiding van het domein van het meldpunt dat zich oorspronkelijk uitsluitend richtte op de sectoren film/av en podiumkunsten, maar nu ook de andere culturele disciplines vertegenwoordigt. In 2023 heeft het ministerie van OCW aangegeven de komende jaren voor de continuïteit van Mores.online te zullen zorgen.

Samenwerkingspilot verbindingsloket Caribisch gebied

De minister van OCW heeft in het beleidskader voor 2021-2024 de rijkscultuurfondsen gevraagd de subsidieregelingen, voor zover dat past binnen de doelstelling van de regelingen, open te stellen voor aanvragers van de drie Caribische landen Curaçao, Aruba en Sint Maarten en de drie bijzondere gemeenten Bonaire, Saba en Sint Eustatius en de toegankelijkheid voor hen te vergroten.

In 2021 zijn de fondsen daarom gezamenlijk een pilot gestart met het Fonds voor Cultuurparticipatie als penvoerder namens de zes fondsen. De pilot is gericht op het duurzaam verbeteren van de communicatie en bereikbaarheid voor aanvragers in het Caribisch gebied. De pilot kreeg sindsdien vorm in het zogeheten Verbindingsloket Caribisch gebied, waarvoor de samenwerking is aangegaan met het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied (PBCCG). Het PBCCG beschikt over een klein kantoor op Curaçao en heeft vertegenwoordigers op alle eilanden. Zo ontstond een lokaal aanspreekpunt dat verbindend optreedt tussen de rijkscultuurfondsen en (potentiële) aanvragers. Deze worden doorverwezen naar een mogelijk passend rijkscultuurfonds en de bijbehorende contactpersoon bij dat fonds.

Daarnaast gaf het Verbindingsloket signalen en behoeften uit het veld door aan de rijkscultuurfondsen. Eind 2022 is de pilot uitgebreid geëvalueerd en is een aantal aanbevelingen geformuleerd op het gebied van beleid en communicatie. In 2023 werd het verbindingsloket verlengd, en werkten de fondsen verder aan een vervolg met als doel een duurzame verbinding tussen de fondsen en het Caribisch deel van het Koninkrijk. Om tot dit vervolg te komen, bezochten de fondsen in april 2023 de zes eilanden en hebben zij verschillende stakeholders gesproken. Dit bezoek werd gevolgd door een tweede werkbezoek door een kleinere vertegenwoordiging in november. Het Mondriaan Fonds nam eind 2023 het penvoerschap namens de zes fondsen over.

Steunfonds Oekraïense makers

In 2022 opende het Nederlands Letterenfonds namens de zes rijkscultuurfondsen tijdelijk een loket dat professionele kunstenaars die recent uit Oekraïne of Rusland naar Nederland zijn gevlucht tijdelijke ondersteuning biedt in de uitoefening van hun werkpraktijk. Het Steunfonds, zowel gericht op individuele makers als op gezelschappen, kreeg in 2023 een vervolg. Najaar 2023 werd door het kabinet € 500.000 vrijgemaakt om kunstenaars te ondersteunen die voor de Russische agressie in Oekraïne gevlucht zijn en € 75.000 voor dissidente Russische makers die uit Rusland gevlucht zijn. De zes rijkscultuurfondsen besloten een regeling Steunfonds Oekraïense makers 2024 en een regeling Steunfonds Russische makers 2024 op te zetten. De sluitingsdatum van de Steunfondsen is 31 mei 2024 of als het subsidieplafond is bereikt. Het Nederlands Letterenfonds treedt wederom op als penvoerder.

Werk aan Uitvoering

Met ondersteuning vanuit het rijksbrede programma Werk aan Uitvoering (WaU), verbeteren de fondsen hun publieke dienstverlening. Het Rijk stelt middelen beschikbaar tot en met 2031.

Bij verschillende WaU-trajecten trekken de fondsen samen op. De fondsen bouwen bijvoorbeeld gezamenlijk een curriculum op met een breed trainingsaanbod, ontwikkeld voor of toegesneden op fondsmedewerkers, adviseurs en toezichthouders. Andere voorbeelden zijn trajecten gericht op uitwisseling van ervaringen en kennis op het gebied van ICT en een onderzoek naar het verbeteren van de dienstverlening voor interdisciplinaire aanvragers.

Overzicht samenwerkingsverbanden en -regelingen fondsen 2023

Samenwerkende fondsen	Samenwerking / regeling	Beschrijving
Alle zes rijkscultuurfondsen	Aanspreekpunt interdisciplinaire aanvragen	Gezamenlijk aanspreekpunt voor (potentiële) aanvragers van projecten die meerdere cultuurgebieden combineren en projecten die een duidelijke maatschappelijke component hebben.
Alle zes rijkscultuurfondsen	Johannes Vermeerprijs	De staatsprijs is bestemd voor een opmerkelijk getalenteerde, actief werkende kunstenaar die in Nederland geboren en/of werkzaam is, en heeft als doel een verdiepende impuls te geven aan de artistieke praktijk van de laureaat. Het Mondriaan Fonds is penvoerder.
Alle zes rijkscultuurfondsen en het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied	Verbindingsloket voor vergroting bereik Caribisch deel Koninkrijk	Samen met het PBCCG stelden de fondsen een extra aanspreekpunt open voor het Nederlands Caribisch gebied. Penvoerder namens de fondsen was het Fonds voor Cultuurparticipatie, dat dit eind 2023 aan het Mondriaan Fonds heeft overgedragen.
Fonds Podiumkunsten en Letterenfonds	Kwartiermaker Zeeland	Pilot per 2021, afgerond begin 2023, gericht op het versterken van de culturele infrastructuur in Zeeland. De kwartiermaker richt zich op het creëren van samenwerkingen waarin cultureel veld, gemeenten en provincie zich gezamenlijk mede-eigenaar voelen van de culturele infrastructuur, inclusief nieuwe initiatieven.
Fonds Podiumkunsten en Nederlands Letterenfonds	Werkbijdrage theatertekst	Gezamenlijke werkbijdrage voor theatertekst met het doel de kwaliteit, diversiteit en ontwikkeling van het Nederlands theaterrepertoire te stimuleren.
Fonds Podiumkunsten en Nederlands Letterenfonds (i.s.m. Literatuur Vlaanderen, Lira en Sabam)	Toneelschrijfprijs	Heeft als doel de Nederlandstalige toneelschrijfkunst en de opvoering van Nederlandstalig toneelwerk onder de aandacht te brengen en te stimuleren. De prijs wordt uitgereikt aan de auteur van het beste oorspronkelijk Nederlandstalig toneelwerk.
Fonds Podiumkunsten t.b.v. alle sectoren	Slecht Weer Fonds	Revolverend fonds waaruit festivalorganisaties die een tekort hebben opgelopen als gevolg van onvoorzien omstandigheden een bijdrage kunnen krijgen. Het staat open voor festivals uit alle sectoren.
Nederlands Filmfonds en Mondriaan Fonds	De Verbeelding	Films (speelfilmlengte) op het snijvlak van beeldende kunst en cinematografie, gemaakt in een samenwerking tussen kunstenaars en producenten.
Nederlands Filmfonds en Nederlands Letterenfonds	Books on Screen	Organisatie internationale netwerkbijeenkomsten voor filmproducenten en rechtenmanagers van literaire uitgeverijen.
Nederlands Filmfonds en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	Immerse\Interact / Immerse\Interact XL	Met samenwerkingsregeling Immerse\Interact stimuleren het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Nederlands Filmfonds projecten binnen het interdisciplinaire medialandschap, waarbij projecten op het vlak van digital storytelling en de inzet van interactieve of immersieve media centraal staan. Voor de aanvraagronde in 2023 gold de mogelijkheid voor een (aanvullende) realisatiebijdrage: Immerse\Interact XL.
Nederlands Letterenfonds en Fonds Podiumkunsten	#NieuweStukken	Subsidiereregeling sinds november 2018 voor beginnende schrijvers (ook dichters en woordkunstenaars) waarvan de verhalen nog te weinig te horen zijn op de Nederlandse podia. Er wordt samengewerkt met vijf partners die ervaring hebben met het produceren van teksten voor het podium, en een netwerk hebben dat aanvullend is op het netwerk van de fondsen. Jaarlijks is er ruimte voor tien beginnende schrijvers.
Nederlands Letterenfonds t.b.v. alle sectoren	HR-voucherregeling voor de culturele en creatieve sector / Regeling Stage Cultuur Inclusief	Subsidiereregeling per februari 2021 gericht op het bevorderen van de kwaliteit van het HRM bij meerjarig gesubsidieerde instellingen bij de fondsen. Een HR-voucher kan worden aangevraagd voor o.m. het ontwikkelen van opleidingsbeleid voor medewerkers, advies over de optimale inzet van vrijwilligers, algemene scan van het personeelsbeleid en mogelijke verbeteringen, begeleiding bij de verdere verankering van het diversiteitsbeleid in de organisatie, etc. In 2023 is het programma geëvalueerd en is de editie van 2024 voorbereid
Nederlands Letterenfonds t.b.v. alle sectoren	Stage Cultuur Inclusief	Culturele organisaties kunnen gebruikmaken van platform Stage Cultuur Inclusief voor het plaatsen van vacatures voor stage- en startersplekken. Het platform is bedoeld om de instroom van divers talent te bevorderen. Stage Cultuur Inclusief is een initiatief van de zes rijkscultuurfondsen, en is verlengd tot 2024.
Nederlands Letterenfonds t.b.v. alle sectoren	Steunfonds Oekraïense makers	Kunstenaars die voor de Russische agressie in Oekraïne gevlucht zijn en in Nederland verblijven, kunnen een bijdrage ontvangen voor de uitoefening van hun werkpraktijk.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Fonds Podiumkunsten	Upstream	Met Upstream ondersteunen zowel het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie als het Fonds Podiumkunsten (de laatste in samenwerking met Sena) vernieuwende artistieke formats en samenwerkingen binnen de Nederlandse pop-/urban muziek. De fondsen en Sena willen met behulp van Upstream de muziekindustrie in Nederland verbreden en versterken, internationaal sterker voor de laten dag komen en crossovers naar andere disciplines stimuleren.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Letterenfonds	Literatuur op het Scherm	Dichters/schrijvers maken met vormgevers nieuw werk in het digitale domein. Er is eens in de twee jaar een open oproep. In 2023 was de laatste editie. In 2024 presenteren de deelnemers het resultaat van de samenwerking
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds	Voorlichting talent binnen en buiten het kunstvakonderwijs (Get a Grant)	De fondsen geven gezamenlijk voorlichting over o.a. talentontwikkeling en regelingen bij de fondsen. Dit gebeurt binnen en buiten het kunstvakonderwijs.

Samenwerkende fondsen	Samenwerking / regeling	Beschrijving
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds	Residency Arita/Japan	Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Mondriaan Fonds bieden sinds 2016 gezamenlijk twee residency perioden aan in de Japanse keramiekregio Saga. De werkperiode in Japan biedt aan veelbelovende kunstenaars en ontwerpers de ruimte om onderzoek te doen op artistiek en technisch gebied en hun eigen werk te ontwikkelen. Een belangrijk uitgangspunt van deze residency is om speciale technieken te leren binnen de oudste keramische industrie van Japan en deze in het eigen werk toe te passen.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie t.b.v. alle sectoren	Innovatielabs	Namens de zes rijkscultuurfondsen voerde het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie samen met CLICKNL een open call Innovatielabs uit; makers en instellingen uit alle artistieke en creatieve disciplines waren welkom een bijdrage aan te vragen voor plannen die een impuls geven aan veerkracht in de culturele en creatieve sector.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Fonds Podiumkunsten, Filmfonds, Letterenfonds en Mondriaan Fonds	Residency Van Doesburghuis	Fondsen bieden sinds 2017 via open oproepen gezamenlijk een residency aan in het Van Doesburghuis in Meudon-Val-Fleury/Parijs waar professionele makers hun artistieke praktijk verder kunnen ontwikkelen. Gezien de doelgroep van professionele makers, neemt het FCP geen deel aan deze samenwerking.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Mondriaan Fonds en Fonds voor Cultuurparticipatie	Digitaal erfgoed	Samenwerking met betrekking tot regelingen rondom digitaal erfgoed.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Mondriaan Fonds, Fonds voor Cultuurparticipatie	Stimuleren Eigentijds gebruik ambachten	Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds hebben in 2020 een open oproep ontwikkeld voor ontwerpers en beeldend kunstenaars om een samenwerking aan te gaan met één of meerdere ambachtslieden en zo eigentijds gebruik van ambachten te stimuleren. Het Fonds voor Cultuurparticipatie zet in op eigentijdse beoefening en het borgen van onder andere ambachtelijke kennis en vaardigheden via de regeling Immaterieel erfgoed. De samenwerking kreeg in 2023 een vervolg.

Bijlage 1: Verslag Raad van Toezicht

In dit verslag legt de Raad van Toezicht van het Letterenfonds verantwoording af over de wijze waarop in de raad in 2023 invulling heeft gegeven aan zijn taak. Aandacht wordt besteedt aan de interne organisatie, de uitgangspunten voor het toezicht en de wijze waarop de Raad van Toezicht zijn taken heeft uitgevoerd.

De Raad van Toezicht (RvT) van het Letterenfonds telt zeven personen. De leden hadden in 2023 de volgende relevante (neven)functies.

Roos Vermeij (benoemd tot 1 september 2026)
Directeur LLO-katalysator (per 1 juli 2023), Voorzitter Rijkcommissie toekomst arbeidsongeschiktheidsstelsel, voorzitter Raad van Commissarissen Rijnmond Dokters (per 1 april 2023), Lid partijbestuur PvdA, bestuurslid Stichting Machiavelli (tot 1 september 2023), voorzitter Transitiecommissie Pensioenen (vanaf 1 juli 2023), voorzitter Raad van Toezicht NTR (vanaf 1 september 2023), voorzitter Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Ruben Maes (tot 1 juli 2023)
Eigenaar/directeur Bureau &MAES, voorzitter van de VPRO selectiecommissie, voorzitter Raad van Toezicht Leidse schouwburg en stadsgehoorzaal, voorzitter 100-jaar Ruigoord, lid Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Claudia Zuidema (benoemd tot 1 juli 2024)
Directeur-uitgever deLex BV en directeur deLex Media en Management BV, Amsterdam. Oprichter van de Mr. S.K. Martens Academie. Interimmanagement en consultancy in uitgeverijbranche. Lid bestuur (secretaris) Stichting Female Intellectual Property Experts, lid Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Malika El Ayadi (benoemd tot 1 februari 2024, herbenoembaar)
Hogeschooldocent bij de School voor Journalistiek Utrecht, verbonden aan de Hogeschool Utrecht, lid Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur. Adviseur Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten (FBJP) en lid Ledenraad Rabobank.

Hans Bennis (benoemd tot 1 juni 2024, herbenoembaar)
Emeritus hoogleraar Nederlandse Taalkunde aan de Universiteit van Amsterdam, voorzitter van het bestuur van de Stichting TalenTalenT, het bestuur van de

Stichting Taal naar Keuze en het bestuur van vereniging AmstellandKunst, voorzitter van de Raad van Advies van het Instituut voor de Nederlandse Taal, lid Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Aafje de Roest (benoemd tot 1 maart 2025)
Promovenda Moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit Leiden en docent Moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam, lid Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Tati Vereecken-Suwarganda (benoemd tot 1 december 2026)
Managing Director voor HALAL Amsterdam en Berlijn, voorzitter van Stichting Stokroos, voorzitter (q.q.) van de beleggingsadviescommissie Stichting Stokroos / Rozestok BV, penningmeester/lid van de Raad van Toezicht van Stichting Unfair, penningmeester/bestuurslid TalenTalenT, voorzitter Stichting DOOR, lid oudergeleding Medezeggenschapsraad (MR) van het VSO Alphons Laudy, lid Raad van Toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

De leden van de RvT worden benoemd door de staatssecretaris van OCW.

Collectieve verantwoordelijkheid

De RvT werkt volgens het principe van collectieve verantwoordelijkheid. Dit principe komt ook terug in de samenstelling van de RvT, waarvoor het uitgangspunt is dat elk van de leden in principe in staat moet zijn het functioneren van het Letterenfonds op hoofdlijnen te beoordelen.

Profiel en mutaties

Er is een profiel voor de RvT als geheel. Wanneer er een vacature ontstaat wordt daarnaast een specifiek profiel opgesteld. Daarbij wordt gekeken naar zowel de competenties die aanwezig zijn in de raad als naar de diversiteit in achtergronden van de verschillende leden. De man-vrouwverhouding en de culturele diversiteit zijn daarbij belangrijke elementen. Begin 2023 bestond de man-vrouwverdeling uit vijf vrouwen (waaronder de voorzitter) en twee mannen. De achtergrond van de leden is divers en kan worden getypeerd als een evenwichtige mengeling van openbaar bestuur, letteren, non-profitsector en het bedrijfsleven. In 2023 is één lid afgetreden, deze vacature wordt in 2024 ingevuld.

Governance

Het Letterenfonds hanteert de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie. De RvT en het bestuur streven naar excellente uitvoering van deze codes, om daarmee ook een voorbeeld te kunnen zijn voor andere organisaties. Leidend voor zowel RvT als het bestuur is de gedachte dat good governance in de

kern gaat over doen. Basis zijn de normen uit de codes en de interne reglementen voor het bestuur en de RvT; maar wezenlijker is dat alle betrokkenen gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor die normen. Als het gaat om de rolverdeling tussen partijen geldt dat de afspraak is dat beide partijen vanuit hun eigen rol dit onderscheid bewaken. De voorzitter van de RvT heeft hier expliciet een rol waar het gaat om het bewaken van de rolverdeling tussen besturen en toezicht houden.

De RvT baseert zich in het toezicht zowel op de door het bestuur verstrekte stukken als op eigen waarneming. Dit doet hij bijvoorbeeld door het bijwonen van bijeenkomsten die het Letterenfonds organiseert, kennis uit het eigen netwerk, presentaties over actuele onderwerpen voorafgaand aan de reguliere vergaderingen et cetera.

De RvT benoemt de externe accountant en voert jaarlijks ook buiten aanwezigheid van de directeur-bestuurder een gesprek met de accountant over diens bevindingen bij de controle van de jaarrekening. Daarnaast spreekt de RvT op basis van vertrouwelijkheid ook ieder jaar met de personeelsvertegenwoordiging. Op deze wijze wordt een brede blik op het functioneren van de organisatie verzekerd.

Het toezien op de integriteit van organisatie en processen is een belangrijk onderdeel van de taak van de RvT. Enerzijds krijgt dit vorm in de omgang met meldingen van mogelijke integriteitsschendingen. Het Letterenfonds kent hiervoor onder meer een Klokkenluidersregeling en een vertrouwenspersoon. Het huishoudelijk reglement van het Letterenfonds bevat bepalingen om belangenverstrengeling bij leden van de RvT te voorkomen. Kern is dat zij geen belang mogen hebben bij de beslissingen van het Letterenfonds. De nevenfuncties van de leden van de RvT zijn ook te raadplegen op de website van het Letterenfonds.

Werkzaamheden 2023

De RvT is in 2023 vijf keer regulier bijeengekomen. Naast de meer financieel-technische zaken die in het kader van de planning- en control cyclus jaarlijks terugkomen, stond het jaar onder meer in het teken van de extra taken als gevolg van het vertrek van de directeur-bestuurder, Tiziano Perez. Ook de sollicitatieprocedure van de nieuwe directeur-bestuurder nam een prominente plek in dit jaar. Er is overleg gevoerd met betrokkenen, er waren personeelsbijeenkomsten waar een vertegenwoordiging van de RvT aanwezig was, er heeft een selectie plaatsgevonden van het werving- en selectiebureau en – veruit het belangrijkste – er zijn gesprekken gevoerd in verschillende rondes met kandidaten. Ook afstemming en betrokkenheid van

OCW in dit proces was belangrijk. De staatssecretaris heeft eind augustus de benoeming van Romkje de Bildt bekend gemaakt, zij is 1 november in dienst getreden als nieuwe directeur-bestuurder. Verder is er extra aandacht geweest voor het intern functioneren van het fonds in reflectie op het organisatie-traject dat in 2022 werd geïmplementeerd.

Delegaties van de RvT kwamen buiten de reguliere vergaderingen om enkele malen bijeen, onder meer als gevolg van de procedure rond de benoeming van een nieuwe directeur-bestuurder. De voorzitter voerde samen met de directeur-bestuurder het jaarlijkse driehoeksoverleg met de DG Media & Creatieve Industrie van OCW en nam deel aan het overleg van de voorzitters van raden van toezicht van de rijkscultuurfondsen. Blijvend is de aandacht voor de vraag wat de impact is van het fonds en hoe die meer geëxpliciteerd kan worden. Op deze manier geeft de RvT invulling aan zijn adviserende rol.

Zelfevaluatie

De laatste zelfevaluatie van de Raad van Toezicht heeft op 13 december 2022 plaatsgevonden; door de komst van de nieuwe directeur-bestuurder in november en de werkzaamheden daaromheen, zal de eerstvolgende zelfevaluatie begin 2024 plaatsvinden. Op basis van de principes van de Governance Code Cultuur werd eind 2022 gereflecteerd op het functioneren van de RvT, de samenwerking met de directeur-bestuurder, de positie van de RvT ten opzichte van de organisatie en de houding van de RvT ten opzichte van ontwikkelingen in de samenleving. Vervolgens zijn de reflecties besproken, waarbij het uitgangspunt is geweest: wat moet meer, beter of anders. Dit heeft geleid tot concrete afspraken over de jaarplanning, de inrichting van de vergaderagenda en de verhoging van de interactie met de organisatie. De RvT is tevreden over de onderlinge verhoudingen binnen de RvT, de verdeling van competenties, de samenstelling en de open communicatie. Er is een transparante en open relatie tussen RvT en de directeur-bestuurder. De informatieverstrekking vanuit het fonds is helder en compleet. Ook in 2023 neemt de directeur interne zaken deel aan de vergaderingen van de RvT. In 2023 heeft de remuneratiecommissie vanwege het vertrek van de directeur-bestuurder geen jaarlijks gesprek gevoerd, maar heeft wel de begeleiding gedaan van het vertrek van de directeur-bestuurder. In 2024 zal de cyclus met de nieuwe directeur-bestuurder opgepakt worden.

WNT-verantwoording

De honorering van de leden van de Raad van Toezicht blijft ruim onder de WNT-norm.

Naam RvT-lid	R. Vermeij	M. El Ayadi	T. Vereecken-Suwarganda	R. Maes	C. Zuidema	H. Bennis	A. de Roest
Periode	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/12 - 31/12	1/1 - 1/7	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
WNT-maximum	€ 27.900	€ 18.600	€ 18.600	€ 9.275	€ 18.600	€ 18.600	€ 18.600
Beloning	€ 4.558	€ 1.304	€ 3.342	€ 1.386	€ 2.649	€ 3.586	€ 1.630

Bijlage 2: Publicaties, websites, sociale media en voorlichting

Publicaties

- *Jaarverslag 2022*, twee edities, een beknopte gedrukte versie (64 p, 250 ex.) en een uitgebreide digitale versie inclusief alle subsidiebesluiten en links (117 p.)
- *Hechtingen*, eindpublicatie van Slow Writing Lab 2022 (56 p, 350 ex.)
- *New Dutch Fiction – Spring 2023* (24 p., 2.200 ex.)
- *Dutch Non-Fiction – Spring 2023* (28 p., 2.400 ex.)
- *Dutch Children's Books – Spring 2023* (32 p., 1.600 ex.)
- *New Dutch Fiction – Autumn 2023* (24 p., 2.200 ex.)
- *Dutch Non-Fiction – Autumn 2023* (24 p., 2.400 ex.)
- *4 Dutch Children's Books to Make You Think* (4 p., 2.200 ex.)

Websites

letterenfonds.nl
vertalingendatabase.nl
schwob.nl
vertalershuis.nl
europeseliteratuurprijs.nl
slowwritinglab.nl
newdutchwriting.co.uk
allesausserflach.de
vertalersgeluk.nl
writerinresidence.nl

Website

De tweetalige website van het Letterenfonds werd 2023 in totaal 517.384 keer bezocht door 199.113 unieke bezoekers. Dit is exclusief het bezoek aan de vertalingendatabase. Wegens incomplete data zijn over 2022 alleen cijfers van het vierde kwartaal beschikbaar, waardoor meerjarige ontwikkelingen niet kunnen worden vastgesteld. Met de beschikbare data lijkt het aantal bezoeken enigszins stabiel te blijven (132.443 in Q4 van 2023, 134.886 in Q4 van 2022). De verhouding van het aantal bezoeken op Nederlandstalige versus Engelstalige pagina's is ongeveer 77%-23%. De aparte website van de Europese Literatuurprijs, europeseliteratuurprijs.nl, werd in 2023 in totaal 31.507 keer bezocht.

Nieuwsbrieven

In 2023 zijn twaalf algemene Nederlandstalige email-nieuwsbrieven verstuurd. Het aantal abonnees op deze nieuwsbrief steeg met ongeveer 10% van 3.437 naar 3.775. Daarnaast zijn zes Highlights-nieuwsbrieven verstuurd om internationale uitgeverijen te informeren over Nederlandse titels in

verschillende genres. In het najaar gingen deze naar 1.658 (non-fiction), 843 (fiction) en 574 (children's books) contactpersonen.

Persberichten

De pers in Nederland en Vlaanderen werd 21 keer geïnformeerd via persberichten. Er werd gecommuniceerd over de directeurswissel van het Letterenfonds, de nieuwe regeling Starters- en ontwikkelbeurzen en de start van de Italiaanse promotiecampagne FuturoPresente. Ook stuurde het fonds persberichten over de debutantenbeurzen, de nieuwe lichting Slow Writing Lab, residenten in de Amsterdamse schrijf-residentie en het NIAS en prijzen en bijbehorende nominaties en activiteiten (Europese Literatuurprijs, Toneelschrijfprijs, Prijs der Nederlandse Letteren, Letterenfonds Vertaalprijs en Prix du Phares du Nord).

YouTube

Het YouTube-kanaal van het Letterenfonds had eind 2023 381 abonnees (364 in 2022). Het aantal views steeg naar 107.323 (96.766 in 2022). Er werden in 2023 zes video's gepubliceerd:

- Annet Huizing over 'Het Pungelhuis'/'La casa del contrabbandiere'
- Vertalersfabriek Jan Pędziński
- Vertalersfabriek Lola Bertels
- Vertalersfabriek Robin Shimanto Reza
- Vertalersfabriek András Szőnyi
- Vertalersfabriek Demir Hilbrands

X (voorheen Twitter)

Het bereik op X is in 2023 afgenomen; dit is consistent met de algemene tendens. Eind 2023 telde het Nederlandse X-account @Letterenfonds 4.307 volgers, een lichte daling ten opzichte van het jaar ervoor (4.338 in 2022). Ook het aantal volgers van het Engelstalige X-account @DutchLiterature daalde en had eind 2023 1.762 volgers (1.807 in 2022). De X-pagina van Schwob, @SchwobBooks, werd in 2023 net als het jaar ervoor niet gebruikt.

Facebook

Het aantal volgers van de Nederlandse Facebookpagina @Letterenfonds steeg met 5% naar 8.079 (7.704 in 2022). In totaal werden 46,248 unieke mensen bereikt. De meest bereikte leeftijdsgroep via Facebook was 35-44 jaar. De Engelstalige Facebookpagina @DutchLiterature had eind 2023 5.583 volgers (5.824 in 2022). Het Vertalershuis Amsterdam kwam uit op 1.022 volgers (1.004 in 2022) en de pagina voor de Europese Literatuurprijs had er 2.173 (2.063 in 2022). De Facebookpagina voor Schwob, @Schwobbooks, had eind 2023 3.527 volgers (3.498 in 2022). Er wordt gekeken of in de toekomst het aantal Facebookpagina's kan worden teruggebracht.

Instagram

In juni 2023 werd het bestaande account @letterenfonds actief op Instagram. Hierdoor groeide het aantal volgers van het account gedurende 2023 met zo'n 75% van 1.100 naar 1.935. Er werden 5.285 unieke mensen bereikt. Met gemiddeld 68 interacties (likes, comments of shares) per post zijn de volgers op Instagram meer betrokken dan op Facebook, waar een post gemiddeld 16 interacties ontvangt. De meest bereikte leeftijdsgroep was 25-34 jaar.

Het Engelstalige Instagramaccount @newdutchwriting 2023 groeide met 34% naar 1.348 volgers (1.000 in 2022). Het aantal volgers van het Instagramaccount @dutchliteratureintranslation, waarop nieuwe vertalingen van Nederlandse literatuur worden gedeeld, steeg naar 1.819 volgers (1.672 in 2022). Het account van Schwob, @schwobbooks groeide met meer dan 30% naar 1.943 volgers (1.477 in 2022).

LinkedIn

Het Letterenfonds is gedurende 2023 steeds actiever geworden op LinkedIn. Het aantal volgers van de Nederlandse pagina groeide met 70% van 793 naar 1.348. De Engelstalige LinkedIn-pagina, die in 2023 minder actief bleef, groeide met 13% van 484 naar 547 volgers.

Voorlichting en presentaties

21 april: Hanneke Martin en Lisa Thunnissen gaven een hybride presentatie op de Vertalersvakschool in Amsterdam, met name over de aanvraagmogelijkheden voor (beginnend) literair vertalers bij het Nederlands Letterenfonds. Er waren ongeveer twintig vertalers aanwezig, een deel van hen volgde de presentatie online vanuit Antwerpen.

2 mei: Gastcollege door Hanneke Martin voor acht (internationale) studenten MA-college Vertaalwetenschap (Neerlandistiek/Dutch Studies) Universiteit Leiden en docent Olga van Marion.

8 juni: Lisa Thunnissen gaf (samen met redacteur Helen Zwaan) een gastcollege aan de Universiteit Utrecht in het kader van het vak 'Het veld van het literair vertalen', met name over de aanvraagmogelijkheden voor beginnend literair vertalers bij het Nederlands Letterenfonds. De studenten van de master Literair vertalen en hun docent, Gys-Walt van Egdom waren aanwezig.

3 oktober: Voorlichting door Camilla Pargentino over het werk van het fonds en de accreditatieprocedure voor de vertalers Nederlands-Italiaans die deelnamen aan de Viceversa-vertaalworkshop.

November en december: Zoals in voorgaande jaren vond ook dit jaar een Schwob-collegereeks onder leiding van hoogleraar Boekwetenschappen Lisa Kuitert aan de UvA voor studenten van de Master Redacteur / Boekwetenschappen plaats.

15 november: Voorlichting voor de deelnemers van The Chronicles/Vertalersfabriek over aangeboden mogelijkheden voor vertalers in en uit het Nederlands. Negen deelnemers (mentoren en gementoreerden).

14 december: UvA Master Redacteur/

Boekwetenschappen, Amsterdam

Op de afsluitende middag van de collegereeks is jaarlijks Letterenfondsmedewerker Alexandra Koch te gast om over de werkwijze van het Letterenfonds in het algemeen en specifiek over die van Schwob te vertellen. Daarnaast presenteren de studenten een onvertaalde klassieker en beoordelen een eventuele vertaling en uitgave ervan. Dit jaar waren ook de uitgevers Isabel Harlaar van Das Mag en Chris de Jong van Koppert te gast. Dertig deelnemers.

Bijlage 3: Overzicht activiteiten

3.1 Creatie, Productie en Presentatie

Datum	Activiteit	Deelnemers
20 januari	Eindpresentatie Slow Writing Lab VII in Perdu, Amsterdam.	40
14 september	Online Inspiratiemiddag Literatuur op het Scherm. Keynote sprekers: Lilian Stolk, dr. Siebe Bluijs. Moderator: Odiel van den Nobelen, Suzanne Meeuwissen. In samenwerking met Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.	60

3.2 Vertaalde literatuur

Heropening Vertalershuis

Datum	Activiteit	Locatie	Deelnemers
21 juni	Heropening van het Vertalershuis, door Barbera Wolfensberger, directeur-generaal Cultuur en Media van het ministerie van OCW. Sprekers: o.a. Tiziano Perez, Marije de Bie, Andrea Kluitmann.	Vertalershuis Amsterdam	100

Prix des Phares du Nord

Datum	Activiteit	Locatie	Deelnemers
23 mei	Uitreiking van de Prix des Phares du Nord aan Emmanuelle Tardif.	Residentie van de Franse ambassadeur in Den Haag	40

Vertaalworkshops

Datum	Activiteit	Locatie
2 t/m 4 november	The Chronicles op het Crossing Border festival. Met schrijvers Safae el Khannoussi, Alara Adilow, Dario Goldbach, Yara Rodrigues Fowler en Claire Baglin	Crossing Border Festival, Den Haag
6 t/m 17 november	Deelnemende vertalers: Jan Pędziński (NL-Pools), Robin Shimanto Reza (NL-Engels), András Szőnyi (NL-Hongaars), Demir Hilbrands (Engels-NL), Lola Bertels (Frans-NL). Mentoren: Iwona Mączka, Michele Hutchison en David Colmer, Tamás Balogh, Han van der Vegt, Martine Woudt.	Vertalershuis Amsterdam

Literaire Vertaaldagen – in samenwerking met Stichting Lira Fonds, de Auteursbond, het Expertisecentrum Literair Vertalen en Literatuur Vlaanderen

Datum	Activiteit	Locatie	Deelnemers
8 december	Symposiumdag met als thema 'The Times They Are A-Changin'. Nieuwe uitdagingen en kansen voor vertalers en uitgevers van vertaalde literatuur in een veranderende boekenmarkt. Sprekers: Marije de Bie, Robbert-Jan Henkes, Lodewijk Busscher, Tia Nutters, Maarten Liebrechts, Yra van Dijk, Céline Canon, Suzanne Peet, Corina Maduro, Martin de Haan, Gys-Walt van Egdom, Maria Postema.	De Rode Hoed, Amsterdam	328 live, 132 online
9 december	Workshopdag met tien workshops van elk vier uur. Moderatoren: Kristen Gehrman, Mijke Hadewey van Leersum, Rob Zweedijk, Suzanne Holtzer, Lidewijde Paris, Michele Hutchison, Sasja Janssen, Martin de Haan, Tia Nutters, Robbert-Jan Henkes, Eva Wissenburg	Amsterdams Lyceum, Amsterdam	143

Schwob

Datum	Activiteit	Samenwerkingspartner(s)	Deelnemers
11 januari	Leesclub over <i>Hierheen naar het gas, dames en heren</i> van Tadeusz Borowski (Polen) o.l.v. Marieke de Groot. Karol Lesman (vertaler) werd geïnterviewd.	Boekhandel Pantheon, Amsterdam	15
15 januari	Schwob Young-leesclub <i>Oreo</i> van Fran Ross (VS) o.l.v. Corina Maduro	Antiquariaat Colette, Den Haag	10
16 januari	Leesclub over <i>Berg</i> van Ann Quin (VK), o.l.v. Marjon Nooij	Boekhandel Het Logboek, Beilen	10
31 januari	Leesclub <i>Uitroeien die beesten</i> van Sven Lindqvist (Zweden) o.l.v. Alexander Reeuwijk	Boekwinkel 't Pakhuys, Edam	15
1 februari	Lezing over <i>Verboden schrift</i> van Alba de Céspedes, sprekers: Ianthe Mosselman en Dieuwertje Mertens	Boekhandel Pantheon, Amsterdam	15
11 februari	Schwob Young Noord over <i>Het land van weinig regen</i> van Mary Austen (VS). Sprekers: Auke Hulst en Eveline de Smalen. I.s.m. literatuurfestival Het Grote Gebeuren	Forum, Groningen	25
12 februari	Lezing over Midden-Europese literatuur in de 20e eeuw. Spreker Guido Snel	Dominicuskerk, Amsterdam, i.s.m. uitgeverij Pegasus	50
27 februari	Leesclub <i>Bier in de snookerclub</i> van Waguih Ghali (Egypte) o.l.v. Marjon Nooij	Boekhandel Het Logboek, Beilen	10
28 februari	Leesclub <i>Kitchen</i> van Banana Yoshimoto (Japan) o.l.v. vertaler Maarten Liebrechts	Schiedams Boekhuis, Schiedam	15
5 maart	Lezing Midden-Europese literatuur in de 20e eeuw. Spreker: Guido Snel	Boekhandel Athenaeum Haarlem	20
6 maart	Leesclub <i>Bier in de snookerclub</i> van Waguih Ghali (Egypte) o.l.v. Alexander Reeuwijk	Boekwinkel 't Pakhuys, Edam	15
22 maart	Schwob Young Noord <i>Uitroeien die beesten</i> van Sven Lindqvist (Zweden), o.l.v. Janine Mooij. Sprekers: Vamba Sherif en Barbara Henkes	Boekhandel Van der Velde, Groningen	15
24 maart	Leesclub Schwob Young <i>Verboden schrift</i> van Alba de Céspedes o.l.v. Floor Dasvand, Esmé van den Boom en Marie-Christine Raddatz	Forum, Groningen	8
27 maart	Leesclub <i>Gerber</i> van Friedrich Torberg (Duitsland), o.l.v. Marjon Nooij	Boekhandel Het Logboek, Beilen	10
5 april	Lezing over Midden-Europese Literatuur in de 20e eeuw, spreker Guido Snel. Marieke de Groot (Schwob) gaf een toelichting over en voordracht van poëzie uit de regio	Boekhandel Pantheon, Amsterdam	20
16 april	Schwob Young-leesclub over <i>Bier in de snookerclub</i> van Waguih Ghali (Egypte), o.l.v. Corina Maduro	Antiquariaat Colette, Den Haag	8
23 april	Leesclub <i>Verboden schrift</i> van Alba de Céspedes (Italië), o.l.v. Alexander Reeuwijk en uitgever Carla de Jong	Boekhandel Van der Velde, Sneek	15
23 april	Leesclub <i>Verboden schrift</i> van Alba de Céspedes (Italië), o.l.v. Alexander Reeuwijk en uitgever Carla de Jong	Boekhandel Van der Velde, Drachten	8
24 april	Leesclub <i>Lege kasten</i> van Maria Judite de Carvalho (Portugal), o.l.v. Alexander Reeuwijk	Boekwinkel 't Pakhuys, Edam	15
25 april	Schwob Young Noord over <i>Kitchen</i> van Banana Yoshimoto (Japan), o.l.v. Janine Mooij, Sprekers: jeugdboekenauteur Edward Van de Vendel en vertaler Maarten Liebrechts	Boekhandel Van der Velde, Groningen	25
8 mei	Leesclub <i>Lege kasten</i> van Maria Judite de Carvalho (Portugal), 8 mei, o.l.v. Marjon Nooij	Boekhandel Het Logboek, Beilen	10
24 mei	Schwob Young Noord over <i>School voor zotten</i> van Sasja Sokolov (Rusland), o.l.v. Janine Mooij. Sprekers: psychologe en auteur Ranne Hovius en met Bonnie van der Velde	Boekhandel Van der Velde, Groningen	25
6 juni	Leesclub <i>De bruiloft</i> van Dorothy West (VS), o.l.v. Lidewijde Paris	Schiedams Boekhuis, Schiedam	25
9 juni	Schwob Young-leesclub <i>Ngando</i> van Paul Lomami Tshibamba (Congo), o.l.v. Maartje van Tessel	Boekhandel Bijleveld, Utrecht	8
12 juni	Leesclub <i>Hoe ik de vissen ontmoette</i> van Ota Pavel (Tsjechië), o.l.v. Alexander Reeuwijk	Boekwinkel 't Pakhuys, Edam	15
27 juni	Lezing over Midden-Europese literatuur in de 20e eeuw, spreker: Guido Snel	Schiedams Boekhuis, Schiedam	25

Datum	Activiteit	Samenwerkingspartner(s)	Deelnemers
27 juni	Leesclub <i>De bruiloft</i> van Dorothy West (VS), o.l.v. Ada Ruiter	Kenemer boekhandel, Haarlem	10
16 juli	Schwob Young-leesclub <i>Picknick bij Hanging Rock</i> , o.l.v. Corina Maduro	Antiquariaat Colette, Den Haag	8
5 september	Leesclub <i>Malacqua</i> van Nicola Pugliese (Italië), o.l.v. vertaler Annemart Pilon	Schiedams Boekhuis, Schiedam	25
18 september	Leesclub <i>Onlusten</i> van J.G. Farrell, o.l.v. Marjon Nooij	Boekhandel Het Logboek, Beilen	12
25 september	Leesclub <i>Picknick bij Hanging Rock</i> van Joan Lindsay (Australië), o.l.v. auteur Alexander Reeuwijk	Boekwinkel 't Pakhuys, Edam	15
26 september	Leesclub <i>De betovering van april</i> van Elisabeth van Arnim (VK), o.l.v. Lidewijde Paris	Boekhandel Heinen, Den Bosch	45
27 september	Leesclub <i>Maurice</i> van E.M. Forster (VK), o.l.v. Corina Maduro. Spreker: Lucie van Rooijen (vertaler), i.s.m. filmhuis De Uitkijk	Filmhuis De Uitkijk Amsterdam	7
9 oktober	Schwob Young-leesclub <i>Malacqua</i> van Nicola Pugliese (Italië), o.l.v. Maartje van Tessel. Spreker: vertaler Annemart Pilon	Boekhandel Bijleveld, Utrecht	12
29 oktober	Leesclub <i>Onlusten</i> van J.G. Farrell (Ierland), o.l.v. Rob van der Veer (vertaler)	Boekhandel Van der Velde, Sneek	15
7 november	Leesclub <i>Onlusten</i> van J.G. Farrell (Ierland), o.l.v. Rob van der Veer (vertaler)	Boekhandel Van der Velde, Drachten	8
16 november	Schwob Young-leesclub <i>Mevrouw Caliban</i> van Rachel Ingalls (VS), o.l.v. Claudine Taudin Chabot	Boekhandel Hoogstins, Amsterdam	10
20 november	Leesclub <i>De onvermijdelijkheid van geweld</i> van Yambo Ouloguem (Mali), o.l.v. Alexander Reeuwijk	Boekwinkel 't Pakhuys, Edam	18
19 december	Leesclub <i>Mannen in de zon</i> van Ghassan Kanafani (Libanon), o.l.v. Marjon Nooij	Boekhandel Het logboek, Beilen	10

Europese Literatuurprijs

Europese Literatuurprijs – mede gesubsidieerd door het Lira Fonds, De Lancey & De la Hanty Foundation

Datum	Activiteit	Locatie	Bezoekers
14 juni	Bekendmaking shortlist Europese Literatuurprijs door middel van laudaties tijdens een hybride bijeenkomst met de genomineerde longlist-vertalers. Sprekers: Emilia Menkveld (moderator), Jerker Spits over <i>Dunkelblum zwijgt</i> , Eva Peek over <i>Oorlog en oorlog</i> , Veronique Achoui over <i>Kijk ons dansen</i> , Ilse Josepha Lazaroms over <i>Kassa 19</i>	Spui25, Amsterdam	46 live, 66 online, 111 online on demand
4 november	Prijsuitreiking aan Claire-Louise Bennett, Martine Vosmaer en Karina van Santen. Met juryvoorzitter Christine Otten en interviewer Ilse Josepha Lazaroms.	Crossing Border Festival, Theater aan het Spui, Den Haag	187
5 november	Interview met de drie winnaars door Dieuwertje Mertens	Spui25, Amsterdam	35 live, 21 online, 52 online on demand

Vertalersgeluktournee – georganiseerd door Janne van Beek en Maaike Harkink i.s.m. het Letterenfonds

Datum	Activiteit	Locatie	Bezoekers
11 april	Met oud-organisatoren Nicolette Hoekmeijer en Andrea Kluitmann. Moderatie: Alexander Reeuwijk, Sprekers: vertalers en oud-laureaten Jeanne Holierhoek, Saskia van der Lingen en Adri Boon	Litteraire Kring in Helmond	230
27 juni	Eline Jongsma over haar vertaling uit het Zweeds <i>Zelfs als alles eindigt</i> , Annemarie Vlamming over <i>Dunkelblum zwijgt</i> , vertaald uit het Duits. Entr'acte door Sanne van der Meij van de Verenigde Literair Vertalers over haar vertaling van <i>Een wonderlijk gemis</i> .	Godert Walter Boekhandel in Groningen	
29 juni	Jelle Noorman over zijn vertaling uit het Frans <i>De diepst verborgen herinnering van de mens</i> , Gertrud Maes over <i>Kijk ons dansen</i> , vertaald uit het Frans. Entr'acte door VLV-lid Lisa Thunissen (aan de hand van haar vertaling van <i>De nichtjes</i>)	Boekhandel Van Pampus, Amsterdam	
12 oktober	Niek Miedema over de vertaling uit het Engels <i>Pleegkind</i> , Nadia Ramer over haar vertaling uit het Spaans <i>Perfecte dagen</i> . Entr'acte door VLV-lid Anna Helmers-Dieleman (vertaler van <i>Oreo</i>)	Boekhandel Lovink, Lochem	
15 oktober	Vertaalduo Manon Smits en Hilda Schraa over hun vertaling uit het Italiaans <i>Sneeuw, hond, voet</i> , Katelijne De Vunst over haar vertaling uit het Frans <i>Het einde van de bijen</i> . Entr'acte door stripvertaler Dieter Van Tilburgh van de VLV	Boekhandel De Toren van Bommel, Bommel	

In totaal waren er zo'n 350 bezoekers voor de vijf avonden van de tournee.

Hebban.nl

Op het Vertalerskanaal van Hebban.nl is van 21 juni tot en met 3 oktober tweewekelijks een essay van een van de vertalers gepubliceerd over de genomineerde roman en met name het vertalen ervan. In totaal zijn er negen vertaalverhalen geschreven door 11 vertalers, waaronder twee vertaalduo's. Tevens vonden er vier Hebban-leesclubs over de shortlist-titels plaats.

Datum	Activiteit	Partner	Online views
21 juni t/m 3 oktober	Vertalersgeluk online: longlist-vertalers vertellen tweewekelijks over hun genomineerde vertalingen	Hebban.nl	1.770
Start 12 juni	Leesclub <i>Dunkelblum zwijgt</i>	Hebban.nl en Atlas Contact	11.015
Start 19 juni	Leesclub <i>Oorlog en oorlog</i>	Hebban.nl en Wereldbibliotheek	7.038
Start 21 juni	Leesclub <i>Kijk ons dansen</i>	Hebban.nl en Nieuw Amsterdam	6.832
Start 23 juni	Leesclub <i>Kassa 19</i>	Hebban.nl en Koppennik	5.257

3.3 Internationaal presenteren en promoten

Bezoekersprogramma

Datum	Activiteit	Samenwerkingsverband
18 t/m 20 januari	Ontvangst van negen Duitse uitgevers in Amsterdam (voorbereiding gastlandschap 2024). Bezoeken aan uitgeverijen Atlas Contact, Singel uitgeverijen, De Bezige Bij, Cossee, De Correspondent en Prometheus. Ontmoetingen met auteurs Vonne van der Meer, Donald Niedekker, Gijs Wilbrink, Lynn Berger, Aya Sabi en Ibe Rossel. Deelnemende uitgevers: Agnes Brunner – C.H. Beck Verlag Lena Däuker – Hanser Verlag Hajo Gevers – Wallstein Verlag Anna Humbert – Rowohlt Verlag Anne Stukenborg – Elisabeth Sandmann Verlag Bettina Wörgötter – Paul Zsolnay Verlag Theresa Clasen – Diogenes Verlag Stefan Meyer – DTV Verlag Maria Kavitz – Oktaven Verlag	Literatuur Vlaanderen, de Nederlandse ambassade en de vertegenwoordiging van Vlaanderen in Berlijn

Boekenbeurzen en prospectiereizen

Datum	Activiteit	Aantal afspraken
25-29 januari	Festival de la Bande Dessinée d'Angoulême	20
6-9 maart	Fiera del Libro per Ragazzi Bologna	60
18-20 april	London Bookfair	70
26-30 april	Leipziger Buchmesse	60
17-18 mei	Salone del Libro, Turijn	20
1-2 juni	Paris Book Market	15
6 juni	Publisher's Tour, Antwerpen	12
28 september-1 oktober	Internationaal Boekenfestival Boedapest	10
16-20 oktober	Frankfurter Buchmesse	200
29-31 oktober	Sharjah Publisher's Conference	20
25 november-3 december	International Book Fair Guadalajara	20
8-10 december	Impressions d'Europe, Nantes	5

Internationaal Cultuurbeleid

Frankrijk en Zwitserland

Datum	Activiteit	Bezoekers
19 januari	Polar Nordique met René Appel en andere thrillerschrijvers uit Europa. Moderatie van Margot Dijkgraaf.	75
12 juni	Marché de la Poesie Avond over Lucebert met Kim Andringa en Margot Dijkgraaf	50
23-24 juni	Le Marathon des mots in Toulouse. Raoul de Jong trad op tijdens het internationale literatuurfestival	50
1-3 september	Le livre sur les Quais in Morges. Optredens met Tommy Wieringa, Sander Kollaard en Jan Brokken	Brokken: 150, Wieringa: 60, Kollaard: 30
8-11 december	Impressions d'Europe in Nantes. Optredens met Raoul de Jong, Geert Mak, Caroline de Gruyter, Peter van Dongen en Anne Eekhout. Allemaal twee optredens (behalve Peter van Dongen), en één of meerdere bezoeken aan scholen of universiteit	Gemiddeld 50 tot 150 per optreden

Verenigd Koninkrijk en Ierland: New Dutch Writing-campagne

Datum	Activiteit	Bezoekers
6 mei	Op het European Poetry Festival traden Maria Barnas en Sasja Janssen op.	
14 mei	Pieter van Os trad op tijdens Boswell Book Festival.	70
26-27 mei	Harmen van Straaten en Laura Watkinson treden op tijdens het International Literature Festival Dublin.	
27-28 mei	Vertaalworkshop met Laura Watkinson tijdens het International Literature Festival Dublin.	15
29 mei	Anna Woltz and David Colmer traden op tijdens Hay Festival.	100
14 juni	Online vertaalworkshop met Michele Hutchison.	7
11 juli	Jente Postuma op het West Cork Festival.	40
4 juli	Laura Watkinson verzorgt een vertaalworkshop over kinderboeken.	15
12 juli	Gerda Blees op het West Cork Festival.	80
14 augustus	Anna Woltz & David Colmer traden op tijdens het Edinburgh International Book Festival.	80
23 september	Maranke Rinck en illustrator Martijn van der Linden presenteerden <i>Bob Popcorn</i> op het Wigtown Book Festival.	100
9 oktober	Daan Heerma van Voss trad op tijdens het Cheltenham Literature Festival.	180
10 oktober	Gerda Blees trad op tijdens het Cheltenham Literature Festival.	180
20 oktober	Online workshop Literair vertalen met Kristen Gehrman. Fictieworkshop.	15
29 oktober	Repairing the Past: on <i>We Slaves of Suriname</i> . Mitchell Esajas and Tessa Leuwsha op het Off the Shelf Festival.	40
30 oktober	Repairing the Past: on <i>We Slaves of Suriname</i> in the British Library. Mitchell Esajas en Tessa Leuwsha gaven lezingen en zaten in een paneldiscussie over Anton de Kom.	60
23 november	Online workshop literair vertalen met David McKay. Non-fictieworkshop.	15
4 december	Online workshop literair vertalen met Anna Asbury and Laura Vroomen. Graphic Novel workshop.	15

Vice versa-vertaalworkshop Nederlands-Italiaans

Datum	Activiteit	Samenwerkingspartners	Deelnemers
1-3 oktober	Meerdaagse vice versa-vertaalworkshop Nederlands-Italiaans in het Laboratorio Formentini in Milaan. Deelnemers: Cristina Cusi, Daniela Gentile, Paola Romagnoli, Jessica Rostro Benigno, Angela Federica Ruspini, Rianne Aarts, Annemiek van Grondel, Lies Lavrijsen, Sandra Verhulst, Hilda Schraa. Moderatoren: Henrieke Herber (IT-NL), Laura Pignatti (NL-IT), Emma-Louise Silva (moderator rondetafelgesprek over het vertalen van kinder- en jeugdliteratuur in Vlaanderen, Nederland en Italië). Deelnemende auteurs: Toon Tellegen, Enrico Galiano	De Nederlandse Ambassade en het Consulaat-generaal in Italië, Literatuur Vlaanderen, Afvaardiging van de Vlaamse gemeenschap en het Vlaamse gewest in Italië.	10

Overige promotieprogramma's

Datum	Activiteit	Samenwerkingspartners	Bezoekers
Doorlopend	Duitstalige boekenpodcast <i>Kopje Koffie</i> : nieuwe afleveringen met Simone Atangana Bekono, Lisa Weeda, Mathijs Deen, Peter Terrin, Toine Heijmans, Anneleen Van Offel, Nina Polak, Jaap Robben, Amarylis De Gryse, Ernest van der Kwast en Lot Vekemans.	Literatuur Vlaanderen, de Nederlandse ambassade in Berlijn en de Vlaamse Vertegenwoordiging in Berlijn. Geproduceerd door Artefakt Kulturkoncepte.	Tot nu toe is de podcast ruim 12.000 keer gedownload.
11 juni	Uitreiking James Brockway Prize aan uitgever Margitt Leibert namens laureaat Alfred Schreiber, in LantarenVenster tijdens het Poetry International Festival in Rotterdam	Poetry International Festival en het Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur	20

Bijlage 4: Subsidies

	aantal aanvragen*	aantal afwijzingen/ niet in behandeling	in- getrokken	aantal toe- kenningen*	aantal bezwaren**	besteed budget *
Doel 1: Creatie, productie en presentatie	359	75	4	280	7	4.443.245
Projectsubsidies voor publicaties	153	29	2	122	6	2.494.000
Vierjarige subsidies NLF 2021-2024 (indexatie)	0					409.502
Tweejarige subsidies NLF 2023-2024 (indexatie)	0					61.980
Projectsubsidies literaire activiteiten	45	25	1	19	1	341.550
Reiskosten auteurs	5			5		10.200
Algemeen reglement (Talentontwikkeling/ Slow Writing Lab)	9			9		63.000
Algemeen reglement (Diversiteit)	2			2		25.476
Ontwikkelbeurs auteurs	41	12		29		63.295
Schrijverslevens, biografieregeling	7	2		5		200.000
Digitale literatuur / talentontwikkeling interdisciplinair	7	0	1	6		100.645
Pilotregeling Makers buiten het boek	34	4		30		300.000
Productiekosten bijzondere uitgaven	39	3		36		158.297
Eregelden	7			7		52.500
Writer in residence Spui Amsterdam	7			7		7.800
Werkbijdrage theatertekst (i.s.m. Fonds Podiumkunsten)	0					52.500
Algemeen reglement	3			3		102.500
Doel 2: Vertaalde literatuur	351	22	7	322	7	2.050.199
Projectsubsidies voor literaire vertalingen	254	16	3	235	7	1.740.523
Ontwikkelbeurs vertalers	60		2	58		148.733
Schwob	35	6	2	27		124.010
Algemeen reglement	2			2		36.933
Doel 3: Internationaal presenteren en promoten	425	17	4	404	0	1.124.412
Aanvullend honorarium	12			12		25.477
Translation Grants for Foreign Publishers	311	17	2	292		862.951
Vertalershuis Amsterdam	35		2	33		36.455
Reiskosten buitenland (promotiereis)	66			66		44.529
Algemeen reglement	1			1		155.000
Doel 4: Overig	9	0	0	9	0	119.500
Algemeen reglement	9			9		119.500
Projectsubsidies OCW	182	0	6	176	0	732.052
Regeling stage Cultuur inclusief	28			28		28.000
Projectsubsidie Leesbevordering	2		0	2		146.960
Projectsubsidie Impuls makers	152		6	146		557.092
Prijzen	5					35.000
Nederlands Letterenfonds Vertaalprijs 2023: Barbara de Lange	1					15.000
Prix des Phares du Nord 2023: Emmanuelle Tardif	1					5.000
Europese literatuurprijs: Claire Louise Bennet en Karina van Santen en Martine Vosmaer	3					15.000

* afgehandeld in 2023, inclusief afgehandelde aanhoudingen uit 2022

** afgehandeld in 2023, inclusief afgehandelde bezwaren uit 2022. Er werd 1 klacht ingediend in 2023.

Aanvragen voor een subsidie dienen altijd voorafgaand aan het project te worden voorgelegd. Aanvragen kunnen ofwel worden ingediend door natuurlijke personen (individuele schrijvers, vertalers of andere makers) ofwel door rechtspersonen, zoals in Nederland gevestigde reguliere literaire uitgeverijen met een (inter)nationaal distributienetwerk en aansluiting bij de erkende boekhandel. Organisaties die zich uitsluitend bezighouden met wetenschap of onderwijs kunnen geen subsidie aanvragen.

Conform de Gedragscode Cultuurfondsen zijn hieronder alle gehonoreerde aanvragen en van rechtspersonen ook de afgewezen aanvragen vermeld. In het belang van de privacy van individuele aanvragers wordt geen informatie verstrekt over afgewezen aanvragen van natuurlijke personen. Subsidies zijn in principe brutobedragen waarover nog belasting moet worden betaald.

Doel 1: Creatie, productie en presentatie

Projectsubsidies voor publicaties en Ontwikkelbeurzen (voor schrijvers)

Projectsubsidies voor publicaties worden door het Letterenfonds toegekend als investering in de totstandkoming van literair Nederlands- en Friestalig werk dat bij een reguliere uitgeverij in redelijke oplage wordt uitgegeven en algemeen verkrijgbaar is in de boekhandel. Voor het te schrijven boek dient een modelcontract met de uitgeverij te zijn of worden afgesloten. Het kan daarbij gaan om boeken (of e-books) in vrijwel alle literaire genres: romans, verhalen, literaire non-fictie, poëzie, kinder- en jeugdboeken en toneel. Het budget voor de projectsubsidies is in 2023 verruimd met middelen uit de Impulsgelden voor startende literaire makers.

Schrijvers kunnen met de projectsubsidie ook een zogenaamde ontwikkelbeurs aanvragen van maximaal €2.500. Hiermee investeert het Letterenfonds in het kunstenaars- en het cultureel ondernemerschap van auteurs. De schrijver kan kiezen voor een vorm van scholing, coaching, of begeleiding die op dat moment in diens professionele ontwikkeling past; ook reis- of verblijfskosten voor studiedoeleinden in binnen- of buitenland (bijvoorbeeld in een schrijversresidentie) kunnen worden bekostigd met een ontwikkelbeurs. In 2023 ontvingen 29 schrijvers een ontwikkelbeurs.

Binnen de regeling Projectsubsidies worden drie groepen schrijvers onderscheiden met elk een eigen aanvraagmoment: de recent gedebuteerde schrijvers alsmede de schrijvers die inmiddels twee literaire titels hebben gepubliceerd, de *starters*; de schrijvers die al minimaal drie literaire titels hebben gepubliceerd en nog geen vijf projectsubsidies c.q. werkbeurzen hebben ontvangen, de *oeuvrebouwers*, en tot slot de schrijvers die al minimaal vijf projectsubsidies c.q. werkbeurzen hebben ontvangen, de *ervaren schrijvers*.

In totaal zijn 127 aanvragen gehonoreerd, daarbij waren 21 schrijvers met een eerste aanvraag en/of toekenning (*).

In de ronde voor *starters* zijn 48 aanvragen ingediend. In totaal ontvingen 31 schrijvers een beurs voor het schrijven van een tweede of derde boek.

12 debutanten ontvingen een beurs van €11.000 voor een tweede boek:

Nikki Dekker* voor een boeklang essay, *De Bezige Bij*, €11.000 (en een ontwikkelbeurs voor research, €2.500)

Jurriën Hamer* voor een non-fictieboek, *De Bezige Bij*, €11.000

Joep van Helden* voor een roman, *Atlas Contact*, €11.000

Anne-Lot Hoek* voor een non-fictieboek, *De Bezige Bij*, €11.000

Puck de Klerk* voor een roman, Pluim, €11.000 (en een ontwikkelbeurs voor research, €1.250)
Puck Koper* voor een kinderboek, Querido Kinderboek, €11.000 (en een ontwikkelbeurs voor ondernemerschap, €2.397)
Alexander Nieuwenhuis* voor een roman, Van Oorschot, €11.000
Astrid Schutte* voor een non-fictieboek, Het Spectrum, €11.000
Grete Simkuté* voor een roman, Das Mag, €11.000 (en een ontwikkelbeurs voor research, €2.500)
Joke van Vliet* voor een roman, Querido, €11.000 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, €2.500)
Dorien de Wit* voor een dichtbundel, De Arbeiderspers, €11.000
Jante Wortel* voor een roman, Das Mag, €11.000

Daarnaast ontvingen 19 schrijvers een beurs voor het schrijven van een derde boek. De subsidiebandbreedte voor deze groep loopt van €11.000 tot €33.000.

Alara Adilow voor een roman, Prometheus, €11.000 (en een ontwikkelbeurs voor coaching en begeleiding, €2.500)
Persis Bekkering voor een roman, Prometheus, €11.000 (en een ontwikkelbeurs voor research, €1.500)
Femke Brockhus* voor een roman, De Bezige Bij, €22.000
Anne Broeksma voor een dichtbundel, Atlas Contact, €16.500
Sacha Bronwasser voor een verhalenbundel, Ambo|Anthos, €16.500
Michiel Cox voor een roman, Atlas Contact, €16.500
Aisha Dutrieux* voor een roman, Unieboek | Het Spectrum, €11.000
Liesbeth Goedbloed voor een roman, Mozaïek, €11.000 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, €2.500)
Sandra Heerma van Voss* voor een memoir, Pluim, €11.000
Marte Jongbloed voor een jeugdroman, Luitingh-Sijthoff, €16.500
Mohana van den Kroonenberg voor een jeugdroman, De Vier Windstreken, €11.000
Iduna Paalman voor een dichtbundel, Querido, €27.500
Susanne Roos* voor een non-fictiekinderboek, Volt, €16.500
Joep Stapel voor een roman, Meulenhoff, €11.000
Lotte Stegeman voor een non-fictiekinderboek, Luitingh-Sijthoff, €22.000
Astrid Sy voor een YA-roman, Luitingh-Sijthoff, €16.500 (en een ontwikkelbeurs voor research, €2.500)
Marjolein Visser voor een roman, Podium, €11.000
Yvonne de Vries* voor een kinderboek, Hoogland & Van Klaveren, €16.500
Laura Weeda voor een essaybundel, Querido,

€11.000 (en een ontwikkelbeurs voor research, €2.500)

In de ronde voor *oeuvrebouwers* zijn 56 van de 62 aanvragen gehonoreerd. De subsidiebandbreedte in deze ronde loopt van €11.000 tot €55.000.

Simone Arts voor een jeugdboek, Leopold, €11.000
Neske Beks voor een non-fictieboek, Atlas Contact, €16.500
Mohammed Benzakour voor een hybride reisverslag, Cossee, €22.000
Gerda Blees voor een dichtbundel, Podium, €22.000 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, €2.500)
Basje Boer voor een essaybundel, Nijgh & Van Ditmar, €11.000
Tijs van den Boomen* voor een non-fictieboek, Querido, €11.000
Philip Dröge voor een non-fictieboek, Unieboek | Het Spectrum, €27.500
Mira Feticu voor een non-fictieboek, De Geus, €22.000
Tiny Fisscher voor een kinderboek, Volt, €16.500
Els Florijn voor een roman, Mozaïek, €16.500 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, €1.205)
Saskia Goldschmidt voor een verhalend non-fictieboek, Meulenhoff, €22.000
Fieke Gosselaar voor een roman, Ambo|Anthos, €11.000
Linda Groeneveld voor een kinderboek, Gottmer, €11.000
Diet Groothuis voor een YA-roman, Volt, €16.500 (en een ontwikkelbeurs voor coaching en begeleiding, €1.297)
Laura van der Haar voor een non-fictieboek, De Bezige Bij, €27.500 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, €1.884)
Kees 't Hart voor een roman, Querido, €16.000
Brenda Heijnis* voor een kinderboek, Hoogland & Van Klaveren, €11.000
Richard Hemker voor een roman, Van Oorschot, €27.500
Cindy Hoetmer voor een roman, Meulenhoff, €22.000
Daphne Huisden voor een roman, Chaos, €11.000
Arjan Hut voor een dichtbundel, Afûk, €27.500
Romke van de Kaa* voor een non-fictieboek, Atlas Contact, €11.000
Judith Koelemeijer voor een non-fictienovelle, Atlas Contact, €16.500
Auke Kok voor een biografie, Hollands Diep, €16.500 (en een ontwikkelbeurs voor research, €2.500)
Bas Kwakman voor een roman, De Arbeiderspers, €16.500
Pim Lammers voor een dichtbundel voor jongeren, Querido, €16.500
Tessa Leuwsha voor een verhalend non-fictieboek, Atlas Contact, €22.000
Stijn van der Loo voor een roman, Querido, €27.500 (en een ontwikkelbeurs voor research, €2.450)

Dik van der Meulen voor een biografie, Querido, €38.500

Dido Michielsen voor een non-fictieboek, Hollands Diep, €16.500

Dido Michielsen voor een roman, Hollands Diep, €16.500

Annejan Mieras voor een jeugdroman, Lemniscaat, €27.500 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, €2.500)

Nicole Montagne voor een roman, Wereldbibliotheek, €33.000

Marloes Morshuis voor een jeugdroman, Lemniscaat, €22.000

Corine Nijenhuis voor een non-fictieroman, Alfabet, €27.500

Lidewey van Noord* voor een non-fictieboek, Atlas Contact, €16.500

Stefan Popa voor een roman, Harper Collins, €27.500

Anna van Praag voor een YA-roman, Lemniscaat, €22.000

Jeroen van Rooij voor een roman, Het Balanseer, €11.000

Stephan Sanders voor een non-fictieboek, Van Oorschot, €27.000

Sipke de Schiffart voor een Friestalige novellenbundel, Hisspel, €16.500

Jaap Scholten voor een non-fictieboek, Atlas Contact, €27.500

Robert Schuit voor een korteverhalenroman, Jurgen Maas, €11.000

Jeroen Siebelink voor een roman, Unieboek | Het Spectrum, €11.000

Martijn Simons voor een roman, Thomas Rap, €15.000

Marlies Slegers voor een jeugdroman, Luitingh-Sijthoff, €15.000

Bart Slijper voor een non-fictieboek, Prometheus, €27.500

Babah Tarawally voor een non-fictieboek, Ten Have, €11.000 (en een ontwikkelbeurs voor coaching en begeleiding, €2.500)

Anna Tilroe voor een autofictieboek, Prometheus, €11.000

Marit Törnqvist voor een filosofisch prentenboek, Querido, €27.500

Daniël Vis voor een roman, Hollands Diep, €11.000

Niña Weijers voor een roman, Atlas Contact, €38.500

Robbert Welagen voor een roman, Nijgh & Van Ditmar, €38.500

Han Willem van Wieringen voor een literaire verzaamelroman, De Harmonie, €38.500

Olivier Willemsen voor een roman, De Harmonie, €22.000

Co Woudsma voor een dichtbundel, Magonia, €22.000

In de aanvraagronde voor *ervaren schrijvers* is door 40 schrijvers een aanvraag ingediend. In totaal zijn er 39 gehonoreerd. De subsidiebandbreedte in deze ronde loopt van €11.000 tot €33.000.

Joukje Akveld voor een non-fictiekinderboek, Volt, €33.000

Rodaan Al Galidi voor een dichtbundel, World Editions, €16.500

Martijn Benders voor een dichtbundel, De Kaneelfabriek, €11.000 (en een ontwikkelbeurs voor coaching en begeleiding, €2.500)

Erik Bindervoet voor een dichtbundel, De Harmonie, €22.000

Mark Boog voor een verhalenbundel, Cossee, €33.000

Oscar van den Boogaard voor een roman, De Bezige Bij, €27.500

Graa Boomsma voor een essaybundel, De Arbeiderspers, €15.000

Pieter Boskma voor een dichtbundel, De Bezige Bij, €33.000

Fleur Bourgonje voor een roman, Magonia, €33.000

Désanne van Brederode voor een verhalenbundel, Querido, €27.500

Chrétien Breukers voor een roman, Vleugels, €22.000

Tsead Bruinja voor een Friestalige dichtbundel, Afûk, €16.500

Peter Drehmanns voor een roman, Vleugels, €11.000

Arjen Duinker voor een dichtbundel, Querido, €33.000

Eva Gerlach voor een dichtbundel, De Arbeiderspers, €33.000

Jacob Groot voor een dichtbundel, De Harmonie, €33.000

Ingmar Heytze voor een dichtbundel, Podium, €33.000

Sylvia Hubers voor een bundel zeer kort proza, IJzer, €11.000

Atte Jongstra voor een roman, De Arbeiderspers, €33.000 (en een ontwikkelbeurs voor research, €2.500)

Mensje van Keulen voor een non-fictieboek, Atlas Contact, €33.000

Enne Koens voor een jeugdboek, Luitingh-Sijthoff, €16.500

Anke Kranendonk voor een YA-roman, Querido, €16.500 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, €2.500)

Elmar Kuiper voor een Friestalige dichtbundel, Hisspel, €27.500

Sjoerd Kuiper voor een jongerenroman, Hoogland & Van Klaveren, €33.000

Liesbeth Lagemaat voor een episch gedicht, Wereldbibliotheek, €22.000

Erik Lindner voor een essaybundel, Van Oorschot, €16.500

Mariët Meester voor een non-fictieboek, De Arbeiderspers, €16.500

Koos Meinderts voor een roman, Hoogland & Van Klaveren, €33.000

Marcel Möring voor een deel in de Privédomeinreeks, De Arbeiderspers, €33.000

Selma Noort voor een jeugdboek, Leopold, €22.000 (en een ontwikkelbeurs voor research, €2.500)

Daan Remmerts de Vries voor een kinderboek, Querido, €27.500

Astrid H. Roemer voor een roman, Prometheus, €33.000

Hans Tentije voor een dichtbundel, De Harmonie, €33.000

Jan Vantoortelboom voor een roman, Atlas Contact, €22.000 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, €2.500)

Dolf Verroen voor een jeugdboek, Leopold, €16.500

Carolijn Visser voor een non-fictieboek, Atlas Contact, €33.000 (en een ontwikkelbeurs voor research, €1.250)

Henk van der Waal voor een dichtbundel, Querido, €30.000

Dirk van Weelden voor een roman-in-verhalen, De Bezige Bij, €33.000

Pim Wiersinga voor een novelle, In de Knipscheer, €11.000

Bij wijze van uitzondering is er aan 5 eerdere ontvangers van een projectsubsidie in 2022 of eerder een ontwikkelbeurs toegekend:

Marion Bloem voor ondernemerschap, €2.500

Willem Melchior voor research, €2.500

Annemarié van Niekerk voor research, €2.440

Hagar Peeters voor scholing, €200

Manon Uphoff voor research, €2.422

Schrijversleven, biografieregeling

De Schrijverslevens, biografieregeling stimuleert de totstandkoming van biografieën met als onderwerp één of meer hoofdpersonen die toonaangevend dan wel van groot belang zijn (geweest) voor de letterkundige geschiedenis van Nederland. Biografen kunnen binnen deze regeling subsidie aanvragen voor (archief-)onderzoek en het schrijven van de biografie. Het maximale bedrag is €50.000. In 2023 werden 7 aanvragen ingediend, waarvan er 5 zijn gehonoreerd. Voor één aanvrager was het een eerste toekenning (*).

Angela Dekker voor een biografie van **Dubravka Ugrešić**, Nijgh en Van Ditmar, €50.000

Rob Groenewegen voor een biografie van **Arthur van Schendel**, In de Knipscheer, €40.000

Koen Hilberdink voor een biografie van **Rutger Kopland**, Van Oorschot, €30.000

Lodewijk Verduin voor een biografie van **Nanne Tepper**, Pluim, €50.000

Mineke de Vries* voor een biografie van **Frank Martinus Arion**, De Bezige Bij, €30.000

Makers buiten het boek

In oktober 2022 ging de pilotregeling Makers buiten het boek van start. Makers die werken aan literaire creatie anders dan een boek hebben daarmee de mogelijkheid om een projectsubsidie van € 10.000 aan te vragen die hun tijd, ruimte en middelen biedt om een performance, podcast of digitale uiting te creëren. Ook kan een deel van het subsidiebedrag worden besteed aan de eigen professionele ontwikkeling. Bij de regeling Makers buiten het boek wordt een verbintenis met een literair productiehuis of andere literaire organisatie verwacht. In 2023 werden er 34 aanvragen ingediend, waarvan er 30 werden gehonoreerd. Hiermee werd het volledige budget van de pilotregeling besteed. 9 makers hebben niet eerder bij het fonds aangevraagd (*).

Pelumi Adejumo voor een hoorspel, De Internet Gids, € 10.000

Lisanne van Aert voor een briefwisseling en drie talkshows, Wintertuin, € 10.000

Alma Apt* voor een geluidsgedicht, De Gids, € 10.000

Mahat Arab* voor twee spoken-word video's, Read My World, € 10.000

Ger Beukenkamp voor een voorstelling en een zesdelige podcast, De Nieuwe Kerk Amsterdam, € 10.000

Ischa den Blanken* voor een serie poëtische audiowerken, BRUT (De Nieuwe Oost), € 10.000

Anna de Bruyckere voor een vertelvoorstelling, Festival Onderstroom (Cultuurwerf) en Stichting Rimpelingen, € 10.000

Luan Buleshkaj voor een podcastserie, De Kleine Komedie, € 10.000

Joris van Casteren voor een driedelige podcastreeks, De Volkskrant, € 10.000

A.H.J. Dautzenberg voor een multimediale sonnetencyclus, Fopsa, € 10.000

Nikki Dekker voor een brievenabonnement, Van Oorschot, € 10.000

Dorien Dijkhuis voor een poëzieperformance, Meet Me at the Lighthouse, € 10.000

Hasret Emine voor een performance, Mensen Zeggen Dingen, € 10.000

Hanan Faour* voor een multimediaal project, Wintertuin, € 10.000

Sjaan Flikweert* voor een interdisciplinaire spoken-word performance, ARTEk Foundation, € 10.000

Carmen van Geffen* voor een serie podcasts, De Bezige Bij, € 10.000

Corinne Heyrman* voor een multimediale performance, Wintertuin, € 10.000

Tom Hofland voor een podcastserie, Pluim, Querido en BABYLON Audiocollectief, € 10.000

Manu van Kersbergen voor het (door)ontwikkelen van een voorstelling, Omroep Human, € 10.000

Hannah Chris Lomans voor een multidisciplinaire performance, Tilt, € 10.000

Lieke Marsman voor een podcastserie, Pluim, Querido en BABYLON Audiocollectief, € 10.000

Marco Martens* voor een voorstelling, Stichting Nowhere, € 10.000

Moze Naél* voor een serie podcasts en videoportretten, Luxor Theater, € 10.000

Eise Ivo Smit voor een performance, Noordwoord, € 10.000

Onias Landveld voor een hybride animatiefilm en theatervoorstelling, Storytelling Festival, € 10.000

Floor Tinga voor een literaire podcast, NPO DOCS, € 10.000

Ilona Verhoeven voor een performance met spoken word, Besiendershuis, € 10.000

Lotte Lola Vermeer voor een briefwisseling en drie talkshows, Wintertuin, € 10.000

Jante Wortel voor een multimediale performance, Wintertuin, € 10.000

Gwen van der Zwan voor een interactief digitaal werk, Pluim, € 10.000

Werkbijdrage theatertekst

De werkbijdragen theatertekst worden toegekend als investering in de totstandkoming van nieuw werk voor theater. Het Nederlands Letterenfonds werkt bij deze regeling samen met het Fonds Podiumkunsten. Het gezamenlijke doel is de kwaliteit, diversiteit en ontwikkeling van het Nederlands theaterrepertoire te stimuleren.

Van de 20 aanvragen die in 2023 in behandeling zijn genomen konden er 13 worden gehonoreerd. De volgende toneelschrijvers ontvingen een werkbijdrage, inclusief een bijdrage van € 1.500 voor een openbare presentatie, voor nog te schrijven werk met de volgende werktitel:

Maaïke Bergstra voor *C U*, € 16.500
Annet Bremen voor *MAMMA*, € 16.500
Jeroen Callaars voor *De Verloren Diamant*, € 16.500
Jannemieke Caspers voor *KUNST VAN HET EINDIGEN*, € 16.500
Sara Van Gennip voor *Oermoeders*, € 16.500
Espen Hjort voor *Walvishart*, € 16.500
Tjeerd Posthuma voor *Stem PVV*, € 16.500
Rineke Roosenboom voor *Hello Beautiful People*, € 16.500
Sanne Schuhmacher voor *BARSTEN*, € 16.500
Joost Sickenga voor *Ondertussen*, € 16.500
Frank Siera voor *HET HOOGSTE WOORD*, € 16.500
Jibbe Willems voor *Griekse Vrouwen*, € 16.500
Peer Wittenbols voor *Foxy*, € 16.500

Digitale literaire projecten

De regeling digitale literaire projecten heeft als doel veelbelovende nieuwe literaire initiatieven op het gebied van digitale media en internet te ondersteunen. Aanvragen kunnen alleen worden ingediend door rechtspersonen en niet door individuele makers. Van de 7 ontvangen aanvragen is er één door de aanvrager ingetrokken. 6 aanvragen werden gehonoreerd, waarvan er 5 voor het eerst bij het Letterenfonds aanvroegen (*):

RTV NH* voor de podcastserie *Weggegumd*, € 5.000

VOUW* voor de Poem Booth, een installatie die met behulp van AI gedichten creëert, € 17.445

PoëzijLab* voor een tweetalige publiek toegankelijke databank met Friese poëzie, € 20.000

Rijnstate* voor *Virus Poëzie*, een lichtkrant met poëzie in ziekenhuis Rijnstate, € 20.000

PIP Den Haag* voor *De Situatie*, een digitaal platform voor literatuur, € 20.000

Stichting SETUP voor *Core Nature*, een interactief webplatform over de gevaren van dominante datastromen, € 18.200

Productiekosten bijzondere uitgaven

Nederlandse en Friese uitgeverijen kunnen bij het Letterenfonds een tegemoetkoming in de kosten aanvragen voor de uitgave van moeilijk te exploiteren maar bijzondere literaire titels, die bestemd zijn voor een algemeen lezerspubliek en die de kwaliteit en diversiteit van het boekenaanbod vergroten.

De regeling Productiekosten bijzondere uitgaven is ingevoerd in oktober 2022 en verving twee andere productiekostenregelingen. Er werden in 2023 39 aanvragen ingediend, waarvan er 36 werden toegelaten. Twee uitgevers vroegen voor het eerst bij het Letterenfonds aan (*).

Atlas Contact voor *Ik bel je wel als ik dood ben* door Cherry Duyns, €8.278

Atlas Contact voor *Licht dat naar ons tast* door Bernard Dewulf, €1.661

Atlas Contact voor *Vandaag vrij, altijd vrij* door Anton de Kom, €1.716

Boom voor *Verheven ongemanierd* door Gaia van Bruggen, €5.436

Concerto voor *Logboek van een thuisblijver* door schrijver en illustrator René Windig, €4.907

Cossee voor *Morgen wordt het voor iedereen maandag* door Wiel Kusters, €4.086

De Arbeiderspers voor *Een koord boven de afgrond* door Cyrille Offermans, €2.856

De Bezige Bij voor *De levens van Claus* door Mark Schaevers, €6.661

De Bezige Bij voor *De essays* door Stefan Hertmans, €9.110

De Harmonie voor *Manie Schaafijs* door schrijver Zindzi Zevenbergen en illustrator Hedy Tjin, €5.180

De Weideblik* voor *De wereld van Wigman* door Kiki Coumans, €4.787

Gottmer voor *Dichter bij de seizoenen* door schrijver Bette Westera en illustrator Henriette Boerendans, €2.471

HetMoet voor *Extaze* door Louis Couperus, €4.273

Hoogland & Van Klaveren voor *Burgzorgs blik* door Arjan Peters, €7.226

International Theatre & Film Books voor *Noem het voelen, noem het weten* door Rob de Graaf, €7.707

Jurgen Maas voor *De laatste voorstelling* door Şaban Ol, €3.224

Keff & Dessing* voor *Alexanderplatz* door Rik Nelissen, €0

Koppertnik voor *De danser en de monnik* door Cees Nooteboom, €7.405

Koppertnik voor *Alle gedichten* door Huub Beurskens, €5.851

Leopold voor *Koningsspel* door schrijver Linda Dielemans en illustrator Sanne te Loo, €2.432

Luitingh-Sijthoff voor *Dit boek gaat over jou* door schrijver Eveline Hensel en illustrator Kristel Steenbergen, €3.747

Luitingh-Sijthoff voor *Nog lang geen later* door schrijver Kees Spiering en illustrator Jeska Verstegen, €2.638

Mostafa's Books And Publishing House voor *Het Koningschap Van Solomon* door Mohamad Mostafa Fakhri, €0

Nijgh & Van Ditmar voor *Logboek Slauerhoff* door Jan Jacob Slauerhoff, €11.725

Querido voor *Suikerland* door schrijver Henna Goudzand Nahar en illustrator Renate Siepel, €4.651

Querido voor *Pinguïns en de mensen* door Marcel Haenen, €2.710

Querido voor *Totale ruimte. Jaap Bakema 1914-1981* door Annette Jansen, €2.869

Querido voor *Virginia. Een Afefe verhaal* door schrijver Ida Does en illustrator Daniëlle Nijboer, €2.637

Querido voor *Men moet* door Arjen Fortuin, €4.902

Querido voor *Verzamelde gedichten* door Gerrit Kouwenaar, €3.393

Querido Facto voor *Anders dan de anderen* door Mary Kemperink, €4.918

Sherpa Strips voor *Hooge troeven* door Ibrahim R. Ineke, €2.297

Sherpa Strips voor *De familie die te veel wist* door Berend Jan Vonk, €1.397

Uitgeverij DeRyp voor *Paula en de weirekke Spiegel* door schrijver Marije Sennema en illustrator Tijana Lukovic, €2.804

Uitgeverij DeRyp voor *Bloedprikke* door Abe de Vries, €2.617

Uitgeverij DeRyp voor *De Winskhoed fan Fortunatus/De Wenshoed van Fortunatus* door Abe de Vries, €3.399

Van Oorschot voor een bloemlezing van W.H. Auden, €0

Van Oorschot voor *Dansen als de meeuwen* door Tijs Goldschmidt, €2.846

Van Oorschot voor *Capitulatie* door J.J. Voskuil, €3.480

Projectsubsidies literaire en literatuur-educatieve activiteiten

Literaire organisaties kunnen subsidie aanvragen voor het organiseren van literaire manifestaties en activiteiten die het Nederlandse literaire klimaat bevorderen en die zijn gericht op een breed en divers publiek. Naast de meerjarige subsidies (voor twee en voor vier jaar), waarmee festivals en literatuur-educatieve organisaties van (inter)nationaal belang kunnen worden ondersteund, kent het Letterenfonds incidentele subsidiemogelijkheden. In totaal zijn (in twee rondes) 45 aanvragen voor incidentele subsidies bij het Letterenfonds binnengekomen. Daarvan zijn er 19 toegekend, onder meer aan 2 organisaties die niet eerder bij het fonds aanvroegen (*). Eén aanvraag werd ingetrokken. Over de volgende aanvragen is in 2023 besloten:

Stift International Music Festival voor een literair programma op het Stiffestival, €0

Bevordering Lees- en Schrijfplezier voor het literaire programma Books on Tour, €0

Boeken in de Wei* voor een literair (voor)leesfestival in Breda, €0

Buro05 voor &Literaturia 2023 op het Noorderzonfestival in Groningen, €15.000

Cablaï* voor de stripserie SIMSALABIMS, €0

De Nieuwe Kerk Amsterdam voor vijf literaire avonden in het kader van De Grote Indonesië Tentoonstelling 2023/2024 in Amsterdam, €15.000

De Verteller* voor spokenword-festival Wilde Woorden in het Erasmuspark in Amsterdam, €0

De Zijderups* voor een literair programma rondom een tentoonstelling over Nancy van Overveldt in Almere, €0

De zoek naar schittering* voor het project Weesgedichten Nederland, €0

Echo's van het Wad* voor Meet Me At The Lighthouse 2023 op Schiermonnikoog, €20.000

Extra Extra voor de literaire wandeling Van Café tot Café in Rotterdam, €0

Filmmanifestaties voor het Nederlands Poëziefilmfestival 2023 in Zutphen, €10.000

Frontaal voor programma's 2023 in Rotterdam, Nijmegen, Maastricht, Leeuwarden en Leiden, €25.000

Grasnapolsky Festivals voor Het Grensland 2024 in Scheemda, €15.000

Great Wide Open* voor literaire programmering op Into The Great Wide Open, €0

Het Park Vertelt voor Taal Mentaal 2024 in Oosterbeek, €12.000

IBBY Nederland voor het jaarprogramma 2023 van IBBY Nederland, €21.750

Ieder Talent Telt Nijmegen* voor het literaire programma Novio Magica, €0

Kleine Lettertjes voor Het Mooie Kinderboekenfestival 2024 in Amsterdam, €12.500

Kleine Lettertjes voor Het Mooie Kinderboekenfeestje landelijk, €12.500

Leidse Schouwburg - Stadsgehoorzaal* voor de

live boekentalkshow Bookie Woogie, €0

Literair café 'De Geestgronden' voor activiteiten van het café in 2023, €0

LUX Nijmegen* voor Het Kunst voor Klimaat Festival Nimma aan Zee in Nijmegen, €15.000

Mensen Zeggen Dingen voor programma's/clubshows 2023 landelijk, €40.000

Mooie Woorden voor het 'Godzijdank komt aan alles een eind'-festival in Utrecht, €13.500

Nacht van de Literatuur Amersfoort* voor de Nacht van de Literatuur Amersfoort, €0

Pan Asian Connections voor Pan Asian Stories 23-24, €0

PEN Nederland voor het jaarprogramma 2023 van PEN Nederland, €24.500

Rabin Gangadin voor het initiatief Literair akkoord, €0

Rimpelingen voor De Baaierd 2024 in Zeeland, €20.000

Spraakuhloos voor Tell 'em festival en jaarprogramma 2023 in Rotterdam, €20.000

Stedelijk Museum Alkmaar* voor een literair programma tijdens de Joost Zwagerman lezing, €0

Stichting 1&A* voor het interdisciplinaire kunstenfestival Fopsa, €0

Stichting Lo* voor het programma The Stage on Tour, €0

Stichting PANDA Collectief voor de poetryslamreeks Boderlines Euregio Poetry Slam, €0

Stichting voor Kunst en Kennis Promotie Leiden* voor literair programma Letterlijk, €0

Storytelling Centre voor Amsterdam Storytelling Festival 2023 in Amsterdam, €12.500

Theater Bellevue voor Talentontwikkeling Podiumschrijvers, theaterseizoen 23-24, €12.750

Trespassers W voor het literaire programma Live in de Poentjak, €0

WG Kunst voor de expositie Transformer, €0

Wintertuin Curaçao voor Wintertuin Curaçao festival 2023 op Curaçao, €24.550

XL Festival* voor het WijLand Festival in Dronten, €0

Zuid-Afrikahuis Nederland* voor het Festival voor het Afrikaans, €0

Zus 'n Zo voor het Zus 'n Zo festival, €0

Literaire uitwisselingen

De regeling Literaire uitwisselingen wordt uitgevoerd door Literatuur Vlaanderen en het Nederlands Letterenfonds. Daarbij treedt Literatuur Vlaanderen op als penvoerder. De regeling ging van start in augustus 2023 en vervangt een eerdere regeling Literair grensverkeer. De regeling maakt onderscheid tussen twee categorieën: een A-categorie van maximaal € 2.500 voor kortdurende uitwisselingen van individuele makers, collectieven en vrijblijvende samenwerkingsverbanden, en een B-categorie van maximaal € 10.000 voor grensoverstijgende projecten van professionele organisaties.

In de categorie A werden 13 aanvragen ingediend, waarvan de volgende 6 werden gehonoreerd:

Evelien van Dort voor een inspiratielezing en workshops voor auteurs en leerkrachten over (kinder) literatuur op Bonaire, € 2.500

Michiel van Kempen voor een uitwisseling en een workshop rond postkoloniale bloemlezingen voor nieuwe literaire makers op Aruba, € 2.500

Bert Paasman voor een workshop over het opstellen van een bloemlezing uit de literatuur van het Nederlandstalig Caraïbisch gebied, € 2.500

Ton Meijer Posthuma voor het ontwikkelen van een voorstelling met lokale scholieren over de bibliotheek, in samenwerking met stichting Welzijn Klaaskreek in Suriname, € 2.250

Ietje Rijnsburger voor het voorleesbevorderingsprogramma Rupsje Nooitgenoeg met een voorleesbibliotheek voor scholieren en docenten in Suriname, € 2.100

Ruth San A Jong voor onderzoek en een serie podcasts over het project Surivlaams over Surinamers en Vlamingen, € 2.350

In de categorie B werden 5 aanvragen ingediend, waarvan er 3 werden gehonoreerd:

School der Poëzie voor PoëzieDebat en Essay 2024, een competitie tussen scholen in het voortgezet onderwijs in Nederland en Vlaanderen over poëzie en essays, € 10.000

Tilt voor een Belgisch-Nederlands zomerkamp voor Nederlands en Vlaams schrijftalent, in samenwerking met Bibliotheek Kortrijk, Vonk&Zonen en Watershed, € 7.500

Wintertuin voor literaire uitwisselingen in de vorm van het project Basha Pên II op Curaçao, € 9.505

Eregelden

Sinds 1992 werd door het fonds de regeling Eregelden uitgevoerd, bij aanvang ontvingen ongeveer 25 oudere schrijvers en vertalers een jaarlijks eregeld. Deze regeling is medio 2012 in opdracht van het Ministerie van OCW stopgezet; nieuwe toekenningen zijn niet meer mogelijk. Maar zij die reeds een eregeld kregen van het Nederlands Letterenfonds zullen dit ook in de toekomst blijven ontvangen.

Reeds voor 1960 verleende het toenmalige Ministerie van CRM eregelden aan letterkundigen. Kunstenaarsverenigingen konden leden voor deze eregelden voordragen. In 1992 hevelde het ministerie het lopende 'eregeldbudget' over naar het fonds. Een eregeld werd verleend op grond van de verdiensten van de schrijver of vertaler voor de Nederlands- of Friestalige literatuur, de leeftijd van de schrijver en de daarmee verband houdende vermindering van de mogelijkheid het schrijver- en/of vertalerschap op de oude voet voort te zetten. De hoogte van het subsidie is € 7.500 per jaar.

In 2023 ontvingen zeven schrijvers en vertalers een eregeld:

Aline Glastra van Loon, Margriet Heymans (†), Else Hoog, Marga Minco (†), Els Pelgrom, Ton van Reen en Frans van Woerden.

Marga Minco is op 10 juli 2023 in Amsterdam op 103-jarige leeftijd overleden. Margriet Heymans is op 29 oktober 2023 in 's Hertogenbosch op 91-jarige leeftijd overleden. Voor beide auteurs is op de website van het Nederlands Letterenfonds een in memoriam gepubliceerd.

Writers in residence Spui Amsterdam

In de schrijversresidentie zijn in 2023 in totaal 8 schrijvers ontvangen. In 2023 is aan 7 buitenlandse schrijvers voor in totaal €7.800 aan beurzen verstrekt:

Behrouz Boochani, €625

Julia Franck, €1.350

Max Greyson, €1.250

Rudi Meulemans, €1.350

Sang Young Park, €625

Paul Tran, €1.350

Chen Yuhong, €1.250

Reiskosten auteurs

In 2023 ontvingen 4 auteurs die in een Letterenfonds-residentie verbleven een beurs voor hun reis- en/of verblijfskosten:

Errol Boon voor een residentie in het Van Doesburghuis in maart en april 2023, €2.500

Daan Heerma van Voss voor een residentie in het Van Doesburghuis in maart en april 2023, €2.500

Astrid Huisman voor een residentie in het Ledig House in mei 2023, €1.200

Sytske van Koeveringe voor een residentie in het Van Doesburghuis in mei en juni 2023, €4.000

Algemeen reglement

In het kader van het talentontwikkelingsprogramma Slow Writing Lab ontvingen de 9 Nederlandse deelnemers van 2023 elk een beurs van €7.000. Dit zijn:

Houda Bibouda
Mila Haak
Wietse Leenders
Tine Tabak
Stan Frijsinger
Hasan Gök
Joachim Schoones
Emma Wiersma
Sumai Yahya

In het kader van diversiteit zijn vanuit het algemeen reglement aan 2 organisaties subsidies toegekend:

Fundashion Basha voor het evenement First International Poetry Encounter Aruba 2023, €6.000
Xsaga voor de dichtbundel *Mateloos verlangen*. Meer dan 100 verschillende gedichten over diversiteit i.s.m. uitgeverij Podium, €5.000
El Hizra en **ROSE Stories**, die in 2022 subsidie kregen van het Letterenfonds, ontvingen een indexatie van respectievelijk €6.580 en €7.896

In het kader van doel 1, Creatie productie en presentatie, zijn vanuit het algemeen reglement drie bijdragen verstrekt:

Geerten Meijsing ontving een afrondingssubsidie voor een eerder verkregen werkbeurs, €7.500
Noord Nederlands Toneel ten behoeve van de residentie van Mohamedou Ould Slahi in het Amsterdam Vluchtstad-appartement, €30.000
Stichting Dichter des Vaderlands voor een bijdrage aan het honorarium voor de Dichter des Vaderlands en de bureaunkosten in 2023 en 2024, €65.000

Doel 2: Vertaalde literatuur

Projectsubsidies voor literaire vertalingen

Met de projectsubsidies voor literaire vertalingen investeert het fonds in de kwaliteit van nog tot stand te komen literaire vertalingen in het Nederlands en Fries in alle genres. Aanvragen kunnen zowel worden ingediend door recent gedebuteerde als door (meer) ervaren vertalers. Voor de vertaling dient een modelcontract te zijn afgesloten met een reguliere uitgever. Projecten waar meer dan twee vertalers aan werken komen niet voor subsidie in aanmerking. Bij de beoordeling van de aanvragen spelen de literaire kwaliteit van de brontekst, de literaire vertaalkwaliteit van eerdere vertalingen (met name van recent werk) en de moeilijkheidsgraad van de vertaling een belangrijke rol. Daarnaast kan een toeslag worden aangevraagd voor selectie- en editiewerkzaamheden of voor het schrijven van een voor- of nawoord.

Het budget voor deze regeling is in 2023 verruimd met middelen uit de Impulsgelden voor startende literaire makers.

In 2023 kwamen er 274 aanvragen bij het Letterenfonds binnen. 4 vertalers vroegen niet eerder aan bij het Letterenfonds (*). Voor het schrijven van een voor- of nawoord is bij 14 vertalingen een aanvullend subsidiebedrag verstrekt. In totaal zijn er 256 projectsubsidies verstrekt aan de volgende 160 vertalers:

Ralph Aarnout voor de vertaling uit het Duits van Monika Helfer *Löwenherz*, Nieuw Amsterdam, €4.793 en zijn aandeel in de vertaling uit het Duits van Harald Jähner *Höhenrausch*, De Arbeiderspers, €5.940

Mari Alföldy voor de vertaling uit het Hongaars van László Krasznahorkai *Herscht* 27769, Wereldbibliotheek, €22.228

Ilse Barendregt voor de vertaling uit het Frans van Baptiste Morizot *Manières d'être vivant*, Octavo, €9.996

Monique ter Berg voor haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Barbara Kingsolver *Demon Copperhead*, Meulenhoff, €11.363

H.C. ten Berge voor de vertaling uit het Engels van Gary Geddes *The Resumption of Play en Hong Kong Poems*, Poëziecentrum, €9.728

Peter Bergsma voor de vertaling uit het Engels van Lydia Davis *Our Strangers*, Atlas Contact, €5.555 en voor zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Olive Schreiner *From Man to Man*, Cossee, €5.708

Elbert Besar voor de vertaling uit het Duits van Hans Jürgen Balmes *Der Rhein*, Querido Facto, €16.500 en Kim de l'Horizon *Blutbuch*, De Geus, €9.608

Lidwien Biekman voor de vertaling uit het Engels van Margaret Atwood *Old Babes in the Wood*, Prometheus, €7.737 en haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Claire Dederer *Monsters: a*

Fan's Dilemma, Nijgh & Van Ditmar, €4.730 en div. auteurs *Fourteen Days*, De Arbeiderspers, €6.820

Yolanda Bloemen voor haar aandeel in de vertaling uit het Russisch van Oksana Vasjakina *Rana*, Van Oorschot, €6.476

Yond Boeke voor de vertaling uit het Italiaans van Paolo Cognetti *L'Antonia*, De Bezige Bij, €1.925

Koen Boelens voor de vertaling uit het Engels van Tim Marshall *The Future of Geography - How Power And Politics In Space Will Change Our World*, De Geus, €9.151

Wil Boesten voor de vertaling uit het Duits van Robert Menasse *Die Erweiterung*, De Arbeiderspers, €17.820

Anneke Bok voor de vertalingen uit het Engels van TJ Klune *In the Lives of Puppets*, Volt, €13.670 en Judy Blume *Are You There, God? It's Me, Margaret*, Volt, €3.850

Hans Boland voor de vertaling uit het Russisch van Lev Tolstoj *Smert' Ivana Iljitsja*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, €2.539

Adri Boon voor de vertaling uit het Spaans van Agustín Fernández Mallo *Trilogía de la Guerra*, Koppertnik, €16.455

Floor Borsboom voor de vertaling uit het Frans van Emmanuel Carrère *V13, chronique judiciaire*, De Arbeiderspers, €7.917

Tjalling Bos voor de vertaling uit het Afrikaans van Jaco Jacobs *Oor 'n motorfiets, 'n zombiefiek en lang getalle wat deur elf gedeel kan word*, Ploegsma, €2.959

Geert van Bremen voor de vertalingen uit het Japans van Toshikazu Kawaguchi *Kono uso ga barenai uchi ni*, Meulenhoff, €5.720 en Kohei Saito *Hitoshinsei no 'Shihonron'*, De Arbeiderspers, €11.583

Linda Broeder voor de vertaling uit het Engels van Tracey Rose Peyton *Night wherever we go*, Ambo|Anthos, €8.470

Carlijn Brouwer voor de vertaling uit het Frans van Virginie Despentes *Cher connard*, De Geus, €9.428

Paul Bruijn voor de vertaling uit het Engels van Ruth Gilligan *The Butchers*, Marmer, €8.574

Edgar de Bruin voor de vertalingen uit het Tsjechisch van Ota Pavel *Jak jsem potkal ryby*, Koppertnik, €3.517 en Egon Hostovský *Žhář*, Zirimiri Press, €4.236

Mia Buursma voor de vertaling uit het Spaans van Arturo Barea *La ruta*, Schokland, €11.923

Peter Claessens voor de vertaling uit het Duits van Karl Alfred Loeser *Requiem*, De Arbeiderspers, €8.140

Brigitte Coopmans voor de vertaling uit het Spaans van Alejandro Zambra *Literatura infantil*, Meridiaan, €5.940

Kiki Coumans voor de vertalingen uit het Frans van Pauline Peyrade *L'Âge de détruire*, Vleugels, €2.860 en Claude Simon *La chevelure de Bérénice* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Vleugels, €2.373 en Marguerite Duras *L'Amant*, De Geus, €3.279

Bernadette Custers voor de vertaling uit het Zweeds van David Sundin *Trollformler & Besvärjelser*,

Unieboek | Het Spectrum, €1.490

Tatjana Daan voor de vertaling uit het Frans van Romain Rolland *Jean-Christophe (La fin du voyage)*, Meulenhoff, €19.026

Andreas Dijkzeul voor de vertaling uit het Frans van Pierre Lemaitre *Le Grand Monde*, Xander Uitgevers, €14.790

Irene Dirkes voor de vertaling uit het Duits van Ulrich Alexander Boschwitz *Menschen neben dem Leben*, Oevers, €7.129 en haar aandeel in de vertaling uit het Duits van Raphaela Edelbauer *Die Inkommensurablen*, Unieboek | Het Spectrum, €4.716

Toon Dohmen voor de vertalingen uit het Engels van Jonathan Kennedy *Pathogenesis: A History of the World in Eight Plagues*, De Bezige Bij, €11.308 en Benjamin Moser *The Upside-Down World*, De Arbeiderspers, €10.166 en voor de vertaling uit het Frans van Riad Sattouf *L'Arabe du futur tome 6*, De Geus, €2.577

Pieter van der Drift voor de vertaling uit het Italiaans van Gesualdo Bufalino *Tommaso e il fotografo cieco*, Oevers, €6.519

Ghislaine van Drunen voor de vertaling uit het Frans van Gaëlle Nohant *Le bureau d'éclaircissement des destins*, Ambo|Anthos, €10.375

Mariella Duindam voor de vertalingen uit het Engels van Sarah Watling *Tomorrow Perhaps the Future*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, €12.870 en Alice Elliott Dark *Fellowship Point*, Nieuw Amsterdam, €18.881

Arie van der Ent voor de vertalingen uit het Russisch van Konstantin Paustovski *Onuitgegeven gedichten 1914-1920*, Benerus, €1.309 en Nikolaj Gogol *Taras Boelba* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Woord in blik, €2.633

Seijo Epema voor zijn aandeel in de vertaling uit het Russisch van Oksana Vasjakina *Rana*, Van Oorschot, €5.594 en voor de vertaling uit het Russisch van Alexander Snegirjov *Dnevnik*, Prometheus, €6.175

Jan Lodewijk Eshuis voor de vertaling uit het Russisch van Katerina Gordeeva *Take My Grief Away*, Murrow, €7.516

Jan Fastenau voor de vertaling uit het Engels van Paul Harding *This Other Eden*, Querido, €7.453

Elbrich Fennema voor de vertaling uit het Japans van Haruki Murakami *Machi to sono futashika na kabe*, Atlas Contact, €22.000

Anne Folkertsma voor haar aandeel in de vertaling uit het Duits van Harald Jähner *Höhenrausch*, De Arbeiderspers, €8.910

Reintje Ghoos voor haar aandeel in de vertalingen uit het Frans van François Fénelon *Les Aventures de Télémaque*, Boom, €11.880 en Louis-Ferdinand Céline *Londres*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, €11.512

Lisette Graswinckel voor de vertalingen uit het Engels van Naoise Dolan *The Happy Couple*, Atlas Contact, €5.366 en Emily Holmes Coleman *The Shutter of Snow*, Orlando, €6.174

Eef Gratama voor de vertalingen uit het Frans van

J.C. Mourlevat *La rivièr a l'envers, tome 2: Hannah*, Querido, €3.962 en Sylvain Tesson *Blanc*, De Arbeiderspers, €4.806

Nico Groen voor de vertaling uit het Engels van Brad Fox *The Bathysphere Book*, Thomas Rap, €7.700 en zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Derek Jarman *Modern Nature*, Das Mag, €6.738

Jan van der Haar voor de vertalingen uit het Italiaans van Antonio Scurati *M. Gli ultimi giorni dell'Europa*, Podium, €10.950 en Natalia Ginzburg *Lessico famigliare*, De Arbeiderspers, €9.240 en Natalia Ginzburg *Mai devi domandarmi*, Nijgh & Van Ditmar, €10.560

Marion Hardoar voor de vertaling uit het Duits van Yael Inokai *Ein simpler Eingriff*, De Geus, €4.311

Joep Harmsen voor de vertaling uit het Spaans van Brenda Navarro *Ceniza en la Boca*, Das Mag, €5.362

Goverdien Hauth-Grubben voor de vertalingen uit het Duits van Katerina Poladjian *Zukunftsmusik*, Wereldbibliotheek, €3.850 en Helga Schubert *Der heutige Tag*, Pluim, €4.032 en de vertaling uit het Pools van Seweryna Szmaglewska *Dymy nad Birkenau*, Alfabet, €12.159

Elna van der Heijden voor de vertaling uit het Zweeds van Jonna Bornemark *Jag är himmel och hav*, Querido Facto, €7.191

Anna Helmers-Dieleman* voor de vertaling uit het Engels van Lore Segal *Other People's Houses*, Cossee, €6.939 en haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Olive Schreiner *From Man to Man*, Cossee, €4.929

Frank Hendriks* voor de vertaling uit het Fins van Eeva Kilpi *Välirauha, ikävönnin aika*, Wilde aardbeien, €2.622

Ria van Hengel voor de vertaling uit het Duits van Thomas Bernhard *Wittgensteins Neffe*, Vleugels, €3.311

Robbert-Jan Henkes voor de vertalingen uit het Russisch van div. auteurs *De Russische Jan Klaassen* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Pegasus, €5.666 en Anatoli Mariëngof *Eto vam, potomki!; Zapiski sorokaletnego moezjtsniny* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Pegasus, €4.379 en de vertaling uit het Engels van Flann O'Brien *The Dalkey Archive* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Koppertnik, €7.578 en de vertaling uit het Duits van Heinrich Hoffmann *Der Struwwelpeter* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), M10, €2.240

Henriëke Herber voor de vertaling uit het Italiaans van Enrico Galiano *La società segreta dei salvapapale*, Luitingh-Sijthoff, €7.623

Welmoet Hillen* voor de vertaling uit het Italiaans van Sandro Veronesi *Comandante*, Prometheus, €2.915

Nicolette Hoekmeijer voor de vertalingen uit het Engels van Toni Morrison *Tar Baby*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, €13.376 en Maggie Nelson *The Red Parts*, Atlas Contact, €6.971

Adriaan van der Hoeven voor de vertalingen uit het Deens van Solvej Balle *Om udregning af rumfang I*, Oevers, €2.632 en Solvej Balle *Om udregning af rumfang II*, Oevers, €2.940 en zijn aandeel in de vertaling uit het Deens van Solvej Balle *Om udregning af rumfang III*, Oevers, €2.860

Hero Hokwerda voor de vertaling uit het Grieks van Christos A. Chomenidis *Niki*, Prometheus, €11.376

Jeanne Holierhoek voor de vertaling uit het Frans van Michel Foucault *L'archéologie du savoir*, Boom, €15.730

Sylvie Hoyinck voor de vertaling uit het Hebreeuws van Iddo Geffen *Mifal ha'ananim sjel gveret Lilienblum*, Signatuur, €12.100

Liesbeth Huijter voor de vertalingen uit het Noors van Karl Ove Knausgård *Fuglene under himmelen*, De Geus, €1.364 en Ingvild H. Rishøi *Vinternoveller*, Koppertnik, €3.809 en Malin C.M. Rønning *Skabelon*, Oevers, €5.445 en Marie Aubert *Jeg er egentlig ikke sånn*, De Geus, €5.257 en Mona Høving *Venterommet i Atlanteren*, Oevers, €2.398

Peter Huijter voor de vertaling uit het Duits van Lisa Herzog *Die Rettung der Arbeit*, ISVW, €5.300

Astrid Huisman voor de vertaling uit het Engels van Eve Babitz *Slow Days, Fast Company*, HetMoet, €5.473 en haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Deborah Levy *August Blue*, De Geus, €2.233

Jetty Huisman voor de vertaling uit het Engels van Leonard Woolf *The Wise Virgins*, HetMoet, €4.268 en haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Barbara Kingsolver *Demon Copperhead*, Meulenhoff, €11.363

Hendrik Hutter voor de vertaling uit het Spaans van Guadalupe Nettel *La hija única*, Nijgh & Van Ditmar, €5.500

Madelon Janse* voor haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Deborah Levy *August Blue*, De Geus, €1.928

Jenny de Jonge voor de vertalingen uit het Engels van Jenny Valentine *A Girl called Joy*, Luitingh-Sijthoff, €2.849 en Katherine Rundell *Impossible Creatures*, (deel 1), Luitingh-Sijthoff, €8.375

Eline Jongsma voor de vertalingen uit het Zweeds van Andrea Lundgren *Den underjordiska solen*, Oevers, €8.129 en Johanne Lykke Holm *Strega*, Oevers, €4.279

Jan Bert Kanon voor de vertaling uit het Duits van Gabriele Tergit *Der erste Zug nach Berlin*, Van Maaskant Haun, €4.620

Hans Kloos voor de vertalingen uit het Engels van Laura Riding *Convalescent Conversations*, Kievenaar, €4.010 en Kaveh Akbar *Martyr!*, Pluim, €10.045

Edith Koenders voor haar aandeel in de vertaling uit het Deens van Solvej Balle *Om udregning af rumfang III*, Oevers, €2.860

Inge Kok voor de vertalingen uit het Engels van Margaret Kennedy *The Feast*, Atlas Contact, €11.550 en Lydia Millet *Dinosaurs*, Meulenhoff, €5.731 en Priscilla Morris *Black Butterflies*, Meulenhoff, €6.599

Anne Marie Koper voor de vertalingen uit het Engels van Katherine Angel *Tomorrow Sex Will Be Good Again*, Walburg Pers, €4.629 en Nicole Flattery *Nothing Special*, Brooklyn, €8.250

Maartje de Kort voor de vertaling uit het Portugees van Clara Drummond *Os coadjuvantes*, Atlas Contact, €2.407

Arieke Kroes voor de vertaling uit het Spaans van Sergio del Molino *La piel*, Walburg Pers, €7.978

Angélique de Kroon voor de vertaling uit het Zweeds van Alex Schulman *Malma Station*, De Bezige Bij, €6.820

Sophie Kuiper voor de vertaling uit het Fins van Selja Ahava *Taivaalta tippuvat asiat*, Alfabet, €4.339

Rob Kuitenbrouwer voor zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Sandra Newman *Julia*, De Bezige Bij, €6.545

Barbara de Lange voor de vertalingen uit het Engels van Katherine Mansfield *Bliss and Other Stories*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, €9.224 en Ann Quin *Three*, Oevers, €6.507 en Lafcadio Hearn *Chita*, Koppertnik, €2.947

Paul van der Lecq voor de vertaling uit het Engels van Teju Cole *Tremor*, De Bezige Bij, €7.425

Auke Leistra voor de vertaling uit het Engels van Leo Vardiashvili *Hard by a Great Forest*, De Bezige Bij, €10.296

Frank Lekens voor zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Sandra Newman *Julia*, De Bezige Bij, €6.545

Harrie Lemmens voor de vertaling uit het Portugees van Autran Dourado *A Barca dos Homens* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Koppertnik, €10.396

Karol Lesman voor de vertaling uit het Pools van Olga Tokarczuk *Empuzjon*, De Geus, €9.835

Kim Liebrand voor de vertaling uit het Noors van Bergsveinn Birgisson *Kolbeinsøy*, Oevers, €5.665

Maarten Liebrechts voor de vertaling uit het Japans van Mieko Kawakami *Sisters in Yellow*, Podium, €22.785

Inger Limburg voor haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Michael Cunningham *Day*, Prometheus, €3.361

Saskia van der Lingen voor de vertaling uit het Engels van Max Porter *Shy*, De Bezige Bij, €3.003

Gertrud Maes voor haar aandeel in de vertaling uit het Frans van Yambo Ouologuem *Le devoir de violence*, Jurgen Maas, €3.685 en de vertaling uit het Frans van Thomas Schlessier *Les yeux de Mona*, Nieuw Amsterdam, €15.573

Mattho Mandersloot voor de vertalingen uit het Koreaans van Sang Young Park *1chawon-i doego sip-eo*, Das Mag, €12.574 en Pyun Hye-young *Hol*, De Arbeiderspers, €5.500

Silvia Marijnissen voor de vertaling uit het Chinees van Yu Kwang-chung *Selectie van 50 gedichten* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Poëziecentrum, €8.301

Etta Maris voor de vertaling uit het Italiaans van Nadia Terranova *Trema la notte*, Cossee, €4.872

Lydia Meeder voor de vertaling uit het Engels van Neal Shusterman *The Toll*, Pelckmans, €16.256

Sanne van der Meij voor de vertalingen uit het Frans van Nathalie Stragier *Grand appartement bizarre*, Leopold, €3.386 en Eric Hazan *Balzac, Paris*, Leesmagazijn, €6.050 en Vanessa Springora *Le consentement*, Leesmagazijn, €3.762

Janneke van der Meulen voor de vertaling uit het Engels van Claudia Rankine *Citizen*, Atlas Contact, €4.029

Irene van de Mheen voor de vertaling uit het Spaans van Camila Sosa Villada *Las malas*, De Bezige Bij, €6.050 en de vertaling uit het Catalaans van Eva Baltasar *Permagel, Boulder, Mamut*, Meridiaan, €8.734

Janny Middelbeek-Oortgiesen voor de vertalingen uit het Zweeds van Maria Turtshchaninoff *Arvejord*, Atlas Contact, €10.801 en Lina Wolff *Djävulsgreppet*, Atlas Contact, €6.471 en Johannes Anyuru *Ixelles*, De Geus, €8.960

Niek Miedema voor zijn aandeel in de vertalingen uit het Engels van William Gerhardt *The Polyglots*, Van Maaskant Haun, €7.150 en Hilary Mantel *Learning To Talk*, Meridiaan, €1.837 en Lawrence Durrell *Balthazar (Deel 2 van The Alexandria Quartet)*, Van Maaskant Haun, €3.850 en Hilary Mantel *A Memoir of My Former Self*, Meridiaan, €2.475

Marianne Molenaar voor de vertalingen uit het Noors van Knut Hamsun *En vandrers spiller med sordin*, Oevers, €5.797 en Jon Fosse *Kvitteik*, Oevers, €1.656

Frans van Nes voor de vertaling uit het Estisch van Rein Raud *Täiusliku lause surm*, Pegasus, €4.356 en de vertaling uit het Hongaars van József Debreczeni *Hideg krematórium*, De Arbeiderspers, €4.400

Liesbeth van Nes voor de vertaling uit het Frans van Miguel Bonnefoy *L'inventeur*, De Bezige Bij, €4.463

Michiel Nijenhuis voor de vertalingen uit het Engels van Lesley Parr *The Valley of Lost Secrets*, Ploegsma, €4.513 en David Barclay Moore *The Stars Beneath Our Feet*, Condor, €5.605

Jan de Nijs voor de vertalingen uit het Engels van Andrew Ridker *Hope*, Ambo|Anthos, €12.595 en Elizabeth O'Connor *Whale Fall*, Ambo|Anthos, €3.762

Arjaan van Nimwegen voor zijn aandeel in de vertalingen uit het Engels van Rebecca Makkai *I Have Some Questions for You*, Nieuw Amsterdam, €7.296 en Abraham Verghese *The Covenant of Water*, Meulenhoff, €12.540 en Tommy Orange *Wandering stars*, Meulenhoff, €5.022

Thijs van Nimwegen voor zijn aandeel in de vertalingen uit het Engels van Rebecca Makkai *I Have Some Questions for You*, Nieuw Amsterdam, €7.296 en Abraham Verghese *The Covenant of Water*, Meulenhoff, €12.540 en Tommy Orange *Wandering stars*, Meulenhoff, €5.022

Jelle Noorman voor de vertaling uit het Engels van Nana Kwame Adjei-Brenyah *Chain-Gang All-Stars*, Atlas Contact, €12.957 en de vertaling uit het Frans van Mohamed Mbougar Sarr *De purs hommes*, Atlas Contact, €4.663

Frans Oosterholt voor de vertalingen uit het Catalaans van Blai Bonet *El mar* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Nobelman, €10.013 en Albert Sánchez Piñol *El monstre de Santa Helena*, Nobelman, €8.140 en de vertaling uit het Spaans van Vicente Blasco Ibáñez *Arroz y tartana* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Nobelman, €10.610

Marcel Otten voor de vertalingen uit het IJslands van Jón Kalman Stefánsson *Ýmislegt um risafurur og tímenn*, Ambo|Anthos, €4.834 en *Guli kafbáturinn*, Ambo|Anthos, €10.455

Esther Ottens voor de vertaling uit het Engels van Sarah Everett *The Probability of Everything*, Gottmer, €5.940

Hilde Pach voor de vertaling uit het Hebreeuws van Abraham B. Yehoshua *Habat hajechida*, Wereldbibliotheek, €5.500

Lucy Pijtersen voor de vertaling uit het Noors van Lars Elling *Fyrstene av Finntjern*, Podium, €8.503

Annemart Pilon voor de vertaling uit het Italiaans van Erri De Luca *Non ora, non qui*, HetMoet, €2.079

Ruud van de Plassche voor de vertaling uit het Engels van Massimo Pigliucci *The Quest for Character*, Ten Have, €7.854

Jasper Popma voor de vertaling uit het Zweeds van Nicolas Lunabba *Blir du ledsen om jag dör?*, De Geus, €7.029

Ard Posthuma voor de vertaling uit het Duits van Kurt Tucholsky *Schloss Gripsholm* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Van Oorschot, €6.256

Charlotte Pothuizen voor de vertalingen uit het Pools van Mikołaj Łoziński *Stramer*, Atlas Contact, €10.422 en Marcin Wicha *Rzeczy których nie wyrzucilem*, Koppertnik, €3.718

Lucienne Pruijs voor de vertaling uit het Duits van Ewald Arenz *Die Liebe an miesen Tagen*, Nieuw Amsterdam, €10.140 en haar aandeel in de vertaling uit het Duits van Raphaela Edelbauer *Die Inkommensurablen*, Unieboek | Het Spectrum, €4.716

Annemarie Raas voor de vertaling uit het Fins van Pirkko Saisio *Vastavallo*, De Geus, €3.561

Nadia Ramer voor de vertaling uit het Spaans van Juan Gómez Bárcena *Lo demás es aire*, Wereldbibliotheek, €24.144

Josephine Rijnaarts voor de vertaling uit het Frans van Victor Jestin *La chaleur*, Koppertnik, €2.724 en de vertalingen uit het Duits van Esther Kinsky *Weiter Sehen*, Pluim, €4.796 en Daniel Kehlmann *Lichtspiel*, Querido, €10.935

Charlotte van Rooden voor de vertaling uit het Roemeens van Iulian Bocai *Ciudata și înduioșătoarea viață a lui Priță Barsacu*, De Geus, €3.128

Lucie van Rooijen voor de vertaling uit het Engels van Karl Geary *Juno Loves Legs*, Nieuw Amsterdam, €8.265 en haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Michael Cunningham *Day*, Prometheus, €3.361

Karina van Santen voor haar aandeel in de vertalingen uit het Engels van Claire Dederer *Monsters*:

a Fan's Dilemma, Nijgh & Van Ditmar, €4.730 en Claire-Louise Bennet *Pond*, Koppertnik, €3.047

Lucie Schaap voor de vertaling uit het Engels van Abdulrazak Gurnah *Afterlives*, Meulenhoff, €11.220

Anda Schippers voor de vertaling uit het Engels van Barbara Pym *Less Than Angels*, Van Maaskant Haun, €7.600

Eugenie Schoolderman voor de vertaling uit het Spaans van Ariana Harwicz *Precoz*, Vleugels, €2.474

Hilda Schraa voor de vertalingen uit het Italiaans van Massimo Recalcati *La luce delle stelle morte*, De Bezige Bij, €3.616 en Carlo Greppi *Un uomo di poche parole*, Meulenhoff, €10.659

Roel Schuyt voor de vertaling uit het Albanes van Ismail Kadare *Prilli i thyer*, Querido, €6.483 en *Pallati i ëndrrave*, Querido, €6.100

Jan Sietsma voor de vertalingen uit het Duits van Philip Müller *Sonderbehandlung*, Querido, €8.800 en Robert Musil *Die Verwirrungen des Zöglings Törleß*, Koppertnik, €7.319

Froukje Slofstra voor de vertaling uit het Russisch van Aleksej Salnikov *Petrovy v grippe i vokroeg nego* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Van Oorschot, €11.437

Manon Smits voor de vertalingen uit het Italiaans van Ginevra Lamberti *Tutti dormono nella valle*, Van Oorschot, €6.710 en Elsa Morante *Aracoli*, Wereldbibliotheek, €14.630

Ymke van der Staay voor de vertaling uit het Duits van Annette Kehnelt *Wir konnten auch anders*, Atlas Contact, €4.531

Marian van der Ster voor de vertaling uit het Engels van Jesmyn Ward *Let Us Descend*, Atlas Contact, €7.189

Jan Pieter van der Sterre voor zijn aandeel in de vertalingen uit het Frans van François Fénelon *Les Aventures de Télémaque*, Boom, €11.880 en Louis-Ferdinand Céline *Londres*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, €11.512

Paula Stevens voor de vertalingen uit het Noors van Roy Jacobsen *Bare en mor*, De Bezige Bij, €8.920 en Morten A. Strømsnes *Lumholtz' Gjenferd*, Meridiaan, €16.319

Tjadine Stheeman voor de vertaling uit het Engels van Emma Cline *The Guest*, Lebowsky, €7.920 en haar aandeel in de vertaling uit het Engels van div. auteurs *Fourteen Days*, De Arbeiderspers, €6.820

Annelous Stiggelbout voor de vertaling uit het Chinees van Yu Hua *Wencheng*, De Geus, €21.450

Saskia Taggenbrock voor de vertaling uit het Frans van Constance Debré *Love Me Tender*, De Geus, €3.080

Hester Tollenaar voor de vertaling uit het Frans van Tahar Djaout *Les vigiles*, Jurgen Maas, €6.202

Rob van der Veer voor de vertaling uit het Afrikaans van Elsa Joubert *Spertyd*, Noordboek, €6.688

Ruben Verhasselt voor de vertaling uit het Hebreeuws van Meir Shalev *Al tesapeer leächiecha*, Ambo|Anthos, €7.260

CL Vermeulen voor de hertaling uit het Middelnederlands van Franciscus van den Enden

Kort verhael van Nieuw-Nederlands gelegenheit (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Noordboek, €8.283

Joris Vermeulen voor de vertaling uit het Engels van Nathan Hill *Wellness*, De Bezige Bij, €10.069 en de vertaling uit het Frans van Claire Baglin *En salle*, Pluim, €3.398

Jacqueline Visscher voor de vertaling uit het Spaans van Laura Restrepo *Canción de antiguos amantes*, Wereldbibliotheek, €12.430

Willem Visser voor de vertaling uit het Engels van Alasdair MacIntyre *After Virtue*, Ten Have, €18.249

Annemarie Vlaming voor de vertalingen uit het Duits van Juli Zeh *Zwischen Welten*, Ambo|Anthos, €11.352 en Eva Menasse *Vienna*, Atlas Contact, €12.908

Ronald Vlek voor de vertalingen uit het Engels van Paul Auster *Bloodbath Nation*, De Bezige Bij, €2.860 en *Baumgartner*, De Bezige Bij, €6.050

Pietha de Voogd voor de vertaling uit het Italiaans van Milo Manara *Il nome della rosa*, Prometheus, €990

Lette Vos voor de vertalingen uit het Engels van Leila Mottley *Nightcrawling*, Querido, €10.450 en Sara Baume *handiwork*, Kopernik, €1.958 en *seven steeples*, Kopernik, €4.893 en Josephine W. Johnson *Now in november*, Van Oorschot, €5.417

Martine Vosmaer voor haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Claire-Louise Bennet *Pond*, Kopernik, €3.047

Roos van de Wardt voor de vertaling uit het Engels van Shaun Usher *Letters of Note. Grief*, Podium, €1.947

Maarten van der Werf voor de vertaling uit het Engels van Mary Beard *Emperor of Rome*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, €7.700

Ydelet Westra voor de vertalingen uit het Zweeds van Malin Persson Giolito *I Dina Händer*, De Geus, €10.764 en Håkan Nesser *Det kom ett brev från München*, De Geus, €9.857

Arthur Wevers voor de vertaling uit het Frans van Éléonore Devillepoix *La ville sans vent, tome 2*, Querido, €12.870

Mark Wildschut voor de vertalingen uit het Duits van Bettina Baltschev *Am Rande der Glückseligkeit*, Nieuw Amsterdam, €7.152 en Byung-Chul Han *Vita Contemplativa*, Ten Have, €2.888 en Constantin Brunner *Nachwort zu meinem Testament*, Ten Have, €6.971 en Marcus Willaschek *Kant*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, €12.609

Ine Willems voor de vertaling uit het Engels van Octavia E. Butler *Parable of the Sower*, Signatuur, €5.840

Eva Wissenburg voor de vertalingen uit het Frans van Albert Camus *Noces/L'été*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, €3.740 en Xavier le Clerc *Un homme sans titre*, Vleugels, €2.772 en Jean-Paul Sartre *Morts sans sépulture* (en voor het schrijven van een voor- of nawoord hierbij), Vleugels, €2.004

Martine Woudt voor de vertaling uit het Frans van Muriel Barbery *Une heure de ferveur*, Oevers,

€5.742 en Jean-Baptiste Andrea *Des diables et des saints*, Oevers, €6.710 en haar aandeel in de vertaling uit het Frans van Yambo Ouologuem *Le devoir de violence*, Jurgen Maas, €3.685

Nele Ysebaert voor de vertaling uit het Engels van Susan Taubes *Lament for Julia*, Oevers, €6.721

Michal van Zelm voor de vertalingen uit het Deens van Asta Olivia Nordenhof *Penge på lommen*, Das Mag, €2.945 en Jonas Eika *Efter solen*, Kopernik, €4.446

Starters- en ontwikkelbeurzen vertalers

Met de regeling Ontwikkelbeurs vertalers konden beginnende en ervaren literair vertalers zich professioneel blijven ontwikkelen en hun ambassadeursrol versterken. De hoogte van een ontwikkelbeurs is maximaal € 2.500. Beginnende vertalers vonden echter de stap naar een eerste projectsubsidieaanvraag vaak toch nog groot. Daarom is de regeling Ontwikkelbeurs vertalers in februari 2023 uitgebreid met de Starterbeurzen. Vertalers die aan hun eerste literaire vertaling in het Nederlands of Fries gaan werken kunnen hiermee een beurs ontvangen voor hun debuutvertaling. De hoogte van een startersbeurs is gelijk aan het met de uitgeverij in het modelcontract afgesproken honorarium, tot een maximum van € 5.000.

In 2023 werden er 60 starters- en ontwikkelbeurzen aangevraagd. 58 hiervan werden gehonoreerd en 2 aanvragen werden ingetrokken. 11 aanvragers hebben niet eerder een aanvraag bij het Letterenfonds gedaan (*).

10 beginnende vertalers ontvingen een startersbeurs:

Hannalore Daudeij* voor de vertaling uit het Engels van Sheena Patel *I'm a fan*, Cossee, € 3.994

Mara van Duijn* voor de vertaling uit het Duits van Anne Stern *Drei Tage im August*, Ambo|Anthos, € 5.000

Annet van der Heijden* voor de vertaling uit het Spaans van Alana Portero *La mala costumbre*, Meridiaan, € 1.847

Sandra Jeurissen* voor de vertaling uit het Duits van Claudia Schumacher *Liebe ist gewaltig*, Meulenhoff, € 4.992

Suus van de Kar* voor de vertaling uit het Engels van Judith Butler *Gender Trouble*, Ten Have, € 5.000

Laura Molenaar voor de vertaling uit het IJslands van Auður Jónsdóttir *Stóri skjálfti*, Mozaiek, € 5.000

Det Rijken* voor de vertaling uit het Noors van Morten Strøksnes *Lumholtz' Gjenferd*, Meridiaan, € 5.000

Anna Rottier voor de vertaling uit het Zweeds van Harry Martinson *Aniara*, Wilde aardbeien, € 4.507

Alyssia Sebes voor de vertaling uit het Spaans van Alana Portero *La mala costumbre*, Meridiaan, € 1.847

Diahann van van de Vijver* voor de vertaling uit het Engels van Akwaeke Emezi *You Made a Fool of Death with Your Beauty*, Podium, € 5.000

48 vertalers ontvingen een ontwikkelbeurs:

Ralph Aarnout voor het selecteren en uitbrengen van blogs, € 2.500

Jos den Bekker voor een fragmentvertaling, € 2.500

Ingrid Biesheuvel voor een studiereis en een fragmentvertaling, € 2.500

Yolanda Bloemen voor onderzoek en het schrijven van een artikel, € 2.460

Koen Boelens voor het bouwen van een website en

het schrijven van leesrapporten, € 2.480

Sanne van den Bosch* voor een fragmentvertaling, € 2.450

Jan Robert Braat voor een studiereis en een cursus, € 2.050

Peter Claessens voor een studiereis, € 2.346

Kiki Coumans voor een studiereis, € 2.500

Tessa van Dooren voor een fragmentvertaling, € 2.500

Annet van der Heijden voor coaching en het schrijven van een artikel, € 2.500

Hanneke van der Heijden voor een studiereis en het schrijven van een artikel,

Frank Hendriks voor coaching, € 2.500

Jeanne Holierhoek voor een studiereis, € 1.995

Liesbeth Huijter voor een studiereis, € 650

Peter Huijter voor een fragmentvertaling, € 2.334

Johannes Jonkers voor een fragmentvertaling, € 2.412

Antje Koelewijn* voor een fragmentvertaling, € 1.737

Hellen Kooijman voor het organiseren van een cursus, € 2.360

Frank Lekens voor het schrijven van artikelen, € 2.500

Brenda Lelie* voor een fragmentvertaling, € 2.500

Harrie Lemmens voor het organiseren van een programma rondom vertalingen, € 2.000

Lotte Lentes voor het volgen van een cursus, € 2.375

Karol Lesman voor een fragmentvertaling, € 2.500

Maarten Liebregts voor coaching, € 2.220

Mieke Maassen voor coaching en het schrijven van een artikel, € 2.300

Gertrud Maes voor een studiereis, € 2.000

Mattho Mandersloot voor een studiereis, € 2.500

Silvia Marijnissen voor het maken van promotiemateriaal rondom vertalingen, € 2.500

Nisrine Mbarki voor een fragmentvertaling, € 2.500

Sanne van der Meij voor een studiereis, € 1.250

Anita van der Molen voor coaching, € 2.500

Laura Molenaar voor het volgen van een cursus, € 2.380

Rebekka Hermán Mostert voor een fragmentvertaling, € 2.432

Frans Oosterholt voor een fragmentvertaling, € 2.112

Irma Pieper voor een fragmentvertaling, € 2.500

Annemart Pilon voor een fragmentvertaling, € 2.308

Gitte Postel* voor een studiereis, € 1.900

Charlotte Pothuizen voor het volgen van een cursus, € 1.354

Maike van Rijn voor een studiereis, € 2.500

Charlotte van Rooden voor een studiereis en het schrijven van een leesrapport, € 2.500

Alyssia Sebes voor coaching en het schrijven van een artikel, € 2.500

Jan Sietsma voor een fragmentvertaling, € 2.429

Astrid Staartjes voor een fragmentvertaling, € 2.500

Frans van der Wiel voor een fragmentvertaling, € 2.312

Ine Willems voor een studiereis, €500
Michal van Zelm voor coaching, €900
Miek Zwamborn voor een fragmentvertaling en een studiereis, €2.500

Schwob

De Schwob-regeling biedt ondersteuning aan literaire uitgeverijen die een risicovolle maar belangrijke nieuwe vertaling in het Nederlands willen publiceren. Nederlandse uitgeverijen kunnen voor dergelijke publicaties een bijdrage in de productie- en promotiekosten aanvragen. Daarbij wordt voorrang gegeven aan vertalingen in het Nederlands uit taalgebieden of landen waar géén instituut of fonds bestaat dat voorzieningen kent ter ondersteuning van de vertaalkosten van een boekuitgave.

Bij de beoordeling van de aanvraag spelen onder meer de begroting en de literaire (vertaal)kwaliteit van de voorgelegde 'moderne klassieker' en van de beoogde vertaler een rol. Met dit initiatief wil het Letterenfonds de nieuwsgierigheid naar vertaalde literatuur verbreden en de kwaliteit en diversiteit van literatuur in Nederlandse vertaling ondersteunen.

In 2023 ontving het Letterenfonds 35 aanvragen binnen de Schwob-regeling. Hiervan werden er 27 toegelaten. Er is besloten over de volgende aanvragen:

Cossee voor de uitgave van Lisa Fittko *Mein Weg Über die Pyrenäen. Erinnerungen 1940/41* in vertaling van Michel Bolwerk, €5.004

Cossee voor de uitgave van Olive Schreiner *From Man to Man* in vertaling van Anna Helmers-Dieleman, €7.000

Cossee voor de uitgave van Osamu Dazai *Ningen Shikkaku* in vertaling van Luk Van Haute, €3.807

Das Mag voor de uitgave van Derek Jarman *Modern Nature* in vertaling van Henny Corver en Nico Groen, €6.861

De Arbeiderspers voor de uitgave van Karl Alfred Loeser *Requiem* in vertaling van Peter Claessens, €1.783

De Bezige Bij voor de uitgave van Yuko Tsushima *Yama o hashiru onna* in vertaling van Jacques Westerhoven, €3.205

De Geus voor de uitgave van Brigitte Reimann *Die Geschwister* in vertaling van Jantsje Post en Marianne van Reenen, €3.775

Houtekiet voor de uitgave van Stein Riverton *Jernvognen* in vertaling van Liesbeth Huijter, €0

IJzer voor de uitgave van D.H. Lawrence *Lady Chatterley's Lover* in vertaling van Jolande van der Klis, €0

IJzer voor de uitgave van Maurice G. Dantec *Comme le fantôme d'un jazzman dans la station Mir en déroute* in vertaling van Martijn Buis, €0

Jurgen Maas voor de uitgave van Ghassan Kanafani *Ridjal fi-al-sjams* in vertaling van Djûke Poppinga, €3.851

Jurgen Maas voor de uitgave van Yambo Ouologuem *Le devoir de violence* in vertaling van Martine Woudt en Gertrud Maes, €5.992

Jurgen Maas voor de uitgave van Tahar Djaout *Les vigiles* in vertaling van Hester Tollenaar, €5.607

Jurgen Maas voor de uitgave van Tezer Özlü *Çocukluğun Soğuk Geceleri* in vertaling van Hanneke van der Heijden, €3.400

Kievenaar voor de uitgave van William Gaddis *Carpenter's Gothic* in vertaling van Frank Lekens, €0

Koppertnik voor de uitgave van Ingeborg Bachmann *Todesarten: Malina und unvollendete Romane* in vertaling van Paul Beers, €7.000

Koppertnik voor de uitgave van Robert Musil *Die Verwirrungen des Zöglings Törleß* in vertaling van Jan Sietsma, €5.000

Koppertnik voor de uitgave van Autran Dourado *A Barca dos Homens* in vertaling van Harrie Lemmens, €4.613

Nieuw Amsterdam voor de uitgave van E.M. Forster *Maurice* in vertaling van Lucie van Rooijen, €3.052

Oevers voor de uitgave van Knud Sønderby *De kolde flammer* in vertaling van Femke Muller, €0

Oevers voor de uitgave van Ulrich Alexander Boschwitz *Menschen neben dem Leben* in vertaling van Irene Dirkes, €2.595

Orlando voor de uitgave van Emily Holmes Coleman *The Shutter of Snow* in vertaling van Lisette Graswinckel, €6.601

Orlando voor de uitgave van Sylvia Townsend Warner *Lolly Willows* in vertaling van Ine Willems, €6.927

Querido voor de uitgave van Philip Müller *Sonderbehandlung* in vertaling van Jan Sietsma, €5.020

Signatuur voor de uitgave van Octavia E. Butler *Parable of the Sower* in vertaling van Ine Willems en Reshma Jagernath, €0

Van Maaskant Haun voor de uitgave van Colette *Claudine à Paris* in vertaling van Gerda Baardman, €4.470

Van Maaskant Haun voor de uitgave van William Gerhardie *The Polyglots* in vertaling van Harm Damsma en Niek Miedema, €6.557

Van Oorschot voor de uitgave van Eric Williams *Capitalism & Slavery* in vertaling van Fannah Palmer, €0

Van Oorschot voor de uitgave van Nicola Pugliese *Malacqua* in vertaling van Annemart Pilon, €3.840

Van Oorschot voor de uitgave van Richard Wright *Native Son* in vertaling van Molly van Gelder, €7.000

Van Oorschot voor de uitgave van Josephine W. Johnson *Now in november* in vertaling van Lette Vos, €3.500

Vleugels voor de uitgave van Marcel Schwob *Le livre de Monelle* in vertaling van Katelijne De Vuyst, €1.540

Vleugels voor de uitgave van Raymond Queneau *Le Vol d'Icare* in vertaling van Nathalie Tabury, €3.640

Volt voor de uitgave van Judy Blume *Are You There, God? It's Me, Margaret* in vertaling van Anneke Bok, €2.370

Woord in blik voor de uitgave van Vladimir Korolenko *Dnevnik (1917-1921)* in vertaling van Arie van der Ent, €0

Individuele deskundigheidsbevordering voor vertalers in en uit het Nederlands (i.s.m. het Expertisecentrum Literair Vertalen)

In samenwerking met het Nederlands Letterenfonds en Literatuur Vlaanderen faciliteert het Expertisecentrum Literair Vertalen een tweetal vormen van individuele begeleiding voor literair vertalers gedurende het begin van hun carrière. Beginnende vertalers zonder vertaalopdracht kunnen in aanmerking komen voor een ontwikkelingstraject, waarbij zij met een ervaren vertaler aan de slag gaan met de vertaling van een zelf gekozen kort verhaal of een literair fragment. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de praktische kant van een vertaalloopbaan, met als beoogd resultaat de publicatie in een literair tijdschrift of publicatie van het gekozen boek. Jaarlijks kan slechts een beperkt aantal aanvragen worden gehonoreerd.

Vertalers komen in aanmerking voor een mentoraat als zij beschikken over een (model)contract en aan het begin staan van hun vertaalcarrière. De beginnende vertaler wordt bij het vertalen van een literair werk begeleid door een ervaren vertaler, waarbij het belangrijkste doel is om de opgedane kennis bij deze en volgende vertaalopdrachten in de praktijk te brengen.

Ontwikkelingstrajecten

In 2023 zijn er 37 ontwikkelingstrajecten aangevraagd door vertalers in en uit het Nederlands, waarvan er 13 zijn toegekend. Daarvan zijn 5 projecten in 2023 afgerond (*). Van de aangevraagde ontwikkelingstrajecten kwamen er 18 van vertalers in het Nederlands (9 toegekend) en 19 van vertalers uit het Nederlands (4 toegekend):

vertaler: Annemarije Baars
mentor: Els de Roon Hertoge
titel: *Путь*
auteur: Olga Adamova-Sliozberg
brontaal: Pools

vertaler: Ine de Baerdemaeker
mentor: Tine Poesen
titel: *How We Met: A Memoir of Love and Other Misadventures*
auteur: Huma Qureshi
brontaal: Engels

vertaler: Sterre van Duren
mentor: Eva Wissenburg
titel: *L'amas ardent*
auteur: Yamen Manai
brontaal: Frans

vertaler: Demir Hilbrands*
mentor: Astrid Huisman
titel: *The Growing Season*
auteur: Helen Sedgwick
brontaal: Engels

vertaler: Leyla Ileri
mentor: Hanneke van der Heijden
titel: *Wierook en Tranen*
auteur: Ward Ruyslinck
doeltaal: Turks

vertaler: Florian Kranz*
mentor: Andrea Kluitmann
titel: *Niemand in de stad*
auteur: Philip Huff
doeltaal: Duits

vertaler: Brenda Lelie
mentor: Annelies de hertogh & Sophie Kuiper
titel: *Jelgava 94*
auteur: Jānis Jonevs
brontaal: Lets

vertaler: Alexis Moran*
mentor: Hester Velmans
titel: *Een zee van liefde*
auteur: Pieter Gaudesaboos
doeltaal: Engels

vertaler: David Pfaff
mentor: Elmer Veldkamp
titel: *(Jebi-shimjang)*
auteur: Kim Soom
brontaal: Koreaans

vertaler: Matilde Soliani
mentor: Franco Paris
titel: *Jaguarman*
auteur: Raoul de Jong
doeltaal: Italiaans

vertaler: Jeroen Struive*
mentor: Jan De Meyer
titel: *Liaozhai zhiyi*
auteur: Pu Songling
brontaal: Chinees

vertaler: Els Thant
mentor: Irene van de Mheen
titel: *Las voladoras*
auteur: Mónica Ojeda
brontaal: Spaans

vertaler: Joost Jungsik Vormeer*
mentor: Kitty Pouwels
titel: *The Woman with two Navels and Tales of the Tropical Gothic*
auteur: Nick Joaquin
brontaal: Engels

Mentoraten

In 2023 zijn 9 mentoraten aangevraagd door vertalers in en uit het Nederlands, waarvan er 8 zijn toegekend. Daarvan zijn er 3 in 2023 afgerond (*). Eén mentoraat werd niet in samenwerking met het ELV georganiseerd. Van de toegekende mentoraten zijn er 3 voor vertalers in het Nederlands en 5 voor vertalers uit het Nederlands:

vertaler: Carlijn Brouwer
mentor: Rokus Hofstede
titel: *Cher connard*
auteur: Virginie Despentes
brontaal: Frans
uitgever: De Geus

vertaler: Hannelore Daudeij
mentor: Lisette Graswinckel
titel: *I'm a fan*
auteur: Sheena Patel
brontaal: Engels
uitgever: Cossee

vertaler: Martha Dwi-Susilowati*
(niet i.s.m. met het ELV)
mentor: Maya Liem
titel: *Winarta*
auteur: Basuki Gunawan
doeltaal: Indonesisch

vertaler: Tatiana Glazkova
mentor: Irina Michajlova
titel: *De bange mens*
auteur: Daan Heerma van Voss
doeltaal: Russisch

vertaler: Forough Nayeri*
mentor: Nasim Roshanaei
titel: *Twee vrouwen*
auteur: Harry Mulisch
doeltaal: Farsi

vertaler: Jan Pędziński
mentor: Alicja Oczko
titel: *De Republiek*
auteur: Joost de Vries
doeltaal: Pools

vertaler: Chiara Tissen
mentor: Elly Schippers
titel: *Schönwald*
auteur: Philipp Oehmke
brontaal: Duits
uitgever: Meridiaan

vertaler: Xiaohan Wang*
mentor: Shaogang Cheng
titel: *Terra Ultima*
auteur: Raoul Deleo
doeltaal: Chinees

Algemeen reglement

Vanuit het algemeen reglement zijn in het kader van doel 2, literair vertalen in het Nederlands of Fries, de volgende 2 bijdragen verstrekt:

Universiteit Utrecht (Master Literair Vertalen) voor cursusjaren 2023-2024 en 2024-2025, specifiek voor de intensieve cursus literair vertalen en het Translator in Residence-programma, €10.683
VertalersVakschool (Opleiding Literair Vertalen), voor het tweedejaars vak Creatief schrijven, minisymposia, werkplaatsen en mentoraten, €26.250

Doel 3: Internationaal presenteren en promoten

Translation Grants for Foreign Publishers / Vertaalsubsidies buitenland

Internationale uitgevers kunnen een aanvraag indienen voor een bijdrage (van maximaal 70%) in de vertaalkosten van een oorspronkelijk Nederlands literair werk. Aanvragen kunnen in principe voor de eerste drie vertalingen van het werk van een bepaalde auteur worden ingediend. Bij de beoordeling van de aanvraag spelen de literaire kwaliteit van zowel het boek als van het werk van de beoogde vertaler alsmede de professionaliteit van de buitenlandse uitgever een rol.

Naast de Translation Grants worden incidenteel ook productiesubsidies aan buitenlandse uitgevers verleend en zogenoemde aanvullende honoraria aan literair vertalers uit het Nederlands.

Aan aanvragen voor Translation Grants gaat doorgaans een uitgebreid adviestraject vooraf. In de praktijk worden daarvoor vrijwel uitsluitend kansrijke aanvragen ingediend. In 2023 kwamen 311 aanvragen van buitenlandse uitgevers binnen; het merendeel (292) voldeed aan alle voorwaarden en kon worden gehonoreerd. Hieronder zijn alle besluiten in 2023 gegroepeerd op genre. Daarbij worden achtereenvolgens de aanvragende uitgeverij (land, taal), de oorspronkelijke titel, de vertaler van het werk en het verleende bedrag genoemd.

Beeldverhaal

Anspach (België, Frans) Erik Kriek *De kuil*, Philippe Nihoul, €3.360

Avant-Verlag (Duitsland, Duits) Erik Kriek *De kuil*, Katrin Herzberg, €2.575

Nool Books (Frankrijk, Arabisch) Barbara Stok Vincent, Barbara Bracke, €2.864

Rotasi Books (Indonesië, Indonesisch) Aimée de Jongh *De terugkeer van de wespensdief*, Yanti Mualim, €803

The Hoochie Coochie (Frankrijk, Frans) Marcel Ruijters *Sine qua non*, Laurent Bayer, €2.556

Timof I Cisi Wspólnicy (Polen, Pools) Guido van Driel *I.H.S. In Holland Suburbia 1 & 2*, Olga Niziołek, €3.360

Fictie

A7 Kitap (Turkije, Turks) Hella S. Haasse *Oeroeg*, Çağdaş Gümüşoluk, €1.325

Actes Sud (Frankrijk, Frans) Anna Enquist *Sloop*, Emmanuelle Tardif, €5.236

Alatoran (Azerbeidzjan, Azeri) Hella S. Haasse *De scharlaken stad*, Anar Rahimov, €4.600

ANKH (Noord-Macedonië, Macedonisch) Michiel Stroink *Of ik gek ben*, Eli Doežè (Eli Pujovska), €1.846

Argo (Tsjechië, Tsjechisch) Lucas Rijneveld *Mijn lieve gunsteling*, Veronika Havliková, €1.910

Ático de los Libros (Spanje, Spaans) Eva Meijer *Het*

vogelhuis, Isabel-Clara Lorda Vidal, € 2.170
Aviana (Bulgarije, Bulgaars) Mark H. Stokmans *Land van echo's*, Krasimira Kirova, € 0
Baran (Zweden, Farsi) Kader Abdolah *Het huis van de moskee*, Soheela Sanati, € 5.600
Batzer & Co (Denemarken, Deens) Ilja Leonard Pfeijffer *Grand Hotel Europa*, Lise Bøgh-Sørensen, € 7.452
Borabook (Noord-Macedonië, Macedonisch) Arthur van Schendel *Een Hollandsch drama*, Dejan Dimov, € 2.916
Bourdon (Tsjechië, Tsjechisch) Anjet Daanje *Het lied van ooievaar en dromedaris*, Magda de Bruin-Hüblová, € 5.172
Bunker Books (Spanje, Spaans) Gijs Wilbrink *De beesten*, Catalina Ginard Féron, € 4.368
C.H. Beck (Duitsland, Duits) Gerrit Kouwenaar *Val, bom*, Gregor Seferens, € 2.320
Carbonio (Italië, Italiaans) Tom Hofland *De mensener*, Laura Pignatti, € 2.367
Carl Hanser (Duitsland, Duits) Fien Veldman *Xerox*, Christina Brunnenkamp, € 3.150
Casa Cărții de Știință (Roemenië, Roemeens) Jan Wolkers *Turks fruit*, Oana Marin, € 1.653
Ceylan (Turkije, Turks) Theun de Vries *Het meisje met het rode haar*, Feyzullah Erarslan, € 0
Christian Bourgois (Frankrijk, Frans) Gerbrand Bakker *De kapperszoon*, Françoise Antoine, € 5.150
Colibri (Bulgarije, Bulgaars) Anne Eekhout *Mary*, Maria Encheva, € 3.075
Companhia das Letras (Brazilië, Portugees) Astrid H. Roemer *Over de gekte van een vrouw*, Mariângela Guimarães, € 2.272
Diogenes (Zwitserland, Duits) Peter Zantingh *Tussentijds*, Lisa Mensing, € 2.337
Ditura (Albanië, Albanees) Connie Palmen *Jij zegt het*, Agim Doksani, € 2.520
Doğan Kitap (Turkije, Turks) Marga Minco *Het bittere kruid*, Leyla Ileri, € 0
DuMont (Duitsland, Duits) Jaap Robben *Schemerleven*, Birgit Erdmann, € 4.690
Éditions La Peuplade (Canada, Frans) Tobi Lakmaker *De geschiedenis van mijn seksualiteit*, Daniel Cunin, € 3.616
Edizioni EL (Italië, Italiaans) Anne Frank *Een keuze uit het werk*, Anna Patrucco Becchi, € 2.415
Eikon (Roemenië, Roemeens) Nescio *Een keuze uit het werk*, Jan H. Mysjkin, € 1.830
Ekdoseis Nēsos (Griekenland, Grieks) Tobi Lakmaker *De geschiedenis van mijn seksualiteit*, Margarita Bonatsou, € 1.764
Elif Verlag (Duitsland, Duits) Rob van Essen *Een keuze uit de verhalen*, Ulrich Faure, € 2.572
Elsinor Verlag (Duitsland, Duits) Ries Roowaan *Dood aan de Amstel*, Gerd Busse, € 2.250
FrACTalia (Roemenië, Roemeens) Alma Mathijssen *Ik wil geen hond zijn*, Alexa Stoicescu, € 1.043
Fraktura (Kroatië, Kroatisch) Anne Eekhout *Mary*, Josipa Dvoraček, € 1.799
Freies Geistesleben (Duitsland, Duits) Marianne Philips *Bruiloft in Europa*, Eva Schweikart, € 2.271

Gallimard (Frankrijk, Frans) Jeroen Brouwers *Cliënt E. Busken*, Bertrand Abraham, € 4.012
Gallimard (Frankrijk, Frans) Anne Eekhout *Mary*, Isabelle Rosselin, € 6.304
Gallimard (Frankrijk, Frans) Nynke Smits *Sabina, vrouw van Hadrianus*, Daniel Cunin, € 7.798
Göncöl (Hongarije, Hongaars) Lisa Weeda *Aleksandra*, Orsolya Varga, € 980
Halart (Polen, Pools) Joost de Vries *De republiek*, Jan Pędziński, € 1.140
Hakibbutz Hameuchad (Israël, Hebreeuws) Ferdinand Bordewijk *Karakter*, Ran HaCohen, € 6.250
HarperCollins Germany (Duitsland, Duits) Charles den Tex *De Repair Club*, Simone Schroth, € 4.974
HarperCollins Polska (Polen, Pools) Jacobine van den Hoek *De roos van Napoleon*, Alicja Oczko, € 1.085
Head of Zeus (Verenigd Koninkrijk, Engels) Fien Veldman *Xerox*, Hester Velmans, € 3.904
Héloïse d'Ormesson (Frankrijk, Frans) Sander Kollaard *Uit het leven van een hond*, Daniel Cunin, € 3.018
Hohe Publisher (Ethiopië, Amhaars) Arnon Grunberg *Tirza*, Asnake Tsegaw, € 0
Ikaros (Griekenland, Grieks) Ilja Leonard Pfeijffer *Grand Hotel Europa*, Margarita Bonatsou, € 4.347
Iperborea (Italië, Italiaans) Jeroen Brouwers *Cliënt E. Busken*, Francesco Panzeri, € 2.590
Iperborea (Italië, Italiaans) Kader Abdolah *1001 nacht*, Elisabetta Svaluto Moreolo, € 3.700
Kanon Verlag (Duitsland, Duits) Sander Kollaard *Uit het leven van een hond*, Bettina Bach, € 3.101
Kanon Verlag (Duitsland, Duits) Toon Tellegen *Het verlangen van de egel*, Birgit Erdmann, € 1.687
Klaus Wagenbach (Duitsland, Duits) Wytske Versteeg *Het gouden uur*, Christiane Burkhardt, € 4.060
Klett-Cotta (Duitsland, Duits) Mariken Heitman *Wormmaan*, Christiane Burkhardt, € 3.870
Kustantamo S&S (Finland, Fins) Anne Eekhout *Mary*, Sanna van Leeuwen, € 4.900
Laguna (Servië, Servisch) Pieter Waterdrinker *Tsjaikovskistraat 40*, Mila Vojinović, € 5.141
Les Argonautes (Frankrijk, Frans) Marente de Moor *Foon*, Noëlle Michel, € 6.001
Les éditions du typhon (Frankrijk, Frans) Dola de Jong *En de akker is de wereld*, Mireille Cohendy, € 6.999
Little, Brown Book Group (Verenigd Koninkrijk, Engels) Lale Gül *Ik ga leven*, Kristen Gehrman, € 5.100
Luchterhand (Duitsland, Duits) Anna Enquist *Sloop*, Hanni Ehlers, € 4.687
Makavej Dooel (Noord-Macedonië, Macedonisch) Jan Jacob Slauerhoff *Het leven op aarde*, Eli Doeze (Eli Pujovska), € 0
Makavej Dooel (Noord-Macedonië, Macedonisch) Louis Couperus *De ongelukkige*, Eli Doeze (Eli Pujovska), € 3.896
Makavej Dooel (Noord-Macedonië, Macedonisch)

Jan Jacob Slauerhoff *Schuim en asch*, Eli Doeze (Eli Pujovska), €1.880

Mamdouh Adwan Publishing House (Syrië, Arabisch) Harry Mulisch *De ontdekking van de hemel*, Amina Abed, €10.000

Marjin Kiri (Indonesië, Indonesisch) Basuki Gunawan *Winarta*, Martha Dwi Susilowati, €816

Martina Commerce (Noord-Macedonië, Macedonisch) Frederik van Eeden *Van de koele meren des doods*, Ivona Stojanovska, €0

Martina Commerce (Noord-Macedonië, Macedonisch) Louis Couperus *De boeken der kleine zielen*, Ivona Stojanovska, €4.500

Meav Gayrimenkul Yatirim (Turkije, Turks) Jaap Robben *Biografie van een vlieg*, Erhan Güler, €1.015

Mehri Publication (Nederland, Perzisch) Harry Mulisch *Twee vrouwen*, Forough Nayeri, €2.450

Mladinska knjiga (Slovenië, Sloveens) Hanna Bervoets *Wat wij zagen*, Stana Anželj, €770

Morfemplus (Slovenië, Sloveens) J. Bernlef *Hersenschimmen*, Stana Anželj, €2.160

Naklada Ljevak (Kroatië, Kroatisch) Jeroen Brouwers *Clänt E. Busken*, Svetlana Grubić Samaržija, €1.078

Naklada Ljevak (Kroatië, Kroatisch) Merijn de Boer *De saamhorigheidsgroep*, Svetlana Grubić Samaržija, €1.270

Nemira (Roemenië, Roemeens) Ilja Leonard Pfeijffer *Grand Hotel Europa*, Irina Vasilachi-Anton, €4.200

Nocturna Ediciones (Spanje, Spaans) Thomas Olde Heuvelt *Echo*, Ana Isabel Sánchez Díez, €2.850

Oktaven (Duitsland, Duits) Robbert Welagen *Antoinette*, Rolf Erdorf, €1.746

Ombra (Albanië, Albanees) Gerbrand Bakker *Boven is het stil*, Agim Doksani, €2.761

Paul Zsolnay (Oostenrijk, Duits) Gaea Schoeters *De trofee*, Lisa Mensing, €0

Polirom (Roemenië, Roemeens) Simone van der Vlugt *De kaasfabriek*, Gheorghe Nicolaescu, €1.575

Protea Boekhuis (Zuid-Afrika, Afrikaans) Multatuli *Max Havelaar, of De koffij-veilingen der Nederlandsche Handel-Maatschappij*, Ena Jansen, €5.868

Pushkin Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Anne Eekhout *Mary*, Laura Watkinson, €6.304

Residenz (Oostenrijk, Duits) Astrid H. Roemer *Over de gekte van een vrouw*, Bettina Bach, €6.131

Sakuhinsha (Japan, Japans) Louis Couperus *Het snoer der ontferming*, Yumiko Kunimori, €6.448

Salzgeber (Duitsland, Duits) Jacob Israël de Haan *Pathologieën*, Olaf Knechten, €6.000

Schöffling & Co. (Duitsland, Duits) Otto de Kat *Het uur van de olifant*, Christiane Burkhardt, €1.470

Scribe (Australië, Engels) Gerbrand Bakker *De kaperszoon*, David Colmer, €5.077

Seagull Books (Verenigd Koninkrijk, Engels) Valentijn Hoogenkamp *Antiboy*, Michele Hutchison, €1.181

Shtepia Botuese "Jakup Ceraja" (Kosovo, Albanees) Marcellus Emants *Een nagelaten*

bekenten, Alfred Beka, €2.894

Shtepia Botuese "Jakup Ceraja" (Kosovo, Albanees) Louis Couperus *Noodlot*, Alfred Beka, €1.663

Siltala (Finland, Fins) Herman Koch *Het Koninklijk Huis*, Mari Janatuinen, €0

Spartacus (Noorwegen, Noors) Marga Minco *Het bittere kruid*, Hedda Vormeland, €2.800

Stentor (Denemarken, Deens) Gerard Reve *Werther Nieland*, Birthe Lundsgaard, €1.556

Tochitsa (Bulgarije, Bulgaars) Toon Tellegen *De verjaardag van de eekhoorn*, Boriana Katzarska, €230

Two Lines Press (Verenigde Staten, Engels) Astrid H. Roemer *Gebroken wit*, Lucy Scott, €10.000

Ullstein (Duitsland, Duits) Gijs Wilbrink *De beesten*, Ruth Löbner, €5.600

V.B.Z. (Kroatië, Kroatisch) Anna Enquist *De thuis-komst*, Radovan Lučić, €3.506

Vince (Hongarije, Hongaars) Manon Uphoff *Vallen is als vliegen*, Anikó Daróczy, €1.117

Wallstein (Duitsland, Duits) Lot Vekemans *De verdwenene*, Andrea Kluitmann, €3.373

Weissbooks (Duitsland, Duits) Ananda Serné *Nachtbloei*, Andrea Kluitmann, €2.639

Wintertuin Curaçao (Curaçao, Papiamentu) Ange Jessurun *Faya Lobi*, Ange Jessurun, €0

WorldEditions LLC (Verenigd Koninkrijk, Engels) Jaap Robben *Schemerleven*, David Doherty, €5.320

Kinder- en jeugdliteratuur

Arena (Duitsland, Duits) Mirjam Mous *Otis' redding*, Verena Kiefer, €2.500

AS BIT (Estland, Estisch) Sanne Rooseboom *Het Ministerie van Oplossingen 2*, Vahur Aabrams, €840

Bata press (Noord-Macedonië, Macedonisch) Lieneke Dijkzeul *Aan de bal*, Eli Doeze (Eli Pujovska), €2.309

Beisler (Italië, Italiaans) Anna Woltz *De tunnel*, Anna Patrucco Becchi, €1.578

Black & White Publishing (Verenigd Koninkrijk, Engels) Rima Orië *In het vervloekte hart*, Laura Watkinson, €8.400

Camelozampa (Italië, Italiaans) Enne Koens *Vanaf hier kun je de hele wereld zien*, Olga Amagliani, €1.533

Camelozampa (Italië, Italiaans) Guus Kuijer *De zwarte stenen*, Valentina Freschi, €1.648

Can Çocuk (Turkije, Turks) Anna Woltz *Haaientanden*, Lale Şimşek, €526

Can Çocuk (Turkije, Turks) Annie M.G. Schmidt *Jip en Janneke - Een heel jaar feest*, Mustafa Özen, €1.132

Can Çocuk (Turkije, Turks) Annie M.G. Schmidt *Jip en Janneke - Allemaal dieren*, Mustafa Özen, €1.110

Carlo Gallucci Editore (Italië, Italiaans) Yorick Goldewijk *Films die nergens draaien*, Valentina Freschi, €1.456

Carlsen (Duitsland, Duits) Edward van de Vendel *Rekenen voor je leven*, Sylke Hachmeister, €5.600

Coppenrath (Duitsland, Duits) Mirjam Oldenhavé *Boutje van de rommelberg*, Andrea Kluitmann,

€4.160

Crocus (Oekraïne, Oekraïens) Annet Schaap *Lampje*, Iryna Koval, €2.824

Crocus (Oekraïne, Oekraïens) Annie M.G. Schmidt *Wiplala weer*, Serhiy Sviatenco, €0

Dwie Siostry (Polen, Pools) Sylvia Vanden Heede *Vos en Haas - Waar is het ijs?*, Jadwiga Jędryas, €1.473

Foliant (Kazachstan, Russisch) Joukje Akveld *Een kleine geschiedenis van de mens door dierenogen*, Ekaterina Astakhova, €1.633

Forlaget Bolden (Denemarken, Deens) Yorick Goldewijk *Films die nergens draaien*, Aino Roscher, €1.994

Freies Geistesleben (Duitsland, Duits) Sjoerd Kuiper *Maantje*, Eva Schweikart, €2.647

Gerstenberg (Duitsland, Duits) Enne Koens *Vanaf hier kun je de hele wereld zien*, Andrea Kluitmann, €1.999

Gerstenberg (Duitsland, Duits) Selma Noort *Het kleine huis bij de rivier*, Andrea Kluitmann, €2.023

Gerstenberg (Duitsland, Duits) Astrid Sy Noem *geen namen*, Rolf Erdorf, €6.124

Harper Collins GmbH (Duitsland, Duits) Yorick Goldewijk *Films die nergens draaien*, Sonja Fiedler-Tresp, €2.800

Ibis grafika (Kroatië, Kroatisch) Anna Woltz *Mijn bijzonder rare week met Tess*, Romana Perečinec, €1.105

Il Castoro (Italië, Italiaans) Marlies Slegers *Briefjes voor Pelle*, Valentina Freschi, €2.093

Jiyangsa (Zuid-Korea, Koreaan) Carli Biessels *Tussen Mees en Mol*, Jin-Young Choi, €1.972

Kim Dong Publishing House (Vietnam, Vietnamese) Margaretha van Andel *Verhalen van de Fladdertak*, Anh Thi Ngô, €2.200

L'école des loisirs (Frankrijk, Frans) Edward van de Vendel *Misjka*, Maurice Lomré, €3.920

Lector (Kroatië, Kroatisch) Toon Tellegen *Toen niemand iets te doen had*, Gioia-Ana Ulrich, €1.285

Levine Querido (Verenigde Staten, Engels) Edward van de Vendel *Misjka*, Nancy Forest-Flier, €3.079

Levine Querido (Verenigde Staten, Engels) Marjolijn Hof *De kaarten van madame Petrova*, Bill Nagelkerke, €2.582

Libra kitab (Azerbeidzjan, Azeri) Annie M.G. Schmidt *Floddertje*, Imanyar Quliyev, €775

Makavej Dooel (Noord-Macedonië, Macedonisch) Top Naeff *De tweelingen*, Eli Doežè (Eli Pujovska), €2.892

Makavej Dooel (Noord-Macedonië, Macedonisch) Top Naeff *Schoolidyllen*, Eli Doežè (Eli Pujovska), €2.448

Makavej Dooel (Noord-Macedonië, Macedonisch) Top Naeff *'t Veulen*, Eli Doežè (Eli Pujovska), €3.024

MB Apkabink mènulj (Litouwen, Litouws) Raoul Deleo *Terra Ultima*, Aušra Gudavičūtė, €2.480

Nathan (Frankrijk, Frans) Edward van de Vendel *Rekenen voor je leven*, Adrien Scharff, €2.800

Oktaven (Duitsland, Duits) Pamela Sharon *De geur van groen*, Christiane Burkhardt, €3.259

Pagony (Hongarije, Hongaars) Jan Paul Schutten *Tim de kleine boswachter*, Szabolcs Wekerle, €252

Pagony (Hongarije, Hongaars) Annet Schaap *Lampje*, Andrea Rádai, €1.120

Paris Yayinlari (Turkije, Turks) Jen Minkman *Het boek van voorheen*, Ünver Alibey, €1.000

Patakis (Griekenland, Grieks) Raoul Deleo *Terra Ultima*, Margarita Bonatsou, €3.185

Psichogios (Griekenland, Grieks) Joren van der Voort *Het grote Beroepenboek van Fiep*, Maria Pigada, €2.280

Pushkin Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Annet Schaap *De meisjes*, Laura Watkinson, €2.218

Pushkin Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Yorick Goldewijk *Films die nergens draaien*, Laura Watkinson, €3.325

Ranok (Oekraïne, Oekraïens) André Kuipers *Code rood!*, Iryna Koval, €2.582

Sam Tam Books (Zwitserland, Russisch) Annet Schaap *De meisjes*, Irina Leichenko, €1.114

Sam Tam Books (Zwitserland, Russisch) Marjolijn Hof *De regels van drie*, Ekaterina Assoian, €818

Samokat (Rusland, Russisch) Benny Lindelauf *Hele verhalen voor een halve soldaat*, Ekaterina Assoian, €3.994

Samokat (Rusland, Russisch) Wilma Geldof *Het meisje met de vlechtjes*, Irina Leichenko, €3.032

Sinnos (Italië, Italiaans) Edward van de Vendel *Misjka*, Laura Pignatti, €840

Straarup & Co. (Denemarken, Deens) Pieter Koolwijk *Gozert*, Aino Roscher, €2.034

Strange Forest Publishing (Noord-Macedonië, Macedonisch) Edward van de Vendel *De dagen van de bluegrassliefde*, Eli Doežè (Eli Pujovska), €1.203

Terra Publica (Litouwen, Litouws) Joke van Leeuwen *Toen mijn vader een struik werd*, Birutė Avižinienė-Mumėnaitė, €420

TGM Cultural Development and Distribution (China, Chinees) Raoul Deleo *Terra Ultima*, Wang Xiaohan, €3.220

Urachhaus (Duitsland, Duits) Paul Biegel *De zeven veren van de papegaai*, Eva Schweikart, €1.860

Verbarium (Slowakije, Slowaaks) Annie M.G. Schmidt *Pluk van de Petteflet*, Adam Bžoch, €2.260

Wisdom House (Zuid-Korea, Koreaans) Edward van de Vendel *Rekenen voor je leven*, Shinjae Chung, €0

Yapı Kredi (Turkije, Turks) Annet Schaap *Lampje*, Lale Şimşek, €1.400

Yilin (China, Chinees) Edward van de Vendel *Rekenen voor je leven*, Jing Li, €5.040

Založba Zala (Slovenië, Sloveens) Paul Biegel *De kleine kapitein*, Mateja Seliškar Kenda, €1.938

Zangak-97 (Armenië, Armeens) Paul Biegel *Het sleutelkruid*, Anna Maria Mattaar, €2.608

Kinder- en jeugdliteratuur: non-fictie

Alfabeta (Zweden, Zweeds) Marja Baseler *Het Hersenhotel*, Joakim Sundström, €2.337

Arab Scientific Publishers (Libanon, Arabisch) Geert-Jan Roebbers *Dit was de plastictijd*, Majed Hamid, €3.198

Cassava Republic Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Mylo Freeman *Over dames en tassen*, Mylo Freeman, €725

Edizioni Clichy (Italië, Italiaans) Eva Moraal *Polder*, Olga Amagliani, €2.200

Future Parenting (Taiwan, Complex Chinees) Sarah Garré *Het grote waterboek van zwetende planten tot verwoestende tsunami's*, Jerry Kuo, €1.510

IRHCLI (Iran, Farsi) Marc ter Horst *Palmen op de Noordpool*, Hourzad Attari, €1.890

Lira (Hongarije, Hongaars) Jan Paul Schutten *Het raadsel van alles wat leeft en de stinksokken van Jos Grootjes uit Driel*, Andrea Rádai, €3.686

Luchai (Tianjin) (China, Chinees) Nienke Denekamp *De grote Gauguin Atlas*, Wen Zhang, €1.593

Milan (Frankrijk, Frans) Floor Bal *Dag drol*, Roland Lousberg, €2.375

Odiseja (Servië, Servisch) Bas Haring *Kunstmatige Intelligentie is niet eng*, Nevena Kukoljac, €1.567

Ranok (Oekraïne, Oekraïens) Marc ter Horst *Palmen op de Noordpool*, Oksana Smerek, €0

Rowohlt (Duitsland, Duits) Lotte Stegeman *Ik voel ik voel wat jij niet ziet*, Verena Kiefer, €3.345

Kinder- en jeugdliteratuur: poëzie

Hércules de Ediciones (Spanje, Spaans) Milja Praagman *Magneetje*, María Alonso Seisdedos, €863

Hércules de Ediciones (Spanje, Galicisch) Milja Praagman *Magneetje*, María Alonso Seisdedos, €1.013

Mabuse-Verlag (Duitsland, Duits) Annie M.G. Schmidt *Zwartbessie*, Christian Golusda, €900

Kinder- en jeugdliteratuur: prentenboek

Albin Michel Jeunesse (Frankrijk, Frans) Marije Tolman *Egalus*, Emmanuèle Sandron, €2.025

Artkonekt (Noord-Macedonië, Macedonisch) Jet van Overeem *Victorine*, Maja Lazarevska, €1.275

Artkonekt (Noord-Macedonië, Macedonisch) Claudia Lagermann *Snip*, Maja Lazarevska, €1.275

Beisler (Italië, Italiaans) Thé Tjong-Khing *Jake en de T.rex*, Anna Patrucco Becchi, €1.059

Bohem Press (Duitsland, Duits) Annelies Beck *Gedachten denken*, Rolf Erdorf, €1.888

Bohem Press Italia (Italië, Italiaans) Marc Veerkamp *Beer is nooit alleen*, Olga Amagliani, €1.529

Bohem Press Italia (Italië, Italiaans) Gijs van der Hammen *Kleine wijze wolf*, Olga Amagliani, €1.645

Camelozampa (Italië, Italiaans) Jef Aerts *Groter dan een droom*, Olga Amagliani, €2.318

Can Çocuk (Turkije, Turks) Olaf Koens *Aydin*, Mustafa Özen, €1.423

Dedunna (Sri Lanka, Srilankees) Miriam Bos *Help! Een verrassing!*, Ashani Shalika Ranasinghe, €555

El salmón (Colombia, Spaans) Ángela Peláez-Vargas *De droomreizen van poes Milo*, Ángela Peláez-Vargas, €1.150

entreDos (Spanje, Catalaans) Jan Jutte *Tijger*, Maria Rosich Andreu, €775

entreDos (Spanje, Spaans) Jan Jutte *Tijger*, Maria

Rosich Andreu, €1.000

Freies Geistesleben (Duitsland, Duits) Marc Veerkamp *Beer is nooit alleen*, Rolf Erdorf, €1.485

Gecko Press (Nieuw-Zeeland, Engels) Thé Tjong-Khing *Taart voor iedereen*, n.n., €2.800

Greystone Books (Canada, Engels) Tiny Fisscher *Vogel is dood*, Laura Watkinson, €1.830

Harper Collins GmbH (Duitsland, Duits) Rindert Kromhout *Mevrouw Das en Meneer Ping*, Sonja Fiedler-Tresp, €1.938

Hayalkurdu (Turkije, Turks) Suzan Overmeer *Een bos vol muziek*, Lale Şimşek, €869

Hayalkurdu (Turkije, Turks) Barbara de Wolf *Kleintje*, Lale Şimşek, €536

Il Gatto Verde (Italië, Italiaans) Kim ter Horst *Allemaal anders*, Anna Patrucco Becchi, €1.025

Il Gatto Verde (Italië, Italiaans) Annemarie van Haeringen *Beer is op Vlinder*, Anna Patrucco Becchi, €1.025

IRHCLI (Iran, Farsi) Marjet Huiberts *Ebbie onder de paraplu*, Zohreh Ghaeni, €1.775

IRHCLI (Iran, Farsi) Milja Praagman *Bij jou*, Sara YouseffPour, €1.550

IRHCLI (Iran, Farsi) Marjet Huiberts *Ebbie speelt verstopperij*, Zohreh Ghaeni, €1.775

IRHCLI (Iran, Farsi) Joukje Akveld *De bal*, Zohreh Ghaeni, €1.530

IRHCLI (Iran, Farsi) Bas Kleinhout *Laila*, Zohreh Ghaeni, €1.650

Jacoby & Stuart (Duitsland, Duits) Tiny Fisscher *Vogel is dood*, Nicola Stuart, €1.675

Kagaku-Dojin (Japan, Japans) Bette Westera *Ik wil een wiegje worden, zei de wilg*, Kaori Shiozaki, €2.275

Kagaku-Dojin (Japan, Japans) Tiny Fisscher *Vogel is dood*, Kaori Shiozaki, €2.650

L&PM Editores (Brazilië, Portugees) Mies van Hout *Vriendjes*, Camila Werner, €1.363

L'Agume (Frankrijk, Frans) Victor Engbers *Kapitein Knut en de stomme schaduw*, Myriam Bouzid, €1.475

Levine Querido (Verenigde Staten, Engels) Marije Tolman *Egalus*, David Colmer, €1.150

Maeva (Spanje, Spaans) Levina van Teunenbroek *Het prinsesje zonder stank*, Goedele de Sterck, €0

Majon di Fascegn (Italië, Ladin) Mirjam van Houten *By beppe útfanhûs*, Sabrina Rasom, €2.319

Meav Gayrimenkul Yatirim (Turkije, Turks) Octavie Wolters *Het lied van de spreekw.*, Erhan Güner, €728

Modernista Group AB (Zweden, Zweeds) Magnus Weightman *Welkom thuis, Bever!*, Ingrid Wikén Bonde, €0

Moon1000 (Zuid-Korea, Koreaans) Linde Faas *Ergens in de sneeuw*, Hansang Lee, €1.060

Publishing House of Electronics Industry (China, Chinees) Marja Baseler *Kasteel Hartenstein*, Jiahui Jiang (Jacklyn), €1.725

Rabén & Sjögren (Zweden, Zweeds) Marit Törnqvist *Schildpad en ik*, Marit Törnqvist, €1.420

Rue du Monde (Frankrijk, Frans) Octavie Wolters *Het lied van de spreekw.*, Catherine Tron-Mulder, €3.121

Sakuhokusha (Japan, Japans) Harriët van Reek *Het dierenboekje Mie*, Etsuko Nozaka, € 1.821
Stichting Lezen (Nederland, Oekraïens) Miriam Bos *Help! Een verrassing!*, Iryna Koval, € 5.500
Tak publishing house (Iran, Farsi) Marit Törnqvist *Schildpad en ik*, Hadi Mohammadi, € 2.025
Tokuma Shoten (Japan, Japans) Ed Franck *Panda & Eekhoorn*, Katsura (Katie) Unoki, € 2.800
Widnokrag (Polen, Pools) Edward van de Vendel *Vosje*, Iwona Mączka, € 2.275
Writers' Union Publishing House (Litouwen, Litouws) Jozua Douglas *Het monsterbonsterbulderboek*, Aušra Gudavičūtė, € 1.595
Yapi Kredi (Turkije, Turks) Mies van Hout *Was ik maar ...*, Lale Şimşek, € 535
Yapi Kredi (Turkije, Turks) Mies van Hout *Vrolijk*, Hazel Bilgen, € 460
Yapi Kredi (Turkije, Turks) Mies van Hout *Vriendjes*, Hazel Bilgen, € 460
Založba Zala (Slovenië, Sloveens) Loes Riphagen *Coco kan het!*, Mateja Seliškar Kenda, € 1.025

Non-fictie

Alatoran (Azerbeidzjan, Azeri) Baruch de Spinoza *Theologisch-Politiek Traktaat*, Turgut Garaja, € 2.680
Alatoran (Azerbeidzjan, Azeri) Michiel Krielaars *De klank van de heilstaat*, Anar Rahimov, € 3.104
Argo (Tsjechië, Tsjechisch) Herman Pleij *Dromen van Cocagne*, Radka Smejkalová, € 5.036
Ast (Rusland, Russisch) Daan Heerma van Voss *De bange mens*, Tatyana Glazkova, € 815
Atena Kustannus Oy (Finland, Fins) Israel van Dorsten *Wij waren, ik ben. Weg uit Ruinerwold*, Sanna van Leeuwen, € 4.032
Atmarcadia SL (Spanje, Catalaans) Rob Riemen *Mens worden is een kunst*, Auke Oosterhoff Sanders, € 1.852
Borabook (Noord-Macedonië, Macedonisch) Frederik van Eeden *Een keuze uit het werk*, Ivica Zhuzhelovski, € 3.420
C.H. Beck (Duitsland, Duits) Judith Koelemeijer *Etty Hillesum*, Simone Schroth, € 10.000
Chikumashobo (Japan, Japans) Arthur Brand *De paarden van Hitler*, Kazumi Yasuhara, € 4.501
Chu Chen Books (China, Chinees) Mathieu Lommen *Het boek van het gedrukte boek*, Zeng Dehua, € 1.143
Codice (Italië, Italiaans) Max Nieuwdorp *Wij zijn onze hormonen*, Maria Cristina Coldagelli, € 4.733
Colibri (Bulgarije, Bulgaars) Bregje Hofstede *Slaap vatten*, Maria Encheva, € 2.010
Delius Klasing (Duitsland, Duits) Thomas Olsthoorn *Incroyable!*, René Stein, € 2.940
Ditura (Albanië, Albanees) Jan Brokken *De rechtvaardigen*, Xhimi Lazri, € 4.753
Edition Amikejo (Duitsland, Duits) Raoul de Jong *Jaguarman*, Lotte Hammond, € 4.066
Editores 34 (Brazilië, Portugees) Vincent van Gogh *Een keuze uit de brieven*, Felipe Selvilhano Martinez, € 0
Editores Ayine (Brazilië, Portugees) Frank Westerman *Ingenieurs van de ziel*, Mariângela Guimarães, € 2.414

Európa (Slowakije, Slowaaks) André Jolles *Bezieling en vorm*, Adam Bžoch, € 1.079
Európa (Hongarije, Hongaars) Caroline de Gruyter *Beter wordt het niet*, Tibor Bérczes, € 840
Good Publishing (Taiwan, Complex Chinees) Alec van der Horst *Stad van ideeën*, Jerry Kuo, € 4.522
Greystone Books (Canada, Engels) Bregje Hofstede *Slaap vatten*, Alice Tetley-Paul, € 4.020
Helena History Press (Verenigde Staten, Engels) Jaap Scholten *Drie zakken dameskleding, twee cakes Kyiv en een sniper*, Liz Waters, € 5.040
Helikon (Hongarije, Hongaars) Johan Huizinga *Homo ludens*, Tamás Balogh, € 1.100
Herder (Duitsland, Duits) Hans Luijten *Alles voor Vincent*, Gerd Busse, € 10.000
Historischer Verein für Geldern und Umgegend (Duitsland, Duits) Dolly Verhoeven *Gelderland als zelfstandig graafschap en hertogdom*, Gerd Busse, € 7.000
Hoffmann und Campe (Duitsland, Duits) Max Nieuwdorp *Wij zijn onze hormonen*, Gerd Busse, € 5.421
Hurst & Co. (Verenigd Koninkrijk, Engels) Pauline Terreehorst *Het geheim van de Gucci-koffer*, Brent Annable, € 5.985
Husum Druck- und Verlagsgesellschaft (Duitsland, Duits) Frank Krake *De laatste getuige*, Gregor Seferens, € 4.291
Iperborea (Italië, Italiaans) Frank Westerman *De kosmische komedie*, Claudia Cozzi, € 2.380
Keller Editore (Italië, Italiaans) Philip Dröge *Moederstad*, David Santoro, € 4.236
Komunitas Bambu (Indonesië, Indonesisch) Marjolein van Pagee *Banda*, Achmad Sunjayadi, € 1.201
Lazi Könyvkiadó (Hongarije, Hongaars) Etty Hillesum *Het verstoorde leven*, Judit Gera, € 1.512
L'Harmattan (Frankrijk, Frans) Philo Bregstein *De gestolen tijd*, Myriam Bouzid, € 9.704
Libri (Hongarije, Hongaars) Johan Huizinga *Herfsttij der Middeleeuwen*, Tamás Balogh, € 3.300
Limbakh (Rusland, Russisch) Adriaan van der Weel *De lezende mens*, Ekaterina Assoian, € 3.654
Lind & Co (Zweden, Zweeds) Israel van Dorsten *Wij waren, ik ben. Weg uit Ruinerwold*, Maria Andersson, € 4.579
Locus (Taiwan, Complex Chinees) Carolijn Visser *Selma*, Nakao Eki Pacidal, € 3.809
Luchai (Tianjin) (China, Chinees) Govert Jan Bach *De grote Bach atlas*, Jing Li, € 2.534
MacLehose Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Mathijs Deen *De grenzeloze rivier*, Jane Hedley-Prole, € 4.760
Marginesy (Polen, Pools) Roxane van Iperen *'t Hooge Nest*, Anna Gregorowicz-Metz, € 1.917
Marjin Kiri (Indonesië, Indonesisch) Arjan Onderdenwijngaard *Multatuli leeft in Lebak*, Annisa Ayu Maharani, € 0
Maysaloon (Frankrijk, Arabisch) Maurits Berger *Islam is een sinaasappel*, Rehab Chaker, € 1.166
Morfemplus (Slovenië, Sloveens) Eddy de Wind

Eindstation Auschwitz, Stana Anželj, €2.178
Nottetempo (Italië, Italiaans) Eva Meijer *De grenzen van mijn taal*, Chiara Nardo, €980
Paloma (Turkije, Turks) Roel Verheul *Homo plasticus*, Gül Özlen, €4.445
Pluto Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Tanja Nijmeijer *Tanja Nijmeijer*, Elizabeth Manton, €6.110
Reaktion Books (Verenigd Koninkrijk, Engels) Douwe Draaisma *De man die zijn hoofd verloor*, Jane Hedley-Prole, €4.095
Reaktion Books (Verenigd Koninkrijk, Engels) Geertje Dekkers *Veel, klein en curieus*, Andy Brown, €4.482
Re-velada (Argentinië, Spaans) Maria Sibylla Merian *Metamorphosis insectorum Surinamens of de Verandering der Surinaamse insectenium*, Micaela van Muylem, €3.310
Römerweg (Duitsland, Duits) Thera Coppens *Sophie in Weimar*, Christina Brunnenkamp, €3.143
S. Hirzel Verlag (Duitsland, Duits) Marjan Slob *De lege hemel*, Monika Götze, €3.500
Sefsafa (Egypte, Arabisch) Abram de Swaan *Tegen de vrouwen*, EssamEddin Mamdouh, €3.486
September Publishing (Verenigd Koninkrijk, Engels) Teun Toebe *VerpleegThuis*, Laura Vroomen, €2.958
Siruela (Spanje, Spaans) Max Nieuwdorp *Wij zijn onze hormonen*, Maria Rosich Andreu, €3.506
Social Sciences Academic Press (China, Chinees) Martin Bossenbroek *De boerenoorlog*, Bin Xu, €3.257
Spartacus (Noorwegen, Noors) Max Nieuwdorp *Wij zijn onze hormonen*, Hedda Vormeland, €6.757
Temas de Hoy (Spanje, Spaans) Berthold Gunster *Huh?!*, Maria Rosich Andreu, €0
Typotex (Hongarije, Hongaars) Max Nieuwdorp *Wij zijn onze hormonen*, Tibor Bérczes, €2.703
Tyto Alba (Litouwen, Litouws) Daan Heerma van Voss *De bange mens*, Saulé Rygertaité, €2.118
Ullstein (Duitsland, Duits) Sandra Langereis *Erasmus*, Bärbel Jänicke, €10.000
Univers (Roemenië, Roemeens) Max Nieuwdorp *Wij zijn onze hormonen*, Alexa Stoicescu, €1.715
ViG Zenica (Noord-Macedonië, Macedonisch) Johan Huizinga *Homo ludens*, Gligor Stojkovski, €0
ViG Zenica (Noord-Macedonië, Macedonisch) Johan Huizinga *Een keuze uit het werk*, Biljana Mojsovska, €6.000
Wetlands (Italië, Italiaans) Frank Westerman *Een keuze uit het werk*, Claudia Cozzi, €814

Poëzie

Akademische Verlagsbuchhandlung Friedrich Mauke (Duitsland, Duits) J.C. Bloem *Een keuze uit het werk*, Gerd Busse, €4.640
Aphaia Verlag (Duitsland, Duits) Nachoem M. Wijnberg *Hoe het werkt*, Andreas Gressmann, €8.333
ArabLit Quarterly (Marokko, Arabisch) Nisrine Mbarki *Een keuze uit het werk*, Michele Hutchison, €180
Dauphin (Tsjechië, Tsjechisch) Giovanni della Chiusa

(Johannes van der Sluis) *Ma vlast*, Sylvie Barends Malinovska, €0
Ediciones Nebliplateada (Argentinië, Spaans) Maartje Smits *Als je een meisje bent*, Micaela van Muylem, €3.100
Eloisa Cartonera (Argentinië, Spaans) Maxime Garcia Diaz *Het is warm in de hivemind*, Catalina Cepernic, €3.237
Joker (Italië, Italiaans) Gerrit Achterberg *Een keuze uit het werk*, Giorgio Faggin, €2.794
Kepustakaan Populer Gramedia (Indonesië, Engels) Robin Block *Handleiding voor Ontheemden*, David Colmer, €8.990
L'Arbre de Diane (België, Frans) Simone Atangana Bekono *Hoe de eerste vonken zichtbaar waren*, Kim Andringa, €2.468
offenes feld (Duitsland, Duits) Bianca Boer *Vaste grond*, Gregor Seferens, €3.074
Raffaelli Editore (Italië, Italiaans) Pierre Kemp *Standard-book of classic blacks*, Franco Paris, €1.360
Raffaelli Editore (Italië, Italiaans) Jan Emmens *Autobiografisch woordenboek*, Wouter de Leeuw, €1.600
Rugerup (Duitsland, Duits) Remco Campert *Open ogen*, Marianne Holberg, €2.926
Shoestring Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Toon Tellegen *Een keuze uit het werk*, Judith Wilkinson, €6.200
Suhrkamp (Duitsland, Duits) Lucas Rijnveld *Een keuze uit het werk*, Ruth Löbner, €8.088

Toneel

Alarcos (Cuba, Spaans) div. auteurs *Bloemlezing*, Ronald Brouwer, €720

Daarnaast is aan 8 vertalers van Nederlandse literatuur voor in totaal 12 vertalingen een financiële bijdrage verstrekt als aanvullend honorarium:

Olga Amagliani voor de vertaling van Enne Koen *Vanaf hier kun je de hele wereld zien*, €356
Ekaterina Assoian voor de vertaling van Marjolijn Hof *De regels van drie*, €446
Marcela Cazau voor de vertaling van Marcia Luyten *Maxima Zorreguieta - Moederland*, €584
Jerry Kuo voor de vertaling van Alec van der Horst *Stad van ideeën*, €3.795
Jerry Kuo voor de vertaling van Sarah Garré *Het grote waterboek van zwetende planten tot verwoestende tsunami's*, €527
Jerry Kuo voor de vertaling van Hanna Bervoets *Wat wij zagen*, €557
Irina Leichenko voor de vertaling van Wilma Geldof *Het meisje met de vlechtjes*, €1.802
Radovan Lucic voor de vertaling van Anna Enquist *De thuiskomst*, €3.248
Radovan Lucic voor de vertaling van Tonke Dragt *De brief voor de koning*, €5.166
Radovan Lucic voor de vertaling van Willem Frederik Hermans *Nooit meer slapen*, €1.950

Olivera Petrovic voor de vertaling van Karel van der Leeuw *Chinese filosofie*, €3.100
Maria Leonor Raven-Gama de Oliveira Gomes voor de vertaling van Harrie Lemmens *Licht op Lissabon*, €3.946

Vertalershuis Amsterdam

Vanaf juni 2023 was het Vertalershuis Amsterdam weer beschikbaar voor residenties van vertalers uit het Nederlands. Er werden aan 33 vertalers een beurs voor een verblijf toegekend met een totaalbedrag van €36.455. De vertalers komen uit 17 verschillende landen en vertalen uit het Nederlands in 18 verschillende talen. De gasten werkten aan de volgende titels:

Bettina Bach (Duitsland, Duits), Astrid H. Roemer *Over de gekte van een vrouw*
Tibor Berczes (Hongarije, Hongaars), Roderik Six *Vloed*
Margarita Bonatsou (Griekenland, Grieks), Ilja Leonard Pfeiffer *Grand Hotel Europa*
Gerd Busse (Duitsland, Duits), Willem Elsschot *Tsjip*
Adam Bžoch (Slowakije, Slowaaks), André Jolles *Bezieling en vorm*
Daniel Cunin (België, Frans), Tobi Lakmaker *De geschiedenis van mijn seksualiteit*
Aneta Dantcheva (Bulgarije, Bulgaars), Anna Woltz *Mijn bijzonder rare week met Tess*
Anikó Daroczi (Hongarije, Hongaars), Manon Uphoff *Vallen is als vliegen*
Maria Encheva (Bulgarije, Bulgaars), Lucas Rijneveld *Mijn lieve gunsteling*
Rolf Erdorf (Duitsland, Duits), Robbert Welagen *Het verdwijnen van Robbert*
Ulrich Faure (Duitsland, Duits), Anjet Daanje *De herinnerde soldaat*
Judit Gera (Hongarije, Hongaars), Etty Hillesum *Het verstoorde leven*
Cati Ginard (Spanje, Spaans), Gijs Wilbrink *De Beesten*
Ran HaCohen (Israël, Hebreeuws), Anna Enquist *Sloop*
Per Holmer (Zweden, Zweeds), Hugo Clause *De mensen hiernaast*
Olov Hyllienmark (Zweden, Zweeds), J.J. Voskuil *Het bureau*
Bärbel Jänicke (Duitsland, Duits), Adwin de Kluiver *Niemandslaan*
Hazim Kamaledin (België, Arabisch), div. auteurs *Een boek voor jou*
Olaf Knechten (Duitsland, Duits), Jacob Israël de Haan *Pathologiën: de ondergangen van Johan van Vere de With*
Isabel Lorda Vidal (Spanje, Spaans), Ger Groot *De geest uit de fles*
Lisa Mensing (Duitsland, Duits), Geertjan de Vught *Fonkelrozen*
Jihie Moon (Zuid-Korea, Koreaans), Hendrik Hamel *Het Journael van Hendrik Hamel (Verhaal van het vergaan van het jacht de Sperwer)*
Olga Niziolek (Polen, Pools), Anne Eekhout *Mary*
Jelica Novakovic-Lopusina (Servië, Servisch), Het Schilderboek *Karel van Mander*
Francesco Panzeri (Italië, Italiaans), Jeroen Brouwers *Cliënt E. Busken*
Franco Paris (Italië, Italiaans), Hadewijch *Liederen*

Mateja Seliškar (Slovenië, Sloveens), Martin Michael Driessen *Rivieren*

Radka Smejkalova (Tsjechië, Tsjechisch), Herman Pleij *Dromen van Cognac*

Anita Srebnik (Slovenië, Slowaaks), een boek over receptie van de Nederlandstalige literatuur in voormalig Joegoslavië

Alexa Stoicescu (Roemenië, Roemeens), Max Nieuwdorp *Wij zijn onze hormonen*

Elisabetta Svaluto (Italië, Italiaans), Matthijs Deen *De grenzeloze rivier*

Hedda Vormeland (Noorwegen, Noors), Lucas Rijneveld *Het verdriet van Sigi F.*

Stefan Wiczorek (Duitsland, Duits), Thomas Möhlmann *Ik was een hond*

Reiskosten buitenland (promotiereis)

Met de regeling Reiskosten buitenland stelt het Letterenfonds bijdragen in de reiskosten beschikbaar voor de deelname van Nederlands- of Friestalige schrijvers aan literaire programma's, manifestaties en/of promotionele activiteiten in het buitenland ter promotie van vertaald eigen werk. Ook voor literair vertalers uit het Nederlands kunnen ter promotie van deze werken reiskosten worden vergoed. De subsidies worden aangevraagd door de buitenlandse organisator. Omwille van de herkenbaarheid van het doel van de promotiereis zijn hieronder de namen van de auteurs vet gezet (in plaats van die van de aanvrager). In aanloop naar de het gastlandschap op de Leipziger Buchmesse 2024 is de regeling uitgebreid en worden bij promotiereizen naar Duitsland in sommige gevallen naast de reiskosten ook de verblijfskosten vergoed.

In 2023 is over 66 aanvragen voor een promotiereis besloten. Elk van deze aanvragen voldeed aan de voorwaarden en kon worden toegekend:

11 januari – 25 februari 2023: ter promotie van de Duitse vertaling van *Aleksandra* van **Lisa Weeda** is een tour opgezet in o.a. Berlijn, Keulen en Leipzig, €1.347

11–14 januari 2023: **Lisa Weeda** reist naar Berlijn om de Duitse vertaling van *Aleksandra* te promoten, €186

14–14 januari 2023: **Anneke Brassinga** reist naar Berlijn voor een speciale herdenkingsavond voor Duitse vertaalster Rosemarie Still, €145

8–18 maart 2023: **Teun Toebe** reist langs Duitse steden voor lezingen ter promotie van de vertaling van *VerpleegThuis*, €433

8–12 maart 2023: **Elle van Rijn** reist naar São Paulo en neemt deel aan festival Palavras: Lentas da Cidade ter promotie van haar in het Portugees vertaalde roman *De crèche*, €818

14–15 maart 2023: **Lale Gül** reist naar Eupen en Eschweiler ter promotie van de Duitse vertaling van *Ik ga leven*, €546

17–18 maart 2023: **Jan Brokken** reist naar Milaan voor festival I Boreali, ter promotie van de Italiaanse vertalingen van onder andere *Stedevaart* en *De rechtvaardigen*, €260

23–24 maart 2023: **Sanne de Boer** reist naar Bremen ter promotie van de Duitse vertaling van *Mafiopoli*, €203

28 maart – 4 april 2023: **David Barnouw** reist langs Italiaanse steden ter promotie van de Italiaanse vertaling van *Het fenomeen Anne Frank*, €640

29 maart – 1 april 2023: **Gerbrand Bakker** reist naar Barcelona voor de boekpresentatie van de Spaanse en Catalaanse edities van *De kapperszoon* en voor een persconferentie en interviews op radio en televisie, €350

29 maart – 1 april 2023: **Jan Brokken** reist naar Tirana ter promotie van twee recent in het Albanees vertaalde boeken, *Baltische zielen* en *In het huis van*

de dichter, €570

30 maart – 2 april 2023: **Aimée de Jongh** en **Typex** reizen naar Krakau voor het Małopolska Comics Festival ter promotie van de Poolse vertalingen van respectievelijk *Dagen van Zand* en *Andy*, €958

30 maart – 2 april 2023: **Barbara Stok** is aanwezig op Ficomic 2023 in Barcelona ter promotie van de Spaanse vertaling van *De filosoof, de hond en de bruiloft*, €406

1–2 april 2023: **Erik Kriek** reist naar het MoCCA Arts Festival in New York ter promotie van de Engelse vertaling van *De balling*, €623

10–13 april 2023: **Jente Posthuma** reist naar Barcelona en Madrid ter promotie van de Spaanse vertaling van *Waar ik liever niet aan denk*, €360

16–17 april 2023: **Anne Eekhout** en **Gijs Wilbrink** treden op tijdens de openingsavond van de London Book Fair en presenteren hun romans *Mary* en *De beesten*, €800

28–29 april 2023: **Nachoem Wijnberg** reist naar de Leipziger Buchmesse ter promotie van zijn in het Duits vertaalde dichtbundel *Jüdische Gedichte*, €483

30–30 april 2023: **Paul Binnerts** presenteert de Duitse vertaling van *Het leugenlabyrint* op de Leipziger Buchmesse, €243

7 mei 2023: **Jan Paul Schutten** doet online mee met een boekpresentatie in een boekhandel in Tokyo ter promotie van de Japanse vertaling van *Binnenstebuiten*, €500

10–13 mei 2023: **Nina Siegal** reist naar New York voor het PEN World Voices Festival, waar ze de Engelse editie van *De vergeten dagboeken* presenteert, €1.070

11–18 mei 2023: **Marente de Moor** reist door Frankrijk en treedt onder andere op in Montpellier tijdens het Comédie du livre festival ter promotie van de Franse vertaling van *De Nederlandse maagd*, €512

11 mei – 20 juni 2023: **Ange Jessurun** woont op Curaçao en reist langs diverse Nederlandse steden ter promotie van haar roman *Faya Lobi*, €1.034

11–14 mei 2023: **Valentijn Hoogenkamp** neemt deel aan het Debutantenfestival in Kiel met redacteur Mariska Kortie, €300

25–28 mei 2023: **Frenk Meeuwsen** en **Guido van Driel** reizen naar Warschau voor het Warsaw of Comics Festival ter promotie van respectievelijk *Zen zonder meester* en *I.H.S. In Holland Suburbia 1 & 2*, €963

8–10 juni 2023: **Peter van Dongen** reist naar het Comic-Festival in München ter promotie van de Duitse vertaling van *Rampokan*, €425

9–16 juni 2023: **Radna Fabias** en **Dean Bowen** treden op tijdens het 24. Poesiefestival Berlin, €2.500

12–15 juni 2023: **Tobi Lakmaker** reist naar Trondheim en Oslo ter promotie van de Noorse vertaling van *De geschiedenis van mijn seksualiteit*, €679

23–25 juni 2023: **Raoul de Jong** reist naar Toulouse ter promotie van de Franse vertaling van *Jaguarman*, €594

23–25 juni 2023: **Radna Fabias** reist naar festival Poetry on the Road in Bremen ter promotie van de Duitse vertaling van haar dichtbundel *Habitus*, €208

28 juni – 15 juli 2023: **Jaap Blonk** reist naar Honduras voor poëziefestival Festival Internacional de poesía, canto y narrativa “Tegus si canta”, waar hij workshops, lezingen en optredens geeft, €1.684

30 juni – 2 juli 2023: **Marente de Moor** reist naar literair festival Le Château se Livre voor lezingen om-trent de Franse vertaling van *De Nederlandse maagd*, €160

10 juli – 7 augustus 2023: **Annemarié van Niekerk** reist naar Zuid-Afrika voor een festival, lezingen en interviews ter promotie van de verschijning van *Onder 'n bloedrooi hemel: Liefde en geweld in Suid-Afrika*, €2.323

12–13 juli 2023: **Sanne de Boer** reist naar Kleve en Leverkusen voor de promotie van haar boek *'Ndrangheta* in het kader van de Literarischer Sommer, €384

15–21 juli 2023: **Simon van der Geest** reist naar München voor de promotie van de Duitse vertaling van zijn boek *Het werkstuk* tijdens The White Ravens Festival for International Children's and Youth Literature 2023, €300

8–23 augustus 2023: **Ange Jessurun** reist naar Suriname om haar recent verschenen roman *Faya Lobi* te promoten tijdens interviews en boekpresentaties, €480

23–25 augustus 2023: **Valentijn Hoogenkamp** en **Simone Atangana Bekono** treden op tijdens de Lange Nacht der Niederländisch-Flämisches Literatur in het Literarisches Colloquium Berlin, €839

4–23 september 2023: in plaats van reiskosten vergoedt het Letterenfonds bij hoge uitzondering diverse promotiekosten van de Turkse vertaling van *Selectie gedichten* van **Simon Vinkenoog**, €1.500

28 september – 1 oktober 2023: **Milo van Bokkum** presenteert de Hongaarse vertaling van zijn boek *Grensstreken* op het Budapest International Book Festival, €376

29 september – 1 oktober 2023: **Tobi Lakmaker** reist eind september naar de Gothenborg Book Fair om de verschijning van de vertaling van *De geschiedenis van mijn seksualiteit* te promoten, €171

29 september – 1 oktober 2023: **Lale Gül** reist naar Ljubljana ter promotie van de Sloveense vertaling van *Ik ga leven* en geeft workshops, interviews en lezingen, €375

30 september – 5 oktober 2023: **Frank Westerman** gaat op promotietour naar o.a. Ferrara, Belluno en Triëst ter gelegenheid van de recente Italiaanse vertaling van *De kosmische komedie*, €438

3–6 oktober 2023: **Merijn de Boer** reist naar Zagreb ter promotie van de Kroatische vertaling van *De saamhorigheidsgroep*, inclusief een boekpresentatie, interview en een evenement met 200 scholieren, €502

11–12 oktober 2023: **Jan Paul Schutten** promoot tijdens de Europese Kinder- und Jugendbuchmesse zijn boek *Das Weltall* met drie

optredens, €197

12–15 oktober 2023: **Frenk Meeuwse**n reist naar Brno voor het International Comic Art Festival KOMA en presenteert daar de Tsjechische vertaling van *Zen zonder meester*, €230

23–30 oktober 2023: **Pieter van Os** maakt een tour door drie Amerikaanse steden om de Engelse vertaling van *Liever mens dan dier* te promoten, €1.388

24–28 oktober 2023: **Kader Abdolah** reist naar Palermo en naar Nordic Festival in andere Italiaanse steden, ter gelegenheid van de vertaling van *1001 nacht*, €621

26–26 oktober 2023: **Sam Garrett** neemt deel aan een symposium in Gent over het werk van auteur Lieve Joris, €134

26–26 oktober 2023: **Geert Mak** neemt deel aan het symposium over Lieve Joris in Gent en verzorgt een laudatio, €210

31 oktober – 6 november 2023: **Milan Hulsing** reist naar het Cairo Comix-festival waar hij tijdens interviews, signeersessies en optredens de nieuwe Arabische editie van *Stad van klei* presenteert, €769

31–31 oktober 2023: **Arnon Grunberg** presenteert de Duitse vertaling van *Gstaad 95-98* in het Literaturhaus Hannover, €65

1–3 november 2023: **Anne Eekhout** reist door het Verenigd Koninkrijk ter promotie van de Engelse verschijning van *Mary*, €1.212

3–10 november 2023: **Jan Brokken** geeft boekpresentaties in Bergamo, Vicenza, Verona en Rovereto naar aanleiding van de Italiaanse vertaling van zijn boek *De tuinen van Buitenzorg*, €420

4–5 november 2023: **Maarten Asscher** reist naar het literatuurfestival Globale in Bremen ter gelegenheid van de Duitse vertaling van *Een huis in Engeland*, €266

8–10 november 2023: **Sanne de Boer** verzorgt een lezing over *Ndrangheta* bij het Deutsch-Italienische Gesellschaft in Lübeck, €194

8–11 november 2023: vertalers **Bo-Elise Brummelkamp** en **David McKay** nemen deel aan het Emerging Translator Mentorship Program van de American Literary Translators Association in Tuscon, €2.765

11 november – 30 april 2024: **Benny Lindelauf** reist naar Dresden om aanwezig te zijn bij de première van 'De kok en de halve soldaat', een theaterbewerking van zijn boek *Hele verhalen voor een halve soldaat*, €231

16–19 november 2023: **Jan Brokken** reist naar Milaan en La Spezia ter promotie van de Italiaanse vertaling van *De tuinen van Buitenzorg*, €298

16–16 november 2023: **Erik Lindner** draagt gedichten voor in Londen tijdens een avond van de Shuffle Poetry Series in Covent Garden, €148

18–18 november 2023: **Sanne de Boer** verzorgt een lezing over *Ndrangheta* bij het Deutsch-Italienische Gesellschaft in Osnabrück, €36

19 november – 1 december 2023: **Mineke Schipper** reist naar India voor lezingen en een boekhandelstour ter promotie van de vertaling van *Heuvels van het*

paradijs. Een geschiedenis van macht en onmacht, €1.800

20–27 november 2023: **Jan Paul Schutten** reist naar Japan voor een uitvoerig programma om zijn recente titels te promoten, met o.a. een optreden op het Literature Festival in Tokyo, voordrachten en een kranteninterview, €2.000

24–26 november 2023: **Iduna Paalman** treedt op tijdens het 2023 Kolkata International Poetry Festival, met lezingen op verschillende historische plekken in de stad en optredens met andere dichters, €2.190

5–7 december 2023: **Radna Fabias** reist naar het Stockholm International Poetry Festival om op verschillende podia voor te dragen uit *Habitus*, €510

8–10 december 2023: **Jan Brokken** reist naar boekenbeurs Più Libri Più Liberi in Rome ter promotie van de Italiaanse vertaling van *De tuinen van Buitenzorg*, €169

13–15 december 2023: **Gerda Blees** treedt op tijdens de Belgrade Book Fair waar zij de Servische vertaling van *Wij zijn licht* presenteert, €671

15–19 december 2023: **Joost Oomen** presenteert de Italiaanse vertaling van *De zon als hij valt* tijdens optredens in Milaan en Turijn, €300

Algemeen reglement

Vanuit het algemeen reglement is in het kader van doel 3, internationaal presenteren en promoten, één subsidie toegekend:

ProBiblio voor de Airport Library op Schiphol, waar internationale reizigers kennis kunnen maken met Nederlandse literatuur en cultuur, €155.000

Doel 4: Overig en Projectsubsidies OCW

Algemeen reglement

Vanuit het algemeen reglement zijn tot slot nog de volgende subsidies toegekend:

CEEBP (Central and East European Book Projects) voor bureau- en huisvestingskosten, €5.000

Stichting CPNB voor de Boekenweek van Jongeren 2023, zowel de campagne als de schooltournee Literatour, €25.000

Stichting CPNB voor een influencercampagne bij de Boekenweek van Jongeren, €15.000

Stichting CPNB voor de organisatie van de Filter Vertaalprijs 2023 voor kinder- en jeugdboeken en een bijbehorende podcastserie, €7.500

Het Dolhuys | museum van de geest voor het cultuurprogramma Boekendubbelganger van het Museum van de Geest voor jongeren van 8 tot 27 jaar, €15.000

Film By the Sea voor de literaire randprogrammering van Film By the Sea 2023 in Vlissingen, €5.000

De Gids voor het honorarium van de Gidslezing in oktober 2023, €3.000

Stichting Mores.online voor de activiteiten in 2022 en 2023 t.b.v. het stimuleren van een veilige werkomgeving in de culturele sector, €20.000

Uitgeverij Nijgh & Van Ditmar voor het literair programma rond de in 2023 overleden schrijver Dubravka Ugrešić, €4.000

Stichting Ons Erfdeel voor de speciale publicatie *België – Nederland van toen en straks - Waar staan ze voor in 2050 en waar stonden ze toen?* van tijdschrift *de lage landen* n.a.v. het staatsbezoek van het Nederlands Koninklijk Echtpaar aan België, €5.000

De Schrijverscentrale voor de actie Boek een Dichter, die onderdeel is van de Poëzieweek, €7.500

Frida Vogels ontving een overbruggingssubsidie, €7.500

Stage Cultuur inclusief

Het Nederlands Letterenfonds is penvoerder namens de gezamenlijke rijkscultuurfondsen voor de subsidies in het kader van de Arbeidsmarktagenda. Hieronder valt ook de regeling Stage Cultuur Inclusief. De regeling Stage Cultuur Inclusief wordt uitgevoerd door Binoq Atana.

Culturele organisaties kunnen gebruikmaken van het platform Stage Cultuur Inclusief voor het plaatsen van vacatures voor stage- en startersplekken. Het platform is bedoeld om de instroom van divers talent te bevorderen. Organisaties die via het platform succesvol stageplekken invullen, kunnen per stagiair een subsidie van €1.000 ontvangen. In 2023 zijn de 28 subsidies toegekend aan de volgende 21 organisaties:

Art-S-Cool voor een stagiair marketing en communicatie, €1.000

Badriah Hamelink voor een stagiair back office, €1.000

Badriah Hamelink voor twee stagiairs curatoriaal assistent en creative writer, €2.000

Circus Andersom voor een stagiair grafisch ontwerpen, €1.000

Common Frames voor een stagiair filmeducatie, €1.000

Dynamisch Archief voor een stagiair datacurator podiumkunsten, €1.000

GrachtenGalerie Utrecht voor twee stagiairs grafisch, €2.000

Koninklijk Theater Carré voor een stagiair operatiens, €1.000

Koninklijk Theater Carré voor een stagiair marketing en communicatie, €1.000

Mediamatic voor twee stagiairs productie, €2.000

Nieuw Dakota voor een stagiair allround, €1.000

NOORDWOORD voor een stagiair programmering, €1.000

Stichting Museum de Voorde voor een stagiair onderzoek, €1.000

Stichting SPRING voor een stagiair productie, €1.000

TextielMuseum voor een stagiair geschiedenis, €1.000

The Beach voor twee stagiairs social design, €2.000

The Grey Space voor een stagiair marketing en promotie, €1.000

The One Minutes voor twee stagiairs curatie, €2.000

The One Minutes voor een stagiair publiciteit, €1.000

ZID Theater voor een stagiair PR en communicatie, €1.000

Zone2Source voor drie stagiairs communicatie en productie, €3.000

Projectsubsidie Leesbevordering

In december 2023 ontving het Letterenfonds van OCW extra middelen ten behoeve van leesbevordering. Reeds twee organisaties ontvingen een subsidie uit dit budget:

Stichting Biblione voor honoraria, illustraties, vertaal-, productie- en distributiekosten, rechten en promotie van een tweetalig babyboek in drie edities (Papiamentu/Nederlands, Papiamentu/Nederlands, Engels/Nederlands) van Mylo Freeman, €71.960

Stichting Exploitatie Bloemhof Curaçao voor honoraria, illustraties, redactie-, productie- en distributiekosten, lesmateriaal en website rondom het jeugdboek *Kompa Nanzi* (Uitgeverij Levendig), samengesteld door Elodie Heloise, €75.000

Impulsbeurs startende literaire makers

In november 2022 stelde OCW extra budget beschikbaar om startende culturele makers, die door de coronapandemie extra hard zijn geraakt, de kans te bieden om hun eerste stappen in het professionele veld te zetten. De tijdelijke Impulsregeling voor startende literaire makers van het Letterenfonds opende in juni 2023. Hiermee konden startende schrijvers in alle genres een vast bedrag van €3.000 aanvragen om te investeren in publieksbereik, eigen ontwikkeling of het opbouwen van een professioneel netwerk.

Om in aanmerking te komen voor een impulsbeurs moest een aanvrager een projectsubsidie hebben ontvangen van het Letterenfonds, dan wel hebben opgetreden op een door het fonds gesubsidieerd evenement, gepubliceerd zijn in een door het fonds ondersteund literair tijdschrift of deelgenomen hebben aan een talentontwikkelingsprogramma als het Slow Writing Lab of #NieuweStukken.

In totaal kwamen er 120 aanvragen binnen, waarvan er 114 werden toegekend. Hiermee werd het volledige budget van €342.000 besteed. Voor 44 aanvragers was dit de eerste keer dat ze een aanvraag bij het Letterenfonds indienden (*).

De schrijvers die een beurs van €3.000 ontvingen zijn:

Pelumi Adejumo
Alara Adilow
Obe Alkema
Siham Amghar
Mahat Arab
Lev Avitan*
Zanyar Aziz
Sanne van Balen
Sunni Lamin Barrow*
Patrick Bassant
Kim Bekkers*
Yousra Benfquih*
Benzokarim
Tamar Berends
Mirthe Berentsen*
Charlotte de Beus*
Houda Bibouda
Fiep van Bodegom*
Ine Boermans
Sanne de Boer
Esmé van den Boom*
Nancy Bosmans*
Dean Bowen
Marthe van Bronkhorst*
Luan Buleshkaj
Koen Caris
Rutger Cornets de Groot
Renske Marike van Dijk*
Dorien Dijkhuis
Mirthe van Doornik
Julia de Dreu

Hasret Emine
McKenna Faulkner*
Babeth Fonchie Fotchind
Steff Geelen*
Willemijn van den Geest*
Annemieke Gerrist
Ziji Giji
Dafne Gotink*
Esha Guy Hadjadj
Gijs van der Hammen
Noura Harrath*
Souad Hatrouf*
Mo Hersi*
Corinne Heyrman
Beryl Ho*
Emma van Hooff
Valentijn Hoogenkamp
Luuk Imhann
Sabrina Ingabire
Janneke Jansen
Sanne Kabalt*
Maria Kager*
Asha Karami
Arjan Keene
Manu van Kersbergen
Lieke Kézér
Lotte Kok
Tinka van der Kooij*
Jolanda Kooijmans*
Falun Ellie Koos
Lotte Krakkers*
Robin Kramer
Will Kranendonk
Katja Kreukels
Anna van der Kruis
Selin Kuşçu
Wietse Leenders
Sandro van der Leeuw*
Meike Legêne
Jenny Lindhout
Preston Losack*
Kathy Mathys
Nisrine Mbarki
Emma van Meyeren
Myrte van der Molen
Esma Moukhtar
Simon Mulder
Hamed A. Nadoshan
Moze Naél
Hendrik de Pecker*
Tjeerd Posthuma
Fabienne Rachmadiev
Sholeh Rezazadeh
Nazrina Rodjan*
Pris Roos*
Anne Sanderling*
Anne Schepers*
Coco Schrijber
Betül Şefika*
Machteld Siegmann
Merel van Slobbe

Eise Ivo Smit*
Loren Snel*
Esther Sprikkelman
Eva Maria Staal
Jan van Tienen
Tyche Tjebbes
Fien Veldman*
Frides van de Ven*
Suehaylee Vergouwen
Anne Marijn Voorhorst*
Roos Voorhorst*
Nadia de Vries
Robbie Wallin*
Helen Weeres*
Jan Wester
Ralph Winedt*
Dorien de Wit
Pete Wu
Daniëlle Zawadi
Gwen van der Zwan
Femke Zwiep*
Moni Zwitterloot*

Daarnaast werden vanuit de impuls gelden drie 'extra muros' Slow Writing Lab-beurzen toegekend aan talentvolle literaire makers. Deze beurzen zijn voor een belangrijk deel bestemd voor begeleiding/coaching en verdere ontwikkeling.

Lev Avitan onder begeleiding van o.a. Nilay Ceber en Mirthe Hartland, €7.000

Xillan Macrooy onder begeleiding van Edward van de Vendel, €7.000

Sharona Maguette Diop onder begeleiding van Jenny Mijnhijmer, Esmé Wekker en Chantal van Rooijen, €7.000

Tot slot ontving één organisatie vanuit de impuls gelden een subsidie van het Letterenfonds:

DeBuren voor een residentie in Parijs voor jong schrijftalent uit Nederland en Vlaanderen, €8.000

Bijlage 5: Adviseurs, externe lezers en klankbordgroepen

De Raad van advies kan uit maximaal vijftig mensen bestaan. Bij elkaar vormen zij de pool van deskundigen die adviseren over subsidieaanvragen; uit de Raad van advies worden per regeling adviescommissies gevormd. De leden van de Raad van advies worden in principe benoemd voor twee jaar, met de mogelijkheid van herbenoeming voor twee jaar (zie paragraaf 6.1 van dit jaarverslag).

In 2023 zijn in de Raad van advies 8 nieuwe leden aangesteld: Jesse van Amelsvoort, Dirk Bertels, Yolanda Bloemen, Hilde Keteleer, Nienke van Leverink, Anouk Prins, Tonya Sudiono en Dominique van Varsseveld.

Op 31 december 2023 liep de termijn af van 10 leden: Hein Aalders, Harm Damsma, Kim Liebrand, Willemijn Lindhout, Marita Mathijssen, Vincent Merckx, Marringje Pajmans, Janneke Siebelink, Diederik van Werven en Lies Wijnterp. Per 2024 beginnen 18 nieuwe leden: Ruben Arnhem, Jan Baeke, Maartje Beukers, Anneke Brassinga, Anna Eble, Lieneke Frerichs, Hélène Gelèns, Renate Heru Utomo, Cees Koster, Tia Nutters, Miriam Piters, Roos de Ridder, Bart Slijper, Hans Van Rompaey, Jan Vantoortelboom, Marc Vekemans, Johannes Verwoerd en Floor Zijlstra.

In deze bijlage worden achtereenvolgens de (neven)functies van de leden van de Raad van advies genoemd en daarna per regeling de samenstelling van de betreffende adviescommissie. Bij sommige regelingen wordt daarnaast ook gebruik gemaakt van externe lezers; de namen van deze externe adviseurs worden vervolgens per regeling genoemd. Tot slot zijn de leden van de zogenaamde klankbordgroepen vermeld: zij adviseren het Letterenfonds bij de samenstelling van de brochures voor internationale uitgeverijen.

Samenstelling, (neven)functies en rooster van aftreden Raad van advies per 31 december 2023

Hein Aalders (1957), benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar

is neerlandicus, publicist en hoofdredacteur van het literair-historische tijdschrift *De Parelduiker*. Van 2007 tot 2012 was hij redacteur literatuur bij Uitgeverij Bas Lubberhuizen. In 2005 promoveerde hij op de poëzieopvattingen van J. Slauerhoff (*Van ellende edel. De criticus Slauerhoff over het dichterschap*). Sedertdien publiceert hij tal van letterkundige artikelen en boeken, en bezorgde hij een bloemlezing, een brievenboek en, samen met Menno Voskuil, de nieuwe editie van de *Verzamelde gedichten* en het *Verzameld proza* van Slauerhoff. Met Hans Keller maakte hij drie documentaires, resp. over de Italiaanse schrijvers Cesare Pavese, Giorgio Bassani en Curzio Malaparte. Thans werkt hij aan een biografie van de Nederlandse schrijver-diplomaat F.C. Terborgh.

Jesse van Amelsvoort (1992), benoemd tot 1 januari 2025, herbenoembaar

is docent moderne Europese letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam en redacteur van Armada. Tijdschrift voor wereldliteratuur. Zijn onderzoek richt zich op de dialoog die kunst en literatuur aangaan met bredere maatschappelijke kwesties, waarbij hij in het bijzonder aandacht besteedt aan de klimaatcrisis en post- en dekoloniale stemmen. In 2021 promoveerde hij op een proefschrift over hedendaagse minderheidsliteratuur in Europa en was als gastonderzoeker verbonden aan Stockholm Universitet en het Recovering Voices programma van de Smithsonian Institution National Museum of Natural History te Washington, D.C. Van zijn hand verscheen bij uitgeverij Bornmeer *Loft en lân. Gesprekken over Tsjëbbe Hettinga* (2021).

Dirk Bertels (1972), benoemd tot 1 januari 2025, herbenoembaar

is een ervaren Creative Director van innovatieve projecten in de culturele, wetenschappelijke en commerciële sector. Hij ontwerpt en ontwikkelt new-media installaties en ruimtes waarin hij design en technologie als artistiek medium gebruikt om complexe informatie en maatschappelijke vraagstukken invoelbaar te maken voor een breed publiek. Zo creëert hij nieuwe manieren voor mensen om de wereld om hen heen te verkennen, te begrijpen en te veranderen. Dirk heeft gewerkt voor/met o.a. Tropenmuseum Amsterdam, VOC Data Experience, National Museum of Qatar, Titanic Experience Belfast, Nemo Science Center, Antoni van Leeuwenhoek ziekenhuis, M-museum Leuven, Museum voor Natuurwetenschappen Brussel, Rijksmuseum Boerhaave, Philips Museum, Nederlandse Veteranendag, The Movie Mirror, Eye filmmuseum, Huygens ING, Puzzling Poetry, Leeuwarden Europese Culturele Hoofdstad en Louvre Abu Dhabi. Op dit moment werkt Dirk aan

internationale projecten bij Tellart. Daarvoor was hij Creative Partner en oprichter van Studio Louter (vanaf 2012) en Studio Bertels (vanaf 2020).

Yolanda Bloemen (1955), benoemd tot 1 januari 2025, herbenoembaar

is slavist, literair vertaler en uitgever (van Uitgeverij Plantage). Zij vertaalt uit het Russisch en Italiaans en schrijft over literatuur, vertaalpraktijk en Russische actualiteit. Met de vertaalgroep Hompsy van Wijk houdt ze zich bezig met het vertalen van modern Russisch toneelwerk.

Siebe Bluijs, benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar

is literatuurwetenschapper met een expertise in media en literaire vernieuwing. Hij is als postdoctoraal onderzoeker verbonden aan de Universiteit van Tilburg, waar hij onderzoek doet naar digitale literatuur uit Nederland en Vlaanderen. Zijn proefschrift, voltooid aan de Universiteit Gent, schijnt licht op het naoorlogse literaire hoorspel in de Lage Landen. Hij voltooide Film- en Literatuurwetenschap en Literary Studies aan de Universiteit Leiden en behaalde een diploma Grafisch Ontwerp aan de KABK in Den Haag. Met Lars Bernaerts stelde hij *Luisterrijk der letteren: Hoorspel en literatuur in Nederland en Vlaanderen* (Academia Press, 2019) samen. Met Inge Arteel, Lars Bernaerts en Pim Verhulst maakte hij de bundel *Tuning in to the Neo-Avant-Garde: Experimental Radio Plays in the Postwar Period* (Manchester University Press, 2021).

Sophia Blyden, benoemd tot 1 januari 2026, niet herbenoembaar

is schrijver, dichter, redacteur en programmamaker. Ze is werkzaam als redacteur bij Brommer op zee: het boekenprogramma van de VPRO. In 2017 richtte ze het feminist platform Stories of Womanhood op, waarmee ze persoonlijke verhalen rondom 'vrouw zijn' een creatief podium biedt. Na de masteropleiding Moderne Nederlandse Letterkunde te hebben afgerond in 2018 is ze werkzaam geweest als programmamaker voor diverse literaire festivals. Met haar eigen poëzie en proza staat ze op podia door het hele land en publiceerde ze onder andere in *Deux*, *Ex Machina* en *nY-magazine*.

Wil Boesten, benoemd tot 1 januari 2026, niet herbenoembaar

werkt als romanschrijver en vertaler Duits. Recent vertaalde hij werk van Albert Vigoleis Thelen en Rüdiger Safranski. Hij is de auteur van drie romans (*Atlas Contact*), publiceerde in diverse literaire en culturele tijdschriften en schreef de verhalenbundel *The Giant Everywhere*, die de basis vormt voor het gelijknamige jazz&literatuur podiumprogramma. Hij geeft les aan de Vertalersvakschool en verzorgde mentoraten voor het Expertisecentrum Literair Vertalen. Ook zat hij in het bestuur en de redactie van diverse culturele stichtingen. De Duitse taal kreeg

hij als bonustaal ingegoten tijdens zijn opvoeding, opgeleid werd hij als leraar Nederlands.

Erica van Boven, benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar

werkte tot 2018 als hoogleraar Letterkunde aan de Open Universiteit en tot 2017 als hoofddocent moderne Nederlandse letterkunde aan de RUG. Zij publiceerde boeken en artikelen over tal van onderwerpen uit de Nederlandse literatuur van de twintigste eeuw, met het accent op publieksliteratuur, literaire kritiek en gender. Tot 2017 leidde zij het NWO-project *Dutch Middlebrow Literature 1930-1940*. Zij bekleedde vele bestuurs- en adviesfuncties: bij de Jan Campert-Stichting, het Literatuurmuseum, de Stichting Jaarlijkse Literatuurprijs voor fictie en non-fictie en het Prins Bernhard Cultuurfonds, en was lid van literaire jury's: Constantijn Huygensprijs, F. Bordewijkprijs, Jan Greshoffprijs, Librisprijs, P.C. Hooftprijs.

Ricardo Burgzorg (Paramaribo, 1959), benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar

heeft jarenlange ervaring op het gebied van (inter) nationaal cultuurbeleid door zijn functies bij: de Raad voor Cultuur, de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur, ATANA, het Fonds Podiumkunsten en diverse andere overheidsfondsen, waaronder het Nederlands Filmfonds en het Nederlands Letterenfonds. Als toezichthouder was hij lid van de RvT van Musical Makers en de RvC van Mobile Arts (de Parade). Sinds 2023 is hij lid Raad van Toezicht van Stichting Bosse Nova (Theaterfestival Boulevard). Vanuit zijn bedrijf über blick initieerde en produceerde hij onder andere *My first Art Collection*, het Indian Film Festival The Hague. Zijn huidige initiatief is het project *Draden van ons Nederlandse slavernijverleden*.

Harm Damsma, benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar

is literair vertaler en werkt als zodanig al meer dan vijftientig jaar nauw samen met vriend en collega Niek Miedema. Samen vertaalden zij, naast werk van eigentijdse schrijvers zoals David Mitchell, Hilary Mantel en Colson Whitehead, verschillende klassiekers, waaronder *Ivanhoe* van Walter Scott, *A Clockwork Orange* van Anthony Burgess en *Lord of the Flies* van William Golding. In 2016 ontving hij, samen met Miedema, voor hun oeuvre de Nederlands Letterenfonds Vertaalprijs. Als solist vertaalde Damsma werk van onder meer James Purdy, Peter Matthiesen en James Baldwin. Vanaf 1990 tot 2000 was Damsma docent Vertalen Engels-Nederlands aan het Instituut voor Vertaalwetenschap van de UVA. Van huis uit is Damsma echter Neerlandicus, die voordat hij het roer van zijn loopbaan drastisch omgooide en Vertaalwetenschap ging studeren, leraar Nederlands was in het voortgezet onderwijs, en daarna wetenschappelijk medewerker aan het Nederlands Instituut van de Universiteit van Groningen. In die tijd publiceerde hij, samen met collega Jan Griffioen,

o.a. de vakdidactische handboeken Zeggenschap en Tegenspraak.

Judith Eiselin (1970), benoemd tot 1 januari 2026, niet herbenoembaar

is criticus en publicist. Ze schrijft sinds 1993 voor *NRC Handelsblad* over literatuur en kunst. Na tien jaar als kinderboekenrecensent beoordeelt zij nu vooral Nederlandstalige fictie. Ze schrijft ook voor andere periodieken. Daarnaast heeft ze een vijftiental kinder- en jeugdboeken gepubliceerd en een roman bij diverse uitgeverijen. Een dag per week werkt ze op een biologische markt in een paddenstoelenkraam. Ze zat in de loop der jaren in diverse jury's zoals van de Libris Literatuur Prijs, de Gouden Uil voor Jeugdliteratuur, de Bob den Uylprijs en de Theo Thijssenprijs. Ze heeft Nederlands gestudeerd in Amsterdam met als specialisatie zowel Moderne als Historische Letterkunde.

Mojdeh Feili, benoemd tot 1 januari 2026, niet herbenoembaar

is schrijver, redacteur, boekrecensent en programmamaker. Na de masteropleiding English Literature in a Visual Culture te hebben afgerond in 2018 is ze werkzaam geweest als marketing- en publiciteitsmedewerker bij een uitgeverij en als verkoper in een boekwinkel. Inmiddels schrijft ze voornamelijk zelf, onder meer voor Het Parool, Oneworld, Storytel, Dipsaus and Lilith Magazine. In 2021 werd haar verhaal 'Zeemeermens' gepubliceerd in de bundel *Damn Horny* en in 2020 verscheen haar verhaal 'Eindelijk als Alice' in de bundel *De goede immigrant*. Daarnaast werkt ze mee aan diverse literaire festivals en culturele programma's.

Hilde Keteleer (1955), benoemd tot 1 januari 2025, herbenoembaar

is auteur, literair vertaler uit het Duits en het Frans en schrijfdocent. Ze was van 2012 tot 2016 voorzitter van de adviescommissie Tijdschriften bij Literatuur Vlaanderen. Bij de Wereldbibliotheek publiceerde ze de dichtbundels *Al wat winter is en waar* en *Deuren*, bij uitgeverij Vrijdag de romans *Puinvrouw in Berlijn* en *Omheind* en bij Uitgeverij P de dichtbundels *Weg van de tijd*, *Vormen van verdwijnen* en *Mea Culpa*. Ze vertaalt zowel poëzie als proza voor diverse Nederlandse en Vlaamse uitgevers en voor een aantal tijdschriften. Jongste vertalingen: *Beeldenraper*, uit het werk van de Belgische dichter des vaderlands Carl Norac, en *Requiem*s van R.M. Rilke. Ze begeleidt literatuurgroepen, met name van de bibliotheek Morsel en van dasKULTURforum Antwerpen, en gaf in 2023 het vak literair vertalen uit het Duits aan de Universiteit Antwerpen.

Siuli Ko, benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar

is creative producer en programmeur in de digitale cultuur, nieuwe media, en kunst & technologie. Met haar bedrijf K.O. Productions ondersteunt zij

diverse multidisciplinaire kunstprojecten en makers bij de conceptontwikkeling, fondsenwerving en het projectmanagement. Sinds 2023 werkt zij als curator voor het mediakunsthuis Schemerlicht in Nijmegen. Ook werkt zij als programmeur bij het Maritiem Museum Rotterdam. Daarnaast werkt zij als subsidieadviseur voor Cultuurloket DigitALL. Siuli Ko is lid van de adviescommissie voor de regeling Talentontwikkeling voor het Stimuleringsfonds Creative Industrie en tevens lid van de domeincommissie Interactive & Games voor de Nederlandse Audiovisuele Producenten Alliantie (NAPA).

Nienke van Leverink (1987), benoemd tot 1 januari 2025, herbenoembaar

is buitenpromovendus moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit Leiden, waar ze onderzoek doet naar de representatie van trauma in het oeuvre van Marcel Möring. Verder werkt ze als eindredacteur voor de Volkskrant en geeft ze les aan de Schrijversvakschool Amsterdam. In het verleden heeft ze gewerkt voor uitgeverij Atlas Contact, uitgeverij Pluim, literair tijdschrift De Optimist, feministisch schrijverscollectief Fixdit en de VSB Poëzieprijs. In 2017 publiceerde ze met Xandra Schutte *Queer*, een bloemlezing van naoorlogse Nederlandstalige lhbt-literatuur.

Kim Liebrand (1981), benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar

is literair vertaler Zweeds en IJslands. Ze vertaalde werk van o.a. Tove Jansson, Oddný Eir Ævarsdóttir en Jonas Gardell. Zij is werkzaam bij de Openbare Bibliotheek Gelderland Zuid, aanvankelijk als klantadviseur en sinds september als adviseur media. Eerder werkte ze onder meer als fondsredacteur bij Uitgeverij De Geus en als redacteur voor literair productiehuis Wintertuin. Ze studeerde Scandinavische talen en culturen in Groningen, Stockholm en Reykjavik en deed de master Redacteur/editor in Amsterdam.

Willemijn Lindhout (1976), benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar

werkt als zelfstandig redacteur voor diverse auteurs en uitgeverijen. De afgelopen negen jaar was ze in dienst van uitgeverij Podium, waar ze de vaste redacteur was van een groot aantal Nederlandse schrijvers in uiteenlopende genres. Ook maakte ze deel uit van de Redactieraad van *Hollands Maandblad* en zat ze in de jury van WriteNow! Hiernaast is ze een van de oprichters van de stichting Lamoer, een talkshow over boeken. Eerder werkte ze als bureau-redacteur voor uitgeverij Atlas. Ze studeerde aan de UvA (master Redacteur/editor, cum laude) en aan de RUG (Nederlandse taal- en letterkunde en Communicatiekunde).

Marita Mathijssen, benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar

is emeritus hoogleraar Nederlandse Letterkunde aan

de Universiteit van Amsterdam. Zij is gespecialiseerd in de negentiende eeuw en schreef daarover vele studies. Verder is zij bekend als Mulisch-kenner en bezorger van de poëzie van Hans Faverey. Ze publiceert geregeld in *NRC Handelsblad* en *de Volkskrant*. Haar werken, zoals de biografie *Jacob van Lennep. Een bezielde schavuit* (2018) en *L: de lezer van de 19de eeuw* (2021), zijn zeer gunstig ontvangen. Zij was betrokken bij de oprichting en het bestuur van diverse literaire of culturele podia. Zij studeerde Nederlandse taal- en letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam en promoveerde aan de Universiteit van Utrecht. Zij is als bestuurslid verbonden aan de Stichting Ons Erfdeel (onbezoldigd).

Arjen van Meijgaard (1973), benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar

staat sinds 2012 voor de klas, op dit moment is hij docent Nederlands en onderbouwcoördinator aan de School voor Jong Talent van het Koninklijk Conservatorium. Daarvoor werkte hij als onderwijscoördinator aan de Universiteit Leiden, docent NT2 en boekverkoper. Hij zit in de redactie van literair platform Elders Literair en schrijft recensies voor Tzum en NBD/Biblion. In Utrecht studeerde hij Nederlandse taal- en letterkunde en hij liep stage aan de Universiteit van Coimbra. In 2013 haalde hij zijn Educatieve master in Leiden. Hij publiceerde korte verhalen in o.a. *Extaze*, *Deus Ex Machina* en *De Tweede Ronde*. In oktober 2017 verscheen zijn debuutroman *We hebben alles bij ons*. Zijn tweede roman *De laatste klanken van Icarus* verscheen in 2022 en in 2023 de bundel *Pretpark Paradijs* en andere verhalen.

Vincent Merckx (1987), benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar

werkt als redacteur op de nieuwsdienst van de Vlaamse openbare omroep VRT. Hij combineert een passie voor digital storytelling met zijn liefde voor journalistiek én fictie. Sinds 2011 bouwde Vincent Merckx een bloeiende online community uit rond het werk van de Belgische conflictjournalist Rudi Vranckx. Hij is eindredacteur van de podcast *Vranckx & Byloo* en won met zijn multimediale longreads de Belfius Persprijs en de titel van Meesterverteller van de Stichting Verhalende Journalistiek. Twee jaar lang doceerde hij het vak 'Scrollytelling' aan KASK en Arteveldehogeschool in Gent. Hij schreef kortverhalen voor de magazines *Tirade* en *SLANG* en debuteerde in 2017 met de roman *De man die niet schoot* (Uitgeverij Lannoo).

Marrigje Pajmans (1981), benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar

is literatuurwetenschapper, gespecialiseerd in de vroegmoderne periode, die ze bestudeert vanuit hedendaagse dekoloniserende en ecokritische perspectieven. Ze werkt als universitair docent Nederlandse letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Ze verricht onderzoek naar afwijkende

stemmen in vroegmoderne discoursen over kolonialisme en slavernij. In haar proefschrift *Dichter bij de waarheid* (2010) demonstreert ze met Foucaults begrip 'parrhesia' (waarheid spreken) hoe Vondel politieke conflicten in de Republiek dramatiseerde in zijn treurspelen. Daarnaast is Pajmans actief geweest voor ArtEZ, als redacteur bij Uitgeverij Boom en als programmeur bij Perdu. Ze is jurylid geweest voor de VSB Poëzieprijs (2016) en de Librisprijs (2017) en werkt als adviseur voor het AFK.

Anouk Prins (1984), benoemd tot 1 januari 2025, herbenoembaar

werkt als adviseur development en filantropie bij de Bibliotheek Utrecht. De afgelopen twaalf jaar werkte zij als programmeur en producent van vele literaire en cultureel educatieve evenementen. Ze was als Hoofd Programma's bij Stichting Passionate Bulkboek o.a. verantwoordelijk voor de organisatie van de Dag van de Literatuur, de Inktaap, Jonge Jury, Write Now! en Geen Daden Maar Woorden Festival. Daarvoor was zij projectleider van het International Literature Festival Utrecht bij het Literatuurhuis. Ook werkte zij mee aan evenementen als de Nacht van de Poëzie en Literaire Meesters.

Henk Pröpper (1958), benoemd tot 1 januari 2026, niet herbenoembaar

is schrijver en essayist, publiceerde recent *Hartslag 27* (De Bezige Bij, 2021) en *Het woord en het beeld* (Terras, 2021). Eerder was hij directeur-uitgever van De Bezige Bij en A.W. Bruna (2011-2016), directeur van het Nederlands Letterenfonds en het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds (2003-2011) en directeur van het Institut néerlandais in Parijs (1998-2003). Daarnaast werkt(e) hij voor talrijke kranten, weekbladen en literaire tijdschriften. Momenteel schrijft hij voor de *Volkskrant*, *Terras* en *De Nederlandse Boekengids*. Hij bekleedde vele bestuursfuncties in de culturele sector (o.a. De Gouden Ganzenvaar) en is nu onder meer voorzitter van de Martinus Nijhoffprijs en lid van de aanstellingscommissie voor de Raad voor Cultuur.

Femke Schavemaker (1973), benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar

werkt als zelfstandig copywriter/creatief strateeg in advertising. Ze was voorheen creatief directeur bij o.a. LBi. Ze won verschillende (inter)nationale prijzen voor haar digitale werk, waaronder The Webbys. In 2017 verscheen haar debuutroman *Karkas* bij Nijgh en Van Ditmar. Femke studeerde Filosofie in Amsterdam. Later volgde ze enige tijd de schrijfopleiding aan de Rietveld Academie.

Janneke Siebelink, benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar

is werkzaam als samensteller van het boekenprogramma van De Uitmarkt, en als moderator/interviewer doet ze wat ze in al haar werk belangrijk vindt: inspireren en auteurs en lezers met elkaar verbinden.

Daarnaast is ze betrokken bij Renew The Book - Innovation Award en de CPNB. In 2021 zal haar eerste roman verschijnen bij Ambo Anthos. Hiervoor werkte ze ruim zesenhalf jaar als hoofdredacteur boeken bij bol.com en richtte het platform lees.bol.com op. In deze hoedanigheid had ze zitting in de Boekenraad van de *Volkskrant*, schreef ze voor verschillende media, schoof ze regelmatig aan bij *Tijd voor Max* en maakte ze deel uit van verschillende jury's waaronder *Write Now!*. Ook schreef ze familiebiografieën en werkte ze bij verschillende uitgeverijen. Siebelink is columnist voor *Libelle*, en in het voorjaar van 2022 verschijnt haar debuutroman *Soms sneeuwt het in april* bij Ambo|Anthos. Ze studeerde aan de Frederik Muller Academie.

Tonya Sudiono, benoemd tot 1 januari 2025, herbenoembaar

is journalist en communicatiespecialist. Ze schrijft over kunst, digitale technologie en inclusie als kunstrecensent voor NRC en als cultuur-columnist voor Lilith Magazine. Daarnaast is ze manager communicatie & kennisdeling bij Cultuurloket DigitALL. Tonya was jurylid voor journalistieke prijs De Tegel 2022 in de categorie Audio/Podcast. Eerder was ze bestuurslid Vers in de Pers (Nederlandse Vereniging van Journalisten). Ze studeerde Nederlandse taal en cultuur (BA) en Wijsbegeerte (BA en MA) aan de Universiteit van Amsterdam.

Manon Uphoff, benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar

is een Nederlandstalige auteur van romans, verhalenbundels, essays en novellen. In 2019 verscheen haar roman *Vallen is als vliegen*, die werd bekroond met de driejaarlijkse Charlotte Köhlerprijs voor proza. Zij is lid en medeoprichter van het schrijverscollectief FixDit dat zich inzet voor meer diversiteit in de letteren, de canon en het onderwijs. Ze is bestuurslid van de Anna Bijns Stichting, bestuurslid van de MdNL, jurylid van de jaarlijkse Joost Zwagerman Essaysprijs en jurylid van de Jan Hanlo Essaysprijs 2021. Ze was bestuursvoorzitter van PEN. Zij is tevens werkzaam als scenarioschrijver en zelfstandig schrijfdocent.

Dominique van Varsseveld (Groningen, 1982), benoemd tot 1 januari 2025, herbenoembaar

is redacteur bij OVT, het VPRO-programma over de onvoltooid verleden tijd, en journalist en recensent voor de cultuurredactie van NRC. Ze was gastcurator van de tentoonstelling Surinaamse Schrijvers in Het Literatuurmuseum, zat twee termijnen in de jury van de Boekenbon Literatuurprijs, schreef het essay voor de Prix de Rome Beeldende Kunst 2023 en publiceerde korte verhalen in De Revisor, Extra Extra Magazine en de jubileumbundel van Winternachten-Writers Unlimited.

Jabik Veenbaas (1959), benoemd tot 1 januari 2026, niet herbenoembaar

is schrijver, dichter, vertaler en filosoof. Hij

publiceerde acht Nederlands- en Friestalige dichtbundels, drie Friestalige verhalenbundels en drie Nederlands- en Friestalige essaybundels. Verder publiceerde hij tal van vertalingen, vooral van filosofisch werk en poëzie. Zijn essaybundel *De Verlichting als kraamkamer* stond in 2014 op de shortlist voor de Socrates Wisselbeker. In 1999 ontving hij de Obe Postma Prijs van de provincie Fryslân, voor zijn vertaling van *Van het Friese land en het Friese leven* van Obe Postma. Met Willem Visser ontving hij in 2011 de Filter-vertaalprijs, voor de vertaling van *Kritiek van het oordeelsvermogen* van Immanuel Kant.

Wyske Versteeg, benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar

schrijft romans (*Het gouden uur*; *Grime*; *Quarantaine*; *Boy*; *De Wezenlozen*) en non-fictie (*Verdwijnpunt*; *Dit is geen Dakloze*). Haar werk is vertaald in negen talen en werd onder andere bekroond met de BNG Literatuurprijs en de Frans Kellendonkprijs. Ze is redactielid van literair tijdschrift *De Gids*. Ook doceert ze romanschrijven bij de Schrijversvakschool. Voorheen gaf ze les op ArtEZ. Naast haar literaire werk is Versteeg gepromoveerd politicoloog. Ze werkt geregeld voor diverse Nederlandse universiteiten.

Geertjan de Vugt (1985), benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar

is journalist en de biograaf van Hans Faverey. Hij was acht jaar lang als Coördinator Wetenschap & Kunst werkzaam bij de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Hij schrijft over poëzie en Duitstalige literatuur voor de *Volkskrant*. In 2015 promoveerde hij cum laude op een proefschrift over de opkomst van politiek dandyisme en was als literatuurwetenschapper verbonden aan de University of Wisconsin-Madison, Princeton University en het Internationales Forschungszentrum Kulturwissenschaften in Wenen. Hij vertaalde non-fictie uit het Engels en het Duits. In 2018 publiceerde hij *Political Dandyism in Literature and Art: Genealogy of a Paradigm* (Palgrave Macmillan). In 2023 verscheen bij Uitgeverij Van Oorschot zijn Nederlandstalig debuut: *Fonkelrozen. Over vingerafdrukken*.

Katelijne De Vuyst (1958), benoemd tot 1 januari 2026, niet herbenoembaar

studeerde Romaanse filologie aan de UGent. Ze voltooide een vervolgopleiding Literair Vertalen aan de Lessius-Hogeschool Antwerpen. Sinds 1996 vertaalt ze proza uit het Frans, poëzie van en naar het Frans en uit het Engels en Nieuwgrieks. Ze vertaalde onder meer werk van Louis Aragon, Blaise Cendrars, Mina Loy, Anne Sexton, Stevie Smith, Paul Valéry, Jules Barbey d'Aureville, Emmanuel Bove, Caroline Lamarche, Olivier Rolin en Oliver Rohe. Ze is redacteur van de *Poëziekrant* en leidt regelmatig vertaalworkshops voor het ELV en de Vertalersvakschool Antwerpen.

Sanne Walvisch (1978), benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar

richt zich als interim manager op digitale communicatie en innovatie. Op dit moment werkt zij onder meer voor de Openbare Bibliotheek Amsterdam. Sanne werkt sinds 2002 aan de digitale transformatie van het Nederlandse medialandschap. Ze leidde de digitale en innovatie afdelingen van een breed scala publiekstijdschriften, kranten en nieuwszenders zoals *Vogue*, het *Financieele Dagblad* en BNR en adviseerde diverse uitgeverij en media startups.

Diederik van Werven, benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar

is gepensioneerd universitair docent literatuur. Aan het Amsterdam University College (en eerder op University College Roosevelt, Middelburg) verzorgde hij cursussen Political Shakespeare, postkoloniale literatuur, poëzie uit de romantiek, de opkomst van de roman in Engeland, en academische vaardigheden. Tevens was hij studentendecaan. In 2001 promoveerde hij op de ontvangst in Nederland van de romans van George Eliot. Achttien jaar was hij opleider van leraren en vertalers, en in deze periode was hij tevens zelfstandig vertaler. Hij vertaalde vooral voor culturele instellingen en wetenschappers in de letteren en de sociale wetenschappen.

Lies Wijnterp, benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar

werkt als studieleader bij de opleiding Kunst en Economie en als onderzoeker bij het lectoraat Creatieve Maakprocessen en Ondernemerschap van de Hogeschool voor de Kunsten (HKU) in Utrecht. Daarnaast is ze producent, programmamaker en adviseur voor een aantal internationale film- en literatuurprojecten. Eerder promoveerde ze aan de Radboud Universiteit Nijmegen op een onderzoek naar de rol van bemiddelaars in het internationale succes van de Argentijnse auteur Jorge Luis Borges. Ook woonde ze vijf jaar in Bogotá (Colombia), waar ze twee documentaires maakte, de programmering deed van een festival voor animatie en gaming, en projectleider was voor de Nederlandse Ambassade toen Nederland gastland was op de Bogotá International Book Fair.

Samenstelling adviescommissies per regeling of programma

Projectsubsidies voor publicaties

ronde 'ervaren schrijvers': Jesse van Amelsvoort, Erica van Boven, Judith Eiselin, Manon Uphoff, Jabik Veenbaas, Wylske Versteeg en Geertjan de Vugt (voorzitter).

bureau: Jacques Huiskes en Eva Prakken.

ronde 'starters': Jesse van Amelsvoort, Sophia Blyden, Hilde Keteleer, Nienke van Leverink, Marringje Pajmans, Jabik Veenbaas, Wylske Versteeg en Geertjan de Vugt (voorzitter).

bureau: Raoul Markaban en Jacques Huiskes.

ronde 'oeuvrebouwers': Sophia Blyden, Judith Eiselin, Hilde Keteleer, Nienke van Leverink, Marringje Pajmans, Manon Uphoff, Jabik Veenbaas en Geertjan de Vugt (voorzitter).

bureau: Jacques Huiskes en Emy Miranda.

Ontwikkelbeurzen auteurs

bureau: Xenia van Diest en Jan Kamp.

Schrijverslevens, biografieregeling

Hein Aalders, Erica van Boven en Kenneth van Zijl.

bureau: Jessica Swinkels, Jan Kamp en Renate Stalman.

Makers buiten het boek

Sophia Blyden, Ricardo Burgzorg, Nienke van Leverink, Marringje Pajmans, Manon Uphoff, Janneke Siebelink en Geertjan de Vugt.

bureau: Raoul Markaban en Neeke Scheers.

Werkbijdrage theatertekst

Petra Ardaï, Rashid Novaïre, Timen Jan Veenstra, Anna Maria Versloot, Aïsa Winter, Aram Adriaanse (voorzitter).

bureau: Jenny Mijnhijmer, Micheline Matla, Saskia Driessen, Anjali Goeptar en Joanna Sarijoen (Fonds Podiumkunsten) en Jacques Huiskes (Letterenfonds).

Digitale literaire projecten

eerste ronde: Dirk Bertels, Janneke Siebelink en Sanne Walvisch.

tweede ronde: Dirk Bertels, Siebe Bluijs en Vincent Merckx.

bureau: Suzanne Meeuwissen en Xenia van Diest.

Literatuur op het scherm

Pawel Pokutycki en Harm van de Ven (Stimuleringsfonds Creatieve Industrie) en Tonya Sudiono en Lies Wijnterp (Letterenfonds).

bureau: Suzanne Meeuwissen.

Basiscursus Literair podcasten

bureau: Suzanne Meeuwissen en Eva Prakken.

Productiekosten bijzondere uitgaven

bureau: Lucette Châtelain en Agnes Vogt.

Projectsubsidies literaire en literatuur-educatieve activiteiten

eerste ronde: Arjen van Meijgaard, Ricardo Burgzorg, Tonya Sudiono en Willemijn Lindhout (inhoudelijk voorzitter).

bureau: Pieter Jan van der Veen en Xenia van Diest.

tweede ronde: Anouk Prins (inhoudelijk voorzitter), Arjen van Meijgaard, Mojdeh Feili en Willemijn Lindhout

bureau: Pieter Jan van der Veen, Xenia van Diest en Renate Stalman.

Advisering PEN Nederland 2023

Ricardo Burgzorg en Lies Wijnterp.

bureau: Pieter Jan van der Veen.

Advisering IBBY Nederland 2023

Ricardo Burgzorg en Arjen van Meijgaard.

bureau: Pieter Jan van der Veen.

Monitorgesprekken literaire en literair-educatieve organisaties vierjarige subsidies

Anouk Prins, Lies Wijnterp, Ricardo Burgzorg, Tonya Sudiono en Willemijn Lindhout.

bureau: Pieter Jan van der Veen en Xenia van Diest.

Literaire uitwisselingen

Lies Wijnterp (voorzitter, Nederlands Letterenfonds), Ange Jessurun (Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten), Dean Bowen, Tessa Leuwsha (Suriname), Vincent Coomans (Literatuur Vlaanderen).

bureau: Arman Ardil en Adinda Aryanto (Literatuur Vlaanderen) en Pieter Jan van der Veen (Letterenfonds).

Eregelden

bureau: Jacques Huiskes.

Residenties: Spui Amsterdam, NIAS, Amsterdam Vluchtstad

bureau: Eva Prakken.

Residentie Jan van Eyck Academie 2023

bureau: Raoul Markaban.

Residentie Ledig House

bureau: Fleur van Koppen en Eva Prakken.

Slow Writing Lab

selectie: Frank Tazelaar (Creative Writing, ArtEZ), Gijs Müller (Image & Language, Rietveld Academie), Mathijs Verboom (Writing for Performance, HKU), Lara Taveirne (Woordkunst, Conservatorium Antwerpen), Rik D'hiet (Schrijven, RITCS Brussel), Mohamed Mahdi (El Hizja), Lin An Phoa, Jona Dekker en Michel de Rooij (Poetry Circle Nowhere)

en Elizabeth Severino Fernandes (Mama's Open Mic).

programmabegeleiding: Michiel Koelink

bureau: Noa Heyndrickx en Lara Rogiers (Literatuur Vlaanderen) en Raoul Markaban en Pieter Jan van der Veen (Letterenfonds).

#Nieuwestukken

bureau: Eva Prakken.

Algemeen reglement (Diversiteit)

bureau: Suzanne Meeuwissen.

Projectsubsidies voor literaire vertalingen

eerste ronde: Diederik van Werven (voorzitter), Wil Boesten, Harm Damsma, Katelijne de Vuijst en Suze van der Poll (toegevoegd lid).

bureau: Anne Lopes Michielsen en Anne Swarttouw (Engels), Camilla Pargentino (Frans, Italiaans, Slavische talen), Petra Schoenmaker (Duits, Spaans en Scandinavische talen), Lisa Thunnissen (Overige talen).

tweede ronde: Diederik van Werven (voorzitter), Yolanda Bloemen, Kim Liebrand, Katelijne De Vuyst en Nicolette Hoekmeijer (toegevoegd lid).

bureau: Camilla Pargentino (Frans, Italiaans en Overige talen), Petra Schoenmaker (Duits, Spaans, Scandinavische en Slavische talen), Anne Swarttouw en Lisa Thunnissen (Engels).

derde ronde: Diederik van Werven (voorzitter), Yolanda Bloemen, Wil Boesten, Kim Liebrand en Katelijne De Vuyst.

bureau: Camilla Pargentino (Frans, Italiaans, Slavische en Overige talen), Petra Schoenmaker (Duits, Scandinavische talen en Spaans), Neeke Scheers en Lisa Thunnissen (Engels).

Starters- en ontwikkelbeurzen literair vertalers

bureau: Lisa Thunnissen.

Schwob

Kim Liebrand, Henk Pröpper en Ronnie Terpstra.

bureau: Marieke de Groot, Alexandra Koch en Fleur van Koppen.

Translation Grants for Foreign Publishers

bureau: Jane Dinmohamed.

Reiskosten buitenland (promotiereis)

bureau: Jan Steinz.

Projectsubsidie Leesbevordering

bureau: Suzanne Meeuwissen.

Impulsregeling startende literaire makers

bureau: Neeke Scheers, Lucette Châtelain, Eva Prakken.

Externe lezers/adviseurs

* nieuwe adviseur

Projectsubsidies voor publicaties

Fries: Arjan Hut, Jelma Knol, Doeke Sijens en Bart Temme.

Kinder- en jeugdliteratuur: Linda Ackermans, Jan Van Coillie, Annelies Fontijne, Lien Fret, Jaap Friso, Jos van Hest, Mireille Geus, Marco Kunst, Benny Lindelauf, Marijke van Mil, Frauke Pauwels, Jürgen Peeters, Daan Remmerts de Vries, Jowi Schmitz*, Rineke van Teeseling, Katrien Temmerman, Herman Verschuren, Henk van Viegen en Floortje Zwigtman.

Non-fictie: Jutta Chorus, Hans Cottyn, Maarten Dessing, Anna Enquist, Roman Helinski, Koen Hilberdink, Pieter Hoexum, Leen Huet, Joris Van Hulle, Lotte Jensen, Atte Jongstra, Sara Kee, Laurent De Martelaer, Emma van Meijeren*, Cyrille Offermans, Roberta Petzoldt*, Miriam Pijters, Marja Pruis, Miriam Rasch, Jan Rock, Rob Schouten, Anja Sicking*, Monica Soeting, Bart Temme, Johan Tollebeek*, Aleid Truijens en Wytske Versteeg.

Poëzie: Mischa Andriessen, Maria Barnas, Gerda Blees, Anneke Brassinga, Hamide Dogan, Daan Doesborgh*, Gillis Dorleijn, Anna Enquist, Lies Van Gasse, Jan de Jong, Frank Keizer*, Hester Knibbe, Stefanie Liebreks*, Jens Meijen, Ton Naaijken, Roberta Petzoldt* en Yentl van Stokkum*.

Proza: Arie Altena, Persis Bekkering, Eva Bouman, Erica van Boven, Désanne van Brederode, Elke Brems, Hans Maarten van den Brink, Michiel Cox*, Maarten Dessing, Anne van den Dool, Nico Dros, Hans Enters, Yolanda Entius, Femke Essink, Pien 't Hart, Roman Helinski, Bo van Houwelingen, Isabel Hoving, Auke Hulst*, André Keikes, Sebastiaan de Kort, Maartje Kroonen, Dirk Leyman, Renée van Marissing, Marita Mathijssen, Emma van Meijeren*, Arjen van Meijgaard, Jan van Mersbergen, Dries Muus, Tara Neplenbroek, Rashid Novaire, Miriam Pijters, Tom Rummens, Maxine Palit de Jongh*, Bennie Roeters, Rob Schouten, Evelyn Shamier*, Anja Sicking*, Lianne Snelders, Monica Soeting, Daan Stoffelsen, Carmen Verhoeven, Henk van Viegen, Nadia de Vries*, Edith Vroon, Dirk van Weelden, Janneke Weijermars, Gerwin van der Werf en Lodewijk van Zonneveld.

Schrijverslevens, Biografierегeling

Aleid Truijens, Maarten Dessing, Jutta Chorus, Leneke Frerichs, Sjoerd van Faassen, Rob Schouten en Wytske Versteeg.

Makers buiten het boek

Obe Alkema, Mischa Andriessen, Maria Barnas, Yousra Benfquih, Désanne van Brederode, Jutta Chorus, Maarten Dessing, Aike Dirkzwager, Daan Doesborgh, Femke Essink, Max Greyson, Erik Jan

Harmens, Daphne de Heer, Thomas Heerma van Voss, Renée van Marissing, Rashid Novaire, Roberta Petzoldt, Wanda Reisel, Lianne Snelders, Thomas Verbogt, Nadia de Vries, Edith Vroon, Esohe Weyden, Dorien de Wit en Kenneth van Zijl.

Productiekosten bijzondere uitgaven

Joukje Akveld, August Hans den Boef, Leneke Frerichs, Jaap Friso, Pieter Hoexum, Rieuwert Krol, Ted van Lieshout, Marita Mathijssen, Mirjam Noorduijn, Rob Schouten, Dirk van Weelden en Jant van der Weg.

Monitorgesprekken literaire en literair-educatieve organisaties vierjarige subsidies

Externe bezoekers gesubsidiëerde evenementen: John Kanon, Tittel del Mar, Canan Marasligil en Gijs Müller.

Projectsubsidies voor literaire vertalingen

17e eeuw Nederlands: Nina Geerdink* en Jeroen Salman*.

Afrikaans: Hans Ester, Ingrid Glorie en Wium van Zyl.

Catalaans: Irene van de Mheen en Helena Overkleef.

Chinees: Daan Bronkhorst en Anne Sytske Keijser.

Deens: Anders Bay, Annelies van Hees, Femke Muller* en Suze van der Poll.

Duits: Henri Bloemen, Hans Ester, Peter Groenewold, Henk Harbers, Andrea Kluitmann, Iwona Maczka, Barbara Mariacher, Ingrid Paulis, Jerker Spits, Josephine Rijnaarts, Els Snick, Jabik Veenbaas en Jaap van Vredendaal.

Engels: Peter Bergsma, Theo Bögels, Astrid Bracke, Linda Broeder, Odin Dekkers, Herman Duchenne, Aleid van Eekelen-Benders, Hans Enters, Aleid Fokkema, Molly van Gelder, Lisette Graswinckel, Nico Groen, Nelleke Groot, Daphne de Heer, Toef Jaeger, Sjaak de Jong, Vanessa Joosen, Annelies Jorna, Andrea Kluitmann, Rob Kuitenbrouwer, Cees Koster, Joost Krijnen, Nan Lenders, Peter Liebrechts, Menno Liefers, Maydo van Marwijk Kooy, Kathy Mathys, Janneke van der Meulen, Jelle Noorman, Tia Nutters, Barber van de Pol, Els de Roon Hertoge, Manik Sarkar*, Jabik Veenbaas, Rob van der Veer, Han van der Vegt, Thomas Verbogt*, Peter de Voogd en Roos van de Wardt.

Estisch: Aire Wilbrink.

Fins: Adriaan van der Hoeven, Mari Janatuinen* en Annemarie Raas.

Frans: Marijke Arij*, Maarten van Buuren, Eef Gratama, Rokus Hofstede, Jeanne Holierhoek, Sijf Houppermans, Henri Krop, Katrien Lievois, Liesbeth van Nes, Rebecca van Raamsdonk, Henriette Ritter, Marijke Scholts, Marc Smeets en Catherine Tron Mulder*.

Hebreeuws: Wout van Bekkum en Shelly Chetrit van Brakel*.

Hongaars: Mari Alföldy.

Italiaans: Lies Lavrijsen, Laura Pignatti, Liesje Schreuders, Reinier Speelman en Sabine Verhulst.

Japans: Luk van Haute, Yumiko Kunimori*, Ivo Smits,

Jacques Westerhoven en Jos Vos.

Koreaans: Jihie Moon* en Elmer Veldkamp. *Noors:* Anders Bay, Annelies van Hees, Janke Klok en Suze van der Poll.

Pools: Karol Lesman, Staša Pavlović en Willem Weststeijn.

Portugees: Britt Dams en Fernando Venancio.

Roemeens: Elisabeth van der Linden, Cristina Mecklenfeldt en Alexa Stoicescu*.

Russisch: Sander Brouwer, Jan Paul Hinrichs, Olaf Koens*, Eric Metz, Aai Prins, Helen Saelman en Willem Weststeijn.

Spaans: Adri Boon, Jacqueline Hulst, Bertold van Maris, Irene van de Mheen, Karina Miñano, Maarten Steenmeijer*, Nanne Timmer, Jasper Vervaeke en Fred de Vries.

Tsjechisch: Veronika ter Hamsel Havliková.

Zweeds: Petra Broomans, Ester Jiresch*, Lisette Keustermans, Janke Klok, Jannah Loontjens, Maydo van Marwijk Kooy en Janny Middelbeek-Oortgiesen.

Schwob

Wil Boesten, Theo Bögels, Britt Dams, Hans Ester, Aleid Fokkema, Peter Groenewold, Nelleke Groot, Daphne de Heer, Rokus Hofstede, Sief Houppermans, Iwona Maczka, Peter van Nunen, Firdaous Oueslati, Linda Pennings, Rebekka van Raamsdonk, Ivo Smits, Reinier Speelman, Paula Stevens, Kadir Türkmen, Sabine Verhulst en Peter de Voogd.

Klankbordgroepen

De brochures voor het buitenland worden door de afdeling buitenland in overleg met zogenaamde klankbordgroepen samengesteld. Deze bestaan uit adviseurs die zijn gespecialiseerd in Nederlandse literatuur en die vanuit hun professionele achtergrond een inschatting kunnen maken van de (voor een specifiek genre) meest geschikte titels voor de buitenlandse markt. In 2023 zijn zes brochures samengesteld waarbij de volgende klankbordgroepen waren betrokken:

Fictie (inclusief thrillers en graphic novels)

Esther Op de Beek (Universiteit Leiden), Margot Dijkgraaf (schrijver en literair organisator), Arjen Fortuin (NRC), Tim van den Hoed (Utrechtse Boekenbar) en Andrea Kluitmann (literair vertaler).

Non-fictie

Lynn Berger (schrijver), Leonoor Broeder (freelance redacteur, alleen najaar 2023), Regine Dugardyn (Socrates & Co), Michele Hutchison (literair vertaler), Haico Kaashoek (literair agent en vertaler), Bertram Mourits (Literatuurmuseum) en Geertjan de Vugt (de Volkskrant, alleen voorjaar 2023).

Kinder- en jeugdliteratuur

Joukje Akveld (*Het Parool*), Jaap Friso (GVP & *Leeuwarder Courant*, alleen voorjaar 2023), Kirsten König (De Kinderboekwinkel Amsterdam, alleen voorjaar 2023), Pjotr van Lenteren (*de Volkskrant*, alleen voorjaar 2023), Bas Maliepaard (*Trouw* & GVP, alleen voorjaar 2023), Mirjam Noorduijn (NRC).

Bijlage 6: Balans en exploitatierekening

Balans, na resultaatsbestemming

	12/31/2023	12/31/2022
	€	€
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	152.024	0
Materiële vaste activa	3.604.490	3.349.722
Totale vaste activa	3.756.514	3.349.722

	12/31/2023	12/31/2022
	€	€
Eigen Vermogen		
Stichtingskapitaal	45	45
Algemene reserve	745.500	664.884
Bestemmingsreserves	611.367	1.364.600
Bestemmingsfonds OCW	2.000.532	1.024.977
Overige bestemmingsfondsen	276.813	282.936
Totaal eigen vermogen	3.634.257	3.337.442
 Vorzieningen	 424.868	 139.057
 Langlopende schulden		
Subsidieverplichtingen	0	1.684.874
Nog te verlenen subsidies	0	9.526.863
Nog te realiseren apparaatskosten	0	4.038.030
Overige langlopende schulden	4.207.845	3.642.989
Totaal langlopende schulden	4.207.845	18.892.756

Viottende activa

Vorderingen		
Vorderingen subsidies OCW	15.388.669	29.630.118
Overige vorderingen	285.884	166.240
Totaal vorderingen	15.674.553	29.796.358
 Liquide middelen	 11.801.604	 15.973.788
 Totaal viottende activa	 27.476.157	 45.770.146
 Totaal activa	 31.232.671	 49.119.868

Viottende passiva

Kortlopende schulden		
Subsidieverplichtingen	3.397.746	10.463.772
Nog te verlenen subsidies	14.616.956	11.311.143
Nog te realiseren apparaatskosten	4.272.962	4.378.030
Overige kortlopende schulden	678.037	597.759
Totaal kortlopende schulden	22.965.701	26.750.704
 Totaal viottende passiva	 22.965.701	 26.750.704
 Totaal passiva	 31.232.671	 49.119.959

Exploitatierkening

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Baten			
Directe opbrengsten:			
Lager vastgestelde subsidies	38.914	0	22.903
Ingetrokken subsidies	190.464	0	50.659
Overige inkomsten	455.635	361.060	329.245
Indirecte opbrengsten	0	0	0
Totale opbrengsten	685.013	361.060	402.807
Subsidies/Bijdragen			
Subsidie OCW	13.942.833	16.081.745	16.134.345
Overige subsidies en bijdragen publiek	182.806	0	37.007
Bijdragen privaat	51.988	0	46.843
Totale subsidies en bijdragen	14.177.627	16.081.745	16.218.195
Totale baten	14.862.640	16.442.805	16.621.002
Lasten			
Apparaatskosten			
Personeelslasten	3.499.768	3.540.657	2.580.197
Materiële lasten	1.728.774	1.732.350	896.899
Totaal apparaatskosten	5.228.542	5.273.007	3.477.096
Activiteitenlasten			
Programma's en projecten	1.670.296	1.223.645	3.928.271
Verleende subsidies	7.586.869	9.853.653	8.978.872
Overige activiteitenlasten	590.715	92.500	532.944
Totale activiteitenlasten	9.847.880	11.169.798	13.440.087
Totale lasten	15.076.422	16.442.805	16.917.183
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-213.782	0	-296.181
Rentebaten	510.597	0	62.971
Exploitatieresultaat	296.815	0	-233.210
Onttrekking bestemmingsfondsen	-6.123	0	0
Dotatie algemene reserve	80.616	0	85.874
Onttrekking algemene reserve	0	0	-52.920
Onttrekking bestemmingsreserves	-753.233	0	-32.838
Bestemmingsfonds OCW dotaties	975.555	0	176.777
Bestemmingsfonds OCW onttrekking	0	0	-377.872
Bestemmingsreserve OCW RAOCCC 2022/2023	0	0	-32.231
	296.815	0	-233.210

Bijlage 7: Private stichtingen

De Stichting Nederlands Letterenfonds voert met publiek geld een publieke taak uit. Los daarvan draagt het Letterenfonds verantwoordelijkheid voor twee stichtingen die privaat geld beheren: de Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur (Steunfonds) en het Bert Schierbeekfonds (BSF). De directeur-bestuurder van het Letterenfonds en de leden van de Raad van Toezicht zijn ambtshalve tevens directeur- bestuurder respectievelijk lid van de Raad van Toezicht van deze twee stichtingen. Het Steunfonds en het BSF zijn door de fiscus erkend als culturele Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur

Het Steunfonds beheert een nalatenschap van de Engelse dichter, vertaler en criticus James Brockway (Birmingham, 1916 – Den Haag, 2000). Met zijn vertalingen gaf hij een Engels lezerspubliek toegang tot de poëzie van Rutger Kopland, Hans Lodeizen, M. Vasalis, Gerrit Achterberg en vele andere Nederlandstalige dichters. In 1966 werd hem voor zijn verdiensten als vertaler de Martinus Nijhoff Prijs toegekend en in 1997 ontving hij om dezelfde reden een ridderorde. Brockway liet de helft van zijn financiële nalatenschap na aan een rechtsvoorganger van het Nederlands Letterenfonds. De andere helft liet hij na aan het Literatuurmuseum in Den Haag.

Het Steunfonds kent in principe eens in de twee jaar de Brockway Prize – € 5.000 groot – toe aan een bijzondere en excellente poëzievertaling uit het Nederlands, per editie wisselt het doeltaalgebied. Vanwege internationale campagnes en de coronapandemie werd de prijs tweemaal een jaar uitgesteld. De eerdere laureaten zijn David Colmer (2021, Engels), Daniel Cunin (2018, Frans), Ard Posthuma (2015, Duits), Judith Wilkinson (2013, Engels), Francisco Carrasquer Launed (2011, Spaans), Jan H. Mysjkin en Pierre Gallissaires (2009, Frans), Gregor Seferens (2007, Duits) en Francis R. Jones (2005, Engels).

In juni 2023 werd de prijs toegekend aan de Duitse vertaler Alfred Schreiber. De bekroonde bundel is *Land ohne Ende*, een keuze uit het werk van Gerrit Achterberg en H. Marsman, verschenen in 2016 bij Edition Rugerup, die eerder in het Duits vertaald werk uitgaf van Remco Campert, Frans Budé en Leonard Nolens. Alfred Schreiber is emeritus hoogleraar wiskunde en didactiek aan de Universiteit van Flensburg. Hij heeft bloemlezingen samengesteld, dichtbundels en essays gepubliceerd en Spaanse en Nederlandse poëzie vertaald.

De Geert Van Oorschot Stichting besloot in 2017 een jaarlijkse bijdrage ter beschikking te stellen waarmee het Steunfonds in de periode 2017 tot en met

2023 aanvullende vertaalhonoraria kan verlenen aan excellente vertalers uit Midden- en Oost-Europa, de Baltische staten, Rusland en Armenië voor vertalingen van oorspronkelijk Nederlandstalig literair werk.

Er werden in 2023 totaal tien aanvullende honoraria verleend: zes honoraria aan vertalers in het Hongaars, te weten Tibor Berczes samen Tomas Balogh voor *Beter wordt het niet* van Caroline de Gruyter, Orsolya Varga voor *Aleksandra* van Lisa Weeda en Andrea Radai voor twee titels: *Lampje* van Annet Schaap en *Het raadsel van alles wat leeft* van Jan Paul Schutten. Twee honoraria voor vertalingen in het Sloveens: Stana Anzelj voor *Wat wij zagen* van Hannah Bervoets en *Eindstation Auschwitz* van Eddy de Wind. Tot slot een honorarium Slowaaks: Adam Bzoch voor *Pluk van de Petteflet* van Annie M.G. Schmidt en een honorarium Russisch: Irina Michajlova voor *Hele verhalen voor een halve soldaat* van Benny Lindelauf.

Het Steunfonds droeg ook in 2023 bij aan de instandhouding van de schrijversresidentie het Roland Holsthuis in Bergen door de Stichting Bert Schierbeekfonds.

Het op 5 januari 2021 ontvangen bedrag van € 35.000 van de gemeente Amsterdam is op 5 oktober 2023 voor € 18.242 besteed aan Shelter City gast Q4. Het restant ad € 16.758 zal in 2024 worden besteed voor een activiteitenprogramma gefinancierd van een samenwerkingsverband van de drie Nederlandse vluchtsteden (Rotterdam, Leiden en Amsterdam) voor schrijvers, journalisten en kunstenaars binnen het International Cities of Refuge Network (ICORN).

Bert Schierbeekfonds

Het BSF is in 1998 door een rechtsvoorganger van het Nederlands Letterenfonds opgericht in aanwezigheid van Thea en Michiel Schierbeek, de echtgenote en de zoon van de in 1996 overleden dichter. Het vermogen van de stichting (dat onder meer afkomstig is uit de erfenis van schrijver en docent Barend Rijdes, 1910-1975) werd aanvankelijk aangewend om een variatie aan bijzondere literaire projecten die door overheidssubsidies niet bediend kunnen worden, op vlieghoogte te brengen. In 2002 is (in samenwerking met de Stichting Adriaan Roland Holst Fonds) het A. Roland Holsthuis geopend waar schrijvers, dichters en vertalers sindsdien tegen een geringe huurprijs in “betrekkelijke ballingschap” aan hun oeuvre kunnen werken. Gelet op het budget beperkt het BSF zich sinds 2009 tot de exploitatie van het Roland Holsthuis in Bergen. In beginsel wordt het huis telkens voor één maand verhuurd.

In 2023 waren er twaalf huurders. De volgende auteurs bewoonden tijdelijk het huis: Bibi Dumon Tak en Jan Paul Schutten, Lianne Damen, Joke van Vliet, Dirk Vis, Birgit Erdmann, Alma Mathijssen, Meltem Halaceli,

Gerry van der Linden, Henrieke Herber, Michèl de Jong en Annet Bremen.

Bibi Dumon Tak en Jan Paul Schutten gaven tijdens hun verblijf een rondleiding (ook wel 'schrijversloopje' genoemd) in Museum Kranenburgh in Bergen, waarmee in 2017 een samenwerking is gestart.

De jaarlijkse open dag van het Roland Holsthuis vond op 29 oktober plaats met medewerking van Lianne Damen, Gerry van der Linden en Jan van der Vegt.

Sinds 2017 werkt het Bert Schierbeekfonds samen met het BNG Cultuurfonds: de jaarlijkse winnaar van de BNG Bank Lezersjuryprijs krijgt een verblijfsmaand naar keuze in het Roland Holsthuis aangeboden. Het BNG Cultuurfonds betaalt het Bert Schierbeekfonds daarvoor een vergoeding. In 2023 verbleef prijswinnaar Carmien Michels in het huis. In 2022 was de prijswinnaar Luuk Imhann. Hij zal in 2024 een maand in het Roland Holsthuis verblijven.

Samenwerkingspartners

Het Letterenfonds bedankt ook

de uitgeverijen en boekhandels in Nederland, de internationale ambassades, Probiblio, Biblionef, Huis van Alle Talen, ArtEZ, Gerrit Rietveld Academie, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Bijlmer Parktheater, Explore the North, Filling the Gap, Mensen Zeggen Dingen, Theater Zuidplein, Sabam for Culture, Koninklijk Conservatorium Antwerpen, RITCS Brussel, Mama's Open Mic, Crossing

Border, Nationaal Comité 4 en 5 mei, Amsterdam University Press, de Anne Frank Stichting, Stichting Johan Polak, Art Omi, De Lancey & De La Hanty Foundation, Passa Porta, Ons Erfdeel, Stichting Perdu, Rode Hoed, de Volkskrant, Boekblad, SEE NL, American Literary Translators Association, Bazarow, INCT, deBuren en vele andere partners in het veld.

Fotoverantwoording

Pagina 2

Foto Boekenbon Literatuurprijs: Romkje de Bildt
Foto J.M.A. Biesheuvelprijs: Irwan Droog
Foto Boon literatuurprijs: Tiziano Perez
Foto Marita Mathijssen: M.R. van Hensbergen
Foto Woutertje Pieterse Prijs: Annemieke van der Togt
Foto Anjet Daanje: Henk Veenstra
Foto Roos van Rijswijk: Katja Mali
Foto Martin Rombouts: KRO-NCRV
Foto Astrid Lampe: Koos Breukel

Pagina 6

Foto afscheid Tiziano Perez: Chris van Houts
Grafiek leesvaardigheid: PISA Nederland

Pagina 7

Foto Wintertuin Curaçao: Ramsay Soemanta

Pagina 8

Foto Babs Gons: Bianca Sistermans

Pagina 9

Foto Nikki Dekker: Keke Keukelaar
Foto Jurriën Hamer: Frank Ruiter
Foto Joep van Helden: Fjodor Buis
Foto Anne-Lot Hoek: Keke Keukelaar
Foto Puck de Klerk: Merlijn Doomernik
Foto Puck Koper: Roelof Pothuis
Foto Alexander Nieuwenhuis: Annaleen Louwes
Foto Grete Simkuté: Alexander Popelier
Foto Astrid Schutte: Ruud Pos
Foto Dorien de Wit: Ernie Buts
Foto Jante Wortel: Willemieke Kars

Pagina 10

Foto Poem Booth: Studio VOUE

Pagina 13

Foto Mila Haak: Gordon Meuleman
Foto Wietse Leenders: Willemijn Bussink
Foto Stan Frijsinger: Stef Hulskamp
Foto Hasan Gök: Jassir Jonis
Foto Sefora Sam: Caro Van De Looverbosch

Pagina 14

Foto Mateloos Verlangen: XSAGA
Ontwerp beeldmerk Literair Podcasten: Dianne Rijnbende

Pagina 15

Foto Mohamedou Ould Slahi: Elise Swain
Foto Miriam Rasch: Merlijn Doomernik
Foto Schrijversresidentie Amsterdam: Teun Grondman

Pagina 17

Foto Vertalershuis Amsterdam: Teun Grondman

Pagina 18

Foto Literaire vertaaldagen: Chris van Houts
Foto interieur Vertalershuis: Chris van Houts

Pagina 19

Foto Vertalersfabriek: Emy Miranda
Foto ALTA-conferentie: Amy Haskell

Pagina 20

Foto Prix des Phares du Nord: Marine Laurent
Foto Europese Literatuurprijs: Remco Koers

Pagina 21

Foto Leipziger Buchmesse: Gert Mothes

Pagina 22

Videostill Annet Huizing: Marc Driessen Media
Foto Huizinga Schriften: Teun Grondman

Pagina 24

Vormgeving brochures: Philip Stroomberg
Illustratie omslag Dutch Children's Books: Martijn van der Linden

Pagina 25

Foto Boekenfestival Boedapest: Barbara den Ouden

Pagina 26

Foto programmaboekje FuturoPresente: Agnes Vogt
Foto Thé Tjong-Khing: Agnes Vogt
Ontwerp beeldmerk Kopje Koffie: Studio de Ronners

Pagina 27

Foto Leipziger Buchmesse: Gert Mothes

Pagina 28

Foto bezoek Duitse uitgevers: Victor Schiferli

Pagina 31

Uit: Net fiksearre hûs van Elske Kampen, foto: Teun Grondman

Pagina 32

Ontwerp Visitatierapport: Inktvogel

Pagina 33

Data grafiek: KVB Boekwerk

Pagina 34

Foto bibliotheek: Victor Schiferli

Pagina 35

Foto vitrine: Guru Khalsa

Pagina 36

Foto Romkje de Bildt: Teun Grondman

Pagina 38

Foto medewerkers Letterenfonds: Chris van Houts

Pagina 41

Foto Letterenhuis: Teun Grondman

Pagina 46

Foto Johannes Vermeerprijs: Anne Reitsma

Colofon

Jaarverslag 2023
Nederlands Letterenfonds

Ontwerp

Kummer & Herrman, Utrecht.

Drukwerk

Platform P, Rotterdam

© Nederlands Letterenfonds, aangepaste versie,
mei 2024

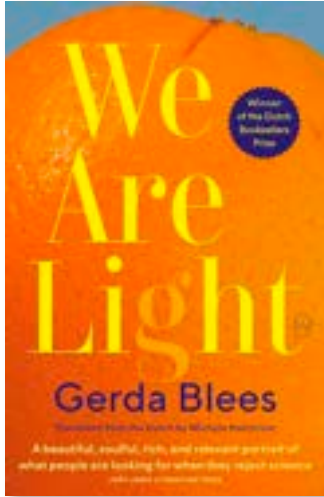
Volledige of gedeeltelijke overname is alleen
toegestaan met bronvermelding.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Gerda Blees' roman *Wij zijn licht*, vertaald in het Engels door Michele Hutchison, werd geroemd in een lange recensie in de Los Angeles Review of Books. Ook de vertaling werd geprezen: 'The chilling subtlety of these later scenes derives primarily, for English readers, from the skill of Hutchison's translation.'

Het overlijden van Marga Minco op 103-jarige leeftijd in juli 2023 bleef niet onopgemerkt; Zowel *The New York Times* als *The Washington Post* publiceerden een uitgebreid in memoriam. Met name haar bekendste roman wordt geprezen, *Het bittere kruid*, vertaald als *Bitter Herbs* door Jeannette Ringold. 'One of her country's most distinguished women of letters,' aldus journalist Emily Langer.

My especially weird week with Tess van Anna Woltz, vertaald in het Engels door David Colmer, werd door *The Times* uitgeroepen als kinderboek van de week. '[Anna Woltz'] imagination and ability to convey complicated family dynamics is unmatched'.

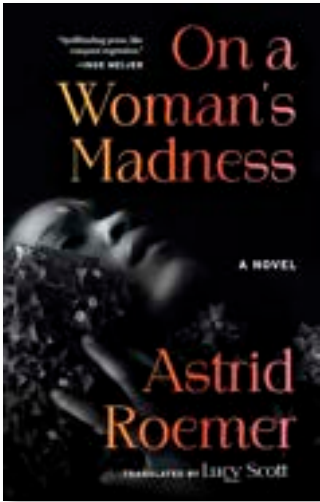
Carolijn Vissers biografie *Selma. Aan Hitler ontsnapt, gevangene van Mao* werd door Nakao Eki Pacidal vertaald in het Complex Chinees. Het boek ontving goede recensies in de Taiwanese pers.

In 2023 ging de Premio Cento, de grootste Italiaanse prijs voor het beste oorspronkelijke of vertaalde kinderboek, naar Annet Huizing en vertaalster Anna Becchi voor *La casa del contrabbandiere* (*Het pungelhuis*). Het was het tweede jaar op een rij dat deze bekroning naar een Nederlands boek ging.

Le client E. Busken van Jeroen Brouwers, vertaald in het Frans door Bertrand Abraham, werd warm onthaald door Le Monde.

Astrid Roemer belandde met *On a Woman's Madness* op de shortlist van de National Book Awards 2023. Het boek is een recente vertaling door Lucy Scott van *Over de gekte van een vrouw*, dat al in 1982 in het Nederlands uitkwam.

Ilja Leonard Pfeijffer en Manon Uphoff werden genomineerd voor de prestigieuze Dublin Literary Award 2023 met de Engelse vertalingen van *Grand Hotel Europa* (door Michele Hutchison) en *Vallen is als vliegen* (door Sam Garrett).

Ich will die Chronistin dieser Zeit werden, het verzamelde werk van Etty Hillesum, vertaald in het Duits door Simone Schroth en Christina Siever, werd lovend ontvangen door *Die Welt* en verscheen op de lijst beste non-fictieboeken. 'Endlich kann man Etty Hillesum auf Deutsch entdecken.'

